

UTRIKESDEPARTEMENTET	Ärende:			
Kopia till: Kabs ch pol 1	Åtgärd: (se regler på blankettkopia)	P	Z	Su

SWEDELEG NEW YORK 1979-01-02

CABINET STOCKHOLM

ENDAST FOER KAB.SEKR. OCH HIRDMAN FRAAN FRIEDMAN.

PRIMO. KALINSKI SOM AATERKOMMIT FRAAN BESOEK I DETROIT DAER HAN SAMMANTRAEFFAT MED BRORSON TILL JAN KAPLAN HAR IDAG GIVIT MIG NAAGRA UTKLIPPTA RADER FRAAN ETT BREV SOM BRORSONEN SKALL HA MOTTAGIT FRAAN EN SYSTER TILL JAN KAPLANS FRU OCH SOM UPPGES HANDLA OM WALLEMBERG. BREVET, ENLIGT KALINSKI, TROLIGEN SKRIVET 1977. KLIPPET INSAENDES TILL HIRDMAN MORGONDAGENS KURIR.

SECUNDO. ENLIGT KALINSKI KOMMER DEN KOLUMNIST HAN TALAT MED OFFENTLIGGOERA VAD SOM SAGTS OM WALLEMBERG OCH ANDRA INFORMATIONER DEN 9 JANUARI.

TERTIO. KALINSKI AATERVAENDER TILL ISRAEL DEN 3 FEBRUARI. OMKRING DEN 10 JANUARI BERAENAR HAN RESA TILL MEXICO PAA NAAGON VECKA MEN AATERVAENDER DAERIFRAAN TILL NEW YORK.

THUNBORG

Avsändningsort

Pol I, kr Hirdman, AB

Ärende

Datum

1979-01-03

Avd

Grupp

Mål

OBS. ORIGINALLET ÅTER SVEN HIRDMAN, POL I, EFTER EXPEDIERING

Adress

Svensk NEW YORK

Text

Mycket brådiskande

Endast för Gk Friedman från Hirdman re Wallenberg,

Försök med hjälp av Mattias Mossberg eller Göran Berg åstadkomma en snabb-
översättning av brevutdraget från Kaplan och tela det till oss under dagens
lopp.

Cabinet

UTRIKESDEPARTEMENTET
Politiska avdelningen
Enhet I
Kr Hirdman, es

PROMEMORIA

1979-01-03

136-5

✓
(12)

Ex t

Statsministern
Utrikesministern
Kabskr Leifland
Kr Hirdman
Amb Ryding, Moskva
(ch)

STRÄNGT FÖRTROLIGT

Exp 79-01-03/es

V. O. S. Leifland
Jan 13.

2. 4. 82
1.

Framställning till Sovjetunionen ang. Raoul Wallenberg
(1 bil.)

På uppdrag av stats- och utrikesministrarna överlämnade kabinetssekreterare Leifland idag den 3 januari till Sovjetunionens chargé d'affaires E. Rymko bifogade aide-mémoire från Sveriges regering till Sovjetunionens regering rörande Raoul Wallenbergs vistelse i olika sovjetiska fängelser. Överlämnandet skedde vid en lunch på Operakällaren, i vilken även kanslirådet Hirdman deltog.

I anslutning till överlämnandet av framställningen gjorde kabinetssekreteraren följande kommentarer.

1. Från den svenska regeringens sida har många gånger framhållits att vi ej betraktar Sovjetunionens svar i Wallenberg-ärendet 1957 som slutgiltigt och att vi fortsätter våra ansträngningar att få klarhet i hans öde.
2. Vi hade nu erhållit uppgifter från personer bosatta i utlandet av innebörd, att Wallenberg varit vid livet långt efter det datum, 17 juli 1947, som av de sovjetiska myndigheterna angivits som hans dödsdag. Det borde vara en enkel sak för de sovjetiska myndigheterna att kontrollera dessa uppgifter i ifrågavarande fängelseregister.
3. Svenska regeringen avsåg inte nu offentliggöra dessa uppgifter eller framställningen till Sovjetunionen. Vi kunde emellertid inte garantera att de personer, som lämnat uppgifterna, inte snart skulle gå till offentligheten. Det var i själva verket ganska sannolikt att så skulle ske, trots att vi för vår del väddade till berörda personer att hålla

tyst tills vidare. Vi hade dock ingen kontroll över deras agerande. Genom överlämnande av dagens framställning ville vi emellertid ge de sovjetiska myndigheterna tillfälle att undersöka ärendet, innan saken blev offentlig.

4. Leifland underströk slutligen att den svenska framställningen var förberedd på högsta politiska nivå och att vi förväntade oss ett snabbt svar.

Efter att ha läst igenom papperet gjorde Rymko följande kommentarer.

1. Han skulle naturligtvis vidarebefordra framställningen till Moskva.
2. För egen del kunde han endast upprepa den kommentar han framfört till Hirdman då denne i september informerat honom om Jk-utredningen om Wallenberg, nämligen att det sovjetiska svaret till Sverige 1957 var ett slutgiltigt besked och att inget fanns att tillägga därtill.
3. Han hävdade även att statsminister Erlander på sin tid skulle ha förklarat att ärendet var utagerat.

Leifland bemötte Rymkos påstående om det sovjetiska svarets slutgiltiga karaktär genom att hänvisa till formuleringarna i det memorandum som dåvarande vice utrikesminister Gromyko överlämnade till ambassadör Sohlman den 6 februari 1957. Däri sägs t.ex. att i Ljubljanskaja-fängelset "påträffats ett dokument, som det finns grund betrakta såsom hänförande sig till Raoul Wallenberg". Vidare sägs: "På grund av vad ovan anförts bör den slutsatsen dragas, att Wallenberg avled i juli 1947." På svensk sida kunde vi därför icke acceptera 1957 års sovjetiska svar som ett slutgiltigt besked. Leifland hänvisade i sammanhanget till statsminister Erlanders radioanförande den 16 september 1965.

Rymko noterade Leiflands genmäle men hade i övrigt inga andra kommentarer.

x x x

Rymko var inte förvarnad om att vi skulle ta upp Wallenberg-

ärendet vid lunchen, som arrangerats med mycket kort varsel. Möjligen som en förberedelse för den händelse vi skulle ta upp något obehagligt, hade han emellertid beväpnat sig med ett mindre, eget ärende, som han anhängiggjorde hos oss. Det rörde en exillettisk kongress på Gotland sommaren 1979.

Som helhet förlöpte lunchen i bästa stämning med ömsesidigt konstaterande av de goda svensk-sovjetiska förbindelserna.

Sven Hirdman

UTRIKESDEPARTEMENTET

Ärende:

Kopia till:

Kabs
Hirdman

Åtgärd: (se regler på blankettkopia)

P 2 Eir

SWEDELEG NEW YORK 1979-01-03

CABINET STOCKHOLM

MYCKET BRAADSKANDE

ENDAST FOER KABINETTSSEKRETERAREN OCH HIRDMAN
FRAAN FRIEDMAN. TACKSAM I FOERSTA HAND HIRDMAN KONTAKTAS.

BREVUTDRAGET I GOERAN BERGS OEVERSAETTNING:

CIT HAN SKREV TILL ANJA ATT MAN INTE NOEDVAENDIGTVIS MAASTE
DOE DAER UNDER ETT HALVT AARS TID. HAN SKRIVER ATT HAN PAA
BUTYRKISJUKHUSET MOETT EN SVENSK SOM VARIT DAER I 30 AAR OCH SOM
INTE ALLS SER DAALIG UT (''SOVPEM NEPLOCHO''). SLUT CIT

SOVPEM

THUNBORG

Ärende

Datum

1979-01-03

Dnr

Avd

Grupp

Mål

Adress

Svensk Moskva

Text

Vår samlade bedömning är att uppgifterna är av den karaktär, att vi måste göra en ny framställning till ryssarna, den första på 13 år. Anledningen till den brådskande handläggningen är att Kalinski beslutat offentliggöra sina uppgifter, vilka torde publiceras i amerikansk press inom två veckor. Vi kan förutse en betydande opinionsstorm då.

Vår avsikt vid dagens möte med Rymko är att ge ryssarna chans att reagera innan saken blir offentlig. Vi har valt en form för överlämnande av framställningen som är så lite provocerande mot ryssarna som möjligt. Icke desto mindre är det naturligtvis fråga om en formell framställning.

Familjen informeras i eftermiddag om de nya vittnesuppgifterna och framställningen till ryssarna.

QUARTO. Vi återkommer efter lunch med redogörelse för samtalet med Rymko.

Cabinet

Ärende

Wallenberg

Datum

1979-01-03

Äv

Grupp

Mål

Adress

Svensk Moskva

Text

BRÅDSKANDE

Strängt förtroligt för Ryding från Leifland/Hirdman ang.
Wallenberg. Hbr 6 december återopas.

PRIMO. Läget i Wallenbergärendet har utvecklats snabbt och vi har igår efter föredragning för stats- och utrikesministrarna beslutat göra en ny framställning till ryssarna. Framställning sker i form av en aide-mémoire, vilken överlämnas till chargé d'affaires Rymko idag onsdag vid en lunch som Leifland inbjudit honom till på Operakällaren. Inbjudan utfärdades igår kväll. Rymko får först vid lunchen, i vilken förutom Leifland och Rymko endast Hirdman deltar, veta vad saken gäller. Texten till aide-mémoiren återges under secundo. Kommentarer under tertio.

SECUNDO. Cit. Aide-mémoire.

Den svenska regeringen har upprepade gånger understrukt sin avsikt att nå klarhet om Raoul Wallenbergs öde. I sin note till den sovjetiska regeringen 19 februari 1957 uttalade sålunda regeringen att den förbehöll sig att till den sovjetiska regeringens förfogande ställa det ytterligare material om Raoul Wallenberg som bedömdes vara av betydelse för fortsatta undersökningar i Sovjetunionen. I ett pressmeddelande den 1 oktober 1965 underströk den svenska regeringen vidare att den skulle komma att följa denna fråga med stor uppmärksamhet och att nya omständigheter och nya upplysningar kunde komma att motivera ytterligare åtgärder.

I det fortsatta arbetet på att komma till klarhet om Raoul Wallenbergs öde har till de svenska myndigheternas kännedom nu kommit informationer av innebörd att Wallenberg skulle ha befunnit sig i livet så sent som 1975. Enligt dessa uppgifter skulle Wallenberg från slutet av 1940-talet till 1953 ha vistats i fängelset i Verchneural'sk i Tjeljabinsk-området. Vidare skulle han 1953-1955 ha befunnit sig i fängelset Aleksandrovskij Central i Irkutsk-området. 1955 skulle han ha överförts till fängelset i Vladimir, där han sedan skulle ha vistats till åtminstone senare delen av 1960-talet, i varje fall tidvis i cell 23 i Corpus II. På denna punkt bestyrker de nu framkomna uppgifterna de informationer som svenska regeringen tidigare, bl.a. i sitt memorandum den 18 juli 1959, överlämnat till den sovjetiska regeringen om Wallenbergs vistelse i Vladimir. Enligt de nya informationerna skulle Wallenberg slutligen så sent som 1975 ha befunnit sig i fängelsesjukhuset i Butyrka i Moskva.

Med anledning av de sålunda framkomna nya uppgifterna får svenska regeringen hemställas, att den sovjetiska regeringen skyndsamt måtte företa en undersökning i syfte att fastställa huruvida Wallenberg vid de olika angivna tidpunkterna befunnit sig i ovannämnda fängelser.

Stockholm den 3 januari 1979. Slutcit.

FERTIO. De nya uppgifterna härstammar från en polsk numera sovjetisk medborgare av judisk börd, Kalinski, som tillbringat 15 år i sovjetiska fängelser och sedan två år befinner sig i Israel. Kalinski har hörts av Wilkens i Tel Aviv i början av december och av Leifland och Hirdman i New York den 20 december, där han är på tillfälligt besök. Kalinski satt bl.a. 11 år i Vladimirfängelset och hans uppgifter därifrån bestyrker våra tidigare informationer. Uppgifterna från 1975 är något vagare och härrör från en sovjetisk medborgare i Moskva. Avsiktligt uppger vi inga namn för ryssarna utan hemställer om en enkel undersökning huruvida Wallenberg vid en viss tidpunkt befunnit sig i olika sovjetiska fängelser. Fullständig redovisning av Kalinskis vittnesmål översänds med morgondagens kurir.

Pol I, kr Hirdman, AB

Ärendet

Datum

1979-01-03

Avd

Grupp

Mål

Adress

Svensk MOSKVA

Text

Brådskande

Strängt förtroligt för Ryding från Hirdman ang Wallenberg ref tidigare telegram idag.

Nedan följer kopia av uppteckningen från samtalet med Rymko, då framställningen om Wallenberg överlämnades.

Cit. Framställning..... (se bif. PM 79-01-03)
..... Hirdman. Slutcit

Cabinet

UTRIKESDEPARTEMENTET
Politiska avdelningen
Enhet I
Kr Hirdman, es

Koncept

PROMEMORIA

1979-01-03

Ex t

Statsministern
Utrikesministern
Kabsekr Leifland
Kr Hirdman
Amb Ryding, Moskva STRÄNGT FÖRTROLIGT
(ch)

Framställning till Sovjetunionen ang. Raoul Wallenberg
(1 bil.)

På uppdrag av stats- och utrikesministrarna överlämnade kabinettssekreterare Leifland idag den 3 januari till Sovjetunionens chargé d'affaires E. Rymko bifogade aide-mémoire från Sveriges regering till Sovjetunionens regering rörande Raoul Wallenbergs vistelse i olika sovjetiska fängelser. Överlämnandet skedde vid en lunch på Operakällaren, i vilken även kanslirådet Hirdman deltog.

I anslutning till överlämnandet av framställningen gjorde kabinettssekreteraren följande kommentarer.

1. Från den svenska regeringens sida har många gånger framhållits att vi ej betraktar Sovjetunionens svar i Wallenberg-ärendet 1957 som slutgiltigt och att vi fortsätter våra ansträngningar att få klarhet i hans öde.
2. Vi hade nu erhållit uppgifter från personer bosatta utlandet av innebörd, att Wallenberg varit vid livet långt efter det datum, 17 juli 1947, som av de sovjetiska myndigheterna angivits som hans dödsdag. Det borde vara en enkel sak för de sovjetiska myndigheterna att kontrollera dessa uppgifter i ifrågavarande fängelseregister.
3. Svenska regeringen avsåg inte nu offentliggöra dessa uppgifter eller framställningen till Sovjetunionen. Vi kunde emellertid inte garantera att de personer, som lämnat uppgifterna, inte snart skulle gå till offentligheten. Det var i själva verket ganska sannolikt att så skulle ske, trots att vi för vår del vädjade till berörda personer att hålla

tyst tills vidare. Vi hade dock ingen kontroll över deras agerande. Genom överlämnande av dagens framställning ville vi emellertid ge de sovjetiska myndigheterna tillfälle att undersöka ärendet, innan saken blev offentlig.

4. Leifland underströk slutligen att den svenska framställningen var förberedd på högsta politiska nivå och att vi förväntade oss ett snacht svar.

Efter att ha läst igenom papperet gjorde Rymko följande kommentarer.

1. Han skulle naturligtvis vidarebefordra framställningen till Moskva.
2. För egen del kunde han endast upprepa den kommentar han framfört till Hirdman då denne i september informerat honom om Jk-utredningen om Wallenberg, nämligen att det sovjetiska svaret till Sverige 1957 var ett slutgiltigt besked och att inget fanns att tillägga därtill.
3. Han hävdade även att statsminister Erlander på sin tid skulle ha förklarat att ärendet var utagerat.

Leifland bemötte Rymkos påstående om det sovjetiska svarets slutgiltiga karaktär genom att hänvisa till formuleringarna i det memorandum som dåvarande vice utrikesminister Gromyko överlämnade till ambassadör Solman den 6 februari 1957. Däri sägs t.ex. att i Ljubljanskaja-fängelset "påträffades ett dokument, som det finns grund betrakta såsom hänförelse sig till Raoul Wallenberg". Vidare sägs: "På grund av vad ovan anförts bör den slutsatsen dragas, att Wallenberg avled i juli 1947." På svensk sida kunde vi därför icke acceptera 1957 års sovjetiska svar som ett slutgiltigt besked. Leifland hänvisade i sammanhanget till statsminister Erlanders radioanförande den 16 september 1965.

Rymko noterade Leiflands genmäle men hade i övrigt inga andra kommentarer.

x x x

Rymko var inte förvarnad om att vi skulle ta upp Wallenberg-

5

Ärendet vid lunchen, som arrangerats med mycket kort varsel. Möjligen som en förberedelse för den händelse vi skulle ta upp något obehagligt, hade han emellertid beväpnat sig med ett mindre, eget ärende, som han anhängiggjorde hos oss. Det rörde en exillettisk kongress på Gotland sommaren 1979.

Som helhet förlöpte lunchen i bästa stämning med ömsesidigt konstaterande av de goda svensk-sovjetiska förbindelserna.

Sven Hirdman

Avsändningsort

Pol I, kr Hirdman, AB

Ärende

Datum

1979-01-03

Avd

Grupp

Mål

OBS. ORIGINALT ÅTER SVEN HIRDMAN, POL I, EFTER EXPEDIERING

Adress

Svensk TEL AVIV

Text

Brådeskande

Strängt förtroligt för Wilkens från Hirdman re Wallenberg.

PRIMO. Leiflands och mitt samtal med Kalinski i New York var mycket givande. Det har resulterat i att vi idag gör en ny framställning till ryssarna.

SECUNDO. Vid vårt samtal lämnade Kalinski nya uppgifter om en sovjetisk medborgare, Jan Kaplan, som så sent som sommaren 1975 på fängelsesjukhuset Butyrka i Moskva skulle ha sammanträffat med "en svensk som uppgav att han suttit 30 år i sovjetiska fängelser". Kaplan som frigavs i början av 1977 har berättat härom i ett brev till sin dotter Anna Bilder, Tel Aviv, Zunz Str. 40/8, tel 03/831816. Kalinski har den 22 december från Friedmans bostad talat med Anna Bilder och därvid nämnt svenska regeringens intresse för Wallenberg.

TERTIO. Ta med hänvisning till Kalinskis samtal med Anna Bilder och vårt samtal med Kalinski fatt på Anna Bilder snarast möjligt för att få en fullständig redogörelse för vad fadern kan ha meddelat henne om svensken (Wallenberg?) i Moskva.

Cabinet

Kabs Leifland, IB

AIDE-MEMOIRE

1. 60 Måndar i Sverige-
ministeriet 2/1. Och av stats-
ministeriet i Stockholm
av Båda - riksen 2/1

2. 1/2 av stats. Regering
Hösten 3/1, fm.

3. 5 Måndar i
stats. Regering till
stats. Regering
Rydbo och Lund
Rydbo och Lund
Rydbo och Lund
Rydbo och Lund
Rydbo och Lund

2. Hinder
3/1-77

Raoul Wallenberg

Dnr		
6		
Avd	Grp	Mål
P	2	607

Den svenska regeringen har upprepade gånger understrukt sin avsikt att nå klarhet om Raoul Wallenbergs öde. I sin note till den sovjetiska regeringen 19 februari 1957 uttalade sålunda regeringen att den förbehöll sig att till den sovjetiska regeringens förfogande ställa det ytterligare material om Raoul Wallenberg som bedömdes vara av betydelse för fortsatta undersökningar i Sovjetunionen. I ett pressmeddelande den 1 oktober 1965 underströk den svenska regeringen vidare att den skulle komma att följa denna fråga med stor uppmärksamhet och att nya omständigheter och nya upplysningar kunde komma att motivera ytterligare åtgärder.

I det fortsatta arbetet på att komma till klarhet om Raoul Wallenbergs öde har till de svenska myndigheternas kännedom nu kommit informationer av innebörd att Wallenberg skulle ha befunnit sig i livet så sent som 1975. Enligt dessa uppgifter skulle Wallenberg från slutet av 1940-talet till 1953 ha vistats i fängelset i Verchne-uralsk i Tjeljabinsk-området. Vidare skulle han 1953-1955 ha befunnit sig i fängelset Aleksandrovskij Central i Irkutsk-området. 1955 skulle han ha överförts till fängelset i Vladimir, där han sedan skulle ha vistats till åtminstone senare delen av 1960-talet, i varje fall tidvis i cell 23 i Corpus II. På denna punkt bestyrker de nu framkomna uppgifterna de informationer som svenska regeringen tidigare, bl.a. i sitt memorandum den 18 juli

Ifylles av postexp

Avsant med				Avsändn datum	Sign
☐ sv kurir	☐ utl kurir	☐ luftpost	☐ vanlig post		

1959, överlämnat till den sovjetiska regeringen om Wallenbergs vistelse i Vladimir. Enligt de nya informationerna skulle Wallenberg slutligen så sent som 1975 ha befunnit sig i fängelsesjukhuset i Butyrka i Moskva.

Med anledning av de sålunda framkomna nya uppgifterna får svenska regeringen hemställa, att den sovjetiska regeringen skyndsamt måtte företa en undersökning i syfte att fastställa huruvida Wallenberg vid de olika angivna tidpunkterna befunnit sig i ovannämnda fängelser.

Stockholm den 3 januari 1979.

Неофициальный перевод

Неофициальный перевод со шведского.

Министерство иностранных дел

*Общественный фонд
Рижский по-шведски
или Рижский. Зр. - 79
с. 11*

ПАМЯТНАЯ ЗАПISKA

Шведское правительство неоднократно подчеркивало свое намерение выяснить судьбу Рауля Валленберга. В своей ноте правительству СССР от 19-го февраля 1957 г., шведское правительство заявило, что сохраняет за собой право предоставить в распоряжение правительств СССР дальнейший материал о Рауле Валленберге, который оно считает значительным для дальнейших исследований в СССР. В сообщении печати от 1-го октября 1965 г. шведское правительство, кроме того, подчеркнуло, что будет следить с большим вниманием этот вопрос и что новые обстоятельства и новые сведения могут дать повод к новым мерам.

В дальнейшей работе над выяснением судьбы Валленберга, шведские власти теперь получили сведения, по которым Валленберг был живых еще в 1975 г. По этим данным, Валленберг находился, с конца 40-х годов до 1953 г.; в Верхнеуральской тюрьме в Челябинской области. Кроме того, в 1953 - 1955 гг., он находился в тюрьме Александровский Централ в Иркутской области. В 1955 г. его перевезли в Владимирскую тюрьму, где он находился хотя бы до второй половины 60-х годов и по крайней мере по временам в камере 23, в корпусе II. Что касается этого пункта, полученные теперь данные подкрепляют те

сведения о пребывании Валленберга в Владимире, которые раньше были переданы шведским правительством советскому правительству (например в памятной записке шведского правительства 18-го июля 1959 г.). По новым сведениям, Валленберг, кроме этого, так поздно как в 1975 г. находился в тюремной больнице в Бутырке в Москве.

По причине упомянутых новых сведений, шведское правительство просит советское правительство срочно предпринимать исследования с целью выяснения вопроса о том, находился ли Валленберг в указанные моменты в вышеупомянутых тюрьмах.

Стокгольм, 3-е января 1979г.

Politiska avdelningen
Enhet I

1979-01-03

Der	Avd	Grupp	Mål
	1	2	Ex

Ambassadör Ryding

MOSKVA

STRÄNGT FÖRTROLIGT

Raoul Wallenberg

(4 bil.)

Broder,

./.

I anslutning till övriga meddelanden översänder jag för Din och Jan Lundviks personliga information följande handlingar rörande Kalinskis vittnesmål:

1. Kalinskis skriftliga redogörelse 4 december.
2. PM Hirdman inför samtalet med Kalinski i New York.
3. Uppteckning av samtalet med Kalinski den 20 december.
4. Kopia av dagens aide-mémoire till ryssarna.

Sven Hirdman

es

Ifylles av postexp

Avsändt med

☒ av kurir☐ uti kurir☐ luftpost☐ vanlig post

Avsändn datum

Sign

79-01-04

Arkivexemplar

Politiska avdelningen
Enhet I

1979-01-03

Der	Avd	Grupp	Mål

Ambassadör Ryding

MOSKVA

STRÄNGT FÖRTROLIGT

Raoul Wallenberg

(1 bil.)

Broder,

./.

I anslutning till dagens telegram bifogar jag för ordningens skull även i PM-form uppteckningen rörande framställningen till ryssarna om Wallenberg idag.

Sven Hirdman

es

Ifylles av postexp

Avsant med ☒ sv kurt ☐ utl kurt ☐ luftpost ☐ vanlig post				Avsändn datum 79-01-03	Sign es
--	--	--	--	---------------------------	------------

UTRIKESDEPARTEMENTET	Ärende:
Kopia till: Kabs Hirdman	Åtgärd: (se regler på blankettkopia)

P

Z

Eu

SVENSK TEL AVIV 1979-01-04

CABINET STOCKHOLM

B R A A D S K A N D E

STRAENGT FOERTROLIGT FOER HIRDMAN, POL I, FRAAN WILKENS.

ANNA BILDER BESOEKTE IDAG EFTER TELEFONKONTAKT AMBASSADEN TILLSAMMANS MED SIN MAN. DE LAEMNADE SOVJETUNIONEN FOER FEM AAR SEDAN OCH HON AER NUMERA TANDKIRURG I TEL AVIV. HON GER ETT HELT TILLFOERLITLIGT INTRYCK OCH BERAETTADE FOELJANDE.

FADERN, JAN KAPLAN, HAR SUTTIT LAANG TID I SOVJETISKA FAENGELSER. HAN FRIGAVS KRING AARSSKIFTET 1976/77 FRAAN FAENGELSET I KOMI (ASSR) OCH TELEFONERADE DAA TILL DOTTERN FOER ATT MEDDELA NYHETEN. VID DETTA SAMTAL HADE HAN I FOERBIGAAENDE NAEMNT ATT HAN UNDER FAENGELSETIDEN HAFT KONTAKT MED UTLAENNINGAR SOM FORTFARANDE FANNS I FAENGELSERNA 'UTAN ATT NAAGON KAENDE TILL SAKEN'. FRU BILDER KUNDE INTE MINNAS ATT FADERN VID TILLFAELLET SAGT NAAGOT OM EN SVENSK ELLER OM SVERIGE. WALLENBERGS NAMN HADE DEFINITIVT INTE NAEMNTS (FRU BILDER SADE SIG INTE HA KAENT TILL WALLENBERGS OEDE FOERRAEN HON FOERRA AARET LAEST OM HONOM I ISRAELISKA TIDNINGAR). NAAGOT BREV, SOM KALINSKI TALAR OM, HADE INTE FOEREKOMMIT, ENDAST TELEFONSAMTALET.

NAAGON TID EFTER SAMTALET HADE FRU BILDERS MOR FRAAN MOSKVA INFORMERAT DOTTERN OM ATT POLISEN AANYO SOEKT

UTRIKESDEPARTEMENTET	Ärende:					
Kopia till:	Åtgärd: (se regler på blankettkopia)	<table border="1"> <tr> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> </tr> </table>				

HENNES FAR. DENNE, SOM VARIT UTE VID TILLFAELLET, HADE BLIVIT SKRAEMD HAERAV OCH GIVIT SIG AV FRAAN HEMMET I MOSKVA. HAN HADE DAEREFTER I NAERMARE TVAA AARS TID HAALLIT SIG UN DAN I MOSKVA OCH PAA ANDRA PLATSER I SOVJETUNIONEN, MEN VID ETT TELEFONSAMTAL MED MODERN SAA SENT SOM I FOERRGAAR HADE DENNA MEDDELAT ATT FADERN AATER GRIPITS FOER EN MAANAD SEDAN I AZERBEDJAN OCH NUMERA VAR TILLBAKA I KOMI-FAENGELSET.

FRU BILDER TILLADE, ATT HON INTE KUNDE FOERSTAA VARFOER FADERN, SOM AER 66 AAR GAMMAL, VARIT SOEKT AV SAEKERHETS-POLISEN, SAERSKILT SOM HANS HAELSA DE SENASTE AAREN VARIT MYCKET DAALIG.

DOELLING

UTRIKESDEPARTEMENTET	Ärende:	
Kopia till: Kabs Hirdman	Åtgärd: (se regler på blankettkopia)	1 2 Eu

SVENSK WASHINGTON 1979-01-04

CABINET STOCKHOLM

FOER HIRDMAN , POL 1, FRAAN BERGQUIST ANG WALLENBERGAFFAEREN.

JAG UPPRINGDES IDAG AV SAM FOGG, PAA KOLUMNISTEN JACK ANDERSONS KONTOR. DENNE VILLE VETA OM VI KUNDE (A) BEKRAEFTA ATT LEIFLAND, DU SJAELV OCH "THE CHIEF OF MISSION " DAER SOM FOGG SADE NYLIGEN I DECEMBER HAFT SAMTAL I NEW YORK MED ABRAHAM KALINSKI, (B) ATT DENNE UPPGETT ATT HAN TRAEFFAT WALLENBERG 1956 SAMT (C) VAD VI ANSER OM KALINSKIS VITTNESMAAL. JAG STAELLDE MIG OFOERSTAAENDE, MEN LOVADE AATERKOMMA. FOGG SADE SIG VARA INTRESSERAD INFORMATION "ON OR OFF THE RECORD". KABINETTSSEKRETERAREN AER VAEL BEKANT MED ANDERSONS KOLUMNISTVERKSAMHET.

WACHTMEISTER

UTRIKESDEPARTEMENTET
Politiska avdelningen
Enhet I
Kr Hirdman, es

PROMEMORIA

1979-01-04

Ex t

Leifland
Hirdman

STRÄNGT FÖRTROLIGT

Raoul Wallenberg

På uppdrag av kabinettsssekreteraren orienterade jag idag riksmarskalken och fru Nina Lagergren om Kalinskis vittnesmål om Wallenberg och vår framställning till Sovjetunionen igår. Herr Leifland hade igår per telefon givit fru Lagergren en första information om våra åtgärder.

Vid herr och fru Lagergrens besök överlämnade jag för deras och familjens förtroliga kännedom kopior av dels Kalinskis skriftliga redogörelse den 4 december, dels uppteckningen av vårt samtal med honom i New York den 20 december.

Muntligt redogjorde jag för hur vi fått spåret till Kalinski, vad hans olika uppgifter sammanfattningsvis gick ut på samt för innehållet i vår framställning till ryssarna. Jag redovisade även de oklara punkter som fanns i Kalinskis vittnesmål.

Jag underströk att det var nödvändigt att behandla de nya uppgifterna med sekretess i syfte att ge ryssarna möjlighet att reagera innan saken blir offentlig. I samband härmed nämnde jag Kalinskis avsikter beträffande offentliggörande i USA. Jag framhöll slutligen att vi från UD:s sida var angelägna att själva sköta alla kontakter med Kalinski och andra potentiella vittnen. Om, och i så fall hur, vi skulle approachera de tre personer - Gogoberidze, Kuprijanov och Kaplan -, som fortfarande vistas i Sovjetunionen, var ännu inte bestämt.

Herr och fru Lagergren var helt införstådda med UD:s handläggning av ärendet, inklusive kravet på sekretess tills vidare. Jag lovade vi skulle återkomma om vi a) hör av ryssarna; b) får fram

något nytt från Anna Bilders vittnesmål i Israel; c) Kalinskis uppgifter blir offentliga i USA.

Sven Hirdman

2
5 1/2 79
2 60

Lehigh Valley
N. J.

Pol

Bengt Friedman

Он выглядит неплохо. Он писал Ане, что за полтора года милозла там умрет. Он пишет, но встретил в больнице Бутырские пива, который уже там 30 лет и совсем неплохо выглядит. По поводу вызова, то надо повторить,

Han ser inte till ut. Han är en gammal man som har varit i många
år. Han vill att jag ska gå på skolan och läsa för att kunna bli
en lärare och inte bara vara en fattig man. Han säger att det är viktigt
att ha utbildning.

Avaändningsort

Kabs Leifland, IB

Ärende

Wallenberg

Datum

1979-01-05

Avd

Grupp

M&I

Adress

Svensk

WASHINGTON

Text

För Bergquist från Hirdman.

Du kan bekräfta att Leifland och jag i slutet av december hade samtal i New York med Abraham Kalinski.

Vad Kalinski då kan ha sagt oss har vi ingen anledning att redovisa. Vi har heller inte någon anledning att uttala oss om Kalinskis vittnesmål. Detta kan Du säga Sam Fogg.

Cabinet

Kabs Leifland, IB

Ärende

Wallenberg

Datum

1979-01-08

Avd

P

Grupp

2

Mål

Eu I

Adress

Svensk

Ex t: Hirdman

WASHINGTON

Text

W

Från Kabinettsssekreteraren.
re Wallenberg.

Det slår mig att Kalinski tidigare sagt Bengt Friedman at
"den kolumnist han talat med" avser offentliggöra en ar-
tikel om Wallenberg den 9 januari. Håll alltså utkik.

Cabinet

W I E N

Ambassadören Knut Thyberg
Utrikesdepartementet

*aa
fr brev från Hoffmann
1978-05-23*

F ö r t r o l i g tRe Raoul Wallenberg

(1 bil.)

Broder,

3

INKOPP		
1979-01-05		
AVD.	CR.	RE
P	2	En

Med dagens post inkom till ambassaden ett brev som närslutes i fotostatkopia. Jag vore tacksam för besked hur Ni vill att vi här i Wien skall agera på brevet. Vederbörande är ju tydligen bosatt i Wiener Neustadt och bör väl utfrågas om sina öden efter 1944. Han omnämner ju inte heller när han träffade Raoul Wallenberg i Kiew.

*Gat bytt R
in Linde
Claes I. Wollin*

Claes I. Wollin

1978-04-25
1978-05-29

MD

am 11. 12. 1978

W. Neustadt

1. 2. 00

Schwedischkönigliche Konsulat:

Sehr geehrte Herr Konsul!

D. 15. 7		
1979 01 04		
AVD.	UN.	MAIL
P	95	C.

Verzeihen Sie, daß ich mir erlaubt habe
Sie mit meinem Brief zu belästigen.

Ich wende mich an Sie mit der Bitte,
mir die heutige Adresse des Herrn Rouland
Walenberg zu verschaffen.

Herr Walenberg arbeitete im Jahre 1944
als schwedischer Secreter in Budapest.
Ich persönlich habe ihm damals mitgeholfen,
jüdischen Flüchtlingen die Auswanderung nach
Schweden zu ermöglichen.

Dabei wurde ich von der Gestapo verhaftet
und inhaftiert im KZ Flossenbürg unter der Nummer
36287. Letztesmal habe ich Herr Walenberg im
Gefangenenlager in Kiew - Rußland. Ich möchte
mich nämlich gerne mit Her Walenberg in Ver-
bindung setzen, denn ich erinnere mich an Seine
Versprechungen und die Freundschaft.

Ich danke Ihnen für Die Hilfe und Verständnis.

Wiener Neustadt
Maximiliangasse 3

mit Hochachtungsvoll:
Kuno Kutzew 22. 2. 1923
Asenovgrad - Bulgarian

UTRIKESDEPARTEMENTET	Ärende:			
Kopia till: Hirdman	Åtgärd: (se regler på blankettkopia)	1	2	3

SVENSK WASHINGTON

1979-01-12

CABINET STOCKHOLM

FOER HIRDMAN FRAAN BERGQUIST RE WALLENBERG. '

P R I M O STATE DEPARTMENT HAR IDAG LAEMNAT FOELJANDE SVAR PAA
VAARA FRAAGOR I AEMNET DEN 27 OKTOBER 1978.

S E C U N D O 1. WE HAVE NO INFORMATION THAT ANY LABOUR CAMP
OR ANYTHING SIMILAR WAS ON WRANGEL ISLAND PRIOR TO 1960.

2. WE CANNOT SUBSTANTIATE INFORMATION REGARDING A SPECIAL
WARD OF A MENTAL HOSPITAL IN IRKUTSK THAT HOUSED FORMER INMATES
FROM CAMPS ON WRANGEL ISLAND.

T E R T I O. NAER KAN SVAR VAENTAS PAA VAART 686.

WACHTMEISTER

Överlämnad av Sovjetunionens
chargé d'affaires E. Rymko
till departementsrådet Hirdman
1979-01-24

PM 79-01-24

Pol

ПАМЯТНАЯ ЗАПИСКА

L. RYMKO'S DEP.	
238/43	
24	
ALL	P 2 6u

Советское правительство еще в 1957 году официально сообщило правительству Швеции о том, что, как показало тщательное и исчерпывающее расследование, Рауль Валленберг умер в июле 1947 года.

Повторное рассмотрение документов, относящихся к этому делу, предпринятое по просьбе правительства Швеции в 1965 году, подтвердило, что в вопросе о судьбе Р.Валленберга нет и не может быть ничего нового.

Этот же вывод со всей определенностью подтвержден и результатами проверки сведений, на которые ссылается правительство Швеции в своем обращении от 3 января с.г. Утверждения о том, что Р.Валленберг якобы находился в Советском Союзе по крайней мере вплоть до 1975 года, не соответствует действительности.

24 января 1979 года

P R E M E M O R I A

Den Sovjetiska regeringen redan 1957 meddelade officiellt till Sveriges regering att, som en noggrann och uttömmande undersökning visade, hade Raul Wallenberg avlidit i juli 1947.

Den upprepade undersökningen av handlingar rörande detta fall, som företogs på Svenska regeringens begäran år 1965, bekräftade att det inte finns och kan inte finnas något nytt i frågan om R.Wallenbergs öde.

Samma slutsats bekräftades med all bestämdhet av resultat av undersökningen av de upplysningarna till vilka Sveriges regering hänvisar i sin hänvändelse den 3 januari d.å. Påståendena om att R.Wallenberg skulle ha befunnit sig i Sovjetunionen så sent som 1975, stämmer ej överens med verkligheten.

Den 24 januari, 1979.

24/1 19.30 Inkommit Stämminut
25/1 09.20 Underinläst från Lagargen för Högst
11.00 - 11- från van. Dömda

UTRIKESDEPARTEMENTET	Ärende:				
Kopia till: Kabs Bitr kabs Polch Pol 1 SWEDELEG NEW YORK	Åtgärd: (se regler på blankettkopia) 1979-01-17	<table border="1"><tr><td data-bbox="1197 347 1308 492">1</td><td data-bbox="1308 347 1420 492">2</td><td data-bbox="1420 347 1532 492">3</td></tr></table>	1	2	3
1	2	3			
CABINET STOCKHOLM ENDAST FOER HIRDMAN. FRAAN FRIEDMAN. KALINSKI RINGT MIG OCH MEDDELAT HAN AATERKOMMIT FRAAN MEXICO OCH STANNAR NEW YORK TILLS HAN 2 FEBRUARI AATERVAENDER TILL ISRAEL. HAN RAEKNADE MED ATT VISSA UPPLYSNINGAR HAN LAEMNAT UT SKULLE PUBLICERAS SOENDAGEN 21 JANUARI I EN I USA UTKOMMANDE RYSKSPRAAKIG TIDNING. THUNBORG					

Pol I, depr Hirdman, GN

Ärende

Datum

1979-01-19

Avd

Grupp

Mål

Adress

Svensk

WASHINGTON

Text

Strängt förtroligt från Hirdman re Wallenberg. Ech 802.

Primo. Vi har inga detaljerade personuppgifter om Kalinski. Han torde vara ca 65-68 år, född i Polen. Adjutant hos general Anders under andra världskriget. Han frigavs från Vladimirfängelset i oktober 1959 men bodde kvar i staden till 1968. Därefter kunde han flytta till Moskva, där han arbetade som ingenjör och teknisk översättare till 1975. Han gifte om sig med en ryska, fick en dotter och gavs, efter att ha antagit sovjetiskt medborgarskap, tillstånd att jämte familjen lämna Sovjetunionen för Israel vid årsskiftet 1975-76.

Secundo. Genom ambassaden i Tel Aviv har vi frågat israeliska UM om Kalinski. Chefen för byrån för sovjetisk-judiska frågor, som träffat Kalinski två gånger, svarade följande: "Han hade ej någon mer definitiv uppfattning om Kalinski. Första intrycket var emellertid att Kalinskis utsagor var av betydande intresse, med många namn och detaljer, och att han själv föreföll seriös, om än med en tendens att ibland hetsa upp sig." Detta intryck stämmer med vårt eget.

Cabinet

UTRIKESDEPARTEMENTET
Politiska avdelningen
Enhet I
Depr Hirdman, GN

PROMEMORIA

1979-01-24

ex t:
statsministern
utrikesministern
kabinettssekreteraren
Hirdman
Amb. Moskva (chiff)

STRÄNGT FÖRTROLIG

Sovjetiskt svar rörande Raoul Wallenberg

Sovjetunionens chargé d'affaires E. Rymko bad att få besöka mig idag den 24 januari. Jag tog emot honom tillsammans med en tolk kl 17.00.

Rymkos huvudärende var att överlämna det sovjetiska svaret på vår framställning den 3 januari i fallet Wallenberg. Svaret framgår av bifogade aide-mémoire den 24 januari.

Jag tog emot svaret och sade att jag omgående skulle informera kabinettssekreterare Leifland och regeringen. Först ställde jag emellertid några frågor angående texten:

1. Innebar skrivningen i sista stycket att en undersökning genomförts på basis av de uppgifter som överlämnats från svensk sida den 3 januari? Rymko besvarade detta jakande.
2. Fanns det några närmare uppgifter om denna undersökning? Rymko svarade att han endast erhållit det besked som återges i svaret.
3. Jag fäste uppmärksamheten vid sista meningen i det sovjetiska svaret och frågade vad innebörden var av påståendet, att Wallenberg ej skulle ha befunnit sig i livet så sent som 1975. Hur var det med uppgifterna om att han levde på 1950- och 1960-talen? Rymko framhöll till svar, att de nya undersökningsresultaten bekräftat, att Wallenberg inte levte efter 1947.

Jag gjorde därpå några kommentarer till det sovjetiska meddelandet, vilka den sovjetiske tolken antecknade på Rymkos begäran.

1. Jag uttryckte uppskattning över att man från sovjetisk sida svarat så förhållandevis snabbt och för att man företagit en undersökning som vi begärt.
2. Med hänvisning till kabinettssekreterarens uttalande den 3 januari framhöll jag att vi varken tidigare eller nu kunde betrakta det sovjetiska svaret 1957 som ett slutgiltigt besked.

3. Jag konstaterade att vi hade andra uppgifter än Sovjetunionen, vilka tydde på att Wallenberg var i livet efter 1947.

4. Jag sade att vi därför torde få anledning att återkomma i ärendet.

Med anledning av den sistnämnda kommentaren hänvisade Rymko - uppenbarligen förberedd - till formuleringen i andra stycket av det sovjetiska svaret, att "det inte finns och inte kan finnas något nytt i frågan om R. Wallenbergs öde".

Samtalet fördes hela tiden i en lugn och saklig ton.

Statsministern och familjen informerades onsdag kväll respektive torsdag morgon om det sovjetiska svaret.

Sven Hirdman

UTRIKESDEPARTEMENTET ACR	Ärende:
Kopia till: Kabs Bitr kabs Polch Pol 1	Åtgärd: (se regler på blankettkopia)

1	2	Su
---	---	----

SVENSK LONDON

1979-01-25

CABINET STOCKHOLM

STRAENGT FOERTROLIGT

, FOER HIRDMAN. RE VLADIMIR

BUKOVSKY:

VI HAR FAATT KONTAKT MED VLADIMIR BUKOVSKY, SOM
 FOERKLARAT ATT HAN EJ HAR NAAGRA SOM HELST UPP-
 LYSNINGAR ATT LAEMNA OM WALLENBERG. DETTA HADE
 HAN OCKSAA MEDDELAT TILL SVAR PAA BREV FRAAN
 NAAGON I WALLENBERGS FAMILJ, ANTAGLIEN HANS MODER.

SKOGLUND

Avsändningsort

Pol I, depr Hirdman, GN

Arende

Datum

1979-01-25

Avd

Grupp

Mål

Adress

Svensk

MEXIKO

Text

BRÅDSKANDE

Thyberg från Leifland ang. Wallenberg.

Primo.

Ryssarna svarade igår 24 januari genom Rymko till Hirdman på vår framställning om Wallenberg. Svaret återges under secundo, Hirdmans uppteckning under tertio. I samförstånd med statsministern och familjen offentliggör vi dialogen med ryssarna fredag 26 januari kl 11.00. Utkast till pressmeddelande under quarto. Vi är angelägna att förekomma pressläckor och samtidigt agera på ett sådant sätt att våra förbindelser med Sovjetunionen störs så lite som möjligt. Det sovjetiska svaret är något hövligare än vi kanske väntat oss.

Secundo.

(se bif.)

Tertio.

(se bif.)

Quarto.

(se bif.)

Cabinet

Överlämnad av Sovjetunionens
chargé d'affaires E. Rymko
till departementsrådet
Hirdman 1979-01-24.

Inofficiell överlämnelse

AIDE-MEMOIRE

Secunde

Den sovjetiska regeringen meddelade redan 1957 officiellt Sveriges regering att, så som framgått av en noggrann och uttöm^mande undersökning, Raoul Wallenberg avlidit i juli 1947.

Den förnyade undersökning av handlingarna rörande detta fall, som företogs på den svenska regeringens begäran år 1966, bekräftade att det inte finns och inte kan finnas något nytt i frågan om R. Wallenbergs öde.

Samma slutsats bekräftades definitivt av resultaten av en granskning av de upplysningar vilka Sveriges regering åberopar i sin hänvändelse den 3 januari d.å. Påståendena om att R. Wallenberg skulle ha befunnit sig i Sovjetunionen så sent som 1975 stämmer ej överens med verkligheten.

Den 24 januari 1979

UTRIKESDEPARTEMENTET
Politiska avdelningen
Enhet I
Leif Hirdman, GN

MEMORIA

1979-01-24

Ex t:
statsministern
utrikesministern
kabinettssekreteraren
Hirdman
Amb. Moskva (chiff)

STRÄNGT FÖRTROLIG

Sovjetiskt svar rörande Raoul Wallenberg

Tekst

Sovjetunionens chargé d'affaires E. Rymko bad att få besöka mig idag den 24 januari. Jag tog emot honom tillsammans med en tolk kl 17.00.

./.

Rymkos huvudärende var att överlämna det sovjetiska svaret på vår framställning den 3 januari i fallet Wallenberg. Svaret framgår av bifogade aide-mémoire den 24 januari.

Jag tog emot svaret och sade att jag omgående skulle informera kabinettssekreterare Leifland och regeringen. Först ställde jag emellertid några frågor angående texten:

1. Innebar skrivningen i sista stycket att en undersökning genomförts på basis av de uppgifter som överlämnats från svensk sida den 3 januari? Rymko besvarade detta jakande.
2. Fanns det några närmare uppgifter om denna undersökning? Rymko svarade att han endast erhållit det besked som återges i svaret.
3. Jag fäste uppmärksamheten vid sista meningen i det sovjetiska svaret och frågade vad innebörden var av påståendet, att Wallenberg ej skulle ha befunnit sig i livet så sent som 1975. Hur var det med uppgifterna om att han levde på 1950- och 1960-talen? Rymko framhöll till svar, att de nya undersökningsresultaten bekräftat, att Wallenberg inte levte efter 1947.

Jag gjorde därpå några kommentarer till det sovjetiska meddelandet, vilka den sovjetiske tolken antecknade på Rymkos begäran.

1. Jag uttryckte uppskattning över att man från sovjetisk sida svarat så förhållandevis snabbt och för att man företagit en undersökning som vi begärt.
2. Med hänvisning till kabinettssekreterarens uttalande den 3 januari framhöll jag att vi varken tidigare eller nu kunde betrakta det sovjetiska svaret 1957 som ett slutgiltigt besked.

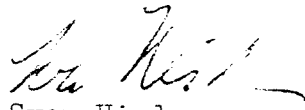
3. Jag konstaterade att vi hade andra uppgifter än Sovjetunionen, vilka tydde på att Wallenberg var i livet efter 1947.

4. Jag sade att vi därför torde få anledning att återkomma i ärendet.

Med anledning av den sistnämnda kommentaren hänvisade Ryuko - uppenbarligen förberedd - till formuleringen i andra stycket av det sovjetiska svaret, att "det inte finns och inte kan finnas något nytt i frågan om R. Wallenbergs öde".

Samtalet fördes hela tiden i en lugn och saklig ton.

Statsministern och familjen informerades onsdag kväll respektive torsdag morgon om det sovjetiska svaret.

Sven Hirdman

1979-01-25

Utkast till pressmeddelande

Quarto

Efterforskningarna efter Raoul Wallenberg

I det fortsatta arbetet att få klarhet om Raoul Wallenbergs öde har under de senaste månaderna till utrikesdepartementets kännedom kommit uppgifter av innebörd att Wallenberg skulle ha vistats i olika sovjetiska fängelser under 1950-, 1960- och 1970-talen, dvs efter den tidpunkt år 1947 då han enligt de sovjetiska myndigheterna skulle ha avlidit. Uppgifterna var av den karaktären att regeringen beslöt att en förnyad framställning skulle göras till den sovjetiska regeringen, vilket skedde den 3 januari 1979. Kopia av framställningen bifogas.

./.

Till svar på den svenska framställningen har den sovjetiska regeringen den 24 januari meddelat att en granskning av de nya svenska uppgifterna ej ändrat dess tidigare slutsats att Wallenberg avled år 1947. Kopia av det sovjetiska svaret bifogas.

./.

Regeringen betraktar inte Raoul Wallenbergs sak som utagerad i och med det sovjetiska svaret utan kommer att fortsätta ansträngningarna att skapa full klarhet om hans öde.

Avsändningsort

Pol I, dr Hirdman, es

Ärende

Wallenberg

Datum

1979-01-25

Avd

Grupp

Mål

Adress

Text

Svensk Moskva

BRÅDSKANDE

Strängt förtroligt från Hirdman ang. Raoul Wallenberg

PRIMO. Sovjetiske chargén Rymko överlämnade igår kväll det sovjetiska svaret på vår framställning ang. Wallenberg den 3 januari. Svaret framgår av secundo, min uppteckning under tertio. I samråd statsministern och familjen avser vi publicera kort pressmeddelande med texten vår framställning och sovjetiska svaret i morgon fredag kl. 11.00. Utkast till pressmeddelande under quarto. Vi orienterar Rymko i morgon bitti om våra åtgärder. Återkommer med kommentarer.

SECUNDO. Cit

Slutcit

TERTIO. Cit

Slutcit

QUARTO. Cit

Slutcit

Cabinet

AIDE-MÉMOIRE

Secundo

Den sovjetiska regeringen meddelade redan 1957 officiellt Sveriges regering att, såsom framgitt av en noggrann och uttömmande undersökning, Raoul Wallenberg avlidit i juli 1947.

Den förnyade undersökning av handlingarna rörande detta fall, som företogs på den svenska regeringens begäran år 1965, bekräftade att det inte finns och inte kan finnas något nytt i frågan om R. Wallenbergs öde.

Samma slutsats bekräftades definitivt av resultaten av en granskning av de upplysningar vilka Sveriges regering åberopar i sin hänvändelse den 3 januari d.å. Påståendena om att R. Wallenberg skulle ha befunnit sig i Sovjetunionen så sent som 1975 stämmer ej överens med verkligheten.

Den 24 januari 1979

UTRIKESDEPARTEMENTET
Politiska avdelningen
Enhet I
Depr Hirdman, GN

PROJEKTBOKTA

1979-01-24

redan inf.

ex t:
statsministern
utrikesministern
kabinettssekreteraren
Hirdman
Amb. Moskva (chiff)

STRÄNGT FÖRTROLIG

Sovjetiskt svar rörande Raoul Wallenberg

Text

Sovjetunionens chargé d'affaires E. Rymko bad att få besöka mig idag den 24 januari. Jag tog emot honom tillsammans med en tolk kl 17.00.

./.

Rymkos huvudärende var att överlämna det sovjetiska svaret på vår framställning den 3 januari i fallet Wallenberg. Svare framgår av bifogade aide-mémoire den 24 januari.

Jag tog emot svaret och sade att jag omgående skulle informera kabinettssekreterare Leifland och regeringen. Först ställde jag emellertid några frågor angående texten:

1. Innebar skrivningen i sista stycket att en undersökning genomförts på basis av de uppgifter som överlämnats från svensk sida den 3 januari? Rymko besvarade detta jakande.
 2. Fanns det några närmare uppgifter om denna undersökning? Rymko svarade att han endast erhållit det besked som återges i svaret.
 3. Jag fäste uppmärksamheten vid sista meningen i det sovjetiska svaret och frågade vad innebörden var av påståendet, att Wallenberg ej skulle ha befunnit sig i livet så sent som 1975. Hur var det med uppgifterna om att han levde på 1950- och 1960-talen? Rymko framhöll till svar, att de nya undersökningsresultaten bekräftat, att Wallenberg inte levtt efter 1947.
- Jag gjorde därpå några kommentarer till det sovjetiska meddelandet, vilka den sovjetiske tolken antecknade på Rymkos begäran.
1. Jag uttryckte uppskattning över att man från sovjetisk sida svarat så förhållandevis snabbt och för att man företagit en undersökning som vi begärt.
 2. Med hänvisning till kabinettssekreterarens uttalande den 3 januari framhöll jag att vi varken tidigare eller nu kunde betrakta det sovjetiska svaret 1957 som ett slutgiltigt besked.

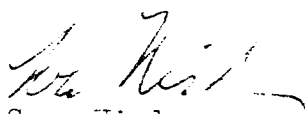
3. Jag konstaterade att vi hade andra uppgifter än Sovjetunionen, vilka tydde på att Wallenberg var i livet efter 1947.

4. Jag sade att vi därför torde få anledning att återkomma i ärendet.

Med anledning av den sistnämnda kommentaren hänvisade Rymko - uppenbarligen förberedd - till formuleringen i andra stycket av det sovjetiska svaret, att "det inte finns och inte kan finnas något nytt i frågan om R. Wallenbergs öde".

Samtalet fördes hela tiden i en lugn och saklig ton.

Statsministern och familjen informerades onsdag kväll respektive torsdag morgon om det sovjetiska svaret.

Sven Hirdman

Ärendet i riksdagen 1979

Quarto

Ärendet i riksdagen 1979

Det fortsatta arbetet att klara om han Wallenberg
Ude har under de senaste månaderna till utrikesdepartementet
kännedom kommit uppgifter av innebörd att Wallenberg skulle
ha vistats i olika sovjetiska fängelser under 1950-, 1960-
och 1970-talen, dvs efter den tidpunkt år 1947 då han enligt
de sovjetiska myndigheterna skulle ha avlidit. Uppgifterna
var av den karaktären att regeringen beslöt att en förnyad
framställning skulle göras till den sovjetiska regeringen,
vilket skedde den 3 januari 1979. Kopia av framställningen
 bifogas.

./.

Till svar på den svenska framställningen har den sovjetiska
regeringen den 24 januari meddelat att en granskning av de
nya svenska uppgifterna gjorts och att de tidigare slutsatserna
att Wallenberg avled år 1947. Kopia av det sovjetiska svaret
 bifogas.

./.

Regeringen betraktar inte han Wallenbergs sak som utslagen
i och med det sovjetiska svaret utan kommer att fortsätta
ansträngningarna att skapa full klarhet om hans öde.

Pol I, depr Hirdman, GN

Ärende	Datum 1979-01-25	Mål
	Avd	Grupp

Adress

Svensk

Svensk

MOSKVA (Ryding från Leifland)

MEXIKO (Thyberg från Leifland)

Text: BRÅDSKANDE

ex t: statsministern

tidigare idag ang. Wallenberg.

Primo. Några synpunkter på det sovjetiska svaret. Det är positivt att ryssarna svarade så snabbt innan saken blev offentlig och att de enligt egen uppgift gjort en egen undersökning av våra nya uppgifter. Tonen i svaret är hövlig och korrekt. Vi hade snarast befarat en skarp negativ reaktion.

Secundo. Erik Sjöquist i Expressen, som tillhör familjens stöd-kommitté, är ärendet på spåret. Vidare har Kalinski i USA uttalat sig för en judisk tidning den 21 januari. Oavsett vad vi gör är det därför bara en fråga om dagar eller någon vecka innan svenska massmedia har story'n. Vi har i detta läge bedömt det bäst att själva först gå ut med vår egen version, vilket således sker i morgon. Pressmeddelandet jämte bilagor blir den enda officiella kommentaren från UD. Vi avstår avsiktligt från att ordna press-konferens eller informell pressbriefing, eftersom ryssarna då skulle få intrycket att det rörde sig om en massiv UD-kampanj. Oundvikliga frågor besvaras under hand och individuellt av Hirdman och mig som ren background. I övrigt hoppas vi att pressen kommer att koncentrera sina ansträngningar på att få uttalanden från Kalinski respektive familjen. För att skydda tredje person kommer vi inte att lämna ut några personuppgifter utom Kalinskis namn, vilket han ju har gett tillstånd till.

Tertio. Sjöquist i Expressen och Weber i Sveriges Radio, som gav oss spåret till Kalinski, kommer att få några timmars förhandsvarsel om pressmeddelandet. Bägge har på vår begäran hittills hållit tyst om vad de vet om Kalinski-spåret.

Quarto. Hirdman och jag sammanträffar måndag 29 januari med familjen och stödkommittén, i vilken ingår Harald Wigforss, Nanna Swartz, Otto Danielsson, Carl Fredrik Palmstierna, Erik Sjöquist. Mötet var bestämt innan det sovjetiska svaret lämnades. I denna situation ser vi det som en fördel att gå ut med vår officiella kommentar innan vi konfronteras med familjekretsens krav.

Quinto. Vilken genomslagskraft offentliggörandet kommer att få inrikespolitiskt och i våra relationer med ryssarna är svårt att spå om. Genom här redovisat tillvägagångssätt försöker vi hamna någorlunda "rätt" i förhållande till alla de tre kritiska grupperna - familjen, den svenska allmänheten, ryssarna.

Cabinet

Avsändningsort

Pol I, dr Hirdman, es

Ärende

WALLENBERG

Datum

1979-01-25

Avd

1

Grupp

2

Mål

En I

Adress

Svensk Tel Aviv

Text

Strängt förtroligt för Wilkens från Hirdman ang. Wallenberg

PRIMO. Ryssarna svarade 24 januari på vår framställning 3 januari om Wallenberg. Vår framställning och det sovjetiska svaret återges under secundo respektive tertio. I samråd med familjen offentliggör vi dialogen med ryssarna i morgon fredag. Utkast till pressmeddelande enligt quarto. Vi informerar Kalinski, som befinner sig i New York till 2 februari, då han återvänder till Israel. Vi blir tvungna att uppge hans namn för svenska pressen.

SECUNDO. Cit

Slutcit

TERTIO. Cit

Slutcit

QUARTO. Cit

Slutcit

Cabinet

ARKIVEXEMPLAR

Överlämnad av kabinettsssekreterare
Leifland till Sovjetunionens chargé
d'affaires Rymko 1979-01-03

AIDE-MEMOIRE

Raoul Wallenberg

Dn		
Avd	Grp	Mål

Secundo

Den svenska regeringen har upprepade gånger understrukt sin avsikt att nå klarhet om Raoul Wallenbergs öde. I sin note till den sovjetiska regeringen 19 februari 1957 uttalade sålunda regeringen att den förbehöll sig att till den sovjetiska regeringens förfogande ställa det ytterligare material om Raoul Wallenberg som bedömdes vara av betydelse för fortsatta undersökningar i Sovjetunionen. I ett pressmeddelande den 1 oktober 1965 underströk den svenska regeringen vidare att den skulle komma att följa denna fråga med stor uppmärksamhet och att nya omständigheter och nya upplysningar kunde komma att motivera ytterligare åtgärder.

I det fortsatta arbetet på att komma till klarhet om Raoul Wallenbergs öde har till de svenska myndigheternas kännedom nu kommit informationer av innebörd att Wallenberg skulle ha befunnit sig i livet så sent som 1975. Enligt dessa uppgifter skulle Wallenberg från slutet av 1940-talet till 1953 ha vistats i fängelset i Verchne-uralsk i Tjeljabinsk-området. Vidare skulle han 1953-1955 ha befunnit sig i fängelset Aleksandrovskij Central i Irkutsk-området. 1955 skulle han ha överförts till fängelset i Vladimir, där han sedan skulle ha vistats till åtminstone senare delen av 1960-talet, i varje fall tidvis i cell 23 i Corpus II. På denna punkt bestyrker de nu framkomna uppgifterna de informationer som svenska regeringen tidigare, bl.a. i sitt memorandum den 18 juli

Ifylles av postexp

Avsändt med				Ansändn datum	Sign
☐ sv kurir	☐ utl kurir	☐ luftpost	☐ vanlig post		

1959, överlämnat till den sovjetiska regeringen om Wallenbergs vistelse i Vladimir. Enligt de nya informationerna skulle Wallenberg slutligen så sent som 1975 ha befunnit sig i fängelsesjukhuset i Butyrka i Moskva.

Med anledning av de sålunda framkomna nya uppgifterna får svenska regeringen hemställa, att den sovjetiska regeringen skyndsamt måtte företa en undersökning i syfte att fastställa huruvida Wallenberg vid de olika angivna tidpunkterna befunnit sig i ovannämnda fängelser.

Stockholm den 3 januari 1979.

Överlämnad av Sovjetunionens
chargé d'affaires E. Rymko
till departementsrådet Hirdman
1979-01-24 21

Inofficiell översättning

AIDE-MEMOIRE

Text

Den sovjetiska regeringen meddelade redan 1957 officiellt Sveriges regering att, såsom framgått av en noggrann och uttömmande undersökning, Raoul Wallenberg avlidit i juli 1947.

Den förnyade undersökning av handlingarna rörande detta fall, som företogs på den svenska regeringens begäran år 1965, bekräftade att det inte finns och inte kan finnas något nytt i frågan om R. Wallenbergs öde.

Samma slutsats bekräftades definitivt av resultaten av en granskning av de upplysningar vilka Sveriges regering åberopar i sin hänvändelse den 3 januari d.å. Påståendena om att R. Wallenberg skulle ha befunnit sig i Sovjetunionen så sent som 1975 stämmer ej överens med verkligheten.

Den 24 januari 1979

Bokast till pressmeddelande

Quarto

Efterforskningarna efter Raoul Wallenberg

I det fortsatta arbetet att få klarhet om Raoul Wallenbergs öde har under de senaste månaderna till utrikesdepartementet kännedom kommit uppgifter av innebörd att Wallenberg skulle ha vistats i olika sovjetiska fängelser under 1950-, 1960- och 1970-talen, dvs efter den tidpunkt år 1947 då han enligt de sovjetiska myndigheterna skulle ha avlidit. Uppgifterna var av den karaktären att regeringen beslöt att en förnyad framställning skulle göras till den sovjetiska regeringen, vilket skedde den 3 januari 1979. Kopia av framställningen bifogas.

./.

På svar på den svenska framställningen har den sovjetiska regeringen den 24 januari meddelat att en granskning av de nya svenska uppgifterna ej ändrat dess tidigare slutsats att Wallenberg avled år 1947. Kopia av det sovjetiska svaret bifogas.

./.

Regeringen betraktar inte Raoul Wallenbergs sak som utagerad i och med det sovjetiska svaret utan kommer att fortsätta ansträngningarna att skapa full klarhet om hans öde.

Pol I, dr Hirdman, es

Ärende

Datum

1979-01-25

Avd

Grupp

Mål

Su I

Adress

Swedeleg New York

Text

BRÅDSKANDE

Strängt förtroligt för Friedman från Hirdman ang. Wallenberg

PRIMO. Benäget informera Kalinski omgående att

a) Vi på basis av hans vittnesmål den 3 januari gjort en ny framställning till Sovjetunionen om Wallenberg. Text enligt secundo.

b) Sovjetunionen svarat på denna framställning enligt tertio.

c) Vi avser offentliggöra dialogen med ryssarna fredag 26 januari. Utkast till pressmeddelande enligt quarto.

d) Kalinski kan vänta sig förfrågningar från svenska journalister, eftersom vi till svar på pressfrågor kommer att få hänvisa till honom som källa. Benäget fråga honom om han vill att vi skall avslöja hans adress i New York och Haifa för journalister som frågar därom. Tacksam svar på denna punkt om möjligt före kl. 11.00 svensk tid fredag.

SECUNDO. Cit.

Slutcit

TERTIO. Cit

Slutcit

QUARTO. Cit

Slutcit

Cabinet

ARKIVEXEMPLAR

Överlämnad av kabinetssekreterare
Leifland till Sovjetunionens chargé
d'affaires Rymko 1979-01-03

AIDE-MEMOIRE

Raoul Wallenberg

Dnr		
Avd	Grp	IASI

Sälunda

Den svenska regeringen har upprepade gånger understrukt sin avsikt att nå klarhet om Raoul Wallenbergs öde. I sin note till den sovjetiska regeringen 19 februari 1957 uttalade sälunda regeringen att den förbehöll sig att till den sovjetiska regeringens förfogande ställa det ytterligare material om Raoul Wallenberg som bedömdes vara av betydelse för fortsatta undersökningar i Sovjetunionen. I ett pressmeddelande den 1 oktober 1965 underströk den svenska regeringen vidare att den skulle komma att följa denna fråga med stor uppmärksamhet och att nya omständigheter och nya upplysningar kunde komma att motivera ytterligare åtgärder.

I det fortsatta arbetet på att komma till klarhet om Raoul Wallenbergs öde har till de svenska myndigheternas kännedom nu kommit informationer av innebörd att Wallenberg skulle ha befunnit sig i livet så sent som 1975. Enligt dessa uppgifter skulle Wallenberg från slutet av 1940-talet till 1953 ha vistats i fängelset i Verchne-uralsk i Tjeljabinsk-området. Vidare skulle han 1953-1955 ha befunnit sig i fängelset Aleksandrovskij Central i Irkutsk-området. 1955 skulle han ha överförts till fängelset i Vladimir, där han sedan skulle ha vistats till åtminstone senare delen av 1960-talet, i varje fall tidvis i cell 23 i Corpus II. På denna punkt bestyrker de nu framkomna uppgifterna de informationer som svenska regeringen tidigare, bl.a. i sitt memorandum den 18 juli

Ifylles av postexp

Avsändt med				Avsändn datum	Sign
☐ sv kurir	☐ utl kurir	☐ luftpost	☐ vanlig post		

1959, överlämnat till den sovjetiska regeringen om Wallenbergs vistelse i Vladimir. Enligt de nya informationerna skulle Wallenberg slutligen så sent som 1975 ha befunnit sig i fängelsesjukhuset i Butyrka i Moskva.

Med anledning av de sålunda framkomna nya uppgifterna får svenska regeringen hemställa, att den sovjetiska regeringen skyndsamt måtte företa en undersökning i syfte att fastställa huruvida Wallenberg vid de olika angivna tidpunkterna befunnit sig i ovannämnda fängelser.

Stockholm den 3 januari 1979.

Överlämnad av Sovjetunionens
chargé d'affaires E. Rymko
till departementsrådet Hirdman
1979-01-24 97

Inofficiell översättning

AIDE-MEMOIRE

Text

Den sovjetiska regeringen meddelade redan 1957 officiellt Sveriges regering att, såsom framgått av en noggrann och uttömmande undersökning, Raoul Wallenberg avlidit i juli 1947.

Den förnyade undersökning av handlingarna rörande detta fall, som företogs på den svenska regeringens begäran år 1965, bekräftade att det inte finns och inte kan finnas något nytt i frågan om R. Wallenbergs öde.

Samma slutsats bekräftades definitivt av resultaten av en granskning av de upplysningar vilka Sveriges regering återropar i sin hänvändelse den 3 januari d.å. Påståendena om att R. Wallenberg skulle ha befunnit sig i Sovjetunionen så sent som 1975 stämmer ej överens med verkligheten.

Den 24 januari 1979

1979-01-25

Utkast till pressmeddelande

Quarto

Efterforskningarna efter Raoul Wallenberg

I det fortsatta arbetet att få klarhet om Raoul Wallenbergs öde har under de senaste månaderna till utrikesdepartementet kännedom kommit uppgifter av innebörd att Wallenberg skulle ha vistats i olika sovjetiska fängelser under 1950-, 1960- och 1970-talen, dvs efter den tidpunkt år 1947 då han enligt de sovjetiska myndigheterna skulle ha avlidit. Uppgifterna var av den karaktären att regeringen beslöt att en förnyad framställning skulle göras till den sovjetiska regeringen, vilket skedde den 3 januari 1979. Kopia av framställningen bifogas.

./.

Till svar på den svenska framställningen har den sovjetiska regeringen den 24 januari meddelat att en granskning av de nya svenska uppgifterna ej ändrat dess tidigare slutsats att Wallenberg avled år 1947. Kopia av det sovjetiska svaret bifogas.

./.

Regeringen betraktar inte Raoul Wallenbergs sak som utagerad i och med det sovjetiska svaret utan kommer att fortsätta ansträngningarna att skapa full klarhet om hans öde.

UTRIKESDEPARTEMENTET	Ärende:
Kopia till: Kabs/bittr kabs Polch Pol 1	Atgård: (se regler på blankettkopia)

A

2

Eu

SWEDELEG NEW YORK

1979-01-25

CABINET STOCKHOLM

STRAENGT FOERTROLIGT.
ENDAST FOER KABINETTSSEKRETERAREN
OCH HIRDMAN.

FRAAN FRIEDMAN.
MYCKET BRAADSKANDE

PRIMO. KALINSKI INFORMERAD. HAN VILL INTE ATT HAN ADRESS I NEW YORK SKALL AVSLOEJAS MED HAENSYN TILL DE PERSONER HAN BOR HOS. DAEREMOT KAN HANS ADRESS I HAIFA UPPGES, VILKEN AER: ABRAHAM KALINSKI, KISH AVENUE 11, HAIFA, TEL. 83995 ELLER 92 6294. HAN HAR INGENTING EMOT ATT JAG OM SAA OENSKAS ORDNAR SAMMAN-TRAEFFANDE FOER JOURNALISTER MED HONOM I NEW YORK MEN INTE I HANS BOSTAD. HAN VILL I SAA FALL HA MED EN RYSKSPRAAKIG TOLK.

SECUNDO. KALINSKI OMTALAR VIDARE ATT ARTIKEL AV JACK ANDERSON OM HANS UTTALANDEN VAENTAS I DAILY NEWS FOER 26 JANUARI SOM UTKOMMER I NEW YORK PAA KVAELLEN 25 JANUARI. EN ARTIKEL ENBART OM WALLENBERG SKALL OCKSAA KOMMA I SOENDAGSNUMRET 28 JANUARI AV DEN I USA UTKOMMANDE RYSKSPRAAKIGA TIDNINGEN NOVE RUSKE SLOVA.

THUNBORG

Arkivexemplar

Politiska avdelningen
Enhet I

1979-01-25

Der	Avd	Grupp	Mål
619	P 2	Sen I	

(fel)

Fru Maj von Dardel
Auravägen 25

DJURSHOLM

Enligt överenskommelse med kabinettsssekreterare Leifland
får jag översända kopior av vår framställning den 3 januari
och det sovjetiska svaret den 24 januari om Raoul.

Sven Hirdman

CS/ 29

Ifylles av postexp

Avsänt med

☐ av kurir

☐ uti kurir

☐ luftpost

☐ vanlig post

Avsändn datum

Sign

Arkivexemplar

Politiska avdelningen
Enhet I

1979-01-25

Dnr	Avd	Grupp	Mål
620			P 2 EU I

(Pol)

Fru Nina Lagergren
Dahlbergsvägen 22

DJURSHOLM

Kära Nina,

./.

Enligt överenskommelse med Leifland översänder jag kopior
av vår framställning den 3 januari och det sovjetiska svaret
den 24 januari om Raoul.

Sven Hirdman

28/1 79

Ifylles av postexp

Avsant med

☐

sv kurir

☐

utl kurir

☐

luftpost

☐

vanlig post

Avsändn datum

Sign

1979-01-25

1223

Utkast till pressmeddelande

h
n

Efterforskningarna efter Raoul Wallenberg

I det fortsatta arbetet att få klarhet om Raoul Wallenbergs öde har under de senaste månaderna till utrikesdepartementets kännedom kommit uppgifter av innebörd att Wallenberg skulle ha vistats i olika sovjetiska fängelser under 1950-, 1960- och 1970-talen, dvs efter den tidpunkt år 1947 då han enligt de sovjetiska myndigheterna skulle ha avlidit. Uppgifterna var av den karaktären att regeringen beslöt att en förnyad framställning skulle göras till den sovjetiska regeringen, vilket skedde den 3 januari 1979. Kopia av framställningen bifogas.

./.

Till svar på den svenska framställningen har den sovjetiska regeringen den 24 januari meddelat att en granskning av de nya svenska uppgifterna ej ändrat dess tidigare slutsats att Wallenberg avled år 1947. Kopia av det sovjetiska svaret bifogas.

./.

Regeringen betraktar inte Raoul Wallenbergs sak som utagerad i och med det sovjetiska svaret utan kommer att fortsätta ansträngningarna att skapa full klarhet om hans öde.

AVSKRIFT

Överlämnad av kabinettssekreterare
Leifland till Sovjetunionens chargé
d'affaires Rymko 1979-01-03

AIDE-MEMOIRE

Den svenska regeringen har upprepade gånger understrukt sin avsikt att nå klarhet om Raoul Wallenbergs öde. I sin note till den sovjetiska regeringen 19 februari 1957 uttalade sålunda regeringen att den förbehöll sig att till den sovjetiska regeringens förfogande ställa det ytterligare material om Raoul Wallenberg som bedömdes vara av betydelse för fortsatta undersökningar i Sovjetunionen. I ett pressmeddelande den 1 oktober 1965 underströk den svenska regeringen vidare att den skulle komma att följa denna fråga med stor uppmärksamhet och att nya omständigheter och nya upplysningar kunde komma att motivera ytterligare åtgärder.

I det fortsatta arbetet på att komma till klarhet om Raoul Wallenbergs öde har till de svenska myndigheternas kännedom nu kommit informationer av innebörd att Wallenberg skulle ha befunnit sig i livet så sent som 1975. Enligt dessa uppgifter skulle Wallenberg från slutet av 1940-talet till 1953 ha vistats i fängelset i Verchneural'sk i Tjeljabinsk-området. Vidare skulle han 1953-1955 ha befunnit sig i fängelset Aleksandrovskij Central i Irkutsk-området. 1955 skulle han ha överförts till fängelset i Vladimir, där han sedan skulle ha vistats till åtminstone senare delen av 1960-talet, i varje fall tidvis i cell 23 i Corpus II. På denna punkt be styrker de nu framkomna uppgifterna de informationer som svenska regeringen tidigare, bl.a. i sitt memorandum den 18 juli 1959, överlämnat till den sovjetiska regeringen om Wallenbergs vistelse i Vladimir. Enligt de nya informationerna skulle Wallenberg slutligen så sent som 1975 ha befunnit sig i fängelsesjukhuset i Butyrka i Moskva.

Med anledning av de sålunda framkomna nya uppgifterna får svenska regeringen hemställa, att den sovjetiska regeringen skyndsamt måtte företa en undersökning i syfte att fastställa huruvida Wallenberg vid de olika angivna tidpunkterna befunnit sig i ovannämnda fängelser.

Stockholm den 3 januari 1979.

Överlämnad av Sovjetunionens
chargé d'affaires E. Rymko
till departementsrådet Hirdman
1979-01-24 4

Inofficiell översättning

AIDE-MEMOIRE

Den sovjetiska regeringen meddelade redan 1957 officiellt Sveriges regering att, såsom framgått av en noggrann och uttömmande undersökning, Raoul Wallenberg avlidit i juli 1947.

Den förnyade undersökning av handlingarna rörande detta fall, som företogs på den svenska regeringens begäran år 1965, bekräftade att det inte finns och inte kan finnas något nytt i frågan om R. Wallenbergs öde.

Samma slutsats bekräftades definitivt av resultaten av en granskning av de upplysningar vilka Sveriges regering åberopar i sin hänvändelse den 3 januari d.å. Påståendena om att R. Wallenberg skulle ha befunnit sig i Sovjetunionen så sent som 1975 stämmer ej överens med verkligheten.

Den 24 januari 1979

Kabsue

polcu

pol I

SVENSK WASHINGTON

1979-01-26

Hirdman, es

1979-01-29

relex C. Tel Aviv

Överlämnas för kännedom
av Utrikesdepartementet Pol I

ORIGINAL TELEGRAM
(KOP... ANT...
IN...)

26 JAN 79 15 47Z

29 JAN. 1979

Betr. åtgärd se bif.

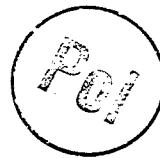
delgivningslista

DNR 84: A 126
P 2 En 1

CABINET STOCKHOLM KNR 166
SVENSK NEW YORK KNR 23 Y

FOER GENERALKONSUL FRIEDMAN

B R A A D S K A N D E

126. FOER HIRDMAN, POL I, ANG WALLENBERG.

P R I M O. JACK ANDERSONS KOLUMN I WP BEHANDLAR IDAG BL A WALLENBERGAFFAEREN. TEXTEN AATERGES NEDAN UNDER SECUNDO.

S E C U N D O. 'GULAG' SURVIVOR RECOUNTS ITS HORRORS.

THE NUMBER 1305-3 IS BURNED INTO THE MEMORY OF ABRAHAM KALINSKI. IT WAS THE ONLY IDENTIFICATION HE HAD DURING THE 15 YEARS HE WAS BURIED IN THE SOVIET UNION'S PRISON SYSTEM, THE NOTORIOUS 'GULAG ARCHIPELAGO'.

THE 62-YEAR-OLD FORMER POLISH ARMY CAPTAIN IS NOW REBUILDING HIS LIFE AS A CHEMICAL ENGINEER IN ISRAEL. HE SHOWS FEW PHYSICAL SIGNS OF THE ORDEAL HE ENDURED FROM MAY 1944 TO OCTOBER 1959. BUT KALINSKI'S FACE TURNS GRIM AND HIS FISTS CLENCH AS HE RECALLS THE HORRORS OF HIS IMPRISONMENT AND TELLS OF THE OTHER VICTIMS HE MET IN SOVIET PRISONS.

IN A DAY-LONG INTERVIEW WITH OUR ASSOCIATE SAM FOGG, KALINSKI PROVIDED A FASCINATING LIST OF THE PEOPLE WHO, FOR ONE REASON OR ANOTHER - OR NO REASON AT ALL - WERE CAUGHT IN THE DEADLY NET OF THE SOVIET SECRET POLICE.

AMONG THE 'LIVING DEAD' ENCOUNTERED BY KALINSKI WERE A SWEDISH DIPLOMAT WHO VANISHED AND WAS DECLARED BY THE SOVIETS TO BE DEAD, A BEWILDERED, AMERICAN-BORN 18-YEAR-OLD, THE HUSBAND OF STALIN'S SON'S MISTRESS, THE EDITOR-IN-CHIEF OF THE WEEKLY MAGAZINE, BOLSHEVIK, THE FORMER COMMUNIST PARTY SECRETARY OF LENINGRAD. PURGED OLD BOLSHEVIK AND POLITBURO MEMBER NIKOLAI BUKHARIN'S ONETIME RIGHT-HAND MAN, THE VICE-MINISTER OF THE SOVIET RAILROAD SYSTEM, A CORRESPONDENT FOR THE JEWIS TELEGRAPH AGENCY, AND A BRITISH JOURNALIST NEMED TURNER WHO WORKED FOR THE OLD LONDON DAILY HERALD.

SID 2

STORY OF KALINSKI'S ARREST, ALTHOUGH IT HAPPENED NEARLY YEARS AGO, (8' -' 143'0 -' 59#-6'S HEADLINES. HIS AGONY BEGAN WHEN HE LEARNED OF SOVIET PERSECUTION OF JEWS AND TRIED TO DO SOMETHING ABOUT IT.

A PARTICULARLY SHAMEFUL PART OF KALINSKI'S STORY IS THE ROLE PLAYED BY AN AMERICAN EMBASSY OFFICIAL, WHO NOT ONLY FAILED TO FOLLOW UP ON KALINSKI'S CONFIDENTIAL REPORT, BUT BETRAYED HIM TO THE SOVIET AUTHORITIES.

KALINSKI HAD BEEN A MEMBER OF THE POLISH EXILE ARMY BASED IN LONDON AFTER THE FALL OF POLAND IN THE 1939 NAZI BLITZKRIEG. HE WAS SENT ON A LIAISON MISSION TO MOSCOW WHERE HE MET AND MARRIED A RUSSIAN WOMAN.

TOLD THAT HIS WIFE COULD NOT LEAVE THE COUNTRY WITH HIM, KALINSKI REMAINED AND JOINED A SOVIET-SPONSORED POLISH MILITARY UNIT. BUT ON MAY 6, 1944, HE WAS GIVEN DOCUMENTED EVIDENCE THAT THE ADVANCING RED ARMY WAS MISTREATING JEWS IN POLAND.

KALINSKI TOOK THE STORY TO A TOP AMERICAN EMBASSY OFFICIAL WHO LIVED ACROSS THE HALL IN THE METROPOLE HOTEL, HOPING THE DIPLOMAT WOULD PASS THE INFORMATION ALONG TO THEN-(-.?-''-#94 AVERELL HARRIMAN.

AT THE AMERICAN'S URGING, KALINSKI PUT HIS EVIDENCE IN WRITING. THREE DAYS LATER, THE DREADED KNOCK OF THE SECRET POLICE SOUNDED ON HIS DOOR, AND HE WAS HAULED OFF TO LUBIANKA PRISON.

STILL TRUSTING HIS AMERICAN FRIEND, KALINSKI MANAGED TO SLIP A NOTE TO HIS WIFE DURING A PRISON VISIT, FOR DELIVERY TO THE EMBASSY OFFICIAL. HIS WIFE WAS ARRESTED SHORTLY THEREAFTER. SHE LATER COMMITTED SUICIDE IN PRISON.

DURING HIS INTERROGATIONS, KALINSKI SAID, THE POLICE USED DETAILS FROM HIS CONVERSATIONS WITH THE AMERICAN, FROM THE REPORTS HE HAD GIVEN HIM AND FROM THE NOTE HE GAVE TO HIS WIFE. "THE ONLY WAY THEY COULD HAVE GOTTEN THAT INFORMATION WAS FROM MY AMERICAN FRIEND," SAID KALINSKI.

SID 3

KALINSKI WAS NEVER BROUGHT TO TRIAL, BUT SIMPLY WAS SENTENCED TO SIX YEARS ON ESPIONAGE CHARGES. BEFORE THE END OF HIS TERM, ANOTHER 10 YEARS WAS ADDED FOR NO STATED REASON.

FOOTNOTE: THE STATE DEPARTMENT CONFIRMED THAT THE US OFFICIAL KALINSKI IDENTIFIED AS AN INFORMER DID INDEED WORK IN THE MOSCOW EMBASSY AT THE TIME. HOWEVER, BECAUSE THE MAN IS NOW DEAD AND CANNOT RESPOND TO THE CHARGES, WE ARE WITHHOLDING HIS NAME.

BORGLUND SVENSK WASHINGTON KL 0950

UTRIKESDEPARTEMENTET

Politiska avdelningen

☐ RAPPORT ☐ HANDBREV ☒ TELEGRAM ☐ PM

Enhet

Datum

Handläggare

I

79-01-29

Hedman

Godkännes

Ort/Datum/Nr eller namn

SM

W-ton nr. 126 79-01-26

Angående

Wallerberg

Överlämnas för kännedom

☐ utan bil☐ jämte bil☐ jämte bil där
så angivits☐ bil kan lånas
på UD☐ HEMLIGSTÄMPLAS

☐ Konungen	☐ Utrikesutskottets kanslichef	☐ Försvarsstaben	☐ Svenska FN-förbundet
☐ Statsministern	☐ Försvarsutskottets kanslichef	☐ Chefen, Fst/Und	☐ Utrikespol. Institutet
☐ Chef Arbetsmarkn.dep	☐ Statssekr Statsrådsberedn	☐ Arméstabens FN-avdelning	☐ SIPRI
☐ Chef Bostadsdep	☐ Statsrådsberedn, Bergström	☐ FOA	☐ Östek byrån
☐ Chef Budget- o Ekon.dep	☒ Statsrådsberedn, Gullers	☐ Exportkreditnämnden	☐ Bankföreningen
☐ Chef Försvarsdep	☐ Statssekr Försvarsdep	☐ Riksbanken	☐ Exportrådet
☐ Chef Handelsdep	☐ Statssekr Handelsdep	☐ Rikspolisstyrelsen	☐ Grossistförb.
☐ Chef Industridep	☐ Statssekr Industridep	☐ SIDA	☐ Industriförbundet
☐ Chef Jordbruksdep	☐ Statssekr Kommundep	☐ AMS	☐ LO
☐ Chef Justitiedep	☐ Statssekr	☐ Statens rymddeleg	☐ TCO
☐ Chef Kommundep	☐ Statssekr	☐ IVA	☐ SAF
☐ Chef Kommunik.dep	☐ I-sekr, Arb.dep	☐ Svensk Kärnbränsle AB	
☐ Chef Socialdep	☐ I-sekr, Ind.dep	☐ Statens Kärnkraftsinsp	
☐ Chef Utbild.dep	☐ I-sekr, Jordbruksdep	☐ Statens Strålskyddsinst	
☐ Statsr Rodhe, Utb	☐ I-sekr, Kommunik.dep	☐ Studsvik	
☐ Statsr Wahlberg, Budg	☐ I-sekr, Socialdep	☐ Naturvårdsverkets I-sekr	
☐ Statsr Lindahl, Soc	☐ I-sekr, Utbildn.dep	☐ Invandrarverket	
☐ Statsr Winther, Arb	☐ I-sekr, Bostadsdep	☐ Svenska Institutet	
☐ Statsr Tham, SB	☐ Intern. enheten, Ekon.dep	☐ Forskningsberedningen	
☐ Riksdagens talman	☐ FKE	☐ Miljöförberedningen	
☐ Utrnämnd/Utrutsk/Eurrådsd 55 ex	☐ SSLP, Fö, Linder	☐ Nordiska Rådets svenska del	
☐ Utrikesutskottet 32 ex	☐ KMI	☐ Nord Afrikainstitutet	

☐ Större beskickningar FN-representationen 9 ex	☒ Bonn	☒ Moskva	☐ Peking	☐ Washington 2 ex
	☒ London	☒ Paris	☐ Tokio	☐ FN-repr
☐ Norden 4 ex	☒ Helsingfors	☐ Köpenhamn	☐ Oslo	☐ Reykjavik
☐ Övriga Östeuropa 7 ex	☐ Belgrad	☐ Budapest	☐ Prag	☐ Warszawa
	☐ Berlin A	☐ Bukarest	☐ Sofia	
☐ Övriga Västeuropa och Canada 16 ex	☐ Ankara	☐ Bryssel	☐ Lissabon	☐ Rom
	☐ Athen	☐ Dublin	☐ Madrid	☐ Wien
	☐ Bern	☐ Haag	☐ Ottawa	☐ Bryssel-del
			☐ Paris-del	
☐ Nordafrika 5 ex	☐ Alger	☐ Kairo	☐ Rabat	☐ Tunis
			☐ Tripoli	
☐ Mellanöstern 6 ex	☐ Bagdad	☐ Beirut	☐ Jeddah	☐ Kuwait
			☒ Tel Aviv	☐ Damaskus
☐ Övriga Asien och Australien 18 ex	☐ Bangkok	☐ Hanoi	☐ Jakarta	☐ New Delhi
	☐ Canberra	☐ Hongkong Gk	☐ Kuala Lumpur	☐ Teheran
	☐ Dacca	☐ Islamabad	☐ Manila	☐ Wellington
☐ Övriga Afrika 12 ex	☐ Abidjan	☐ Dar-es-Salaam	☐ Kinshasa	☐ Lusaka
	☐ Addis Abeba	☐ Gaborone	☐ Lagos	☐ Monrovia
☐ Latinamerika 11 ex	☐ Bogotá	☐ Buenos Aires	☐ Guatemala	☐ Lima
	☐ Brasília	☐ Caracas	☐ Havanna	☐ Mexico
			☐ Montevideo	☐ Santiago
☐ Vissa lönade konsulat 16 ex	☐ Antwerpen	☐ Frankfurt	☐ Leningrad	☐ Montreal
	☐ Berlin GK	☐ Hamburg	☐ Mariehamn	☐ München
	☐ Chicago	☐ Istanbul	☐ Minneapolis	☐ New York
			☐ Rio de Janeiro	☐ Houston
			☐ San Francisco	☐ Sao Paulo

☐ Utrikesministern	☐ Chef H-enhet I	☐ Chef bilaterala enh	☐ Utr.min sekreterare	☐
☐ Kabinettssekr	☐ Chef H-enhet II	☐ Chef Protokollet	☐ Bohm	☐
☐ Bitr Kabinettssekr	☐ Chef H-enhet III	☐ Chef Press o. Inf.enhet	☒ Bekeris	☐
☐ Chef Pol avd	☐ Chef H-förh grupp	☐ Chef Inform.sekt.	☐ Thorsson	☐
☐ Chef Pol I	☐ Chef Rättsavd	☐ Folkrättsakkunnige	☐ Dahlén	☐
☒ Chef Pol II	☐ Rättsavd	☐ Folkrättsarkivet	☐ Wirmark	☐
☒ Chef Pol III	☐ Chef Adm avd	☐ Inspektören	☐ Revelius	☒ 1 ex åter enheten
☒ Chef Pol IV	☐ Statssekr int. u-samarb	☐ Chef Säkerhetsärenden	☐ von Redlich	☐ Rapp. översikt, Pol III
☒ Chef Pol V	☐ Chef multilaterala enh	☐ BOS	☐ Wahlbäck	☐ Regeringspärmen
				☒ Byråpärmen

Antal ex skr	Antal ex bil	Kopierad den	Distribuerad den	Åtg postexp	datum	sign
14	2	80017962	790130	EE		
				☐ kurir	☐ luft-post	

Avsändningsort

Kabs Leifland, IB

Ärende

Wallenberg

Datum

1979-01-26

Avd

P

Grupp

2

Mål

2u-1

Adress

Svensk

MEXICO

Text

Thyberg från Leifland.

Jag återoppar tidigare Wallenberg och vidare-
befordrar, med någon tvekan, följande kommentar från Ryding
till vårt agerande.

Cit Primo. Jag kan kontakter. Slutcit.

Cabinet

UTRIKESDEPARTEMENTET

Kopia till:

Kabs

Ritr kabs

Polch

Pol 1

SVENSK MOSKVA

1979-01-26-1030

CABINET STOCKHOLM

FOER LEIFLAND

TACK FOER DINA KOMMENTARER I AERENDET WALLENBERG ERT CHIFFER 54

P R I M O: JAG KAN SOM VANLIGT ~~MI~~ ENDAST TILL FULLO IN-
STAEMMA I DINA SYNPUNKTER OCH KONSTATERA ATT AERENDET HANDLAGTS
PAA ETT SNYGGT OCH FOEREDOEMLIGT SAETT.

NAER JAG SOM HASTIGAST IGAAR KVAELL TRAEFFADE SOBOLEV SADE JAG
ATT VI UPPSKATTADE ATT VI FAATT ETT SNABBT SVAR OCH JAG ORIEN-
TERADE HONOM OM VAARA PUBLICITETSAVSIKTER. SOBOLEV SADE ATT MAN
HAER KANSKE KUNNAT SVARA AEN SNABBARE MEN MAN HADE VELAT GOERA
EN ORDENTLIG UNDERSOEKNING SOM TAGIT VISS TID. JAG SADE VIDARE
ATT MAN NU FRAAN SOVJETISK SIDA FICK VARA BEREDD PAA EN KRAFTIG
OFFENTLIG SVENSK DEBATT I AERENDET. SOBOLEV MENADE ATT MAN HAER
ICKE KUNDE HA NAAGOT EMOT ATT DE UTVAEXLADE DOKUMENTEN PUBLI-
CERADES.

S E C U N D O: EN DEL FORMULERINGAR I DET RYSKA SVARET TYCKS
MIG AVSIKTLIGT VILJA FOERMEDLA INTRYCKET ATT MAN HAER ANSER SIG
HA GJORT EN SISTA ANSTRAENGNING FOER ATT YTTERLIGARE FRAMSTAELL-
NINGAR FRAAN SVENSK SIDA KAN KOMMA ATT BEMOETAS I ETT ANNAT TON-
LAEGE. JAG TAENKER PAA SAADANT SOM "INTE KAN FINNAS NAAGOT
NYTT" RESP "BEKRAEFTADES DEFINITIVT".

JTRIKESDEPARTEMENTET

Kopia till:

- 2 -

TC
T E R T I O: DET FAAR VÆL NU ANSES RÆTT TVEKSAMT OM KOSYGIN
KOMMER TILL SVERIGE. HÆR MÆSTE MAN JU SÆGA SIG ATT ETT SÆA-
DANT BESØEK ALLTFOER MYCKET KOMMER ATT DOMINERAS AV WALLEBERGS-
ÆRENDET. DET FOEREFALLER MIG BÆST ATT VI - SAUF AVIC CONTRAIRE
- TILLS VIDARE ICKE OPAKALLAT DRAR UPP BESØEKSFRÆAGAN MED VÆRÆ
SOVJETISKA KONTAKTER.)

TC
RYDING

kh

UTRIKESDEPARTEMENTET	Ärende:				
Kopia till: Kabs Bitr kabs Polch Pol 1	Åtgärd: (se regler på blankettkopia)	<table border="1"> <tr> <td data-bbox="1197 264 1310 407">P</td> <td data-bbox="1310 264 1423 407">2</td> <td data-bbox="1423 264 1533 407">Ed</td> </tr> </table>	P	2	Ed
P	2	Ed			

SVENSK MOSKVA

1979-01-26-1030

CABINET STOCKHOLM

FOER LEIFLAND

TACK FOER DINA KOMMENTARER I AERENDET WALLENBERG

P R I M O: JAG KAN SOM VANLIGT - ENDAST TILL FULLO IN-
STAEMMA I DINA SYNPUNKTER OCH KONSTATERA ATT AERENDET HANDLAGTS
PAA ETT SNYGGT OCH FOEREDOEMLIGT SAETT.

NAER JAG SOM HASTIGAST IGAAR KVAELL TRAEFFADE SOBOLEV SADE JAG
ATT VI UPPSKATTADE ATT VI FAATT ETT SNABBT SVAR OCH JAG ORIEN-
TERADE HONOM OM VAARA PUBLICITETSAVSIKTER. SOBOLEV SADE ATT MAN
HAER KANSKE KUNNAT SVARA AEN SNABBARE MEN MAN HADE VELAT GOERA
EN ORDENTLIG UNDERSOEKNING SOM TAGIT VISS TID. JAG SADE VIDARE
ATT MAN NU FRAAN SOVJETISK SIDA FICK VARA BEREDD PAA EN KRAFTIG
OFFENTLIG SVENSK DEBATT I AERENDET. SOBOLEV MENADE ATT MAN HAER
ICKE KUNDE HA NAAGOT EMOT ATT DE UTVAEXLADE DOKUMENTEN PUBLI-
CERADES.

S E C U N D O: EN DEL FORMULERINGAR I DET RYSKA SVARET TYCKS
MIG AVSIKTLIGT VILJA FOERMEDLA INTRYCKET ATT MAN HAER ANSER SIG
HA GJORT EN SISTA ANSTRAENGNING FOER ATT YTTERLIGARE FRAMSTAELL-
NINGAR FRAAN SVENSK SIDA KAN KOMMA ATT BEMOETAS I ETT ANNAT TON-
LAEGE. JAG TAENKER PAA SAADANT SOM "INTE KAN FINNAS NAAGOT
NYTT" RESP "BEKRAEFTADES DEFINITIVT".

UTRIKESDEPARTEMENTET	Ärende:		
Kopia till:	Atgärd: (se regler på blankettkopia)		

- 2 -

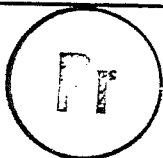
T E R T I O: DET FAAR VÆL NU ANSES RÆTT TVEKSAMT OM KOSYGIN
KOMMER TILL SVERIGE. HAER MAASTE MAN JU SÆGA SIG ATT ETT SAA-
DANT BESØEK ALLTFOER MYCKET KOMMER ATT DOMINERAS AV WALLEBERGS-
ÆRENDET. DET FOEREFALLER MIG BÆST ATT VI - SAUF AVIC CONTRAIRE
- TILLS VIDARE ICKE OPAÆKALLAT DRAR UPP BESØEKSFRÆAGAN MED VÆARA
SØVJETISKA KONTAKTER.

RYDING

Avsändningsort

Utrikesdepartementet/Pressbyrå/Pier

Ärende

Datum

1979-01-26

Avd

Grupp

Mål

Adress

Svensk Mexico - för utrikesministern 25 ✓
Svensk Moskva ✓
GK New York ✓

Text

Från Pressbyrå, re Raoul Wallenberg

Expressen har idag nedanstående artikel av Eric Sjöquist i fallet Raoul Wallenberg:

Cit. Under strängaste sekretess har en ny och sensationell diplomatisk aktivitet utvecklats i fallet Raoul Wallenberg. Efter nya vittnesmål om att Wallenberg fanns i Vladimir-fängelset i Sovjet 1968 och att svensken sett i ett sjukhus i Moskva 1975 kallades den sovjetiske ambassadören i Stockholm upp till utrikesdepartementet den 3 januari.

En not, undertecknad av statsminister Ola Ullsten, överlämnades. Svenska regeringen begärde att Wallenberg skulle släppas fri.

I onsdags kom det officiella ryska svaret: Den sovjetiska regeringen håller fast vid sitt tidigare besked att Raoul Wallenberg avled i Ljubljanka-fängelset i Moskva 1947.

Den svenska noten är den första på 14 år som en svensk regering avgett i affären Raoul Wallenberg, vilken varit en irritation för de svensk-sovjetiska relationerna alltsedan Wallenberg arresterades i Budapest 1945 och fördes till Ryssland.

Den svenska regeringen tror på de nya vittnesmålen, vilka också stöder tidigare vittnesmål i fallet Raoul Wallenberg.

I den ryska noten sägs bland annat att uppgifterna undersökts men att de inte stämmer. Det uppges att det inte stämmer med verkligheten att Wallenberg skulle ha funnits i livet i Moskva 1975.

Den svenska regeringen handlade snabbt, sedan ett av de nya vittnena, polacken Abraham Kalinski, hörts av kabinetssekreterare Leif Leifland och departementsrådet Sven Hirdman i New York den 20 december förra året.

Abraham Kalinski befann sig redan 1943 i Moskva som "ständig militär representant för den polska armén vid Sovjets folkskommisariat för försvaret". Han arresterades senare och har suttit i olika fängelser i Sovjet.

Kalinski har bland annat ansett sig kunna bekräfta uppgifter till den svenska regeringen att en bestämd person sett Raoul Wallenberg i ett sjukhus i Moskva.

Ärende	Datum 1979-01-26		Dnr
	Avd	Grupp	Mål

Adress

Text

./..

Följande är utdrag ur Kalinskis berättelse. "Första gången Kalinski hörde talas om Raoul Wallenberg var i ett fängelse i Verchneurlsk 1951. En cellkamrat till Kalinski hade suttit i samma cell som svensken detta år.

Enligt Wallenbergs egna ord hade han i början av 1945 arresterats av de sovjetiska myndigheterna i Budapest. Efter några dagars arrest vid sovjetiska kommandaturen skickades han tillsammans med andra arresterade till Moskva. Han vistades i Ljubljanka-fängelset innan han fördes till Verchneurlsk.

Wallenberg hade dömts "in contumaciam" (en särskild överläggning) till 25 års fängelse för spioneri".

År 1953 förflyttades Wallenberg till Aleksandrovskij Central, som var ett gammalt tsarfängelse i Irkutsk-oblasten.

1955 fördes Wallenberg och andra fångar till Vladimir-fängelset cirka 18,5 mil utanför Moskva.

I början av 1956 satt Kalinski i cell nr 21 i andra sjukhusblocket i Vladimir-fängelset. Till den cellen fördes den georgiske fången Simon Gogoberidze, vilken berättade att Raoul Wallenberg och en annan fånge samtidigt placerats i cell 23 i block två.

Block nr 2 kallades för "sjukhusblocket", men där fanns huvudsakligen särskilt isolerade fångar.

Den 29 oktober 1959 släpptes Kalinski ur fängelset. Då satt Raoul Wallenberg, f d sekreteraren i Georgiens centralkommitté och en av dåvarande ryske säpo-chefen Berijas medhjälpare Sjarija kvar i cell 23, block nr 2, i Vladimir-fängelset.

År 1968 träffade Kalinski sin f d cellkamrat Simon Gogoberidze, vilken släppts och bodde i Tbilisi.

Gogoberidze berättade att Raoul Wallenberg fortfarande (1968) satt i cell 23 tillsammans med en överste. Kalinski berättar att utländska fångar endast sitter i slutna fängelser, inte i arbetsläger.

I sovjetiska arbetsläger måste man, enligt Kalinski, ha en stark fysik för att inte gå under av tröttande arbete, hunger och köld. I fängelset krävs en psykisk och moralisk stabilitet för att stå ut med den absoluta isoleringen.

- Naturligtvis får man inte tro att man får äta sig mätt i fängelserna. Men där förlorar fångarna inte kalorier. Därför lever man längre i

./...

Avsändningsort
Utrikesdepartementet/Pressbyrå/Pierj

Ärende	Datum 1979-01-26		Dnr
	Avd	Grupp	Mål

Adress

Text

./...

fängelset. Av dessa skäl höll sig Raoul Wallenberg vid liv, säger Abraham Kalinski. Slutcit.

Cabinet

790126

1753 RF

P 2 EmT

CABINET STOCKHOLM 1979-01-26

GESVENSK BONN 49✓
X GK NEW YORK 55✓
GESVENSK LONDON 85✓
GESVENSK PARIS 48✓
X SVENSK WASHINGTON 99✓
GESVENSK HELSINGFORS 27✓

NEDAN FOELJER PRESSMEDDELANDE FRAAN UD:S PRESSBYRAA:

EFTERFORSKNINGARNA EFTER RAOUL WALLENBERG

I DET FORTSATTA ARBETET ATT FAA KLARHET OM RAOUL WALLENBERGS OEDE HAR UNDER DE SENASTE MAANADERNA TILL UTRIKESDEPARTEMENTETS KAENNEDOM KOMMIT UPPGIFTER AV INNEBOERD ATT WALLENBERG SKULLE HA VISTATS I OLIKA SOVJETISKA FAENGELSER UNDER 1950-1960- OCH 1970 TALEN, DVS EFTER DEN TIDPUNKT AAR 1947 DAA HAN ENLIGT DE SOVJETISKA MYNDIGHETERNA SKULLE HA AVLIDIT. UPPGIFTERNA VAR AV DEN KARAKTAEREN ATT REGERINGEN BESLOET ATT EN FOERNYAD FRAMSTAELLNING SKULLE GOERAS TILL DEN SOVJETISKA REGERINGEN, VILKET SKEDDE DEN 3 JANUARI 1979. KOPIA AV FRAMSTAELLNINGEN BIFOGAS.

TILL SVAR PAA DEN SVENSKA FRAMSTAELLNINGEN HAR DEN SOVJETISKA REGERINGEN DEN 24 JANUARI MEDDELAT ATT EN GRANSKNING AV DE NYA SVENSKA UPPGIFTERNA EJ AENDRAT DESS TIDIGARE SLUTSATS ATT WALLENBERG AVLED AAR 1947. KOPIA AV DET SOVJETISKA SVARET BIFOGAS.

REGERINGEN BETRAKTAR INTE RAOUL WALLENBERGS SAK SOM UTAGERAD I OCH MED DET SOVJETISKA SVARET UTAN KOMMER ATT FORTSAETTA ANSTRAENGNINGARNA ATT SKAPA FULL KLARHET OM HANS OEDE.

AIDE-MEMOIRE

OEVERLAEMNAD AV KABINETTSSEKRETERARE LEIFLAND TILL SOVJETUNIONENS CHARGE D'AFFAIRES RYMKO 1979-01-03.

DEN SVENSKA REGERINGEN HAR UPPREPADE GAANGER UNDERSTRUKIT SIN AVSIKT ATT NAA KLARHET OM RAOUL WALLENBERGS OEDE. I SIN NOTE TILL DEN SOVJETISKA REGERINGEN 19 FEBRUARI 1957 UTTALADE SAALUNDA REGERINGEN ATT DEN FOERBEHOELL SIG ATT TILL DEN SOVJETISKA REGERINGENS FOERFOGANDE STAELLA DET YTTERLIGARE MATERIAL OM RAOUL WALLENBERG SOM BEDOEMDES VARA AV BETYDELSE FOER FORTSATT UNDERSOEKNINGAR I SOVJETUNIONEN. I ETT PRESSMEDDELANDE DEN 1 OKTOBER 1965 UNDERSTROEK DEN SVENSKA REGERINGEN VIDARE ATT DEN SKULLE KOMMA ATT FOELJA DENNA FRAAGA MED STOR UPPMAERKSAMHET OCH ATT NYA OMSTAENDIGHETER OCH NYA UPPLYSNINGAR KUNDE KOMMA ATT MOTIVERA YTTERLIGARE AATGAERDER.

DEI FORTSATTI ARBETET PÅ ATT KOMMA TILL KLARHET OM RAOUL
WALLENBERGS OEDE HAR TILL DE SVENSKA MYNDIGHETERNAS KÄNNEDOM
NU KOMMIT INFORMATIONER AV INNEBOERD ATT WALLENBERG SKULLE HA
BEFUNNIT SIG I LIVET SÅ SENT SOM 1975. ENLIGT DESSA UPPGIFTER
SKULLE WALLENBERG FRAÅN SLUTET AV 1940-TÅLET TILL 1953 HA
VISTATS I FAENGELSET I VERCHNEURALS'K I TJELJABINSK-OMRÅDET.
VIDARE SKULLE HAN 1953-1955 HA BEFUNNIT SIG I FAENGELSET ALEKSAN-
DROVSKIJ CENTRAL I IRKUTSK-OMRÅDET. 1955 SKULLE HAN HA OEVER-
FOERTS TILL GAENGELSET I VLADIMIR. DÅR HAN SEDAN SKULLE HA VISTATS
TILL AATMINSTONE SENARE DELEN AV 1960-TÅLET, I VARJE FALL TIDVIS
I CELL 23 I CORPUS II. PÅ DENNA PUNKT BESTYRKER DE NU FRAMKOMNA
UPPGIFTERNA DE INFORMATIONER SOM SVENSKA REGERINGEN TIDIGARE
BL.A. I SITT MEMORANDUM DEN 18 JULI 1959, OEVERLÄMNAT TILL DEN
SOVJETISKA REGERINGEN OM WALLENBERGS VISTELSE I VLADIMIR. ENLIGT
DE NYA INFORMATIONERNA SKULLE WALLENBERG SLUTLIGEN SÅ SENT SOM
1975 HA BEFUNNIT SIG I FAENGELSESJUKHUSET I BUTYRKA I MOSKVA.

MED ANLEDNING AV DE SÅLUNDA FRAMKOMNA NYA UPPGIFTERNA FÅR
SVENSKA REGERINGEN HEMSTÄLLA, ATT DEN SOVJETISKA REGERINGEN SKYND-
SAMT MÅTTE FÖRETA EN UNDERSÖKNING I SYFTE ATT FASTSTÄLLA
HURUVIDA WALLENBERG VID DE OLIKA ANGIVNA TIDPUNKTERNA BEFUNNIT
SIG I ÖVANNÄMNDA FÄNGELSER.

STOCKHOLM DEN 3 JANUARI 1979.

INOFFICIELL ÖVERSKÄTTNING

AIDE-MEMOIRE

ÖVERLÄMNAD AV SOVJETUNIONENS CHARGE D'AFFAIRES E. RYMKO
TILL DEPARTEMENTSRADET HIRDMAN 1979-01-24.

DEN SOVJETISKA REGERINGEN MEDDELADE REDAN 1957 OFFICIELLT
SVERIGES REGERING ATT, SÅSOM FRAMGÅTT AV EN NOGGRANN OCH UT-
TÖMMANDE UNDERSÖKNING, RAOUL WALLENBERG AVLIDIT I JULI 1947.

DEN FÖRNYADE UNDERSÖKNING AV HANDLINGARNA RÖRANDE DETT
FALL, SOM FÖRETOGS PÅ DEN SVENSKA REGERINGENS BEGÄRAN ÅR
1965, BEKRÄFTADE ATT DET INTE FINNS OCH INTE KAN FINNAS
NÅGOT NYTT I FRÅGAN OM R. WALLENBERGS OEDE.

SÄMMA SLUTSATS BEKRÄFTADES DEFINITIVT AV RESULTATEN AV EN
GRANSKNING AV DE UPPLYSNINGAR VILKA SVERIGES REGERING ÅBE-
RÖPAR I SIN HÄNVAENDELSE DEN 3 JANUARI D.Å. PÅSTÄENDENA OM
ATT R. WALLENBERG SKULLE HA BEFUNNIT SIG I SOVJETUNIONEN
SÅ SENT SOM 1975 STÄMMER EJ ÖVERENS MED VERKLIGHETEN.

DEN 24 JANUARI 1979

CABINET

CABINET STOCKHOLM KL. 11.00

EEE CABINET STOCKHOLM KL. 16.20

GEORGSSON /KH

1979-01-26

AIDE-MEMOIRE

Överlämnad av kabinettssekreterare Leifland till
Sovjetunionens chargé d'affaires Rymko 1979-01-03

Den svenska regeringen har upprepade gånger understrukt sin avsikt att nå klarhet om Raoul Wallenbergs öde. I sin note till den sovjetiska regeringen 19 februari 1957 uttalade sålunda regeringen att den förbehöll sig att till den sovjetiska regeringens förfogande ställa det ytterligare material om Raoul Wallenberg som bedömdes vara av betydelse för fortsatta undersökningar i Sovjetunionen. I ett pressmeddelande den 1 oktober 1965 underströk den svenska regeringen vidare att den skulle komma att följa denna fråga med stor uppmärksamhet och att nya omständigheter och nya upplysningar kunde komma att motivera ytterligare åtgärder.

I det fortsatta arbetet på att komma till klarhet om Raoul Wallenbergs öde har till de svenska myndigheternas kännedom nu kommit informationer av innebörd att Wallenberg skulle ha befunnit sig i livet så sent som 1975. Enligt dessa uppgifter skulle Wallenberg från slutet av 1940-talet till 1953 ha vistats i fängelset i Verchneural'sk i Tjeljabinsk-området. Vidare skulle han 1953-1955 ha befunnit sig i fängelset Aleksandrovskij Central i Irkutsk-området. 1955 skulle han ha överförts till fängelset i Vladimir, där han sedan skulle ha vistats till åtminstone senare delen av 1960-talet, i varje fall tidvis i cell 23 i Corpus II. På denna punkt bestyrker de nu framkomna uppgifterna de informationer som svenska regeringen tidigare, bl a i sitt memorandum den 18 juli 1959, överlämnat till den sovjetiska regeringen om Wallenbergs vistelse i Vladimir. Enligt de nya informationerna skulle Wallenberg slutligen så sent som 1975 ha befunnit sig i fängelsesjukhuset i Butyrka i Moskva.

Med anledning av de sålunda framkomna nya uppgifterna får svenska regeringen hemställa, att den sovjetiska regeringen skyndsamt måtte företa en undersökning i syfte att fastställa huruvida Wallenberg vid de olika angivna tidpunkterna befunnit sig i ovannämnda fängelser.

Stockholm, den 3 januari 1979

I. Domsing

1979-01-26

h

87

f. lettiske utrikesministern Vilhelms MUNTERS

Född den 25 juli 1898 i Riga.
Deporterad t. Ryssland sommaren 1940.

I fängelse till år 1954.
1954 - 1959 (tvångs-) bosatt i staden
Wladimir. (Har tjänstgjort som tolk
i Wladimirs traktorfabrik.)

Tillåts återvända till Riga 1959.
("Forskaruppgifter".)

Under år 1962 publicerades ett
antal artiklar under M:s namn,
bl.a. i 'IZVESTIJA' och 'CTNA'.

1963 kom ut en bok av M.
under titeln "PĀRDOMAS" (Reflexioner)

M. avled i Riga den 11 januari 1967.

WHO

1979-01-26

Inofficiell översättning

AIDE-MEMOIRE

Överlämnad av Sovjetunionens chargé d'affaires E Rymko
till departementsrådet Hirdman 1979-01-24

Den sovjetiska regeringen meddelade redan 1957 officiellt Sveriges regering att, såsom framgått av en noggrann och uttömmande undersökning, Raoul Wallenberg avlidit i juli 1947.

Den förnyade undersökning av handlingarna rörande detta fall, som företogs på den svenska regeringens begäran år 1965, bekräftade att det inte finns och inte kan finnas något nytt i frågan om R Wallenbergs öde.

Samma slutsats bekräftades definitivt av resultaten av en granskning av de upplysningar vilka Sveriges regering åberopar i sin hänvändelse den 3 januari d å. Påståendena om att R Wallenberg skulle ha befunnit sig i Sovjetunionen så sent som 1975 stämmer ej överens med verkligheten.

Den 24 januari 1979

Besökningarna

Abidjan
Addis Abeba
Alger
Ankara
Athen
Bagdad
Bangkok
Beirut
Belgrad
Berlin
Bern
Bogotá
Bonn
Brasilia
Bryssel
Budapest
Buenos Aires
Bukarest
Canberra
Caracas
Dacca
Damaskus
Dar es Salaam
Dublin
Gaborone
Guatemala
Haag
Hanoi
Havanna
Helsingfors
Islamabad
Jakarta
Jeddah
Kairo
Kinshasa
Kuala Lumpur
Kuwait
Köpenhamn
Lagos
Lima
Lissabon
London
Luanda
Lusaka

Madrid
Manila
Maputo
Mexico
Monrovia
Montevideo
Moskva
Nairobi
New Delhi
Oslo
Ottawa
Paris
Peking
Prag
Pretoria
Pyongyang
Quito
Rabat
Reykjavik
Rom
Santiago de Chile
Seoul
Singapore
Sofia
Teheran
Tel Aviv
Tokio
Tripoli
Tunis
Warszawa
Washington
Wellington
Wien

Delegationer

FN-representationen
i New York
OECD-delegationen
i Paris
EG-delegationen
i Bryssel
Delegationen i Genève
Nedrustningsdelegationen
i Genève
Europarådsdelegationen
i Strasbourg

Lönade generalkonsulat

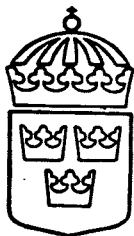
Antwerpen
Berlin
Chicago
Frankfurt am Main
Genua
Hamburg
Hongkong
Houston
Istanbul
Leningrad
Marseille
Minneapolis
Montreal
München
New York
Rio de Janeiro
Rotterdam
San Francisco
Sao Paulo
Sydney

Lönade konsulat

Barcelona
Las Palmas
Los Angeles
Mariehamn
Palma de Mallorca
Santa Cruz de Tenerife
Szczecin

Olönat generalkonsulat

(med vissa av lönad
myndighets funktioner)
Milano (bör tillställas
egna cirkulär)

UTRIKESDEPARTEMENTET

Pressmeddelande

Utgåsar 11.15

1979-01-26

Efterforskningarna efter Raoul Wallenberg

64 84
I det fortsatta arbetet att få klarhet om Raoul Wallenbergs öde har under de senaste månaderna till utrikesdepartementets kännedom kommit uppgifter av innebörd att Wallenberg skulle ha vistats i olika sovjetiska fängelser under 1950-, 1960- och 1970-talen, d v s efter den tidpunkt år 1947 då han enligt de sovjetiska myndigheterna skulle ha avlidit. Uppgifterna var av den karaktären att regeringen beslöt att en förnyad framställning skulle göras till den sovjetiska regeringen, vilket skedde den 3 januari 1979. Kopia av framställningen bifogas.
./.

./.
Till svar på den svenska framställningen har den sovjetiska regeringen den 24 januari meddelat att en granskning av de nya svenska uppgifterna ej ändrat dess tidigare slutsats att Wallenberg avled år 1947. Kopia av det sovjetiska svaret bifogas.

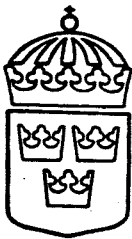
Regeringen betraktar inte Raoul Wallenbergs sak som utagerad i och med det sovjetiska svaret utan kommer att fortsätta ansträngningarna att skapa full klarhet om hans öde.

Informations Regnbo m

Innehåller 9.45

26/1

84

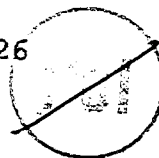

UTRIKESDEPARTEMENTET

Pressmeddelande

LC 87

1979-01-26

P2 Eu I

Efterforskningarna efter Raoul Wallenberg

I det fortsatta arbetet att få klarhet om Raoul Wallenbergs öde har under de senaste månaderna till utrikesdepartementets kännedom kommit uppgifter av innebörd att Wallenberg skulle ha vistats i olika sovjetiska fängelser under 1950-, 1960- och 1970-talen, d v s efter den tidpunkt år 1947 då han enligt de sovjetiska myndigheterna skulle ha avlidit. Uppgifterna var av den karaktären att regeringen beslöt att en förnyad framställning skulle göras till den sovjetiska regeringen, vilket skedde den 3 januari 1979. Kopia av framställningen bifogas.

./.

Till svar på den svenska framställningen har den sovjetiska regeringen den 24 januari meddelat att en granskning av de nya svenska uppgifterna ej ändrat dess tidigare slutsats att Wallenberg avled år 1947. Kopia av det sovjetiska svaret bifogas.

./.

Regeringen betraktar inte Raoul Wallenbergs sak som utagerad i och med det sovjetiska svaret utan kommer att fortsätta ansträngningarna att skapa full klarhet om hans öde.

1979-01-26

AIDE-MEMOIRE

Överlämnad av kabinettsssekreterare Leifland till
Sovjetunionens chargé d'affaires Rymko 1979-01-03

Den svenska regeringen har upprepade gånger understrukt sin avsikt att nå klarhet om Raoul Wallenbergs öde. I sin note till den sovjetiska regeringen 19 februari 1957 uttalade sålunda regeringen att den förbehöll sig att till den sovjetiska regeringens förfogande ställa det ytterligare material om Raoul Wallenberg som bedömdes vara av betydelse för fortsatta undersökningar i Sovjetunionen. I ett pressmeddelande den 1 oktober 1965 underströk den svenska regeringen vidare att den skulle komma att följa denna fråga med stor uppmärksamhet och att nya omständigheter och nya upplysningar kunde komma att motivera ytterligare åtgärder.

I det fortsatta arbetet på att komma till klarhet om Raoul Wallenbergs öde har till de svenska myndigheternas kännedom nu kommit informationer av innebörd att Wallenberg skulle ha befunnit sig i livet så sent som 1975. Enligt dessa uppgifter skulle Wallenberg från slutet av 1940-talet till 1953 ha vistats i fängelset i Verchneural'sk i Tjeljabinsk-området. Vidare skulle han 1953-1955 ha befunnit sig i fängelset Aleksandrovskij Central i Irkutsk-området. 1955 skulle han ha överförts till fängelset i Vladimir, där han sedan skulle ha vistats till åtminstone senare delen av 1960-talet, i varje fall tidvis i cell 23 i Corpus II. På denna punkt bestyrker de nu framkomna uppgifterna de informationer som svenska regeringen tidigare, bl a i sitt memorandum den 18 juli 1959, överlämnat till den sovjetiska regeringen om Wallenbergs vistelse i Vladimir. Enligt de nya informationerna skulle Wallenberg slutligen så sent som 1975 ha befunnit sig i fängelsesjukhuset i Butyrka i Moskva.

Med anledning av de sålunda framkomna nya uppgifterna får svenska regeringen hemställa, att den sovjetiska regeringen skyndsamt måtte företa en undersökning i syfte att fastställa huruvida Wallenberg vid de olika angivna tidpunkterna befunnit sig i ovannämnda fängelser.

Stockholm, den 3 januari 1979

1979-01-26

Inofficiell översättning

AIDE-MEMOIRE

Överlämnad av Sovjetunionens chargé d'affaires E Rymko
till departementsrådet Hirdman 1979-01-24

Den sovjetiska regeringen meddelade redan 1957 officiellt Sveriges regering att, såsom framgått av en noggrann och uttömmande undersökning, Raoul Wallenberg avlidit i juli 1947.

Den förnyade undersökning av handlingarna rörande detta fall, som företogs på den svenska regeringens begäran år 1965, bekräftade att det inte finns och inte kan finnas något nytt i frågan om R Wallenbergs öde.

Samma slutsats bekräftades definitivt av resultaten av en granskning av de upplysningar vilka Sveriges regering åberopar i sin hänvändelse den 3 januari d å. Påståendena om att R Wallenberg skulle ha befunnit sig i Sovjetunionen så sent som 1975 stämmer ej överens med verkligheten.

Den 24 januari 1979

Arkivsamling

Pressbyrån/Georgsson/ew
1979-01-26

Efterforskningarna efter
Raoul Wallenberg

Exp. 79-01-26

Ans	Ans	Ans	Ans
/		P 2 2001	

Pr

Bifogade pressmeddelande har expedierats till:

Svensk press

Utländska korrespondenter i Stockholm

Utländska beskickningar i Stockholm

Övriga, innefattande bl.a.:

Utrikesnämndens ledamöter

Utrikesutskottets ledamöter

Partiordförandena

Riksdagsgruppernas kanslier

Partiernas Kvinnoförbund

Diverse Intresseorganisationer

Kallas av posten

Avtal med

☐

av best

☐

av best

☐

inlämnat

☐

omgående

Avskickat datum

Ans

Pressbyrån/Pierre/ew

Aktivitäten

1979-01-26

✓	P 2.26 ¹
---	---------------------

Exp. 79-01-30/ew

Svensk press

Utländska korrespondenter i Stockholm
Utländska beskickningar i Stockholm
Övriga, inofficiella

Utländska beskickningar i Stockholm
Övriga, innefattande bl.a.:

Utrikesnämndens ledamöter

Utrikesutskottets ledamöter

Partiordförandena

Riksdagsgruppernas kanslier

Partiernas Kvinnoförbund

Diverse Intresseorganisationer

Hyphen or apostrophe?

Answer: **100%**

□

1. Introduction

ONE **leader**

☐

Abstract

□

[illegible]

1

1979-01-26

Unofficial translation

Investigations concerning Raoul Wallenberg

In the continuing efforts to shed light upon the fate of Raoul Wallenberg, information has reached the Ministry for Foreign Affairs in recent months asserting that Wallenberg was in different Soviet prisons during the 1950's, 1960's and 1970's, i.e. subsequent to the date in 1947 on which, according to the Soviet Union authorities, he died. The information was of such a nature that the Government decided that renewed representations should be made to the Government of the Soviet Union, and this was done on January 3, 1979. A copy of the aide-memoire is enclosed.

In response to the Swedish representations, the Government of the Soviet Union stated on January 24 that an examination of the new information provided by the Swedish Government had not changed its earlier conclusion that Wallenberg died in 1947. A copy of the Soviet Union reply is enclosed.

The Government does not regard the Raoul Wallenberg affair as closed by reason of the reply from the Soviet Union, but will continue its efforts to cast full light on the fate of Raoul Wallenberg.

1979-01-26

Unofficial translation

AIDE-MEMOIRE

Handed by Mr Leif Leifland, Permanent Under-Secretary of State to Mr Eugenij Rymko, Chargé d'affaires of the Soviet Union; January 3, 1979

The Swedish Government has on repeated occasions stressed its intention to shed light upon the fate of Raoul Wallenberg. In its note to the Government of the Soviet Union on February 19, 1957, the Government stated that it reserved the right to put at the disposal of the Soviet authorities any additional material concerning Raoul Wallenberg that was regarded as being of importance for further investigations in the Soviet Union. In a press release dated October 1, 1965, the Swedish Government again emphasized that it intended to keep this matter under very close review and that fresh information and circumstances might warrant further action.

In the continuing efforts to shed light upon the fate of Raoul Wallenberg, information has now reached the Swedish authorities to the effect that Wallenberg was alive as recently as 1975. According to this information, Wallenberg was interned in the Verchneursk prison in the Tjeljabinsk region from the end of the 1940's until 1953. Moreover, during the period 1953-1955 he is said to have been in the Aleksandrovskij Central Prison in the Irkutsk region. In 1955 he is said to have been transferred to the prison in Vladimir where he was interned at least until the latter part of the 1960's, at times in any case in cell 23 in Corpus II. On this point the particulars recently received confirm the information the Swedish Government previously submitted to the Soviet Union Government, i.e. in its memorandum of July 18, 1959, concerning the presence of Wallenberg in Vladimir. According to the new information, Wallenberg is said to have been in the prison hospital in Butyrka in Moscow as recently as 1975.

In view of the information which has now come to light the Swedish Government requests the Government of the Soviet Union to initiate a prompt investigation for the purpose of establishing whether Wallenberg was present in the above-mentioned prisons at the times stated.

Stockholm, January 3, 1979

MINISTRY FOR FOREIGN AFFAIRS

Press and Information Department

1979-01-26

Unofficial translation

AIDE-MEMOIRE

Handed by Mr Eugenij Rymko, Chargé d'affaires of the Soviet Union to Mr Sven Hirdman, Director, Ministry for Foreign Affairs.

The Government of the Soviet Union officially informed the Swedish Government as early as 1957 that a thorough and exhaustive investigation had revealed that Raoul Wallenberg died in July 1947.

The renewed investigation of documents relating to this case carried out at the request of the Swedish Government in 1965 confirmed that there is no, nor can there be any, new information as regards the fate of Raoul Wallenberg.

This conclusion was definitively confirmed by the findings of an examination of the information supplied by the Swedish Government in its request of January 3 this year. The assertions that Raoul Wallenberg was in the Soviet Union as recently as 1975 are not true to the facts.

January 24, 1979

REF. 790129	Dni	And Group må
1115-1700		P 2 Em 1
Russ		

CABINET STOCKHOLM 1979-01-29

SVENSK MEXICO 49✓ FOER UTRIKESMINISTERN
SVENSK MOSKVA 42✓

NEDAN FOELJER SVENSKA DAGBLADETS OCH DAGENS NYHETERS ARTIKLAR I FALLET RAOUL WALLENBERG:

SVD. 27/1 - UD-AKTION EFTER VITTNESMAAL ATT WALLENBERG LEVDE 1975. ETT SERIOEST VITTNESMAAL OM ATT RAOUL WALLENBERG LEVDE SAA SENT SOM 1975 HAR FOERANLETT DEN FOERSTA SVENSKA DIPLOMATISKA AKTIONEN I FALLET PAA FJORTON AAR. DE SOVJETISKA MYNDIGHETERNA SAEGER SIG HA GJORT EN NY UNDERSOEKNING MEN UPPREPAR TIDIGARE BESKED ATT WALLENBERG AVLED 1947. VITTNESMAALET TYCKS FRAMFOER- ALLT STYRKA DEN TIDIGARE SVENSKA UPPFATTNINGEN ATT WALLENBERG VAR I LIVET I VLADIMIRFAENGELSET I SLUTET AV 50-TALET, ALLTSAA MINST TIO AAR SENARE AEN VAD RYSSARNA HAR PAASTAATT.

DE NYA UPPGIFTERNA ATT RAOUL WALLENBERG SAAGS I LIVET I SOVJET BAADE 1968 I VLADIMIR OCH 1975 PAA ETT MOSKVASJUKHUS HAR DAER- EMOT HITTILLS INGET STOED I ANDRA SAAG WALLENBERG I VLADIMIR- FAENGELSET PAA 50-TALET.

RAPPORT UD

BERAETTElsen SOM FOERANLEDDE UD ATT BEGAERA EN FOERKLARING AV MOSKVA KOM I NOVEMBER FOERRA AARET FRAAN ABRAHAM KALINSKI. DENNE FICK 1976 UTRESE TILLSTAAND FRAAN SOVJET TILL ISRAEL, MEN DET VAR INTE FOERRAEN I HOESTAS SOM SVENSKA MYNDIGHETER VIA ETT VAESTTYSKT TV-BOLAG FICK TIPS OM ATT KALINSKI SATT INNE MED UPPGIFTER OM WALLENBERG. KALINSKI LAEMNADE EN FOERSTA REDOGOERELSE TILL SVENSKA AMBASSADEN I TEL AVIV I BOERJAN AV DECEMBER. 20 DECEMBER GAV HAN EN UTFOERLIGARE SKILDNING I NEW YORK TILL KABINETTSSEKRETERARE LEIF LEIFLAND OCH DEPARTEMENTSRAADET SVEN HIRDMAN FRAAN UTRIKES- DEPARTEMENTET I STOCKHOLM.

KALINSKI, SOM AER AV POLSK-JUDISK BOERD, ARRESTERADES SJAELV 1944, ETT AAR INNAN WALLENBERG GREPS AV RYSSARNA I BUDAPEST, OCH SATT SEDAN FAENGSLAD TILL 1959. 1951 HOERDE KALINSKI FOER FOERSTA GÅNGEN TALAS OM WALLENBERG AV EN TIDIGARE CELLKAMRAT TILL DENNE I FAENGELSET VERCHNEURALS (OEVRE URAL). WALLENBERG SKULLE HA BERAETTAT ATT HAN DOEMTS TILL 25 AARS FAENGELSE FOER SPIONERI.

1953 FOERDES WALLENBERG ENLIGT KALINSKIS VITTNESMAAL TILL FAENGELSET ALEKSANDROVSKIJ CENTRAL I IRKUTSKOMRAADET OCH 1955 TILL VLADIMIR, ETT OEKAENT "ELITFAENGELSE", Knappt TJUGO MIL OESTER OM MOSKVA.

HAER STAEMMER KALINSKIS DETALJERADE UPPGIFTER EXAKT IN MED DE UPPGIFTER OM WALLENBERGS VLADIMIRTID SOM SVENSKA UD TIDIGARE FAATT. I UD-NOTEN TILL MOSKVA HAENVISAR MAN OCKSAA TILL ATT WALLENBERG FOERVARADES I CELL 23 I CORPUS II, DET S.K. SJUKHUSBLOCKET, OCH SKRIVER ATT DE NU FRAMKOMNA UPPGIFTERNA BESTYRKER INFORMATIONER SOM SVENSKA REGERINGEN KUNDE DELGE SOVJETREGERINGEN SAA TIDIGT SOM 1959.

1968 TRAEFFADE KALINSKI ENLIGT UTSAGO EN JUST FRIGIVEN TIDIGARE MEDFAANGE I TBILISI. MANNEN UPPGAV ATT WALLENBERG DAA FORTFARANDE SATT FAENGLAD I VLADIMIR.

1975 SKULLE WALLENBERG HA SETTS AV EN BESTAEMD PERSON PAA FAENGELSE-SJUKHUSET BUTYRKA I MOSKVA. SVENSKA MYNDIGHETERNA KAENNER TILL PERSONENS IDENTITET MEN VILL INTE AVSLOEJA DEN. MAN HAR FOERGAEVES FOERSOEKT FAA MOSKVABONS UPPGIFT TILL KALINSKI VERIFIERAD.

3 JANUARI I AAR, ALLTSAA BARA TVAA VECKOR EFTER DE SVENSKA DIPLOMATERNAS SAMTAL MED KALINSKI I NEW YORK, BEGAERDE SVENSKA REGERINGEN ATT RYSSARNA SKYNDSAMT SKULLE UNDERSOEKA DE NYA UPPGIFTERNA, "I SYFTE ATT FASTSTAELLA HURUVIDA WALLENBERG VID DE OLIKA ANGIVNA TIDPUNKTERNA BEFUNNIT SIG I OVANNAEMNDA FAENGELSER".

"INGET NYTT I FALLET"

I ONSDAGS KOM DET SOVJETISKA SVARET. DET HAENVISADE TILL MEDDELANDET 1957 ATT WALLENBERG HADE AVLIDIT I JULI 1947 OCH BEKRAEFTELSEN 1965 "ATT DET INTE FINNS OCH INTE KAN FINNAS NAAGOT NYTT I FRAAGAN OM R. WALLENBERGS OEDE".

DEN SVENSKA DIPLOMATISKA AKTIONEN TYDER PAA ATT MAN BETRAKTAR KALINSKI SOM ETT MYCKET TROVAERDIGT VITTNE. UD.S ARBETSHYPOTES AER FORTFARANDE ATT "WALLENBERG KAN VARA I LIVET". I ETT UTTALANDE PAA FREDAGEN HETTE DET ATT "REGERINGEN BETRAKTAR INTE RAOUL WALLENBERGS SAK SOM UTAGERAD I OCH MED DET SOVJETISKA SVARET KOMMER ATT FORTSAETTA ANSTRAENGNINGARNA ATT SKAPA FULL KLARHET OM HANS OEDE".

- DEN SOVJETISKA NOTEN HAR EN HOVSAMMARE TON AEN TIDIGARE OCH DET KAN MAN BETRAKTA SOM HOPPFULLT. MEN VI AER BESVIKNA OEVER ATT RYSSARNA INTE HAR KOMMIT MED NAAGOT MER POSITIVT EFTER DETTA MYCKET STARKA VITTNESMAAL.

SAA KOMMENTERAR RAOUL WALLENBERGS BROR, PROFESSOR VON DARDEL, DE NYA UPPGIFTERNA OCH DEN DIPLOMATISKA SKRIFTVAEXLINGEN. SLUTCIT.

ARTIKELN OVAN VAR SKRIVEN AV INGMAR LINDMARKER.

NEDAN TVAA LEDARSTICK:

SVD 27/1 - RAOUL WALLENBERGS FALL HAR UNDER STOR SEKRETESS AENNU EN GAANG TAGITS UPP AV DEN SVENSKA REGERINGEN. PAA FREDAGEN AV-SLOEJADES DET ATT EN FRAMSTAELLNING DEN 3 JANUARI GJORDES TILL MOSKVA OM FOERNYADE UNDERSOEKNINGAR SEDAN DET FRAMKOMMIT UPPGIFTER OM ATT WALLENBERG VARIT I LIVET SAA SENT SOM 1975. FOER EN DEL AV PERIODEN EFTER DEN SVENSKA DIPLOMATENS FOERSVINNANDE 1945 BESTYRKER DE NYA UTSAGORNA INFORMATIONER SOM DEN SVENSKA REGERINGEN OEVERLAEMNADE REDAN 1959.

AATSKILLIGT AV DET MATERIAL OM WALLENBERG SOM UNDER AERENS LOPP TILLSTAELLTS SVENSKA MYNDIGHETER HAR OTVIVELAKTIGT VARIT MISS-VISANDE ELLER KANSKE RENT AV OEVERLAEMNAT AV OPPORTUNISTISKA SKAEL. EN DEL VITTNESMAAL, FRAEMST DET SOM GJORDES 1961 AV PROFESSOR NANNA SVARTZ PAA GRUNDVAL AV UPPGIFTER FRAAN EN RYSK KOLLEGA, HAR DOCK VARIT AV DEN ARTEN ATT DE KLARLAGT OHAALLBARHETEN I DE RYSKA PAASTAAENDENA ATT WALLENBERG AVLED REDAN 1947. ATT DET SENASTE VITTNESMAALET OCKSAA BEFUNNITS MYCKET TUNGT FRAMGAAR REDAN AV DEN OMSTAENDIGHETEN ATT DET FOERANLETT EN FRAMSTAELLNING HELA 14 AAR EFTER DET RYSSARNA GJORT EN NY UNDERSOEKNING OCH FOERKLARAT "ATT DET INTE FINNS OCH INTE KAN FINNAS", NAAGOT NYTT I FRAAGAN. INTE KAN FINNAS... DETTA OM IRRITATION OCH DAALIGT SAMVETE VITTNANDE UTTRYCK UPPREPAS I DET HELT AVVISANDE SVARET PAA DEN SENASTE SVENSKA FRAMSTAELLNINGEN. MEN DEN RYSKA IRRITATIONEN FAAR INTE TILLAATAS HINDRA NYA FOERSOEK ATT NAA KLARHET I DENNA UPPROERANDE AFFAER. TACKNAEMLIGT NOG FASTSLAAS DET MED EFTERTRYCK I ETT MEDDELANDE FRAAN UD ATT ANSTRAENGNINGARNA SKALL FORTSAETTA. SLUTCIT.

DN 27/1 - FALLET WALLENBERG FORTSAETTER ATT KASTA EN SKUGGA OEVER SOVJETISKA MYNDIGHETERS UPPTRAEDANDE. MAN HAR EN STARK KAENSLA AV ATT DE MED TANKE PAA SOVJETSAMHAELLETS STORA LIDANDEN UNDER ANDRA VAERLDSKRIGET TYCKER ATT SVERIGE BORDE SLUTA UPP ATT INTRESERA SIG FOER ETT ENSKILT MAENNISKOOEDE. NAAGON SOM HELST SOVJETISK ANSTRAENGNING ATT BRINGA KLARHET OM VAD SOM HAENT RAOUL WALLENBERG HAR INTE SKYMTAT SEDAN 1957, DAA DET FOERKLARADES ATT HAN HADE DOETT TIO AAR TIDIGARE.

MAN MAASTE FRAAN SOVJETISK SIDA MYCKET Vael INSE ATT SVENSKA MYNDIGHETERNA NOGA PROEVAT DEN NU AKTUELLA NYA VITTNESBERAETTElsen INNAN DE FOER NAAGRA VECKOR SEDAN RIKTADE AENNU EN FRAMSTAELLNING TILL SOVJET. SVARET FRAAN SOVJET AER INTE BARA OTILLFREDSSTAELLANDE I SAK. DET AER DESSUTOM UTFORMAT SOM EN NONCHALAT AVSNOPPNING. INGENTING TYDER PAA ATT NAAGON SOM HELST PROEVNING AV DE NYA UPPGIFTERNA HAR GJORTS.

SJAELVKLART HAR DEN SVENSKA REGERINGEN INTE KUNNAT NOEJA SIG MED DETTA SVAR. DET AER BRA ATT DET SAA UTRYCKLIGT SAEGS ATT ANSTRAENGNINGARNA ATT BRINGA KLARHET OM WALLENBERG FORTSAETTER. SLUTCIT.

SVD 27/1 - KALINSKI OM FAENGELSEAAREN: JAG MINNS SVENSKEN MYCKET VÄL

- JAG TRODDE RAOUL WALLENBERG VAR SLÄPPT FÖR LÄNGE SEDAN. DET ÄR JU SÅ MÅNGA SOM SLUPPIT UR RYSKA FÄNGELSER DE SENASTE ÅRTIONDENA. NÄR JAG SÅ I SEPTEMBER 1978 SÅG WALLENBERGS NAMN I EN TIDNING VAR DET SOM BLIXTEN SLAGIT NED.

ABRAHAM KALINSKI ÄR 62 ÅR EN KORTVÄXT RUNDLAGD MAN MED EN ORDEN FRÅN POLSKA MOTSTÅNDSRÖRELSEN I RÖDEVITT BAND PÅ KAVAJSLAGET. -JAG VET ATT WALLENBERG LEVDE SÅ SENT SOM SOMMAREN 1975, SEDAN MÅ SOVJET SÅGA VAD DE VILL, SÄGER HAN. VID KRIGSSLUTET 1945 HAMNADE ABRAHAM KALINSKI - POLSK FÖRBINDELSE-OFFICER I MOSKVA UNDER KRIGET - I DET BERYKTADE LUBLJANKAFÄNGELET. DÄRFRÅN FLYTTADES HAN TILL FÄNGELET VERCHENURALSK I TJEL-JABINSKOMRADET.

I SAMMA FÄNGELSE SATT EN POLSK SKÅLD SOM HETTE WENDROWSKI, FÖRRE LETTISKE UTRIKESMINISTERN MUNTERS - SAMT RAOUL WALLENBERG.

-JAG SÅG HONOM OFTA. VI VINKADE TILL VARANDRAN GENOM GÄLLREN OCH CELLGLUGGARN. MEN JAG TALADE ALDRIG MED HONOM.

-HUR VET NI ATT DET VAR WALLENBERG?

-ALLA TALADE OM HONOM SOM ANTINGEN ROULD ELLER WALLENBERG. DESSUTOM BERAETTADE WENDROWSKI FÖR MIG OM WALLENBERGS ÖDE. FÄNGARN I VERCHENURALSK TRANSPORTERADES 1953 TILL FÄNGELET ALEKSANDROVSKIJ CENTRAL I IRKUTSKOMRADET CIRKA 18 MIL ÖSTER OM MOSKVA.

KALINSKI MINNS MYCKET VÄL TÄGRESAN DIT.

- JAG, SOM VAR "STATSFÖRBRYTARE", VAKTADES AV FYRA SOLDATER OCH EN OFFICER I EN EGEN KUPÉ MED JÄRNGÄLLER FÖR. DE ANDRA, BLAND DEM WALLENBERG, BUNTADES I HOP 30 OCH 30 I VÄGNAR.

MAMOLOV GOD VÄN

TILL DET NYA FÄNGELET KOM OCKSÅ MAMOLOV, SOM VARIT BERIAS STÄLL-FÖRETRÄDARE. HAN OCH WALLENBERG BLEV UNDER ÅREN FRÅN TILL 1959 MYCKET GODA VÄNNER, VERKADE DET.

- JAG SÅG WALLENBERG TRE, FYRA GÅNGER I VECKAN. MEN VI TALADES SOM SAGT ALDRIG VID. JAG VAR JU "STATSFÖRBRYTARE" OCH STOD UNDER SÄRSKILDA REGLER. DET VAR INTE SÅ LÄTT ATT KOMMA I SAMTAL MED MEDFÄNGAR.

- DÄREMOT LADE JAG MÄRKE TILL ATT WALLENBERG ALDRIG FICK VARA TILLSAMMANS MED ANDRA ÄN RYSKA FÄNGAR.

- HUR SÅG HAN UT?

-LÅNGSMALT ANSİKTE, MAGER, MÖRKT HÅR, DET LILLA MAN KUNDE SE UNDER LÄGERMÖSSAN. KLÄDERNA VAR AV LJUSBRUN KÄK. MAN SADE ATT DE VAR AMERIKANSKA OCH KRIGSBYTE FRÅN ANDRA VÄRLDSKRIGET.

-NÄR DET VAR KALLT KLÄDDES VI I VÄDDERADE JACKOR OCH BYXOR, TILLÄGGER KALINSKI. I ETT RYSKT FÄNGELSE GÅR DET TROTS ALLT ATT ÖVERLEVA. MAN FÅR MAT OCH MAN FÅR SJUKVÅRD OM MAN BLIR KRÄSLIG. DET VAR TUSENFALT VÄRRE ATT HAMNA I STRÄFLÄGER.

1955 FLYTTADES WALLENBERG, KALINSKI, WENDROWSKI OCH DE ANDRA TILL
FAENGELSET I VLADIMIR.

- JAG HADE CELL 21 I ANDRA FAENGELSEBYGGNADEN. WALLENBERG HADE CELL
23. VI HADE EN VISS KORRESPONDENS, UTAN ATT FOER DEN SKULL UTBYTA
AASIKTER.

1957 BOERJADE DE SOVJETISKA MYNDIGHETERNA SITT "REHABILITERINGS-
PROGRAM" FOER KALINSKI SOM DEN 23 OKTOBER 1959 SLAEPPTES FOER GOTT:

- TVAA DAGAR INNAN SAAG JAG WALLENBERG FOER SISTA GAANGEN, SAEGER
HAN. HAN VERKADE DAA VID GOD VIGAOER.

ABRAHAM KALINSKI GIFTE OM SIG OCH STANNADE 20 AAR I SOVJET.
AEVEN UNDER DEN TIDEN KONFRONTERADES HAN EN GAANG MED WALLENBERGS
NAMN. DET VAR NAER HAN 1967 TRAEFFADE EN JUST FRISLAEPPT MEDFAANGE.

DE TALADE OM GAMLA TIDER OCH DEN ANDRE (SVD HAR HANS NAMN) BE-
RAETTADE ATT DEN SVENSKA DIPLOMATEN NUMERA ALLTID PROMENERADE
TILLSAMMANS MED EN OEVERSTE PAA GAENGELSET RASTGAARD.....SERIOEST VI

ABRAHAM KALINSKI HAR REDAN BETECKNATS SOM DET MEST SERIOESA
VITNET SEDAN PROFESSOR NANNA SVARTZ, BLAND DE OTALIG SOM
UTTALAT SIG OM RAOUL WALLENBERG.

KALINSKI AER VERKSAM SOM KEMIINGENJOER I ISRAEL. ANLEDNINGEN TILL
ATT HAN AER I USA AER ARRESTERINGEN 1975. KALINSKI UPPGER ATT HAN
FOERAADDES AV EN DUBBELAGENT PAA AMERIKANSKA AMBASSADEN I MOSKVA.
AMERIKANSKA UD BEKRAEFTAR PAA FREDAGEN ATT KALINSKI VARIT DERAS
"INFORMATOER" I MOSKVA. NU KRAEVER HAN AMERIKANSKA STATEN PAA
EN OCH EN HALV MILJON DOLLAR I SKADESTAAND FOER DE RYSKA
FAENGELSEAAREN.

- SYND ATT JAG TIDIGARE INTE VISSTE ATT WALLENBERG AER KVAR I
SOVJET. DAA HADE JAG SJAELVFALLET TAGIT KONTAKT MED SVENSKA MYNDIG-
HETER.

- NU VAR DET SOM SAGT I EN TIDNINGSNOTIS I HOESTAS OM SIMON WIESEN-
THALS UNDERSOEKNINGAR OCH LAEGET INFOER MOSKVA - OS SOM JAG
UPPMAERKSAMMADES PAA WALLENBERGS NAMN. HERREGUD GENAST SAAG JAG
DEN SMALE SVENSKEN FRAMFOER MIG OMAR MAGNERGAARD

SVD 28/1 NY OEPPENHET OM WALLENBERG

HAALLER MOSKVA TROTS ALLT DOERREN OEPPEN FOER EN NY VAENDNING
I WALLENBERGAFFAEREN? DET FRAAGAR MAN SIG I KRETSAR NAERA DEN
SVENSKA REGERINGEN EFTER DEN DIPLOMATISKA NOTVAEXLINGEN OM ABRAHAM
KALNSKIS VITNESMAAL.

DEN FOERRE POLSKE MEDBORGAREN KALINSKI PAASTAAR, SOM FRAMGICK AV
EN INTERVJU I LOERDAGENS SVD, ATT HAN PAA 50-TALET SETT WALLEN-
BERG I VLDIMIRFAENGELSET OCH ETT PAR ANDRA FAENGELSE5 I SOVJET.

DESSUTOM SKULLE WALLENBERG ENLIGT KALINSKI HA VARIT KVAR I VLADIMIR
FAENGELSET OCH ETT PAR ANDRA FAENGELSER I SOVJET. DESSUTOM SKULLE
WALLENBERG ENLIGT KALINSKI HA VARIT KVAR I VLADIMIR 1967 OCH SETTS
PAA ETT FAENGELSEJUKHUS I MOSKVA 1975.

I DEN SVENSKA UTRIKESLEDNINGEN VILL MAN INTE BETECKNA DET SOVJETISKA
SVARET PAA DEN SVENSKA FRAMSTAELLNINGEN OM DE NYA UPPGIFTERNA SOM
AVVISANDE. TVAERTOM STRAECKER MAN SIG SAA LAANGT SOM "UPPMUNTRANDE,
ELLER I VARJE FALL INTE NEDSLAAENDE".

DEN LILLA TILLFOERSIKT SOM FINNS KOMMER SIG AV JAEMFOERELSER MED
TIDIGARE SOVJETISKA SVAR, SOM VARIT ALLTIFRAAN IRRITERADE TILL
OFOERSKAEMDA OCH ALLTID FOERKLARAT AERENDET FOER AVSLUTAT.

NU SAEGER SIG MOSKVA HA GJORT EN NY UNDERSOEKNING AV DET FOER DEM
"NEDLAGDA" WALLENBERGFALLET OCH SVARAR SKYNDSAMT, ARTIGT OCH
OPOLEMISKT - ENLIGT UD.

I DEN SVENSKA TOLKNINGEN KAN INLAESAS ETT FOERSOEK ATT TILL VARJE
PRIS SOEKA TA TILL VARA MINSTA CHANS TILL EN FORTSATT DIALOG OM
WALLENBERG. ATT RYSSARNA HAR BESVAERAT SIG, ELLER SAEGER SIG HA
GJORT DET, OM EN UNDERSOEKNING AV NYA "SVENSKA" INDICIER FOER
ATT WALLENBERG KAN VARA I LIVET GER EN ANING AV HOPP OM EN FORT-
SAETTNING - OCH MOEJLIGEN EN VAENDNING.

HUR PASS TILLFOERLITLIG AER ABRAHAM KALINSKI? DENNE HAR TYDLIGEN INTE TALAT MED WALLENBERG OCH INTE FAATT DENNES IDENTITET BEKRAEFTAD AV HONOM SJAEVLV. UPPGIFTERNA OM 1968 OCH 1975 AER INDIREKTA, GRUNDADE PAA ANDRAS UTSAGOR.

OCH VARFOER PAASTAAR KALINSKI NU I INTERVJUER MED SVENSKA JOURNALISTER I NEW YORK ATT DET VAR HAN SOM TOG KONTAKT MED SVENSKA MYNDIGHETER? UD HAEVDAR BESTAEMT ATT DET VAR SVENSKA AMBASSADEN I TEL AVIV SOM FOERST KONTAKTADE KALINSKI. SVENSKA SPECIALISTER PAA FALLET WALLENBERG ANSER SIG DOCK HA KUNNAT ETABLERA ATT KALINSKI TALAR SANNING OM VLADIMIR-TIDEN PAA 50-TALET. MAN HAR OCKSAA GENOM INTERNATIONELLA KONTAKTER FASTSTAELLT KALINSKIS ALLMAENNA TROVAERDIGHET.

IFRAAGA OM DEN MEST SENSATIONELLA UPPGIFTEN, ATT WALLENBERG VAR I LIVET 1975, INNEHAR MAN OCKSSA SKRIFLIGT BEVIS FRAAN EN I MOSKVA BOSATT PERSON, SOM STYRKER KALINSKIS PAASTAAENDE. AV HAENSYN TILL TREDJE PERSON AER MAN YTTERST FOERTZEGEN OM SAKEN, MEN DET VAR DENNA BEKRAEFTELSE INIFRAAN SOVJET SOM GJORDE ATT UD I NOTEN TILL MOSKVA 3 JANUARI I AAR TOG MED UPPGIFTEN ATT WALLENBERG SAAGS PAA BUTYRKASJUKHUSET I MOSKVA 1975. KALINSKI SAEGER SIG VARA OEVERTYGAD OM ATT SVENSKEN I FRAAGA MAASTE VAR WALLENBERG - VILKEN ANNAN SVENSK SKULLE HA SUTTIT 30 AAR I SOVJETISKA FAENGELSER? AALDERN TYCKS OCKSAA HA STAEMT. WALLENBERG AER NU, OM HAN LEVER, 66 AAR. MAN KAN DOCK INTE UTESLUTA ATT "EN SVENSK" I SOVJET KAN INRYMMA MAANGA MISSUPPFATTNINGAR. DET KAN HA VARIT EN ESTLANDSSVENSK, EN "SVENSK" FRAAN GAMMELSVENSKBY I SOEDRA RYSSLAND, DIT SVENSKAR FRAAN DET FRIA ESTLAND UTVANDRADE OCH INTE TILLAETS AATERVAENDA. DET KAN OCKSAA VARA EN FOERVAEXLING MED ANDRA NATIONALITETER.

SVENSKA MYNDIGHETER FOERSOEKER NU DISKRET KONTROLLERA KALINSKIS UPPGIFTER OCH PERSONHAENVISNINGAR. I ETT FALL HAR MAN REAN FAATT NEGATIVT BESKED, NAEMLIGEN OM FOERRE LETTISKE UTRIKES-MINISTERN MUNTHERS, SOM ENLIGT KALINSKI SKULLE HA DELAT CELL MED WALLENBERG. MUNTHERS SAEGS NU HA AVLIDIT FOER FLERA AAR SEDAN. I UD:S DIGRA ARKIVLUNTOR OM WALLENBERG, DAER F OE KALINSKIS NAMN FANNS LAANGT INNAN HAN NU BLEV AKTUELL, FINNS DET BARA ETT ENDA VITTNE SOM HUNDRAPROCENTIGT SAEKERT HAR TALAT MED WALLENBERG. DET AER OESTERRIKAREN GUSTAV RICHTER, SOM DELADE CELL MED SVENSKEN I ETT MOSKVAFENGELSE SAA LAANGT TILLBAKA SOM JANUARI-FEBRUARI 1945.

DAEREMOT HAR MAN HOERT EN LAANG RAD PERSONER SOM SAEGER SIG HA VARIT I KNACKNINGSFOERBINDELSER MED WALLENBERG I VLADIMIR PAA 50-TALET. DIT HOER PAALITLIGA VITTENEN SOM SCHWEIZAREN BRUGGER OCH TYSKARNA MULLE OCH REHEKAMPF.

DET MEST VAERDEFULLA MED KALINSKIS VITTNESMAAL, SAEGER MAN PAA SVENSK SIDA, AER ATT HANS PUSSELBITAR FRAAN VLADIMIR PASSAR PRECIS I DEN KARTLAEGGNING SOM MAN HAR SEDAN TIDIGARE. DAERFOER SAETTER MAN OCKSAA TRO TILL HANS UPPGIFTER, OM AEN I ANDRA HAND OM 1968 OCH 1975.

ATT SOVJETLEDNINGEN SKULLE AENDRA PAA UPPGIFTERNA FRAAN 1957, ATT WALLENBERG AVLED 1947, PAA GRUND AV KALINSKIS VITTNESMAAL AER DET INGEN SOM VAAGAR TRO. DET VAR GROMYKO PERSONLIGEN SOM OEVERLAEMNADE DOEDSATTESTEN, UTRIKESMINISTERN SOM NU OCKSAA AER MEDLEM AV DET HOEGSTA STYRANDE PARTIORGANET, POLITBYRAAN. UTSIKTERNA MAASTE BEDOEMAS SOM YTTERST SMAA, ATT HAN SKULLE ERKAENNA ETT MISSTAG I EN SAA SEGDRAGEN OCH KAENSLIG SVENSK -SOVJETISK FRAAGA NOTEN FRAAN 1957 AER DOCK, MED EN AUKTORITATIV SVENSK FORMULERING, "FOERSEDD MED ALLA RESERVUTGAANGAR OCH DUBBELTYDIGHETER". DEN RESERVATIONSRIKA GNUTTA AV HOPP SOM DYKT UPP EFTER KALINSKIS BERAETTELSE KOMMER SIG AV ATT DET SOVJETISKA SVARET HAEROM DAGEN INTE SLAAR EGEN DESSA RESERVUTGAANGAR. NYA GENOMBROTT KAN KOMMA I DET SOEKANDE EFTER LEDTRAADAR SOM NU HAR INTENSIFIERATS. INGMAR LINDMARKER

- JAG SAAG RAOUL WALLENBERG

MAANGA GAANGER I FAENGELSER I SOVJETUNIONEN MELLAN 1952 OCH 1959. DET VAR EN CELLKAMRAT, EN FOERFATTARE SOM FOER FOERSTA GAANGEN BERAETTADE OM HONOM - EN NAIV OCH AEDEL SVENSK, SOM HAN SADE - SOM INTE KUNDE FOERSTAA VARFOER HAN VAR DOEMD FOER SPIONERI. DET BERAETTAR ABRAHAM KALINSKI, NUMERA ISRAELISK MEDBORGARE, I EN TELEFONINTERVJU MED DN FRAAN NEW YORK. KALINSKI TILLBRINGADE FEMTON AAR I SOVJETISKA FAENGELSER TILLS HAN SLAEPPTES 1959 OCH UNDER HELA 50-TALET FOELJDES HAN OCH WALLENBERG AAT I OLIKA FANEGELSER FOER POLITISKA FAANGAR.

DE SOVJETISKA MYNDIGHETERNA SAEGER DAEREMOT ATT WALLENBERG DOG I LJUBJANKAFAENGELSET I MOSKVA 1947.

FOERSTA GAANGEN ABRAHAM KALINSKI HOERDE OM WALLENBERG VAR 1951 ELLER 1952 I FAENGELSET I VERCHNEJ URALSK, SOM HAN SJAELV BETECKNAR SOM "ETT LYXFAENGELSE FOER POLITISKA FAANGAR". DET VAR HAER HAN

FICK EN NY CELLKAMRAT SOM BERAETTADE OM DEN "NAIVE SVENSKEN". KALINSKI FICK SJAELV SE WALLENBERG DAA DE POLITISKA FAANGARNA I VERCHNEJ URALSK FOERFLYTTADES TILL ETT FAENGELSE SIBIRIEN - ALEXANDROVSKIJ CENTRAL I RKUTSK-OMRAADET. DET VAR 1953 EFTER STALINS DOED, OCH FAENGELSET I VERCHNEJ URALSK SKULLE TOEMMAS FOER ATT GE PLATS AAT DEN STOERTADE SAEKERHETSCHEFEN BERIJAS MEDHJAELPARE. KALINSKI SOM VAR EN VIKTIG POLITISK FAANGE FOERDES UNDER SAERSKILD ESKORT MEDAN DE ANDRA FAANGARNA AAKTE GOSDAGN. KALINSKIS SAEGER ATT HAN SAAG WALLENBERG GENOM ETT FOENSTER, KLAEDD I EN BRUN VADDERAD JACKA.

WALLENBERG SKULLE HA VARIT I ALEXANDROVSKIJ CENTRAL TILL 1955 DAA HAN FOERFLYTTADES TILL FAENGELSET I VLADIMIR. ATT WALLENBERG TRANSPORTERADES DIT DAA HOERDE KALINSKI AV EN ANNAN MEDFAANGE. KALINSKI VAR SJAELV I VLADIMIR DAER HAN SATT I CELL NUMMER 21 I BLOCK NUMMER 2. OCH HAN FICK SNART HOERA AV EN GOERGIER, SIMON GOGOBERIDZE, ATT WALLENBERG BEFANN SIG I SAMMA BLOCK, I CELL NR 23. KALINSKI SAEGER ATT HAN SETT WALLENBERG GENOM ETT FOENSTER DAA DENNE PROMENERADE PAA RASTGAARDEN.

- HAN PROMEMERADE MED MAMULOV SOM VAR EN AV BERIJAS MEDHJAELPARE OCH MED SJARIJA SOM VARIT SEKRETERARE I CETNRALKOMMITTEN I GEORGIEN, SAEGER KALINSKI. DET VAR DEM JAG EGENTLIGEN TITTADE PAA, MEN PAA DET VISET DICK JAG OCKSAA SE WALLENBERG.

KALINSKI HADE FAATT HOERA WALLENBERGS HISTORIA AV SIN CELLKAMRAT FOERFATTAREN REDAN I FAENGELSET I VERCHNEJ URALSK.

DET SISTA SPAARET KALINSKI HADE AV WALLENBERG I SOVJET AER FRAAN 1967. 1968 TRAEFFADE HAN NAEMLIGEN SIN FD CELLKAMRAT FRAAN VLADIMIR - SIMON GOGOBERIDZE - SOM FRISLAEPPTES 1967. KALINSKI SOEKTE UPP GOGOBERIDZE I TBLISI I GEORGIEN, DE TALADE OM GAMLA MEDGAANGAR OCH GOGOBERIDZE SADE ATT WALLENBERG HADE FUNNITS KVAR NAER HAN LAEMNADE FAENGELSET.

SJAELV FICK KALINSKI INTE UPP OEGONEN FOER ATT WALLENBERG VAR ETT STORT POLITISKT FALL FOERRAEN HAN KOM TILL ISRAEL DIT HAN EMIGRERADE 1976. DET VAR FOER NAAGRA MAANADER SEDAN DAA DEN KAENDE NAZISTJAEGEREN SIMON WIESENTHAT FOERKLARADE ATT MAN BORDE STOPPA MOSKVA-OLYMPIADEN OM SOVJET INTE SLAEPpte RAOUL WALLENBERG.

- JAG LAESTE OM WALLENBERG OCH ATT HAN VARIT I BUDAPSET OCH JAG HADE NU NAMNET NAAGONSTAND I HUVUDET. SAA JAG TOG KONTAKT MED MYNDIGHETERNA SOM SKICKADE MIG TILL SVENSKA AMBASSADEN I TEL AVIV OCH DAER REDOGJORDE JAG FOER MINA MOETEN MED WALLENBERG. DET VAR I NOVEMBER I FJOL.

DET SAMTALET PAA SVENSKA AMBASSADEN BEDOEMDE ALLTSAA UD SOM SAA INTESSANT ATT MAN TOG KONTAKT MED KALINSKI SOM DAA HADE HUNNIT RESA TILL USA. KALINSKI SAMMANTRAEFFADE MED KABINETTSSEKRETERARE LEIF LEIFLAND OCH DEPARTEMENTSRAADET SVEN HIRDMAN I NEW YORK DEN 20 DECEMBER FOERRA AARET.

UPPGIFTERNA SOM KALINSKI GAV OM VLADIMIRFAENGELSET STAEMDE MED ANDRA UPPGIFTER SOM UD TIDIGARE BEARBETAT OM WALLENBERG. 1959 SKICKADE SVENSKA REGERINGEN EN PROMEMORIA TILL SOVJETMYNDIGHETERNA OCH BAD DEM UNDERSOEKA SAKEN PAA GRUNDVAL AV DE NYA VITTNESUPPGIFTERNA. DAA HADE MAN NAEMLIGEN EN RAD F D FAANGAR I VLADIMIR SOM SAGT ATT DE HAFT KNACKNINGSKONTAKT MED WALLENBERG. OCH REDAN DEN 3 JANUARI I AAR SKICKADE SVENSKA REGERINGEN EN FRAMSTAELLNING TILL SOVJETMYNDIGHETERNA MED BEGAERAN OM FOERNYAD UNDERSOEKNING AV WALLENBERGS OEDE.

DAERI FANNS OCKSAA EN UPPGIFT ATT WALLENBERG SKULLE HA VARIT I LIVET SAA SENT SOM 1975. HAN SKULLE HA SETTS AV EN FAANGE I BUTYRIFAENGELSETS SJUKAVDELNING.

DEN UPPGIFTEN HAERROER SIG OCKSAA FRAAN KALINSKI MEN BARA INDIREKT. HAN HADE NAEMLIGEN HOERT AV EN RYSK EMIGRANT, NUMERA BOSATT I ISRAEL SOM HAFT KONTAKT MED SIN FAR PER TELEFON. FADERN SOM VAR KVAR I SOVJET HADE JUST KOMMIT UT FRAAN FAENGELSET OCH SAGT ATT HAN DAER I SJUKHUSET TRAEFFAT EN SVENSK SOM SUTTIT INNE I TRETTIO AAR.

VARFOER TROR KALINSKI ATT DET KZN HA VARIT WALLENBERG?

-VARFOER SKULLE DET INTE HA VARIT DET? DET FINNS INGA ANDRA SVENSKAR I SOVJETISKA FAENGELSER - UTOM ERIK ANDERSSON OCH HAN AER GALEN, HONOM HAR JAG TRAEFFAT (ANDERSSON AER EN PERSON SOM NAEMNS I SOLZJENITSYNS "GULAGARKIPELAG"). JAG SKA SAEGA ER ATT DE SOM OEVERLEVER GAENGELSER LEVER LAENGE - TAENK PAA VERA FIGNER OCH ANDRA. OCH WALLENBERG HAR ALDRIG VARIT I NAAGOT LAEGER. UTLAENDKSA FAANGAR SATTE DE INTE I LAEGER.

- I FAENGELSER AER DET INTE SAA HAART ARBETE, DET AER MINDRE HUNGER, DAER AER DET LAETTARE ATT OEVERLEVA. VAD JAG JOERDE SKULLE DEN PERSON SOM SAAGS PAA BUTYRKI VARA VID GOD HAELSA. SJUKHUSET AER FOER LAETTA SJUKDOMAR, MEN DET KOMMER IN FAAGNAR FRAAN OLIKA HAALL.

- OCH WALLENBERG AER INTE GAMMAL - HAN SKULLE DAA VARIT 63 AAR.

ABRAHAM KALINSKI AER SJAELV POLACK OCH VAR SAENDEBUD HOS SOVJETISKA FOERSVARSMI INISTERIET SOM REPRESENTANT FOER POLSKA ARMEN I MOSKVA UNDER KRIGET. DET VAR SOM SAADAN HAN ARRESTERADES 1844. SEDERMERA BLEV HAN SOVJETISK MEDBORGARE OCH BODDE KVAR I STADEN VLADIMIR NAER HAN SLAEPPEDES FRI 1959. -MEN ALLT SEDAN DEN DAGEN FOERSOEKTE JAG KOMMA UT UR SOVJETUNIONEN. OCH 1976 LYCKADES JAG EMIGRERA HELT LEGALT. NU BOR JAG I HAIFA.

RAOUL WALLENBERG FOEDDES 1912 OCH SKULLE ALLTSAA I DAG VARA 67 AAR. RAOUL WALLENBERG SKICKADES AV DEN SVENSKA REGERINGEN TILL BUDAPEST 1944 FOER ATT RAEDDA DE UNGERSKA JUDARNA UNDAN FOER-INTELSE. UNDER SIN VISTELSE PAA SVENSKA LEGATIONEN HANN HAN RAEDDA CA 100 000 UDAR, GENOM ATT GE DEM SVENSKA FRAMLIGNSPASS ELLER STAELLA DEM UNDER AMBASSADENS BESKYDD. HAN ARRESTERADES I JANUARI 1945 AV DE SOVJETISKA MYNDIGHETERNA I BUDAPSET. DE SOVJETISKA MYNDIGHETERNA FOERKLARADE FOERST I JANUARI OCH FEBRUAR 1945 ATT WALLENBERG TAGITS UNDER RYSKT BESKYDD - MEN SEDAN BLEV DET TYST OCH SOVJETMYNDIGHETERNA FOERNEDADE ATT DE HADE NAAGON KUNSKAP OM WALLENBERG. DET DROEJDE AENDA TILL 1957 INNAN SOVJETMYNDIGHETERNA KOM MED DET OFFICIELLA ERKAENNANDET ATT WALLENBERG VISTATS I SOVJETISKA FAENGELSER - MEN ATT HAN AVLIDIT I MOSKVAFANGELSET LJUBLANKA 1947 AV HJAERTINFARKT. DEN SVENSKA REGERINGEN ANSAAG DOCK DENNA UPPGIFT OTILLFREDSTAELLANDE OCH FOERKLARADE ATT MAN FOERBEHOELL SIG RAETTEN ATT GOERA NYA FRAMSTOETAR OM NYA UPPGIFTER KOM UPP. OCH SAADANA UPPGIFTER HAR HELA TIDEN KOMMIT MAN HAR PAA UD FAAT OCH BEARBETAT OTALIGA TIPS MEN DE FELSTA HAR VISAT SIG VARA FALSKA. EN UPPGIFT MAN TROR PAA VAR DOCK DET SOM PROFESSOR NANNA SVARTZ FICK VETA VID ETT BESOEK I MOSKVA 1961 - ATT WALLENBERG SKULLE BEFINNA SIG PAA MENTALSJUKHUS I SOVJET. MAN HAR FOEREBRAATT UD FOER ATT DET REAGERADE FOER SENT I FALLET WALLENBERG. HADE MAN BOERJAT REA REDAN 1945 HADE MAN KANSKE KUNNAAT UPPNAA NAAGOT. DE OFFICIELLA FRAMSTAELLNINGARNA VAR 1957 1959 OCH 1965.

CABINET

CABINET STOCKHOLM KL. 15.55

L GEROGSSON/KH

ma: sen
Po: ch
Pol 1
Perry NNNNSW

ORIG	ERAM
(RC)	(RT)

30 JAN 79 07 17

THR 9219	130	
P	L	En

KNR 249

hch

SVEDELEG NEW YORK

1979-01-29

CABINET STOCKHOLM

135. FOER KABINETTSSEKRETERAREN, POL 1 OCH PRESS FRAAN FRIEDMAN, GK.
RE RAAOEVERSAETTNING AV ARTIKEL AV ABRAH KALINSKY I DEN DAGLIGA
NEW YORK-TIDNINGEN NOVOYE RUSSKOYE SLOVO DEN 29 JANUARI 1979 OM
RAOUL WALLENBERG.

ARTIKELNS FOERFATTARE PRESENTERAS SOM A KALINSKY, KAPTEN I DEN
POLSKA ARMEI, OCH POLENS STAENDIGA REPPRESENTANT VID DET SOVJETISKA
FOERSVARSMINISTERIET UNDER ANDRA VAERLDSKRIGET. DET OMTALAS ATT
HAN ARRESTERADES 1944 OCH BEFRIADES 1959.

RUBRIK: MYSTERIET RAOUL WALLENBERG.

TEXT: I EN INTERVJU I VAESTTYSK TELEVISION I NOVENBER 1978 NAEINDE
JAG OM AFFAEREN MED DEN SVENSKE DIPLOMATEN RAOUL WALLENBERG,
SOM GREPS AV SMERSTJ-UKGB:S MEDARBETARE DEN 17 JANUARI 1945.

AV VISSA SKAEL KUNDE JAG DAA INTE UTTALA MIG NAERHARE I DENNA
FRAAGA. EMEELLERTID VAECKTE OCKSAA DET SOM SADES DE SVENSKA NYNDIG-
HETERNAS INTRESSE. I TITTEN AV DECEMBER KOM KABINETTSSEKRETERAREN

I DET SVENSKA UTRIKESMINISTERIET LEIFLAND OCH CHEFEN FOER EN POLITISK AVDELNING, HIRSHAN, VILKA JAG DEN 20 DECEMBER TRAEFFADE I DEN SVENSKA GENERALKONSULNS RESIDENS I NEW YORK. PAA DETTA NOETE, SOM VARADE MER AEN TVAA TIMMAR, OEVERLAENNADE JAG TILL LEIFLAND ALLA UPPGIFTER JAG INNEHADE OM RAOUL MALLENBERGS OEDE.

UNDER 34 AAR HAR DEN SVENSKA REGERINGEN GJOPT FOERVAANANSVAERT LITE FOER ATT RAEDDA MALLENBERG TROTS ATT SVERIGE MER AEN 30 AAR FOERFOGAR OEVER OEHOTSAEGLIGA BEVIS FOER ATT HAN GRIPITS AV SOVJETISKA TJEKISTER OCH BEFINNER SIG I DERAS HAENDER. JAG FOERKLARADE ATT "TYST DIPLOMATI" INTE KUNDE HJAELOPA I DENNA SAK. DE SISTA TJUGO AARENS ERFARENHETER HAR VISAT ATT I RELATIONERNA MED SOVJETISKA MYNDIGHETER HJAELOPER BARA VID PUBLICITET. DET AER KAENT ATT BROTTSLINGAR FPUKTAR DAGSLJUS.

DESSVAERRE AER PRINCIPEN "ATT INTE FOERARGA KREML" AEVEN NU TAEHLIGEN VITTUTBREDD I DEN FRIA VAERLDEN TROTS ATT DESS GRUNDLOESHET MAANGA GAANGER BEVISATS.

JAG VAR PERSONLIGEN OFFER FOER DENNA POLITIK. 1955, EFTER HELA 11 AARS FAENGELSE I ENSAMCELL, LYCKADES DET MIG ATT I HENLIGHET FRAAN VLADIMIR-FAENGELSET SKICKA ETT VYKORT TILL MIN SYSTER I HAIFA (ISRAEL). JAG HAR INTE SETT MIN SYSTER SEDAN 1934 OCH HON TRODDE ATT JAG "DOETT HJAELETEDOEDEN" - SOM DET OFFICIELLT MEDDELATS HENNE. I KORTET FOERKLARADE JAG ORSAKERNA TILL ATT JAG ARRESTERATS OCH HAALLITS FAENGLAD I MAANGA AAR UTAN DOM. JAG BE-

RAETTADE ATT JAG ARRESTERATS EFTER ANGIVELSE AV MIN GRANNE I HOTELL METROPOL I MOSKVA, ANSVARIG TJÄNSTEMAN VID USA:S AMBASSAD I SOVJETUNIONEN (HAR A HÄRRIN).

NAER MIN SYSTER HADE FÅTT KORTET VÄNDE HON SIG TILL EN KÄND JOURNALIST TILLSAMMANS MED VILKEN HON BEGAV SIG TILL USA:S GENERALKONSUL I HAIFA (1955 FÄNNS EN SAADAN). KONSULN TOG SIG OM HUVUDET OCH UTROPADE : "HÅLL TYST OCH FÖRRETA ER INGENTING. DET ÄR BARA AV HISSTAG SOM ER BROR INTE ÄR SKJUTEN. HAN HAR FÖRFÄRANDE HOPP OM ATT KOMMA UT PÅ NAAGOT VIS MEN OM NI STÄLLER TILL OVAESEN SÅ SKJUTER DE HONOM TROLIGEN."

EFTER ETT SAADANT "AUKTORITATIVT" UTTALANDE VILLE MIN SYSTER INTE LYSSNA PÅ VAD DEN ISRAELISKE JOURNALISTEN, SOM VAR MED HENNE, SADE. HAN VAR AV MOTSATT MENING. DETTA RÅD FRÅN KONSULN - ALLT ENLIGT SAMMA PRINCIP "ATT INTE FÖRÄRGA KREHL" - KOSTADE HIG 4 1/2 ÅRS FÄNGELSE.....

DEN SVENSKA DIPLOMATEN RAOUL WALLENBERG SOM DÅ VAR 31 ÅR SÄNDES I JUNI 1944 TILL BUDAPEST SOM FÖRSTE AMBASSADSEKRETERARE. VID DEN TIDEN VÄNDE SIG DE ALLIERADE TILL SVERIGES REGERING MED BEGÄRAN OM BISTÅND ATT RÄDDA UNGERSKA JUDAR. I UNGERN HÄRSKADE SJÄLVE ÖVERBOEDELN EICHMANN. NAER WALLENBERG KOM TILL BUDAPEST FÄNNS INTE MER ÄN 200.000 JUDAR KVAR I LANDET. DE FÖRSTA DAGARNA LYCKADES DEN UNGE DIPLOMATEN FÅ UT 4.500 MÄN, KVINNOR OCH BARN FRÅN GHETTOT OCH PLACERA DEM I FÖRHYRDA ELLER KOEPTA LÄGENHETER (WALLENBERG VAR SON TILL EN RIK BANKIR OCH HADE PÄNGAR). AMBASSADENS MEDARBETARE FÖRDE MED SIG TUSEN SVENSKA

PASS OCH DELADE UT TILL JUDARNA SOM VARIT FOERUTBESTAEMDA ATT FOERAS TILL FOERINTELSELAEGER. VIDARE GJORDE WALLENBERG OCH HANS HEDARBETARE FOELJANDE: DE VAENTADE PAA FAANGTAAGEN VID UNGERSKA GRAENSEN OCH BEGAERDE ATT DET NEUTRALA SVERIGES "MEDBORGARE" SKULLE BEFRIAS.

DE RAEDDADE AATERVAENDE TILL SINA LAEGENHETER. EHELLERTID SAA VAR DE INTE ALLS SAEKRA PAA ATT TYSKARNA PAA NYTT INTE SKULLE GRIPA DEM. DAA KON RAOUL WALLENBERG PAA EN DJAERV PLAN: ATT SAMLA SAA MAANGA JUDAR SOM MOEJLIGT PAA EN PLATS DAER DE KUNDE VARA UNDER SVENSKA AMBASSADENS BESKYDD.

PAA NYCKET KORT TID FOERHYRDE DENNE OUTTROETTLIGE MAENNISKA 30 HUS VARI HAN PLACERADE TUSEN FAMILJER. DETTA OMRAADE KALLADES "WALLENBERGSSTADEN". LASTBILAR UNDER SVENSK FLAGG FOERDE IN LIVSMEDEL OCH MEDIKAMENTER I "STADEN". DEN SVENSKA DIPLOMATEN GLOENDE HELLER INTE BORT SINA "MEDBORGARES" SAEKERHET. HAN ORGANISERADE VAEPNAD SJAELVFOERSVARSGRUPPER OCH KOEPT I HEMLIGHET VAPEN AV UNGERSKA, ITALIENSKA OCH T O U TYSKA DESERTOERER.

INVAANARNA I "WALLENBERG-STADEN" AVGUDADE DEN UNGE FASCINERANDE RAOUL, KALLADE HONOM SIN RAEDDANDE AENGEL. HAN VAENDE SIG OFTA TILL SINA SKYDDSLINGAR, FOERHOERDE SIG OM DERAS BEHOV OCH VISADE PERSONLIG OMSORG OM DEM.

NATURLIGTVIS TYCKTE DE TYSKA HYNDIGHETERNA INTE OM EN DYLIK VERKSAMHET OCH NAZISTERNA MED DEN TYKE AMBASSADOEREN I UNGERN WEZENHEINER I SPETSEN SOEKTE EFTER ETT TILLFAELLE ATT GOERA SIG AV MED WALLENBERG, MEN DETTA LYCKADES INTE: DEN SVENSKA

DIPLOMATEN AGERADE MYCKET SKICKLIGT OCH ENERGISKT. MEN DET SOM GESTAPO INTE LYCKADES MED KLARADE DE SOVJETISKA TJEKISTERNA AV.

RAOUL WALLENBERGS SAK TILLDROG SIG NYLIGEN AATERIGEN VAERLDS-OPINIONENS INTRESSE I SAMBAND MED ATT HAN I BUDAPEST UPPKALLADE EN GATA EFTER HONOM. HAER ET DET PAA SIN PLATS ATT ERINRA OM ATT DE UNGERSKA JUDARNA REDAN 1946 RESTE ETT MONUMENT TILL MINNE AV SIN RAEDDARE I STEFANS-PARKEN. MEN DETTA MONUMENT TOGS MED PAA BEFALLNING AV DEN STALINISTISKE LAKEJEN MATJAS RAKOSJI.

WALLENBERG FOELL OFFER FOER DEN NYBILDADE S:E SPECIALAVDELNINGEN AV SMERSTJ SOM LEDDES AV ABAKUMOV SJAELV. I ANSLUTNING TILL DE SOVJETISKA TRUPPERNAS FRAHRYCKNING AEGNADE SIG DENNA AVDELNING AAT HASSNORD (HAEROM HAR JAG UTFOERLIGT BERAETTAT I MIN BOK ''185 MAANADER I NKGB:S, NKGB:S OCH KGB:S FAENGELSER'') OCH DEN DAAVARANDE TJEKIST-CHEFEN MERKULOV INTRESSERADE SIG OUPP-HOERLIGEN FOER DESS VERKSAMHET. MEN TILLFAANGATAGANDET AV ''STORA FISKAR'' BEORDRADES DIREKT AV STALIN.

RAOUL WALLENBERG FOERSVANN DEN 17 JANUARI 1945. MILJONER SVENSKAR SKREV DAA TILL STALIN MED BEGAERAN OM ATT BEFRIA DERAS LANDSMAN. OCKSAA REGERINGARNA I SVERIGE, USA, ENGLAND H FL LAENDER VAENDE SIG TILL HONOM. MEN STALIN TEG OCH NAER HAN TALADE SAA MEDDELADE HAN BARA ATT ''SOVJETISKA ORGAN KAENNER INTE TILL NAAGONTING OM NAAGON PERSON MED NAHNET WALLENBERG''. PROTESTERNA FORTSATTE. DEN SVENSKA REGERINGEN SAENDE 23 NOTER TILL KREML - INGET SVAR.

1956 BESOEKTE CHRUSTJOV STOCKHOLM OCH DAER OEVERLAENNADE HAN EN PETITION TILL HONOR FRAAN WALLENBERGS HÖR OCH LANDETS BEFOLKNING MED BEGAERAN ATT SAENDA TILLBAKA DEN FOERSVUNNE DIPLOMATEN. CHRUSTJOV LOVADE ATT "UNDERSOEKA DENNA FRAAGA", OCH EFTER FYRA MAANADER KOM VERKLIGEN ETT SVAR. DET HEDDELADES OFFICIELLT ATT "EN PERSON VID NAMN RAOUL WALLENBERG DOG I JULI 1947 I ETT INTERNT FAENGELSE HOS UKGB I SOVJETUNIONEN AV HJAERTATTACK", MEN NAER SVENSKARNA BEGAERDE DEN DOEDES KVARLEVOR KOM SVARET: "KREHERAD"..... (ALLA FAANGAR I SOVJETUNIONEN VET ATT DOEDA FAANGAR INTE KREHERAS, UNDANTAG GOERS HOEJLIGEN ENBART FOER SKJUTNA HEDLENNAR AV POLITBYRAAN, MEN VANLIGA ARRESTERADE BEGRAVS MED EN NUNNERBRICKA OM FOTEN).

TILL FOELJD HAERAV HAR BRESJNEVS KGB RAETTAT "PRATIKAAREN" CHRUSTJOVS HISSTAG OCH KOMMIT PAA EN NY FOERKLARING: "WALLENBERG SKULLE HA SLAGITS IHJAEI AV NAZISTER ELLER UNGERSKA FOLKETS FASCISTER SOM HAEND FOER ATT HAN RAEDDAT JUDAR." DENNA VERSION HAALLER SOVJET FAST VID TILLS NU OCH PAA SAA VIS FANNS DET UNDER STALIN OEVERHUVUD TAGET INGEN WALLENBERG, UNDER CHRUSTJOV DOG HAN AV INFARKT I LJUBJANKA, OCH UNDER BREZJNEV SLOG FASCISTERNA IHJAEI HONOR. BAAD ETT FOERSTA, DET ANDRA OCH DET TREDJE AER LOEGN. SANNINGEN OM DESSA BROTT KAENNER FAANGARNA I FAENGELSERNA I VLADIMIR VERCHNURALSKE OCH ALEXANDROV-CENTRALEN TILL. AEVEN JAG VET SANNINGEN FRAAN FOERSTAHANDS-KAELLOR DVS FRAAN MAANGA MEDFAANGAR SOM TIDIGARE SUTTIT MED WALLENBERG SOM JAG TRAEFFAT UNDER MIN 15-AARIGA VANDRING GENOM FAENGELSER. UPPGIFTER HAEROM MED ANGIVANDE AV NAMN GAV JAG DEN 20 DECEMBER 1978 TILL KABINETTSSEKRETERAREN LEIFLAND OCH AVDELNINGSCHEFEN HIRDMAN.

(RAETTEELSE TILL OVANST. STYCKE: ANDRA RADEN: CIT-TECKNET FOERE WALLENBERG SKALL BORT LIKASAA CIT-TECKNET EFTER JUDAR PAA 4: E RADEN).

NAER KGB SOEKER FOERVIRRA DEN SOM FOELJER SPAAREN EFTER TJEKIS-
TERNAS BROTT SAA SPRIDER DE DE MEST SKIFTANDE RYKTEN OCH SKAPAR
EN SOERJA MED MAANGA VARIANTER. OFFER FOER DENNA TAKTIG HAR
DESSVAERRE OCKSAA DEN KAENDE NAZISTJAEGAREN SIMON WIENSENTHAL
BLIVIT, SOM I SIN HAENVAENDELSE TILL SVENSKA REGERINGEN STOEDER
SIG PAA BERAETTELSE OCH PERSONER SOM SKULLE HA SETT RAOUL
WALLENBERG I NAAGOT SLAGS "SPECIALLAEGER FOER UTLAENNINGAR".
SAADANA LAEGER HAR INTE FUNNITS OCH FINNS INTE. ALLA HEHLIGA
FAANGAR SITTE BARA I SPECIALFAENGELSER I VLADIMIR, NOVOTJERKASSK,
ORLOV, VERCHNEURALS, ALEXANDROV-CENTRALEN OCH ANDRA SOM AEVEN
JAG SUTTIT 15 1/2 AAR I. DET GAAR INTE ATT ISOLERA ETT ENDA LAEGER
SAA STRAENGT ATT ENSAMHETEN OCH SEKRETESSEN KAN DRIVAS TILL
DJAEVULSK FULLAENDNING.

JAG HOERDE FOERSTA GAANGEN OM WALLENBERG FRAAN DEN JUDISKE FOER-
FATTAREN DAVID VENDROVSKIJ SOM EN GAANG VAR KORRESPONDENT FOER
EN EUROPEISK PRESSAGENTUR. DET VAR I NOVEMBER 1951 I FAENGELSET
I VENCHEURALS VENDROVSKI OEVERFOERDES TILL MIN CELL DIREKT FRAAN
DEN CELL DAER HAN SUTTIT TILLSAMMANS MED DET FRIA LETTLANDS
FOERUTVARANDE UTRIKESMINISTER MUTERS OCH RAOUL WALLENBERG.

DAVID BERAETTADE ATT HAN SUTTIT TILLSAMMANS MED "EN MYCKET
INTRESSANT OCH SAELLSYNT SYMPATISK SVENSK", FOERUT-
VARANDE DIPLOMATEN WALLENBERG, "IMPORTERAD" - SAA KALLADES

FAANGAR FRAAN VAEST, SOM GRIPTIS AV TJECKISTERNA. VENDROVSKIJ BERAETTADE MED WALLENBERGS EGNA ORD: WALLENBERG HADE VAENT SIG TILL DE SOVJETISKA MILITAERA NYNDIGHETERNA MED BEGAERAN ATT LAATA HONOM UTFOERA PRODUKTER SOM HAN KOEPT FOERE DE SOVJETISKA TRUPPERNAS ANKOMST TILL SINA SKYDDSLINGAR DE RAEDDADE JUDARNA. FOELJANDE DAG KOM 5-6 SOVJETISKA OFFICERARE TILL DIPLOMATEN OCH INBJOED HONOM TILL OEVERLAEGGNINGAR HOS BEFAELHAVAREN. WALLENBERG SADE ATT HAN HADE NAAGON SLAGS ''KAENSLA AV ATT ALLT INTE STOD RAETT TILL''. FOER EN INBJUDAN HADE DET VARIT TILLRAECKLIGT ATT SAENDA EN ENDA T O I EN SERGEANT ELLER EN SOLDAT OCH TROTS ATT HAN KAENDE TILL SOVJETISKA VANOR HADE HAN I ALLA FALL GIVIT SIG AV.

NAER DE KOM TILL PLATSEN FOERDE DE IN WALLENBERG I ETT TONT RUM DAER HELA MOEBLEMANGET BESOTD AV EN STOL. OFFICERARNA FOERSVANN. NOT KVAELLEN KASTADE DE IN EN S SMUTSIG MADRASS TILL DIPLOMATEN OCH MAKTLOES, UTHATTAD OCH HUNGRIG SONNADE WALLENBERG. PAA MORGONEN VAKNADE HAN I DET OUPPVAERKTA RUMMET AV ATT HAN FROES OCH HAN GYMNASTISERADE FOER ATT VAERNA UPP SIG. TILL FRUKOST GAV DE HONOM VARIT VATTEN I EN KONSERVBURK OCH ETT STYCKE BROED. TILL SIST, DEN 20 JANUARI SAENDE DE IVAEG WALLENBERG MED EN GRUPP UNGRARE MED FLYG TILL MOSKVA.

I LJUBJANKA SATT DEN UNGE SVENSKEN ''FOER FOERHOER'' OM- KRING ETT AAR OCH 1946 SAENDES HAN TILL TJELJABINSK-OMRAADET TILL VERHNEURALSK-FAENGELSET. FOERE AVRESAN NEDDELADE HAN BESLUTET AV OCO (DET SAERSKILDA MOETET) ATT HAN DOENTS TILL 25 AARS FAENGELSE FOER SPIONAGE.

VENDROVSKI BERAETTADE MED WALLEMBERGS ORD ATT I LJUBLJANKA FOERSOEKTE DENNE BEVISA ATT HAN BARA RAEDDAT JUDAR FRAAN TYSKARNA. DAVID LOG BITTERT OCH ANDAERKTE ATT DEN GODHJAERTADE SVENSKEN INTE VISSTE ATT FOER TJEKA OCH GESTAPO VAR ATT RAEDDA JUDAR ETT NYCKET STOERRE BROTT AEM SPIONAGE.

7 AAR SENARE FOERDE FAENGELSEOEDET MIG SAMMAN MED HUNTERS, WALLEMBERGS ANDRE MEDFAANGE. HAN BEKRAEFTADE HELT OCH HAALLET VAD VENDROVSKI SAGT OCH FYLLDE UT. 1953 BERAETTADE HUNTERS, HADE HAN, WALLEMBERG OCH DEN F D FOERSTESEKRETERAREN I CENTRALKOMITTEN I DET KARELSKA-FINSKA KOMMUNISTPARTIET, KUPRIANOV SKICKATS TILL IRKUTSK-OMRAADET, TILL ALEXANDROV-CENTRALEN. DIT KOM OCKSAA ANDRA FAANGAR I SKILDA GRUPPER. DAER HATTNADE OCKSAA JAG. HAN SADE ATT VECHNEURALSK-FAENGELSE UTRYNDES FOER BEROJA-FAANGAR.

1955 FOERDES ALLA FAANGAR FRAN ALEXANDROV-CENTRALEN IVAEG OCH FOERDELADES PAA TVAA FAENGELSER, VLADIMIR OCH NOVOTJERKESSK. MED VAAR VLADIMIR-GRUPP, DAER BAADE HUNTERS OCH WALLEMBERG FANNS, FOERENADES OCKSAA DE LETTISKA PASTOR FREYS OCH DOMIS, DEN LITAUISKE, KATOLISKE PRAESTEN MIKJIALKAVITJOSK OCH DEN UNGE SYMPATISKE POJKEN JURIJ STJUCHEVITJ, SOM TILL EN KAEND UKRAINSK NATIONALIST (NYLIGEN LAESTE JAG NAAGOMSTANS ATT JURIJ STJUCHEVITJ FORTFARANDE SITTE I ETT SOVJETISKT FAENGELSE. OM DET VERKLIGEN FOERHAALLER SIG SAA HAR DENNE OLYCKLIGE SLAGIT ALLA "REKORD").

VAAR GRUPP LASTADES IN I EN "STOLYPIN-VAGN" OCH FOERDES GENOM KIROV OCH GORKIJ TILL VLADIMIR. EFTERSOM JAG HADE "HEDERSBE-

TECKNINGEN'' ''SAERSKILT FARLIG STATSBROTTSLING'' SATT JAG I EGEN KUPE, BEVAKAD AV EN KULSPRUTSBEVAERNADE SOLDAT OCH KUNDE JAG SE DE OEVRIGA FAANGARNA MED DET LYCKADES MIG INTE ATT TALA MED DEN. MIN ENSLIGA TRANSPORT MED FYRA SOLDATER UNDER BEFAEL AV EN OFFICERARE AV LAEGST KAPTENS RANG (DETTA KALLAS ''SAERSKILD KONVOJ'') TYCKS VID FOERSTA AASYNEN FOERFAERLIG MEN I SJAELVA VERKET VAR DESSA FOERHAALLANDEN MER KOMFORTABLA I JAEHFOERELSE MED EN MED VILKA HAN OEVERFOERDE BARA VANLIGA FARLIGA, T EX ''TJALLARE'' (ARTIKEL 58.10): DE SATTES I LIKNANDE KUPE MEN 20-30 VARDEPA (PAA SAA VIS ''FAERDADES'' OCKSAA DEN NUVARANDE NOBELPRISTAGAREN SOLZJENITSYN) OCH OM HAN OCKSAA SKALL BEAKTA ATT I STAELLET FOER RUTTEN FISK UTFORDRADES DE SAERSKILT FARLIGA STATSBROTTSLINGARNA MED VARNA RAETTER AV SOLDATERNA, SAA KAN HAN AV ALLT SITT HJAERTA OENSKA ALLA MEDLEMMAR AV POLITBYRAAN MED HARSKALA BREZJNEV I SPETSEN EN SAADAN LYCKLIG RESA.

OCH PAA SAA VIS ANLAENDE VI TILL DET SORGLIGA, VAEKKAENDE FAENGELSET I VLADIVOSTOK. HELA VAAR GRUPP FOERDELADES EFTER VAD OCH FOERHOER PAA OLIKA AVDELNINGAR (KORPUS) OCH CELLER. SOM MIG TILLKOM ENLIGT MIN BETECKNING HADNADE JAG I ENSAMCELL NR 21 I KORPUS 2. I FOERJAN AV 1956 FICK JAG EN MEDFAANGE, DEN GEORGISKE SOCIALDEMOKRATEN, FD POLITISKE EMIGRANTEN SIMON GOGOBERIDSE. HAN SATT FOERUT I KORPUS 3 TILLSAMMANS MED VALLENBERG OCH HADULOV. FOER INTE SAA LAENGE SEDAN EN AV BERIAS NAERMASTE MEDARBETARE.

GOGOBERNIDSE BEPÅETTADE ATT DESSA SAKDA OCKSÅA ÖVERFÖRTS TILL KORPUS 2 OCH ATT DE SATT I CELLEN INTILL, NR 23, OCH VERKLIGEN, EFTER NÅGRA TIDAR SÅ SAAG VI I FÖNSTRET RAOUL WALLENBERG SOM PROMENERADE MED DEN FÖRE DETTA TJECKIST BOEDLEN HANULOV. FRAAN OCH MED NU SAAG VI DEN OFTA. VÅR AVDELNING ÅL SAAGS VÅR FÖR SJUKA MEN I SJÄLVÄ VERKET SÅ HOELL HAN DÄR DE SÄRSKILT ISOLERADE. T EX FANNS DÄR TVÅA HEMLIGA FYSIKER, ÖVERSTAR OCH LÄKARE SOM TIDIGARE ARBETAT I NÅGOT SLAGS INSTITUT DÄR HAN FRAHSTAELLDE BAKTERIOLOGISKA PREPARAT FÖR SABOTAGE OCH MILITÄRA ÄNDAMÅL. DÄR SATT SYSTEMEN TILL STALINS DOEDA HUSTRU, JEVGENIA ANILUJEVA, BRODERN TILL ORDZONIKIDZE OCH ANDRA SÄRSKILT FARLIGA FÅNGAR.

DEN 29 OKTOBER 1959, 2 1/2 ÅR EFTER MIN FULLSTÄNDIGA REHABILITERING (OM VILKEN JAG INTE VISSTE NÅGONTING), SLÄPPTES JAG UT UR FÄNGELET UTAN RÄTT ATT ÅTERVÄNDA TILL MITT FOSTERLAND, TILL POLEN.

VID DENNA TID VAR RAOUL WALLENBERG KVAR I SAMMA CELL, NR 23, MEN INTE LÄNGRE MED HANULOV UTAN MED DEN FD SEKRETERAREN VID GEORGISKA KOMMUNISTPARTIETS CENTRALKOMMITTE SHARIA. OCKSÅA DEN HADE JAG OFTA SETT PROMENERA PÅ DEN LILLA GÅRDEN.

1967 ERFÖR JAG FRAAN ÖVERLÄKAREN VID VLADIMIR-FÄNGELET, BUTOVA, ATT SIMON GOGOBERIDSE EFTER 25 ÅRS FÄNGELSE FRIGIVITS OCH BÖDDE HEMMA HOS SIG I TIBILISI. JAG BEGAV MIG TILL HOMON OCH NÄR VI TRÄFFADES FÖRHÖRDE JAG MIG NATURLIGTVIS OM DEN SOM BLIVIT KVAR EFTER MIG I FÄNGELET. SIMON BEPÅETTADE ATT HANULOV

OCH SHARIA INTE LAENGRE BEFANN SIG I VLADIVIR OCH ATT I CELL NR 23 SATT FORTFARANDE SVENSKEN RAOUL WALLENBERG OCH MED HONDI. NAAGON NY HAENNISKA I GRAA OEVERSTELOESSA AV KARAKURFAAR.

TILLS HELT NYLIGEN VAR DETTA DE SISTA UPPGIFTERNA OM DEN GOD- HJAERTADE SVENSKENS TRAGISKA OEDE OCH OFFER FOER GRYNNIA OCH LOEGNAKTIGA BOEDLAR, AVUNDSJUKA PAA DE HAENSKLIGA RAETTIGHETERNA I CHILE OCH PAA VAESTBANKEN.

MEN FOER INTE SAA LAENGE SEDAN VISADE SIG ETT NYTT VITNE. DEN 65-AARIGE MOSKOVITEN JAN KAPLAN SON GRIPITS FOER ATT HAN VILLE RESA UT TILL SIN ENDA DOTTER I ISRAEL, HADE PAA SOMMAREN 1975 SETT RAOUL WALLENBERG I BUTYRKA-FAENGELSETS SJUKHUS I MOSKVA. HAEROM RAADET INGET TVIVEL. JAN KAPLAN, SON HAN EFTER TVAA AAR FRIGAV AV HAELSOSKAEL, SADE PAA TELEFON TILL SIN DOTTER ANNA BILDER, SON BOR I TEL AVIV, FOER ATT HAN OENSKE LUGNA HENNE: "OROA DIG INTE OM DIN HAELSA, JAG SATT BARA TVAA AAR OCH MAAR BRA. I SJUKHUSET I BUTYRKA- FAENGELSET SAAG JAG EN SVENSK SON SUTTIT HELA 30 AAR OCH HAN SER INTE SAA ILLA UT".

ALLDELES NYLIGEN LAESTE JAG KAPLANS BREV, SON HAN SAENT TILL EN AV SINA SLAEKTINGAR I USA, VARI SAMMA SAK UPPREPAS OM "EN SVENSK SON SUTTIT HELA 30 AAR (1945-1975 A K) OCH SER BRA UT". EN KOPIA AV DETTA BREV GAV JAG DEN 2 JANUARI 1979 TILL SVERIGES GENERALKONSUL I NEW YORK, FRIEDMAN, FOER VIDAREBEFORDRAN TILL SVENSKA UD.

AVSLUTNINGSVIS VILL JAG VAENDA NIG TILL DENNA TIDNINGS LAESARE: DE AV ER SON HAR SUTTIT I SOVJETISKA FAENGELSER OCH KAENNER TILL NAAGONTING OM RAOUL WALLENBERG - VAEND ER TILL SVENSKA NYNDIGHETER VIA GENERALKONSULN ELLER TILL NIG VIA TIDNINGENS REDAKTION.

THUNBORG

SWEDELEG NEW YORK KL 1935-79-01-29

Avsändningsort

Pol I, dr Hirdman, es

Ärende

Uh.

Datum

1979-01-31

Avd

P

Grupp

2

Mål

Ga I

Adress

Svensk Moskva

Text

Strängt förtroligt för Lundvik från Hirdman re Wallenberg

Enligt nya uppgifter har Moskva-vittnet på nytt fängslats och sitter i ett fängelse utanför Moskva. Om Fredriksson inte redan uppsökt adressen, skulle jag bestämt vilja avråda honom från att göra det. Jag tror inget gott kan följa av det.

Cabinet

UTRIKESDEPARTEMENTET AB	Ärende:
Kopia till: Kabs Hirdman	Åtgärd: (se regler på blankettkopia)
SVENSK MOSKVA 1979 01 31	

P	2	En	17
---	---	----	----

Pat

666

CABINET
STOCKHOLM

FOER HIRDMAN RE. WALLENBERG.

JAG VILL FOER DIN INFORMATION NAEMNA ATT STIG FREDRIKSSON,
SOM F.N. AER I MOSKVA, AER UTRUSTAD MED MOSKVA-VITTNETS ADRESS
OCH SOEKER KONTAKTA VEDERBOERANDE.

LUNDVIK +

Arkivexemplar

Politiska avdelningen
Enhet I

1979-01-31

Der	Avd	Grupp	Mål
U309	92	3	I

Depr Hirdman, GN

Doktor Marcus Wallenberg
SE-banken
Kungsträdgårdsgatan 8
STOCKHOLM

FÖRTROLIG

./.
./.

Efter telefonsamtal med Nina Lagergren ber jag för förtrolig kännedom få översända Abraham Kalinskis berättelse om vad han hört om Raoul Wallenberg i sovjetiska fångelser. Jag bilägger även UD:s pressmeddelande angående skriftväxlingen med ryssarna. Om Dr Wallenberg önskar ytterligare upplysningar står jag gärna till tjänst.

Sven Hirdman
Departementsråd

31179

Ifylles av postexp

Avsändt med				Avsändn datum	Sign
☐ sv kurir	☐ utl kurir	☐ luftpost	☐ vanlig post		

press

(G.A.
790206
co)

PR

ORIGINAL TELEGRAM		
(KOP) ENL. ANT		
REV. 00		
1 FEB 79 10 00		
DNK 14.9.68		
P	2	Eu I

⊕
10590A UDSTH S

886667B SVNS D BONN 1979-02-01

CABINET STOCKHOLM

B R A A D S K A N D E

68 UD-PRESS RE KOMMENTAR I SUEDEDEUTSHE ZEITUNG KRING WALLEN-
BERG-AFFAEREN, PR 1

UNDER RUBRIKEN CIT WALLENBERG KANN NICHT STERBEN SLUTCIT PUB-
LICERAR SUEDEDEUTSCHE ZEITUNG (79-01-31) NEDANSTAAENDE LEDAR-
STICK KRING DEN SVENSK A REGERINGENS ANSTRAENGNINGAR ATT BRINGA
KLARHET I WALLENBERG-AFFAEREN:

CIT VOR 34 JAHREN AM 17. JANUAR 1945 VERHAFTETEN DIE IN BUDA-
PEST EINGEDRUNGENEN SOWJETISCHEN TRUPPEN DEN JUNGEN SCHWEDISCHEN
DIPLOMATEN RAOUL WALLENBERG. SEIN NAME GEHT SEITHER DURCH DIE
WESTLICHE PRESSE, DENN DIE SCHWEDISCHE REGIERUNG FRAGT IMMER
WIEDER MOSKAU NACH DEM VERBLEIB IHRES GESANDSCHAFTSSEKRETAERS IN
DERUNGARISCHEN HAUPTSTADT. AUCH DER UMSTAND, DASS DIE SOWJETS
JAHRELANG BEHAUPTETEN, WALLENBERG GAR NICHT ZU KENNEN, DANN ABER
12 JAHRE NACH DESSEN VERSCHWINDEN MITTEILTEN, DER DIPLOMAT SEI
BEREITS 1947 IM MOSKAUER LUDJANKA-GEFAENGNIS GESTORBEN, HAT DIE
SCHWEDEN NICHT VON DEM VERSUCH ABGESCHRECKT, SEIN SCHICKSAL AUF-
ZUKLAEREN. NACH 14JAEHRIGER PAUSE HABEN SIE JETZT WIEDER IN
MOSKAU NACHGEFRAGT UND DIE UEBLICHE ANTWORT ERHALTEN: WALLENBERG
IST SEIT 1947 TOT.

NACH DER BESETYUNEEEE BESETZUNG UNGARNS DURCH DEUTSCHE TRUPPEN
HATTE WALLENBERG TAUSENDE VON JUEDEN VORDER VERSCHICKUNG IN DIE GAS-
KAMMERN GERETTET, INDEM ER JENEN SCHWEDISCHE SCHUTZPAESSE AUS-
STELLTE. ARGWOEHNTEN DIE RUSSEN, DER DIPLOMAT KOENNTE AUCH UNGA-
RISCHEN GEGNERN DER SOWJETHERRSCHAFT BEISTAND LEISTEN? IN SOWJETI-
SCHEN AUGEN HATTE WALLENBERG EINEN NOCH DUNKLEREN PUNKT AUF DER
WESTE: ER STAMMTE AUS EINER DER REICHSTEN SCHWEDISCHEN FAMILIEN,
DEREN CHEFS JACOB UND MARCUS WALLENBERG AUCH POLITIK MACHTEN.

MARCUS VERMITTELTE IN DEN VERHANDLUNGEN, DIE ZU DEM FINNISCH-SOWJETISCHEN SEPARATFRIEDEN FUEHRTE, JACOB UNTERHIELT KONTAKTE ZU EINEM TEIL DES DEUTSCHEN WIDERSTANDS, DER EIN SONDER-ARRANGEMENT MIT DEN WESTALLIERTEN NACH DER AUSSCHALTUNG HITLERS ANSTREBTE. FURCHTE STALIN, MIT SCHWEDISCHER HILFE VON SEINEN VERBUNDENEN HEREINGELEGT ZU WERDEN? DIE VERMUTUNG LIEGT NAHE, DENN VON DIESEM TEIL DES STALINISMUS HAT SICH KEINER DER NACHFOLGER DES DIKTATORS DISTANZIERT. BIS HEUTE NIMMT DIE KREMLFUEHRUNG LIEBER EIN BELASTUNG DER BEZIEHUNGEN ZU STOCKHOLM IN KAUF, ALS AUSKUNFT UEBER WALLENBERG ZU GEBEN, DEN VIELE ZEUGEN NOCH IN DEN LETZTEN JAHREN IN SOWJETISCHEN GEFANGENISSEN GESEHEN HABEN WOLLEN. SLUTCIT

BACKLUND

OK?⊕
10590A UDSTH S
886667B SVNS D

1611
Jp. 27.I.79.

Ers Excellens!

INK	UTGÅS	AS/B	X
DA	225	H15	
-2 FEB 1979			
AND	P	ST	2
		RU	I

Apropå Raoul Wallenberg.

Ryssarna har inga dubbel.
Kontoranter. Därför uttalas
rubricer. namn på ryska
Wälenberg

Samt med ett prononcerat
"g" i slutet och inte med "ch".

Hans Excellens Hans Blix,
Sveriges Utrikesminister,

Stockholm.

lika

P. W. torde idag vara vid god
vilja för Sombans levande menliga
fränder (Marcus m fl.) Jag
har skrivit om stanningen
av namnet till Carl XVI Gustaf
före Hans Moskvaresa.

Vänd Er till FN i NY! Som
Abraham Kalinski sa i går i TV
Äro ryttarna rädda för Brak.

Må oranskt hjälpa till att
underlätta Era aktioner. Lycka till

Med utm. höfaktning
Karl-4. DUNCKEL, (79),

Skepp-gången 6-263.

41318 göteborg.

1 Bilaga.

P 2 Lu⁺
Marcus Wallenberg
Kungsträdgårdsgatan 8
Stockholm 16

Ked

Stockholm den 20 november 1972

Herr Karl-E. Dunckel
Smörgatan 8

472 76 Göteborg

röd.
adr. }

Hjärtligt tack för Edert brev av den
18 ds och för det intresse Ni visar för min
frände Raoul Wallenbergs öde.

Med utmärkt högaktning

Mr. Wallenberg

P. S.

R. W. torde ha
dömts till livstids-
internering (för alltid,
nä w, s, g, d, a - ha beenda)
p. g. a. den beaktade
§ 58.

SH:

PAI: E

226 60

P2 En

Jay
Daryl E. Beder
8715 First Ave.
#232C
Silver Spring, MD 20910

February 1, 1979

any,

GL

Ambassador Wachtmeister
Swedish Embassy
600 New Hampshire Ave., NW
Washington, DC 20037

Dear Ambassador,

My husband and I are appalled at the ~~dis~~appearance of Raoul Wallenberg, Surely this quietly great humanitarian can not be forgotten among the countless number of unknown Soviet prisoners.

I can't believe that the survival of such a man is of so little worth that all that can be done is not being done. Surely the freedom of Raoul Wallenberg can only mean freedom for mankind.

Raoul Wallenberg will not be forgotten by the many people he has helped and the race of human beings that have benefited simply by being able to count him as one of theirs. (Please don't let him be forgotten and deserted by his government.

If I can be of help in any way, please, please contact me.

Sincerely,

Daryl E. Beder
Daryl E. Beder
Thank you,

cc: Swedish Foreign Office, Stockholm

Kab sekt
Pol ch
Pol II
10590B UDSTH S
886667B SVNS D

ORIGINAL TELEGRAM
(KOP... ENL...)
KOM UD

8 FEB 79 12 16

19/2/78
P 1 En

Poi

SVENSK BONN 1979-02-08

CABINET STOCKHOLM

78. FOER PRESS OCH POL. RE ARTIKEL OM WALLENBERG. HP 30.

DEN SVENSKA REGERINGENS NYA FRAMSTAELLNING I MOSKVA ANGAAENDE
RAOUL WALLENBERG HAR FOERANLETT EN STOR ARTIKEL OM WALLENBERG
I DIE WELT (79-02-08), SOM SLUTAR:

''MAN KAN BARA GISSA VARFOER WALLENBERG HAEKTADES, HAN SOM DOCK
I EGENSKAP AV SVENSK DIPLOMAT TILLVARATOG OCKSAA SOVJETS INTRESSEN.
DET AER BEKANT ATT JUST DEN SOVJETISKA SAEKERHETSTJAEENSTEN NKVD
VAR INBITET ANTISEMITISK. TILL DETTA KAN HA KOMMIT, ATT DEN
SVENSKA HJAEKPAKTIONEN OEVERVAEGANDE FINANSIERADES MED AMERIKANSKA
PENGAR. DAERTILL HADE STOCKHOLM FOERSUMMAT ATT ''AATERFOERSAEKRA''
WALLENBERG OCH HANS AKTION I MOSKVA: DEN STAEMPEL, SOM KANSKE
HADE BESPARAT HONOM MARTYRIET, SAKNADES I HANS PAPPER. DET KAN DAERF-
FOER ANTAS, ATT HAN - I LIKHET MED SAA MAANGA SOM FOELL I RYSSARNAS
HAENDER - ANKLAGADES OCH DOEMDES FOER SPIONERI. BARA DEN SOVJE-
TISKA REGERINGEN KAN SVARA PAA DESSA FRAAGOR. MEN DEN VAEGRAR
STRIKT - AENNU PAA FJAEERDE AARET EFTER HELSINGFORS.''

SJOESTROEM

SVENSK BONN KL 1200

10590B UDSTH S
886667B SVNS D

Brw. ab. Ryd,
Molna.

Översatt i London 8/2.

1

ML

60 8m

FÖRTROLIG SKRIVELSE TILL KABINETTSEKRETERAREN
LEIF LEIFLAND ANGÅENDE RAOL WALLENBERG

Pol

INSTRUKTION		
Dato 225/46/2		
1979-05-03		
AVS	2	61

Sedan länge har den Kungl Svenska Vetenskapsakademien (KVA) ett omfattande vetenskapligt utbyte med de flesta länderna i centrala och östra Europa. Äldst bland de avtalsreglerade utbyten är de med Sovjetunionens Vetenskapsakademi (Akademia Nauk SSSR) /1965/ och med Sovjetunionens Medicinska Vetenskapsakademi (Akademia Medicinskich Nauk SSSR) /1968/, varefter avtal med andra vetenskapsakademier underskrevs under 70-talet; Ungern och TDR /1972/ samt Polen, Tjeckoslovakien och Bulgarien /1974/ samt Rumänien /1976/.

Samtliga akademier samarbetar förutom genom bilaterala forskar- och publikationsutbyten även multilateralt genom de internationella vetenskapliga unionerna inom grundforskningen med respektive akademier som nationella huvudmän genom ICSU, the International Council of Scientific Unions, grundat 1931, nu med 18 unioner och över 65 nationers akademier och lärda sällskap.

ICSU har två permanenta kommittéer av speciellt intresse i detta sammanhang, nämligen the Standing Committee for Free Circulation of Scientists (SCFCS, se not 1 nedan) samt the Safeguard of the Pursuit of Science (SCSPS, se not 2 nedan).

Efter 1975 förlades sekretariatet för den förstnämnda kommittén, SCFCS, till KVA med ledamoten Torbjörn Caspersson som ordförande och KVAs utlandssekreterare som sekreterare. Arbetet omorganiserades efter två huvudlinjer - dels att sprida information om kommittén och dess arbete (se bilagd broschyr) dels genom att bygga ut ett arkiv där olika fall av brott mot SCFCS registrerades. Arkivet är tillgängligt endast för ICSU-tjänstemän, ledamöter av SCFCS samt i vissa delar för organisatörer av konferenser och kongresser inom ICSU.

Kommitténs mandat medförde att nära kontakt hållits med SCFCS dit fall som låg utanför arbetsramen för SCFCS översändes. Under de första åren dominerade latinamerikanska fall, men även informationer om sovjetiska dissidenter som ex Benjamin Levitsch, Naum Meiman, Herman Shapiro och Jurij Orlov eller rumänska vetenskapsmän som ex L. Botosaneanu och

9/11 a

Milhai Dediu översändes till SCSPS för vidare åtgärd. Det visade sig att jag som utlandssekreteraren vid KVA under mina kontaktresor till akademier i centrala och östra Europa erhöll förtroliga informationer som av naturliga orsaker ej kunde sändas med reguljär postbefordran. Kontakterna med den Israeliska Vetenskapsakademien, som formellt inleddes i samband med det första svensk-israeliska vetenskapliga symposiet i Jerusalem i oktober 1974 medförde att även upplysningar som sammanställts av denna akademi samt engagerade privatpersoner i ökad utsträckning tillfördes arkivet i Stockholm. Det gällde i främsta hand upplysningar om judiska vetenskapsmän som nekats inresa till de östeuropeiska länderna och därigenom hindrats att delta i vetenskapliga konferenser. Men även detaljerade informationer gavs om judiska forskare som icke tillåtit lämnat Sovjetunionen. Efter hand växte kontaktnätet. Informationer med organisationer som Amnesty International, där jag varit aktiv vid dess tillkomst i Sverige på 50-talet och Kommittén för Forskningens Frihet (speciellt intresserad av judiska intellektuella i Sovjet) ökade efterhand.

Vidare medverkade KVA till genomförandet av tre internationella psykiatriska rehabiliteringskongresser vid Länssjukhuset i Örebro tillsammans med bl a Akademia Medicinskich Nauk. Vid den senaste, som avhölls i september 1978 deltog över 900 personer från 38 länder, varav åtskilliga från Sovjetunionen och andra östeuropeiska länder.

Intresset att skydda forskare från att godtyckligt arresteras togs upp - officiellt främst vad gäller afrikanska länder "the Kenya proposal" (väckt av Professor Thomas Odhiambo, Nairobi) men vid personliga besök under delegationsbesök med intresserade tjänstemän och forskare kom även att omfatta fängslade intellektuella, främst i Sovjetunionen.

Informationer främst från den bulgariska vetenskapsakademien som har ett omfattande vetenskapligt utbyte med Sovjetunionen visade att man kände till flera fall av intellektuella som arresterats och som befann sig i korektionsläger i Sovjet eller intagits på mentalsjukhus. Utbyte av informationer förekom mellan intresserade individer vad gäller Tjeckoslovakien, Ungern och Polen. Efterhand som de personliga vänskapsbanden stärktes gavs värdefulla informationer till mig under

privata samtal som ej kunde avlyssnas.

Penninggåvor från enskilda forskare österut gavs för stöd åt ex Amnestys verksamhet. I anledning av Simon Wiesenthals rapporter och redaktör Ulf Brandells artikel i Svenska Dagbladet den 12 februari 1978 tog jag upp fallet Raol Wallenberg med mina bulgariska kontakter i samband med ett besök till Sofia under samma månad. Mina bulgariska vänner lovade medverka och via bulgariska läkare verksamma i Irkutsk-området, Sibirien, bedriva närmare undersökningar. Speciellt två läkare visade sig ha möjligheter att kunna skaffa närmare informationer via sjukhusjournaler vid de aktuella sjukhusen.

I december 1978 erhöll jag på liknande sätt kontakt med katolska polska intellektuella i samma ärende.

Enligt de informationer som erhållits från ett besök i Ungern i januari 1979 där en av de bulgariska kontaktmännen befann sig på semester hade den ene av de båda bulgariska läkarna omkommit i samband med en trafikolycka och den andre skadats i samband med ett kroggräl i Irkutsk varvid hans kamera stulits. Inga konkreta upplysningar framkom beträffande den senare bulgarens öde - men fullständig rapport i samband med dennes återkomst till Bulgarien har utlovats.

Under början av januari 1979 erhöll jag närmare informationer från Polen i andra hand genom en kontaktman, kallad "Edward". Denne meddelade att en lettisk lokalvårdare med familjeanknytning i Tallinn som tidigare lämnat upplysningar om den lettiske översättarinnan Maja Silmale som fängslats i februari 1971 efter att ha varit ett huvudvittne för försvaret i fallet L Doronina, kontorist som spridit förbjudna publikationer. Silmale sändes till ett psykiskt rehabiliteringscentrum i Sibirien under åren 1948-1958 för översättning av fransk litteratur som spritts utan tillstånd. Lokalvårdarens uppgifter i detta fall stämde, liksom uppgiften att Silmale släpptes, svårt cancersjuk utan att ha återfått medborgerligt förtroende och dog i slutet av 1973. Enligt samma källa skall en grupp av fångar förts från Moskvaskjukhuset för kriminella, Butyrka, till Irkutsk-området däribland en manlig fånge som kallats "skandinaven"^{x)}. Gruppens förflyttning skulle ha ägt rum under 1975-76 från Butyrka till Irkutsk och "skandinaven"

x) Det kan gälla mer än en "skandinav".

skulle ha varit i "dålig form" med en sjukdom som kan ha varit eller motsvarar Parkinson. Enligt lokalvårdaren befinner sig flera icke-sovjetiska politiska fångar i området. Något namn på Irkutsk-sjukhuset har inte getts och det bör betonas att uppgifterna genom "Edward" gått via lokalvårdarens släktingar bosatta i Tallinn. Fångarna identifieras ej genom namn utan fingeravtryck och nummer, en uppgift som stämmer med ovan nämnda bulgariska källor.

Det bör betonas att uppgifterna givna är klart konfidentiella och att mina sagesmän tillförsäkrat sig om anonymitetsskydd av händelse till dem själva och deras familjer. Ökad aktivitet vad gäller information om de olika lägren och Irkutsk och Vargentin-ön vid Sibiriens kust vad gäller deporterade kan noteras efter den nutillträdde polskfödda påven varför kontakter bör tas via Vatikanstaten, som i några av mig kända amnestyfall vad gäller fängslade i Ungern under tidigt 60-tal var synnerligen hjälpsamma, liksom senare vad gäller upplysningar av fängslade vetenskapsmän i Argentina, Chile och Brasilien. Vissa av dessa kontakter har förmedlats via författarinnan Gunnel Vallquist (som dock icke erhållit någon av de här nedtecknade upplysningarna).

I ett telex den 5 december 1978 till Örjan Berner, Paris, bad jag om att vid tillfälle få ambassadens uppfattning om det politiska mordet den 4 maj 1978 på f. egyptiskfödde vänsterintellektuelle Henri Curiel. Denne man hade jag etablerat god kontakt sedan tidigare i samband med kurd-oroligheterna i Irak för tio år sedan. Under åren hade jag tillfälle diskutera olika politiska problem med Curiel, som visade sig vara en insatt, informerad journalist med goda kontakter i såväl pro-arabiska som euro-kommunistiska grupper. Han gav mig ex intressanta upplysningar vad gäller Irans del i samarbetet mellan Sydafrika-Västtyskland-Iran inom atomforskning (urananrikningsmetod/laser) som f ö rapporterats till UD i förtrolig PM Nordlander/Lindahl den 20 november 1975. Pga judisk börd intresserade sig Curiel för de vetenskapliga experiment med människor som utförts under andra världskriget i nazistiskt behärskade områden och framförde vid flera tillfällen att liknande experiment nu utfördes av TDR-läkare på sovjetiskt uppdrag i vissa sjukhus i Sibirien. Curiel sade sig ha vissa kontakter med vänsterradikala judiska intellektuella och menade att experiment av denna typ utfördes på intellektuella fångar som officiellt dödförklarats - ofta oppositionella från icke-ryska områden under sovjetiskt "beskydd" som exempelvis

Ungern, TDR, Polen och de tidigare baltiska staterna. Dessa allmänna upplysningar om intellektuellas situation vid mentalsjukhus bearbetas av Amnesty International. I april 1978 tog jag kontakt med Curiel beträffande RW och bad honom genom sina kanaler efterhöra om denne officiellt dödförklarade person kunde vara vid liv och utnyttjas för experiment vid något av de sjukhus som Curiel menat sig ha upplysningar om. (Mina bulgariska och andra kanaler omnämndes dock icke pga säkerhetsrisken). Curiel lovade att efterforska - men sköts i sin våning i centrala Paris, rue Rollin kl 14.00 den 4 maj 1978.

Det torde vara av intresse om mördarnas identitet avslöjas, speciellt om man härigenom kunde få reda på uppdragsgivaren. Curiels kontaktnät var som ovan angivits omfattande och han hade tidigare givit intressanta upplysningar om kurdiska motståndsgupper i Iran och Irak vilka visat sig vara korrekta. Curiel präglades av en flammande idealism mot all form av förtryck och hans tragiska bortgång är att beklaga.

Stockholm den 6 februari 1979

Olof G. Tandberg

Olof G. Tandberg

Ur "Year Book 1978" International Council of Scientific Unions

Not. 1.

Free Circulation of Scientists :

The Standing Committee on the Free Circulation of Scientists was established in 1963, pursuant to a recommendation of the 10 General Assembly of ICSU, to assist the Officers to find solutions to various specific problems concerning the free passage of scientists and free collaboration among scientists.

Prof. T. CASPERSSON (Sweden)	Chairman
Prof. A. GUINIER (France)	
Prof. R.W. HUNSPERGER (Switzerland)	
Dr W.J. KEAY (U.K.)	
Dr A.A. KOULAKOV (U.S.S.R.)	
Prof. T.F. MALONE (U.S.A.)	
Sir John KENDREW (U.K.)	Ex-Officio
Dr O.G. TANDBERG (Sweden)	Executive Secretary

Not. 2.

Safeguard of the Pursuit of Science :

The Standing Committee on the Safeguard of the Pursuit of Science was created in 1972 but changed its title in 1976. The terms of reference are :

a) To collect, document and analyse cases, other than those which fall within the domain of the Standing Committee on Free Circulation of Scientists, where bona fide scientists have been seriously restricted in the pursuit of scientific research or have been prevented from communicating with fellow scientists :

b) To assist the Executive Board, through appropriate action, to safeguard the healthy development of science and of ICSU's objectives whenever such developments have been affected by such restrictions ;

c) To provide, with the cooperation of COSTED, advisory services, when requested on the appropriate ways and means to deal with the « brain drain » problem in developing countries.

Prof. O. MAALØE (Denmark)	Chairman
Prof. G. HAMMOND (U.S.A.)	
Prof. R. HUNSPERGER (Switzerland)	
Dr S. VAN DER HEIDE (Netherlands)	
Prof. J. HUMPHREY (U.K.)	Secretary

Marcus Wallenberg
Hjingsträlgårdsgatan 8
Stockholm 16
Ked

mt. 8/2

Stockholm den 5 februari 1979

Förtroligt

SA

Departementsrådet Sven Hirdman
Utrikesdepartementet
Politiska avdelningen
Enhet I
Box 16121

LC h

103 23 Stockholm

P 2 Ee I

UD. U.D.
1979-02-03
02-08

Tack för Ert brev av den 31 januari och för Er vänlighet
att för förtrolig kännedom översända Abraham Kalinskis berättelse
om vad han hört om Raoul Wallenberg i sovjetiska fängelser samt
UD:s pressmeddelande angående skriftväxlingen med ryssarna.

Med bästa hälsningar

M. Wallenberg

1979-02-05

21. 1/2

1979-02-23 Pol I
depr Hirdman, GN
chiff tit

Departementsrådet Sven Hirman

UTRIKESDEPARTEMENTET

L¹ M
[Utr min kansli/kr Nilsson/ACF
1980-02-06 - ex t:
Fru Nina Lagergren
F justitierådet I Gärde-Widemar

STRÄNGT FÖRTROLIGT

SM

P 2 EM I

Raoul Wallenberg
(1 bil.)

Broder,

Pol

Som Du minns innehöll Kalinskis artikel i New York-tidningen Novoye Russkoye Slovo en uppmaning till tidningens läsare att om någon kände till någonting om Raoul Wallenberg man skulle vända sig till svenska myndigheter via generalkonsulatet. Jag blev i förra veckan uppringd av en person vid namn Jacob Salkinder som förklarade att han hade en del att berätta som han erfarit från förre lettiske utrikesministern Munthers, som enligt Kalinski hade varit medfånge till Wallenberg. Han var visserligen förargad över det sätt på vilket han i annat sammanhang blivit behandlad av svenska myndigheter men menade ändå att det var hans plikt efter att ha läst Kalinskis artikel att säga oss vad han visste i detta ärendet. Vi avtalade därför att vi skulle träffas idag.

Innan mötet idag försökte han nå mig för att meddela att han helst ville skjuta på sammanträffandet då han ville ha lite mer betänketid innan han gjorde något uttalande. Hans besked nådde emellertid inte fram utan vi träffades ändå. Därvid framgick att han själv var från Lettland, rättare sagt ingenjör från Kurland. Han var i 60-årsåldern och hade känt förre utrikesministern Munthers ända sedan 1939. Under 60-talet hade han bott på samma plats som Munthers och träffat denne ofta. Munthers hade då flera gånger talat om Wallenberg. Men Salkinder ville ännu inte berätta om vad Munthers sagt. Han ville fundera på vad det kunde betyda om han gjorde uttalanden som stred mot den sovjetiska versionen av Wallenbergs öden. Han hade fortfarande en syster i Riga och han skulle kanske aldrig kunna besöka henne om det offentliggjordes vad han hade hört vid sina samtal med Munthers. Jag framhöll att vad han hade att säga skulle behandlas konfidentiellt men när han hörde att jag skulle vara bortrest någon vecka fr. o. m. i morgon förklarade han att han hellre ville ringa om något 10-tal dagar och meddela när han skulle vara beredd att tala

9112

med mig.

Han omtalade att han lämnat Lettland i oktober 1977 då han fått rätt att utvandra till Israel. Han hade anlänt till Wien och därifrån fortsatt till Rom där han vistats ett halvt år. Från Rom hade han fortsatt till USA och kommit hit i maj 1978. Han innehade amerikanskt flyktingpass. I Rom hade han uppsökt svenska ambassaden och ansökt om inresevisering till Sverige. Munthers som hade känt Richard Sandler hade givit honom rådet att söka bege sig till Sverige om han kunde lämna Sovjetunionen och Salkinder hade efter tidigare affärsverksamhet i många år haft pengar på ett konto i Svenska Handelsbanken så det hade inte varit något problem för honom att försörja sig i Sverige om han kunnat taga sig dit. I Rom hade hans viseringsframställning tagits om hand av konsul Britta Norell. Hans framställning hade emellertid inte besvarats och han hade sedan vid tre ytterligare tillfällen vänt sig till svenska myndigheter, senast med i kopia bifogade brev till statsminister Ullsten men utan att få något svar. Med ett tidigare brev hade han sänt över en gammal lettisk tidning med en artikel om Richard Sanders besök i Riga 1937 och den ville han gärna ha tillbaka.

Jag vet inte om han utnyttjar sina förmenta uppgifter om Raoul Wallenberg till att befrämja sin viseringsansökan och får väl se om han såsom han ställt i utsikt, hör av sig. Han gjorde i varje fall ett sympatiskt och seriöst intryck.

Din tillgång

Bengt Friedman

165-45 Yellowstone Blvd. 3E/2T
New York, N.Y. 11375 U.S.A.

N 2 W 2

230179

An den Ministerpräsidenten der
Königlichen Schwedischen Regierung

Sehr geehrter Herr Ullsten!

Am 17.04 1978 wandte ich mich erstmals an die
Schwedische Regierung, um die Einreise nach
Schweden zu gestatten. Ich bin politischer Flüchtling
und lebte bis zum 16.10.77 in Riga, Lettland -
UdSSR. Meine Abstammung ist silberhoch. Ich habe
in ausführlicher Weise mein Schicksal und Leben
in mein Schreiben geschildert. Ich hatte auch eine
alte lettische Zeitung "Pārmanas Lums" vom 10.04.37
im Briefe beigelegt. Leider bekam ich keine Antwort.
Ich habe mich übermals an Sie gewandt am
12.06.78 und am 3.10.78. Leider keine Antwort.

Da ich schon fast 1 Jahr auf eine Antwort warte,
so bitte ich Sie sehr mir sie zu gewährleisten.

Im Falle sollten Sie mir keine Antwort geben können,
dann bitte ich die alte Zeitung mir zu retournieren.

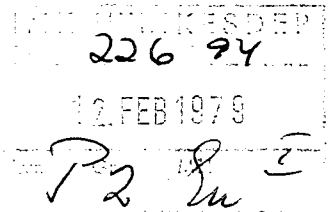
Hochachtungsvoll

Flüchtling

1979-07-26 Pol I
depr Hirdman, GN
skr tit

301 Redmont Road
West Hempstead, New York 11552
February 2, 1979

The Swedish Foreign Office
Box 16121
S. 10323
Stockholm 16, Sweden

Dear Sirs:

aug.
fr
Kindly use all the efforts of your good offices
to secure the release of Raoul Wallenberg from
the Soviet Union. Mr. Wallenberg is a humanitarian
and Sweden prides itself on social welfare of individuals.

Your kind prompt efforts are appreciated.
Kindly inform me, in writing, of the actions being taken
on behalf of Raoul Wallenberg.

Very truly yours,
Jeffrey Mark Berdy
Jeffrey Mark Berdy

POL-7

ORIG TELEGRAM
16 FEB 79 15 18

16 FEB 79 15 18

43	4	45
P	2	Eu

(Pae)

Handwritten signature/initials

Handwritten mark

10590B UDSTH S
22960 SVENSK DK
22960 SVENSK DK

SVENSK KOEPENHAMN 1979-02-14

CABINET STOCKHOLM

45. FOER HIRDMAN.

GOTTLIEB HINNER INTE STANNA OEVER PAA VAEGEN HEM MEN KOMMER
GAERNA I VECKA TOLV ALLTSAA EFTER 4 MARS. HAN HOER AV SIG DIREKT TILL
TILL DIG.

GHAGEN

SVENSK KOEPENHAMN KL 15.10

10590B UDSTH S
22960 SVENSK DK
OK?
Z

Pol I, depr Hirdman, GN

EN CLAIR-TELEGRAM

Ärendc

Datum

1979-02-14

Önr

1124

Avd

P

Grupp

95

Mal

8

Emi

Adress

Fru Maj von Dardel
Auroravägen 25
DJURSHOLM

Text

Kära Maj. Jag ber att få framföra mitt djupa deltagande i den stora sorg som drabbat Maj och hela familjen genom Fredriks bortgång. På UD kände vi Fredrik som en mycket fin människa. Leif Leifland.

Ifylles av telegramexpeditören

Avsändt den

79.02.14

Klockan

18.20

Sign

RF

Dep Ubk 3230.

1979-07-26 Pol I
depr Hirdman, GN
skr tit

February 8, 1979

Swedish Foreign Office
Box 16121, S. 10323
Stockholm 16, Sweden

INK	UTRIKESDE
Dnr	226 / 86
15.FEB 1979	
Ans	P2 En

ang.

Gentlemen:

Just recently I have learned of a great injustice concerning a truly heroic and compassionate man, who is a Swedish citizen, Raoul Wallenberg. That such a man, who risked his life to save so many other lives (I'm sure you know his story) should be left to rot in Russian prisons and mental hospitals is inhuman beyond belief.

I beg of you, in the name of humanity and justice to do something to rescue this poor man. Surely a prisoner exchange could be arranged or some other solution. Whatever needs to be done to bring about his release must be done now.

Very sincerely,

Patricia Petretti

8424 Hayden Lane
Annandale, Virginia, U.S.A.

1979-02-13

TEL AVIV

Departementsrådet Hirdman

UTRIKESDEPARTEMENTET

34

Raoul Wallenberg

Broder,

Journalisten Anders Hasselbohm är i Israel för att intervjua Kalinski, Shifrin, Anna Bilder m.fl. Av bifogade annons, som även varit införd i hebreisk- och ryskspråkig press här, framgår att Hasselbohm tar sin uppsökande journalistiska mission med ambitiöst allvar.

Jag ville att ni skall vara "im Bilde", särskilt som Hasselbohm ju är kritisk till UD:s handläggning av Wallenberg- och Niedrefallen.

Håkan Wilkens

Bästa hälsningar,
Håkan W.

P.S. Gratulerar till uppgörelsen!

Bil.....till Amb:s i Tel Aviv
sk.m. hkr 1979-02-13

Wilkins - Hirdman
P 2 500-

JERUSALEM POST 1979-02-13

Do you have any information about RAOUL WALLENBERG?

Raoul Wallenberg — a Swedish diplomat in Budapest during World War II — was in charge of large-scale operations aimed at the protection of Jewish people. He was arrested at the age of 32 when the Russian Army took full possession of Budapest. Swedish authorities subsequently received a large number of testimonies stating that Wallenberg was imprisoned in the Soviet Union.

But it was not until 1957 that the Soviet Union admitted any knowledge of the Swedish diplomat, in spite of several inquiries and protests from Sweden. The Russians claimed that a man by the name of "Wallenberg" had died in Ljubljanka Prison in Moscow, in 1947.

At that time, however, testimonies already existed stating that Wallenberg was alive in the fifties, e.g. in Vladimir Prison. In addition, several witnesses have testified that Raoul Wallenberg was still alive in the sixties and seventies, even as late as 1975!

Israeli citizens who have recently left the Soviet Union have been able to give such important information about Wallenberg that the Swedish government has once again demanded a Soviet reply regarding the fate of Raoul Wallenberg.

Do YOU know anything about Raoul Wallenberg? If so, please let us know. Write or phone to Cordelia Edvardsson, P.O.B. 7468, Jerusalem, Tel. 224877; or directly to Anders Hasselbohm, Vecko Journalen, 105 44 Stockholm, Sweden. Tel. Stockholm 349000, Telex: 100 47 Bonmag S. (We guarantee anonymity if desired).

Pol I, depr Hirdman, GN

EN CLAIR-TELEGRAM

Ärende

Datum

1979-02-16

Önr

1373

Avd

P

Grupp

2

Mo

En I

Adress

Fru Nina Lagergren
Dahlbergsvägen 22
DJURSHOLM

Text

Kära Nina. Med bestörtning har jag mottagit beskedet att Din mor har avlidit. I denna stund, då båda Dina föräldrar hastigt gått bort, går mina medarbetares och mina tankar till Dig och Din familj. Jag vill samtidigt försäkra Dig, att vi från utrikesdepartementets sida kommer att fortsätta våra ansträngningar att bringa full klarhet i Raouls öde. Leif Leifland.

Dep Utk 3230.

Ifylles av telegramexpeditören

Avsändt den

79.02.16

Klockan

17-22

Sign

Lj

SVENSKA DAGBLADET Lördagen den 17 februari 1979

†
Våra älskade
**Fredrik
von Dardel**
• 28 augusti 1885
† 12 februari 1979

Maj von Dardel
• 2 maj 1891
† 14 februari 1979

**RAOUL
GUY och MATTI
NINA och GUNNAR
Barnbarn
Barnbarnsbarn**

*För det tappra hjärtat är
begäring omöjligt*

Jordfästning i stillhet. Tänk
på Amnesty International
ps. 4 59 77 6.

Raoul Wallenbergs mor död

Fru Maj von Dardel, Raoul Wallenbergs mor, har avlidit, 87 år gammal. Två dagar tidigare avled hennes make, överdirektören Fredrik von Dardel, 93 år. Maj von Dardel var född i Stockholm, dotter till professor Per Wising och hans maka Sophie Benedicks. Efter studentexamen gifte hon sig 1911 med marinløytnanten Raoul Wallenberg, som dog efter ett mycket kort äktenskap. Sonen Raoul föddes 1913 efter faderns död. 1918 gifte hon sig med Fredrik von Dardel. Denne var född på Dalby i Bettna socken i Södermanland. Efter jur.kand.-examen i Uppsala var han efter en kortare tjänstgöring i fängvårdsstyrelsen byråchef i medicinalstyrelsen, nuvarande socialstyrelsen, under 21 år. Från 1939 var han överdirektör för det då nybyggda Karolinska sjukhuset i Stockholm, till sin avgång med pension 1950. Därefter har han varit ledamot och sekreterare i styrelserna för Oskar II:s och Gustav V:s jubileumsfonder till 1973. Närmaste anhöriga är, förutom Raoul Wallenberg, sonen Guy, professor, med maka Matilda, född Jungstedt, Lund, och dottern Nina, gift med riksmarskalken Gunnar Lagergren, barnbarn och barnbarnsbarn.

Under tiden mötte Maj von Dardel tidigt i livet, eftersom hon var sysling till min far. Med hennes make Fredrik gjordes bekantskap i början av femtiotalet, då han efter sin avgång som överdirektör vid Karolinska sjukhuset disponerade rum på K. sloffet såsom styrelseledamot i två kungliga fonder. Majs starka ljusa väsen och Fredriks rakryggade karaktär tillvann dem många vänner. Men vad som kom att förena oss än närmare var den lidandehistoria som börjat, då Raoul Wallenberg, Majs son i hennes första äktenskap, 1945 bortförades av Sovjet i Budapest då han i andra världskrigets slutskede sökte för att rädda ungerska judar undan nazisterna. Ärad av en hel värld för dessa insatser har han sedan förmakats i sovjetryska fäng-

elser. Att döma av de senaste uppgifterna (som utrikesdepartementet tydligen tror på) lever han ännu i Sovjet i total isolering. In till det sista andedraget har såväl Raoul Wallenbergs mor som styvfar tåmodigt kämpat för att rädda honom. Men länge blev de därvidlag nekade stöd, eller så leddes de så snart efterforskningens strålkastare föreföll att vara på rätt spår. In i den sovjetryska "desinformationens" ingångsalonger. Den som på nära håll följt Maj och Fredrik von Dardels aldrig uppgivna kamp, böjer sitt huvud i vördnad inför den mänskliga storhet som framträdde, då Myka drabbat individerna som hårdast. Nu har två oskyldiga människors livslånga kamp nått sitt slut. De har bärgats undan fortsatt lidande, men jag talar i mångaas namn, då jag i detta tragiska sammanhang vill understrika vår, Sveriges, skyldighet att fortsätta bemödandena att vinna full klarhet över ett händelseförlopp som under tre årtionden endast blivit allt svartare. Härtill förpliktigar oss Maj och Fredrik von Dardels ädla minne.

CARL-FREDRIK
PALMSTIERNA
fil. doktor

Efter att ha varit byråchef i dåvarande medicinalstyrelsen där han gjort sig känd för sin

grundlighet och skicklighet, började Fredrik von Dardel sin elvaåriga tjänstgöring vid Karolinska sjukhuset. Den samma år 1960 under en speciellt påfrestande tidsperiod eftersom sjukhuset skulle börja trada i funktion ett år senare, dvs. 1949. Ett synnerligen omfattande arbete med inredning och organisation av det stora undervisnings-sjukhuset lades på överdirektörens axlar. Detta betydde periodvis arbete under större delen av dygnet. Med ansvarskänsla och aldrig svikande intresse fullgjorde von Dardel sitt värde. Hans organisationsförmåga och effektivitet var utomordentliga.

Då de första patienterna intogs på sjukhuset i början av år 1949, stod så gott som allting färdigt och sjukavdelningarna kom snart i full funktion. Den första föreläsningen för studenter kunde hållas den 5 februari 1949 i sjukhusets stora aula. Av stor vikt var att överdirektören hade ett mycket gott samarbete med styrelsens ordförande Anders Örne, samt också med övriga styrelseledamöter. Von Dardel skötte sitt uppdrag med gott omdöme samt med stor noggrannhet och precision. Några plötsliga förändringar fick, om möjligt, inte förekomma. Alla ärenden förbereddes i detalj. Det förekom därför sällan något gnissel i maskineriet. Utredningarna låg klara. Samarbetet med de oftast viljestarka klinikcheferna var mycket gott. Även om ärendena var brådskande, måste huvudlinjerna ligga klara före igångsättandet, framhöll von Dardel. En grundlig ekonomisk utredning följde också alltid. Överdirektören visade sig ständigt vara fullständigt insatt i ärendenas alla detaljer. Dessutom visste man på de olika institutionerna att han var rättfärdig och rättvis, och alltid

svarade sanningsenligt. Detta ingav ett stort förtryckande. Karolinska sjukhuset har ständigt varit i ett tillstånd av expansion. Önskemål om nya avdelningar, bl.a. laboratorier, har ständigt stått under diskussion. Detta förhållande har gjort arbetet särskilt krävande men samtidigt innebär det liv och rörelse samt utvecklingsvilja. Radiumhemmet var den första byggnad som färdigställdes på Karolinska sjukhusets område. Till väsentlig del erhöles medel till detta institut från kungafonder. Så var också fallet med Konung Gustaf V:s forskningsinstitut som senare uppfördes på sjukhusets område. Von Dardel var ledamot av styrelserna för dessa kungafonder. Uppförandet av Gustaf V:s forskningsinstitut föll helt under den period då han var överdirektör. Han visade ett mycket stort intresse och stödde samarbetet med sjukhuset i hög grad. Lugn och trygghet präglade detta samarbete. Utan tvekan gjorde von Dardel vid många tillfällen en stor insats som överdirektör vid Karolinska sjukhuset, inte minst omsorgen om sjukavdelningarna.

Men Fredrik von Dardel hade också andra strängar på sin lyra. Han tillhörde en släkt med stora konstnärliga intressen och insikter. Detta fanns djupt rotat i hans natur. Själv var han på semester tid ofta

sysselsatt med att måla tavlor. Vackra oljemålningar finns från hans hand.

Fredrik von Dardels maka Maj hade liksom han många olika intressen, varibland ett kom att bli särskilt starkt, nämligen sökandet efter sonen Raoul Wallenberg. Hon sökte städse nya utvägar för att erhålla uppgifter om sonens öde efter tillfångatagandet av Sovjet år 1945 i samband med hans diplomatiska gärning i Budapest. Båda makarna von Dardel har nedlagt ett otaligt arbete på att samla in förskaffa nya uppgifter om Raouls gåtfulla öde. De var djupt fästade vid varandra och delade varandras intressen.

NANNA SVARTZ professor

Maj och Fredrik von Dardel levde med ett ständigt uppdrag att utverka hela sanningen om Raoul Wallenbergs öde och om möjligt finna honom.

Man möter i artiklar och böcker om vår tids politiska händelser en världsomspännande

kreis av försvivade människor, som vid en stängd fängelseport frågar efter en nära anhörig och får till svar: Han finns inte. Under 34 år och alla vedervärdigheter vägrade makarna von Dardel att godta ett svar som inte var något svar.

Allmänheten känner deras uthållighet. Jag önskar att jag kunde ge en bild också av deras hängivenhet, liksom av deras värdighet och charm.

Att finna sig i sitt eget öde lärde de sig själva och varandra. Vad som var otänkbart för dem var en resigna-

tion som skulle ha lett till att någonting lämnades oförsökt. Maj von Dardel frågade sig ständigt: Vad kan man mer göra? Verkligheten gav henne rätt. Det fanns alltid något mer att göra och finns fortfarande. Denna spåda och litet spända modersgestalt påminde mig alltid om ett norskt dikterand från niodens år 1940. Hjärtat prövar en utväg.

Familjen och de närmaste medhjälparnas omfattande efterforskning var särskilt under den första tiden avgörande för den kunskap om Raoul Wallenbergs öde vi dock har. Den bästa att fråga om någon oviss punkt i den väldiga materialsamlingen var alltid Fredrik von Dardel. Raouls styvfar.

Ännu vid 93 års ålder var hans minne perfekt, hans resonemang klara, kommentärerna upprörda eller lågmäkt salta. Hans alltför lite uppmärksammade skrift från 1970, Raoul Wallenberg — fakta kring ett öde, är i sin knapphet och stringens alljämt en föredömlig sammanfattning.

Jag såg de gamla en månad innan ett nytt vittnesmål om Raoul Wallenbergs fångenskap i Sovjetunionen nådde dem. De satt sida vid sida i sitt hem, trötta, utan hopp men fattade, alljämt diskuterande vad som kunde göras. Det sista svaret, som inte var något svar, orkade de inte överleva. Men jag tror de kände att människor från hela världen, bland dem tusentals judar som räddats av Raoul, var hos dem i sina tankar.

HARALD WIGFORESS
i huvudredaktör

UTRIKESDEPARTEMENTET
AB

Ärende:

Kopia till:

Hirdman

Åtgärd: (se regler på blankettkopia)

SVENSK TEL AVIV 1979-02-20 -

CABINET STOCKHOLM

FOER CHEFEN POL I
RE RAOUL WALLENBERG

1. KALINSKI OCH EN 28-AARIG RYSS VID NAMN ALEXANDER
PROTASSOV/ BESOEKTE MIG I MORSE. DE VILLE TALA OM
WALLENBERG-AERENDET. BAKGRUNDEN AER FOELJANDE.

PROTASSOV, SOM INTE AER AV JUDISK BOERD, HADE SEDAN EN
TID VELAT LAEMNA SOVJETUNIONEN. EN CHANS ATT ORDNA SAKEN
DOEK UPP GENOM ETT SKENAECTENSKAP MED EN RYSK JUDINNA
MED FAMILJENAMNET RINGER. PROTASSOV ANTOG DETTA NAMN,
SKILDE SIG EFTER EN TID FRAAN HUSTRUN OCH LYCKADES HELT
LEGALT FAA UTRESETILLSTAAND TILL ISRAEL I HOESTAS. DEN
22 OKTOBER 1978 LAEMNADE HAN SOVJETUNIONEN OCH EFTER EN
TID I WIEN OCH EN AVSTICKARE TILL VAESTTYSKLAND - VARIFRAAN
HAN AATERFOERVISADES TILL OESTERRIKE I BRIST PAA UPPE-
HAALLSTILLSTAAND - KOM HAN I JANUARI TILL ISRAEL. FOER NAAGON
VECKA SEDAN HADE HAN I PRESSEN LAEST OM WALLENBERGAFFAEREN
OCH KALINSKI. HAN FOERSTOD ATT HAN MOEJLIGEN HADE EN VIKTIG--
UPPLYSNING I SAMMANHANGET OCH TRAEDDE DEN 15 FEBRUARI I
KONTAKT MED KALINSKI, SOM ALLTSAA TOG HONOM MED TILL
AMBASSADEN IDAG.

2. PROTASSOV BERAETTADE FOELJANDE. EN AV HANS BAESTA VAENNER
I MOSKVA HADE VARIT EN IGOR KOTJUBEJEV, BOSATT PAA MAXIM
GORKI-KAJEN (TELEFON: 2333418) ALLDELES I NAERHETEN AV
TEKNOLOGISKA INSTITUTET I MOSKVA, DAER DE BAADA STUDERAT.
PROTASSOV VAR HEMTAM I FAMILJEN KOTJUBEJEV, VAR DAER

UTRIKESDEPARTEMENTET	Ärende:					
Kopia till:	Åtgärd: (se regler på blankettkopia)	<table border="1"> <tr> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> </tr> </table>				

- 2 -

FLERA GAANGER I VECKAN OCH SOV INTE SAELLAN OEVER. IGORS FADER LEONID KOTJUBEJEV VAR OEVERSTEOEJTNANT I KGB. HAN HADE TIDEN FOERE PROTASSOV'S UTRESA HAFT SOM SPECIALUPPGIFT ATT OEVERVAKA HEMLIG MILITAER PRODUKTION. DESSFOERINNAN HADE HAN ARBETAT I KGB-CENTRALEN I LJUBLJANKA.

DEN 1 MAJ 1978 HADE DET VARIT FEST I DET KOTJUBEJEVSKA HEMMET, PROTASSOV VAR DAER, VODKAN HADE FLOEDAT OCH SAMTALET HADE KOMMIT IN PAA POLITIK. MAN HADE TALAT OM DISSIDENTER, LAANGA FAENGELSESTRAFF OCH ANONYMITETEN I SOVJETISK FAANGENSKAP. LEONID KOTJUBEJEV HADE DAERVID YTTRAT ATT HAN KAENDE TILL "EN SVENSK SOM SUTTIT FAENGSLAD I MER AEN TRETTIO AAR". NAMNET PAA DENNA SVENSK HADE EJ NAEMNTS, EJ HELLER NAAGOT OM HANS BAKGRUND. NAER PROTASSOV NU LAEST OM WALLENBERG I ISRAELISKA PRESSEN HADE LEONID KOTJUBEJEV'S YTTRANDE FAATT EN NY DIMENSION.

3

3. ALEXANDER PROTASSOV GOER ETT REDIGT OCH TROVAERDIGT INTRYCK. KALINSKI FAESTER STOR VIKT VID VAD HAN HAR ATT SAEGA OCH INTE MINST DET FAKTUM ATT PROTASSOV LAEMNAT LAETT KONTROLLERBARA NAMN- ADRESS- OCH TELEFONUPPGIFTER. DE VISADE UPP ETT ANTAL BETYG OCH ANDRA HANDLINGAR ROERANDE PROTASSOV, SOM JAG KOPIERAT OCH SAENDER IN MED MORGONDAGENS KURIR. DESSA HANDLINGAR BEKRAEFTAR VAD PROTASSOV BERAETTAT OM SIN EGEN BAKGRUND.

OM YTTERLIGARE UPPLYSNINGAR OENSKAS FRAAN PROTASSOV, HAR VI MOEJLIGHET NAA HONOM VIA KALINSKI. PROTASSOV AVSER STANNA I ISRAEL NAAGOT HALVAAR FOER ATT TJAENA IHOP PENGAR TILL ATT RESA VIDARE, VART HAR HAN AENNU EJ BESTAEMT. JAG HAR BETT DE BAADA ATT TLLS VIDARE BEHAALLA VAD DE VET FOER SIG SJAELVA.

WILKENS

Avsändningsort

Pol I, depr Hirdman, GN

Äre, de

Datum

1979-02-20

Ärd

Grupp

Mål

P

2

Bin I

(Pal)

Adress

Svensk

PEKING

Text

BRÅDSKANDE

Strängt förtroligt för Leifland från Hirdman re Wallenberg.

Primo. Wilkens i Tel Aviv har idag telat under secundo återgivna meddelande om ett nytt Wallenberg-vittne, vars utsaga överensstämmer med Kaplans. Vad har Du för synpunkter? Jag föreslår vi avvaktar och diskuterar igenom saken vid Din återkomst. Under mellantiden skickar jag Wilkens ett uppehållande telegram.

Secundo. "1. Kalinski och en(se bif chiff 6) för sig själva."

Cabinet

3.5000 ex

UTRIKESDEPARTEMENTET

Kopia till:

Hirdman

SVENSK TEL AVIV 1979-02-20

CABINET STOCKHOLM

FOER CHEFEN POL !
RE RAOUL WALLENBERG

1. KALINSKI OCH EN 23-AARIG RYSS VID NAMN ALEXANDER
PROTASSOV BESOEKTE MIG I MORSE. DE VILLE TALA OM
WALLENBERG-ÄRENDET. BAKGRUNDEN ÄR FÖLJANDE.

PROTASSOV, SOM INTE ÄR AV JUDISK BOERD, HADE SEDAN EN
TID VELAT LÄMNA SOVJETUNIONEN. EN CHANS ATT ORDRA SAKEN
DOEK UPP GENOM ETT SKENÄKTESKAP MED EN RYSK JUDINNA
MED FAMILJENAMNET RINGER. PROTASSOV ANTOG DETTA NAMN,
SKILDE SIG EFTER EN TID FRÅN HUSTRUN OCH LYCKADES HELT
LEGALT FÅA UTRESEETILLSTÅND TILL ISRAEL I HÖSTAS. DEN
22 OKTOBER 1976 LÄMNADE HAN SOVJETUNIONEN OCH EFTER EN
TID I WIEN OCH EN AVSTICKARE TILL VÄSTTYSKLAND - VARIFRÅN
HAN ÅTERFÖRVISADES TILL ÖSTERRIKE I BRIST PÅ UPPE-
HÅLLSTILLSTÅND - KOM HAN I JANUARI TILL ISRAEL. FÖR NÅGON
VECKA SEDAN HADE HAN I PRESSEN LÄST OM WALLENBERGAFFÄREN
OCH KALINSKI. HAN FÖRSTOD ATT HAN MOJLIGEN HADE EN VIKTIG
UPPLYSNING I SAMMANHANGET OCH TRÄDDE DEN 15 FEBRUARI I
KONTAKT MED KALINSKI, SOM ALLTSÅ TOG HONOM MED TILL
AMBASSADEN IDAG.

2. PROTASSOV BERAETTADE FÖLJANDE. EN AV HANS BÄSTA VÄNNER
I MOSKVA HADE VARIT EN FÖR KOTJUBEJEV, BOSATT PÅ MAXIM
GORKI-KAJEN (TELEFON: 2333413) ALLDELES I NÄRHETEN AV
TEKNOLOGISKA INSTITUTET I MOSKVA, DÄR DE BÅDA STUDERAT.
PROTASSOV VAR HERTAM I FAMILJEN KOTJUBEJEV, VAR DÄR

UTRIKESDEPARTEMENTET

Kopia till:

FLERA GAANGER I VECKAN OCH SOM INTE SAELLAN OEVER. IGORS
FADER LEONID KOTJUBEJEV VAR OEVERSTELDEUTNANT I KGB. HAN
HADE TIDEN FOERE PROTASSOV'S UTRESA HAFT SOM SPECIALUPP-
GIFT ATT OEVERVAKA HEMLIG MILITAER PRODUKTION. DESOFOERINNAN
HADE HAN ARBETAT I KGB-CENTRALEN I LJOULJANKA.

DE 1 MAJ 1973 HADE DET VARIT FEST I DET KOTJUBEJEVSKA HEMMET,
PROTASSOV VAR DAER, VODKAN HADE FLOEDAT OCH SALTET
HADE KOMMIT IN PAA POLITIK. MAN HADE TALAT OM DISSIDENTER,
LAAAGA FALLOELSESTAFF OCH ANDLYFTILTEN I SOVJETISK
FAANGENSKAP. LEONID KOTJUBEJEV HADE DAERVID YTTRAT
ATT HAN KAENDE TILL "EN SVENSK SOM SUTTIT FAENGSLAD I MER
AEN TRETTIO AAR". NAMNET PAA DENNA SVENSK HADE EJ NAEMNTS,
EJ HELLER NAAGOT OM HANS BAKGRUND. NAER PROTASSOV NU
LAEST OM WALLEMBERG I ISRAELISKA PRESSEN HADE LEONID
KOTJUBEJEV'S YTTRANDE FAATT EN NY DIMENSION.

3

3. ALEXANDER PROTASSOV OER ETT REDIGT OCH TROVAERDIGT
INTRYCK. KALINSKI FAESTER STOR VIKT VID VAD HAN HAR ATT
SAEGA OCH INTE MINST DET FAKTUM ATT PROTASSOV LAEMNAT
LAETT KONTROLLEREBARA NAMN- ADRESS- OCH TELEFONUPPGIFTER.
DE VISADE UPP ETT AVTAL BETYS OCH ANDRA HANDLINGAR ROERANDE
PROTASSOV, SOM JAG KOPIERAT OCH SAENDER IN MED MORGN-
DAGENS KURIR. DESSA HANDLINGAR BEKRAEFTAR VAD PROTASSOV BERAETTAT
OM SIN EGEN BAKGRUND.

OM YTTRELLIGARE OPPLYSNINGAR BEISKAS FRAA PROTASSOV,
HAR VI MOEULIGHET AAR HONO VIA KALINSKI. PROTASSOV AVSER
STALLA I ISRAEL NAAGOT HALVVAR FOER ATT TJALMA INOP PENGAR
TILL ATT RESA VIDARE, VART HAN HAR AEMNU EJ DESTAENT. JAG
HAR BETT DE DAADA ATT TLLS VI ARE BEHAALLA VAD DE VET FOER
SIG SJAEVVA.

MILKENS

UTRIKESDEPARTEMENTET	Ärende:	
Kopia till: Depr S. Hirdman	Atgård: (se regler på blankettkopia)	

KSVENSK WASHINGTON 1979-02-21

P 2 En I

Kals. vid? *SH* *SH* *SH* *Pal*

CABINET STOCKHOLM

FOER POL I ANG WALLENBERGAFFAEREN.

STATE DEPARTMENT HAR IDAG LAEMNAT FOELJANDE SVAR PAA DE FRAAGOR SOM RESTES ENLIGT VAART OVANCIT.

1. INFORMATION AVAILABLE ON ABRHAM KALINSKIJ FOR THE PERIOD 1959-1976 INDICATES THAT ON HIS RELEASE FROM PRISON IN THE SOVIET UNION HE RESIDED IN VLADIMIR WHERE HE WORKED IN A TRACTOR FACTORY. MR KALINSKIJ CONTACTED THE US EMBASSY IN MOSCOW IN 1965, WHERE HE REPEATED HIS STORY ON HIS ARREST AND HIS SUBSEQUENT IMPRISONMENT BY THE SOVIETS. WE HAVE NO ADDITIONAL INFORXATION ON MR KALINSKIJ'S ACTIVITIES IN THE USSR SUBSEQUENT TO 1965. WE HAVE NO RECORD OF MR KALINSKIJ IN THE PAST HAVING BEEN AWARE OF THE WHEREABOUTS OF MR WALLENBERG.

2. WE HAVE NOR INFORMATION CONFIRMING MR KALINSKIJ'S STATEMENT REGARDING MR DUCKOP O FORMER US FOREIGN SERVICE OFFICER SERVING IN MOSCOW.

WACHTMEISTER

NNNN

Kab sek
Pol ch
Pol I
Press

ORIGINAL	GRAM
(KOPIC)	(ANT.)

21 Feb 79 21 26

DNR	84A	249
P	2	Em

Release Tel Aviv

Moham
Leif

V

SVENSK WASHINGTON KNR 7

1979-02-21

CABINET STOCKHOLM

249. FOER POL I OCH PRESS ANG WALLENBERGAFFAEREN.

P R I M O. JACK ANDERSON HADE I GAARDAGENS WP NEDAN UNDER SECUNDO AATERGIVNA ARTIKEL.

S E C U N D O. CIT. THE MAN IN THE IRON-CURTAIN MASK

EYEWITNESS EVIDENCE HAS BEEN BROUGHT TO US THAT THE KREMLIN LIED ABOUT A HEROIC SWEDISH DIPLOMAT WHO DISAPPEARED INTO THE SOVIET PRISON SYSTEM MORE THAN 30 YEARS AGO. THE SOVIETS PUT OUT THE WORD THAT RAOUL WALLENBERG, SCION OF A WEALTHY STOCKHOLM FAMILY, UNHAPPILY HAD DIED AND HAD BEEN CREMATED. IN FACT, HE ~~NEVER~~ ~~WAS~~ ~~ALIVE~~ ~~IN~~ ~~THE~~ ~~PRISON~~ ~~CAMP~~ ~~OF~~ ~~THE~~ ~~GULAG~~ ~~ARCHIPELAGO~~. PRISON CAMPS OF THE GULAG ARCHIPELAGO.

LAST YEAR WE REPORTED THE SUSPICIONS OF INTERNATIONAL EXPERTS THAT WALLENBERG DID NOT, AS THE SOVIETS SAID IN 1956, DIE IN MOSCOW'S LUBIANKA PRISON IN 1947. THE KREMLIN'S BELATED REPORT OF WALLENBERG'S DEATH FOLLOWED YEARS OF DENYING ANY KNOWLEDGE OF HIS WHEREABOUTS.

NOW WE HAVE FIRST-HAND EVIDENCE, FROM A FELLOW INMATE IN THE REMOTE VIERHNIEURALS KAYA PRISON CAMP, THAT WALLENBERG WAS STILL ALIVE IN 1959. OUR SOURCE, FORMER POLISH ARMY CAPTAIN ABRAHAM KALINSKI, IS NOW A CHEMICAL ENGINEER IN ISRAEL AFTER MORE THAN 15 YEARS AS A SOVIET PRISONER. HE HAS NO REASON TO LIE.

KALINSKI TOLD OUR ASSOCIATE SAM FOGG THAT IN 1951 HE WAS JOINED BY A NEW CELLMATE, DAVID VENDROVSKY, A FORMER JEWISH TELEGRAPH AGENCY REPORTER. VENDROVSKY HAD BEEN TRANSFERRED FROM CONFINEMENT TWO CELLS AWAY, WHERE HIS CELLMATE HAD BEEN WALLENBERG AND A FORMER LATVIAN CABINET MINISTER.

AFTER A SUBSEQUENT TRANSFER, ANOTHER INMATE, SIMON GOGOBERIDZE, TOLD KALINSKI OF SHARING A CELL WITH WALLENBERG. THE TWO PEERED THROUGH THEIR SLIT-LIKE CELL WINDOW AND COULD SEE WALLENBERG PLODDING IN CIRCLES IN THE EXERCISE YARD, UNDER THE WATCHFUL EYE OF HIS GUARDS. THAT WAS IN 1959, BEFORE KALINSKI'S RELEASE.

EIGHT YEARS LATER, KALINSKI LEARNED THAT GOGOBERIDZE HAD BEEN RELEASED AFTER SERVING A 25-YEAR TERM, AND VISITED HIM AT HIS HOME. DURING THEIR REMINISCENCES, GOGOBERIDZE REMARKED: "REMEMBER THAT SWEDISH FELLOW WALLENBERG? WHEN I LEFT, HE WAS STILL SITTING THERE IN PRISON, WITH SOME SOV ET COLONEL".

AND IN 1975, THE DAUGHTER OF A FORMER SOVIET PRISONER TOLD KALINSKI HER FATHER HAD RECALLED MANY WHO HAD MIRACULOUSLY SURVIVED YEARS OF INCARCERATION, INCLUDING "ONE SWEDE WHO WAS STILL ALIVE AFTER 30 YEARS. KALINSKI IS SURE THE REFERENCE WAS TO WALLENBERG.

IF HE IS STILL ALIVE, WALLENBERG WOULD BE 65 YEARS OLD AND WOULD HAVE SPENT MORE THAN HALF HIS LIFE IN THE ANFAMOUS SOVIET PRISON SYSTEM.

WHAT WAS HIS CRIME? AS WALLENBERG HIMSELF TOLD HIS CELLMATE VENDROVSKY IN DISBELIEF YEARS AGO, "ALL I DID WAS SAVE JEWS".

HE UNDER STATED THE CASE. AS A 31 -YEAR-OLD DIPLOMAT ASSIGNED TO THE SWEDISH EMBASSY IN BUDAPEST, WALLENBERG ISSUED SPECIAL SWEDISH PASSPORTS TO THOUSANDS OF HUNGARIAN JEWS DESTINED FOR SHIPMENT TO THE NAZIS' EXTERMINATION CAMPS. HE ALSO BOUGHT HOUSES IN BUDAPEST WITH HIS OWN MONEY, HAD THEM DECLARED SWEDISH EMBASSY PROPERTY AND USED THEM AS SAFE HOUSES FOR JEWS AWAITING ESCAPE WITH THEIR "WALLENBERG PASSPORTS".

WITH NOTHING MORE THAN NEUTRAL STATUS AND DIPLOMATIC BLUFF, HE AND HIS AIDES TRAVELED THE HIGHWAYS FOR DAYS TO SAVE HUNDREDS OF JEWS FROM A NAZI-ORDERED DEATH MARCH TO AUSTRIA, DEMANDING THEIR RETURN TO SWEDISH PROTECTION IN BUDAPEST.

IN JANUARY 1945, SHORTLY AFTER THE RED ARMY HAD "LIBERATED" BUDAPEST, WALLENBERG WAS INVITED TO MEET THE SOVIET COMMANDANT, MARSHAL MALINOVSKY, AT A ARMY HEADQUARTERS. HE WAS NEVER SEEN BY THE OUTSIDE WORLD AGAIN.

HE TOLD HIS CELLMATE VENDROVSKY YEARS LATER THAT HE HAD BEEN TAKEN TO MOSCOW, INTERROGATED IN LUBIANKA PRISON FOR NEARLY A YEAR AND THEN, WITHOUT TRIAL, SENTENCED TO 25 YEARS AS A SPY.

SID 3

AS VENDROVSKY TOLD KALINSKI: "HERE WAS THIS NOBEL BUT NAIVE SWED, WHO DIDN'T KNOW THAT SAVING JEWS IN THE EYES OF THE COMMUNISTS WAS THE SAME AS TO THE GERMANS. IN THE EYES OF THE NAZIS, ALL JEWS WERE COMMUNISTS, IN THE EYES OF STALIN, ALL JEWS WERE ENEMY TROTSKYITES".

KALINSKI HAS TOLD HIS STORY TO SWEDISH AUTHORITIES IN NEW YORK.

THE SWEDISH GOVERNMENT MAY BOYCOTT THE 1980 MOSCOW OLYMPIC GAMES AND DEMAND AN INTERNATIONAL INVESTIGATION OF THE WALLENBERG CASE. FAMED NAZI HUNTER SIMON WIESENTHAL IS ONE WHO BELIEVES, WITH KALINSKI, THAT WALLENBERG MAY BE ALIVE.

WHETHER HE'S DEAD OR ALIVE, ONE THING IS CERTAIN: RAOUL WALLENBERG STILL LIVES IN THE MEMORIES OF JEWS OF EVERY NATIONALITY, AS A HERO OF EPIC STATURE. SLUTCIT

WACHTMEISTER

SVENSK WASHINGTON KL 1500

NNNNW

UTRIKESDEPARTEMENTET

Ärende:

Kopia till:

Hirdman

Åtgärd: (se regler på blankettkopia)

P

2

En I

SVENSK TEL AVIV 1979-02-22

CABINET STOCKHOLM

FOER CHEFEN POL I RE WALLENBERGAERENDET - SAMTAL MED SYLVIA ZALMANSON.

HAR IDAG EFTER LAANGT OM LAENGE FAATT TELEFONKONTAKT MED SYLVIA ZALMANSON, SYSTER TILL ISRAEL ZALMANSON.

VARKEN HON ELLER BRODERN HAR NAAGRA UPPLYSNINGAR ATT GE OM WALLENBERG. DE KAENDE INTE TILL HANS FALL FOERRAEN DE LAESTE OM DET I PRESSEN EFTER ANKOMSTEN TILL ISRAEL (SYLVIA AAR 1974, BRODERN I FJOL).

VI HAR DOCK KOMMIT OEVERENS OM ATT ZALMANSONS KONTAKTAR MIG OM DE FRAAN NAAGON AV DE TALRIKA F D SOVJETJUDAR DE TRAEFFAR HAER FAAR HOERA NAAGOT AV INTRESSE.

WILKENS

*Ex. kabs.**C. P. N. I**Leifland a/lk*

Kabinettssekreteraren Leifland

UTRIKESDEPARTEMENTET

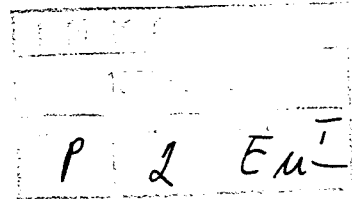
85

STRÄNGT FÖRTROLIGT

Wallenbergärendet

hbr Leifland-Backlund 78-10-17

hbr Backlund-Leifland 78-11-15

Broder,

Ett flertal gånger har jag påmint den tjänsteman i Auswärtiges Amt, som har i uppdrag att undersöka uppgifterna i Ditt ovan åberopade handbrev till mig. Muntligen har svarats, att vederbörande myndighet, dvs ett under rättelseorgan, hittills icke har funnit någonting om läget men att undersökningen fortsätter. Jag har bett att få åtminstone detta skriftligt, men har märkligt nog inte lyckats härmed.

Sven Backlund
Sven Backlund
Sven Backlund

UTRIKESDEPARTEMENTET	Ärende:
Kopia till: Hirdman, Pol 1	Åtgärd: (se regler på blankettkopia)

SVENSK NEW YORK

1979-02-23

CABINET STOCKHOLM

HIRDMAN FRAAN FRIEDMAN
RE WALLENBERG

IDAG TALAT MED SALKINDER SOM SAGT HAN SKALL TA KONTAKT MED
MIG NAER HAN ANSER TIDEN MOGEN HAERFOER. I SLUTET PAA MARS
SKULLE HAN RESA TILL ISRAEL OCH I BOERJAN AV APRIL TILL
HOLLAND. DAERIFRAAN SKULLE HAN GAERNA OM HAN FICK VISERING
VILJA RESA TILL SVERIGE FOER ATT BESOEKA VAENNER.

FRIEDMAN

1979-02-21

1979-02-23 Pol I
depr Hirdman, GN
chiff tit

Departementsrådet Hirdman

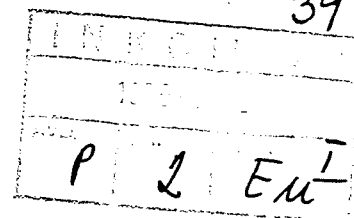
UTRIKESDEPARTEMENTET

E. Rydén Mocher

LL sz

sz

STRÄNGT FÖRTROLIGT

Wallenbergärendet - Alexander Protassov
(§ bil)

Bröder,

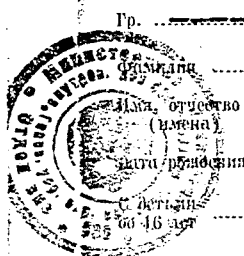
I anslutning till gårdagens chiffertelegram får jag
närslutet insända följande handlingar rörande
Protassov/Ringer, som vi kopierat från originalen:

1. utresetillstånd med visum- och resestämplar
2. bevis om äktenskapsskillnad
3. häktningshandling från Amtsgericht München
- 4 och 5. kopior av sovjetryska betyg

Håkan Wilkens

*Min tillgång
Håkan W.*

ВИЗА М. Визы в су. паспорт
№ 130126
обыкновенная - 6 X 1978
выездная

Гр. _____ следует один
Рингер
Александр Сергеевич
1950 Пол МУЖ.

Цель поездки постоянное жительство
Из учреждения
В пункта Израиль
Действительна для выезда из СССР до 25 октября 1978
и въезда в СССР до 19 ..
через пограничные пункты СССР Череметьево-I
открытые для пассажирского сообщения

Выдана
Брест
25 сентября 1978

К паспорту №
ОВИР ГУВД
Мостгорисполкома

Подпись _____

ROYAL NETHERLANDS EMBASSY
AT MOSCOW IN CHARGE OF ISRAEL
INTERESTS IN THE U.S.S.R.

CCOP
v221016
Moscow 185

No. 14741

VISA

Name: G. van Vliet

Valid for: ISRAEL

Issued on: 05 JAN 1979

Valid until: 15 JAN 1979

For: single journey

For the Embassy:

G. van Vliet

Jan 19. JAN 79
WILLEM-ALEXANDER 31

FM 10416
[0220179]

W. L. SCHMIDT

REPUBLIK OSTERREICH

Osterreichische Botschaft

Moskau

Von: G. van Vliet

Erstellt:

15.1.1979

Einreise - Sichtvermerk

AV. NL

G. RINGER

Dem Passinhaber und dem im P. 6 an der Visum

Personen

Wird die Einreise in die Sowjetunion

zugelassen.

Der Inhaber dieses Visums ist ab Ausstellungsdatum

DEUTSCHE BOTSCHAFT
MOSKAU
15.1.1979

clac

СОЮЗ СОВЕТСКИХ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИХ РЕСПУБЛИК

СВИДЕТЕЛЬСТВО О РАСТОРЖЕНИИ БРАКА

Брак между гражданином

Рингер
Александром Сергеевичем

и гражданкой

Рингер
Риммой Моисеевной

расторгнут, что в соответствии с Законом зарегистрировано

13-1-1978 года тринадцатого января
тысяча девятисот семьдесят восьмого года

После расторжения брака присвоены фамилии:

ему

Рингер

ей

Рингер

Место регистрации

отдел ЗАГС Исполкома
Фрунзенского райсовета г. Москвы

органа записи актов гражданского состояния)

Дата выдачи „*9*“ „*октябрь*“ 19*78* г.

Регистратор актов
гражданского состояния

[Подпись]

ИЗ I-МЮ № 000081

Amtsgericht München

Abteilung für Strafsachen

— Ermittlungsrichter —

Geschäftsnummer:

ER VII Gs 1 / 19 79

Js / 19

Bitte bei allen Schreiben angeben!

8000 München 35 Postfach, den 1.1.1979

Ettstraße
Zimmer 54
Tel. 214 / 7648
oder Querverbindung 1 / 7648

Haftbefehl

Gegen den — die Beschuldigte(n) **R i n g e r Alexander**, geb. 28.5.1950
in Moskau, staatenlos, led., Elektroing.,
wohnhaft: Wien, Lindengasse 14

Eltern: Sergej und Ringer, geb. Petrowna

wird die Untersuchungshaft angeordnet.

Er — sie wird beschuldigt, in die BRD eingereist zu sein und sich hier
aufgehalten zu haben, ohne im Besitz der erforderlichen Auf-
enthaltserlaubnis zu sein.

a Sachverhalt:

Der Besch. ist staatenlos und wurde in München-Riem am 31.12.78
gegen 12.00 Uhr angetroffen, obwohl er die erforderliche Auf-
enthaltserlaubnis nicht hat.

Diese Handlung ~~ist~~ — sind mit Strafe bedroht gemäß §§ 2, 5, 47 Ziff. 1 u. 2
AuslG

Er — sie ist dieser Tat dringend verdächtig, weil aufgrund der Aussage des Zeugen
POM Fischer

Es besteht gegen ihn — sie der Haftgrund des § 112 Abs. StPO, weil Fluchtgefahr be-
steht. Der Besch. hat in der BRD keinen Wohnsitz ~~ka~~. Er wird
sich ins Ausland absetzen und sich dadurch der Bestrafung ent-
ziehen.
Die Anordnung der Untersuchungshaft ist geboten, weil mit
nicht unerheblicher Strafe zu rechnen ist.

StP 3

AG.Nr. 3193 h

Haftbefehl (§§ 112 ff StPO)

(Dr. Bußmann)
Richter am Amtsgericht

Anlegend Rechtsbehelfsbelehrung

КОПИЯ

ДИПЛОМ А-І № 388175

Настоящий диплом выдан ПРОТАСОВУ АЛЕКСАНДРУ СЕРГЕЕВИЧУ в том, что он в 1967 году поступил в Московский институт радиотехники, электроники и автоматики и в 1975 году окончил полный курс названного института по специальности- автоматика и телемеханика.

Решением Государственной экзаменационной комиссии от 17 марта 1975 г. Протасову А.С. присвоена квалификация инженера-электрика.

Председатель Государственной
экзаменационной комиссии-подпись

Ректор- подпись

Секретарь-подпись

Город Москва 17 марта 1975 г.
Регистрационный № 16962

Печать учреждения, выдавшего документ.

Город Москва, шестого октября тысяче девятьсот
семьдесят восьмого года.

Я, Шаляпина Александра Ивановна, старший
государственный нотариус Триццатой Московской
государственной нотариальной конторы, свидетельствую
верность этой копии с подлинником документа, в последнем
подчисток, приписок, зачеркнутых слов и иных неоговоренных
исправлений или каких-либо особенностей не оказалось.

Зарегистрировано в реестре за № 3-4446
Взыскано государственной пошлины 20 копеек.

Старший государственный нотариус

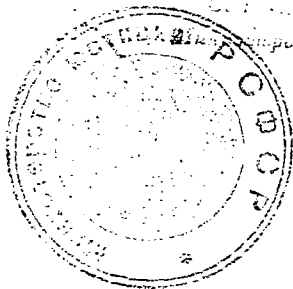
Шаляпина А.И.

И. _____
Вам
С
С

30-ой

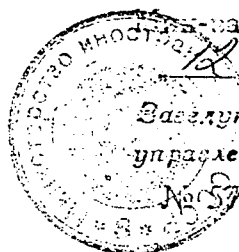
Шаляпиной А.И.

И. Шаляпина 8 9554

Шаляпина

Консульское управление Министерства
иностраннх дел СССР удостоверяет
подлинность представлений
и. о. Начальника отдела по делам
и. о. юстиции РСФСР А. Н. Серовой

12" октябрь 1978 г.

Заведующий отделом Консульского
управления МИД СССР

№ 572/39257

Шаляпина

РСФСР
ИСПОЛНИТЕЛЬНЫЙ КОМИТЕТ
МОСКОВСКОГО ГОРОДСКОГО
СОВЕТА ДЕПУТАТОВ ТРУДЯЩИХСЯ
ОТДЕЛ ЗАПИСИ АКТОВ
ГРАЖДАНСКОГО СОСТОЯНИЯ
ОБЪЕДИНЕННЫЙ АРХИВ
9 октября 1978г.

КОПИЯ

СПРАВКА

В объединенном архиве ЗАГС г.Москвы, по отделу
ЗАГС Черемушкинского р-на имеется запись о регистрации
брака за № 1287 от 30 апреля 1977 года
на гр-на ПРСТАССВА АЛЕКСАНДРА СЕРГЕЕВИЧА с гр-кой
РИНГЕР РИММОЙ МОИСЕЕВНОЙ.

После регистрации брака гр-н принял фамилию Рингер.
Вышеуказанный брак расторгнут

Заведующая Объединенным архивом
ЗАГС г.Москвы "подпись"

Печать учреждения, выдавшего документ.

Город Москва, десятого октября тысяча девятьсот
семьдесят восьмого года.

Я, Шаляпина Александра Ивановна, старший Государственный
нотариус Топинской Московской Государственной нотариальной
конторы, свидетельствую верность этой копии с подлинником
документа, в последнем подчисток, поправок, зачеркнутых
слов и иных неоговоренных исправлений или каких-либо
особенностей не оказалось.

Зарегистрировано в реестре за 3 - 4466
Взыскано государственной пошлины 20 копеек

государственный нотариус

Шаляпина

Шаляпина А.И.

Я, Шалая А.И., исполняющая обязанности
начальника отдела консульских дел в Посольстве Российской
Советской Федерации в г. Москве, в присутствии
свидетелей Скворцова и Шалая, 30-ой
Московской области, Шалая А.И. в качестве этой
нотариуса

11 октября 1978 9349

Н. С. Шалая, нотариус
Министерства юстиции РСФСР

Шалая А.И.

Консульское управление Министерства
иностраннх дел СССР удостоверяет
подлинность предстоящей копии

Начальника отдела консульского
Мин-ва юстиции РСФСР А. Иверовой
11 октября 1978 г.

Заседаний отделом Консульского
управления МИД СССР

№ 8 * № 572/39250

С. Суслин
(С. Суслин)

1979-02-23 Pol I
depr Hirdman, GN
chiff tit

Departementsrådet Hirdman
Utrikesdepartementet

Pol

STRÄNGT FÖRTROLIGT

Wallenbergaffären

Broder,

I förrgår hade jag tillfälle äta lunch med Dmitri Simes, en ryss som efter att ha tillhört en känd "thinktank" i Moskva numera är verksam här i USA, som Sovjetexpert vid Georgetown Center for Strategic and International Studies (som Du vet även Kissingers nuvarande institutionella hemvist). Simes, som jag träffat några gånger förut, tillhör inte de ryssar som i exilen blivit alltmera bittra och fientligt inställda mot sitt forna hemland. Tvärtom, förefaller Simes, liksom fö Boris Rabbot, vara en balanserad bedömare av sovjetiska frågor.

Vi ägnade oss huvudsakligen åt att diskutera Tengs besök och dess följder, varom jag rapporterat i annat sammanhang. Avslutningsvis tog jag upp Wallenbergaffären för att höra om Simes hört talas om denna. Det hade han inte, visade det sig, trots att han i förstone gjorde den vanliga referensen till Solzhenytsins omnämnande av en svensk i Gulagarkipelagen. Sedan jag redogjort för huvuddragen i ärendet, sade Simes följande, som jag ändå vill inrapportera för det intresse det kan ha. Simes gjorde en jämförelse med fallet Alexander Dolgun. Denne var tydligen en ryskfödd person som var knuten till amerikanska ambassaden i Moskva före kriget, togs till fånga av KGB, vilka förnekade att han fanns i deras hand. Sedermera släpptes Dolgun, som numera gett ut sina minnen. Simes menade nu att om Wallenberg lever, skulle han inte vara i något läger, knappast ens i fängelse utan ha släppts i Sovjet på villkor att han lovade att inte kontakta sin ambassad. Detta hade Dolgun lovat och tydligen hållit under lång tid. Att de sovjetiska myndigheterna ändå till slut släppt honom kan enligt Simes ha berott på att Dolgun varit så pass samarbetsvillig i för-

./...

hören med KGB en gång att man inte ansåg sig ha så mycket att förlora på ett frisläppande. Jag minns inte fallet så noga, men det föranledde väl för ett par år sedan viss uppmärksamhet här. Jag minns vagt att jag läst några recensioner av Dolguns memoarbok när jag först kom hit, men är inte säker. En kontroll visar att boken heter "Alexander Dolgun's Story: An American in Gulag" och publicerats av Knopf's i New York senast 1975 men med okänt utgivningsår.

Simes lovade emellertid att jag skulle få tillfälle tala med en person som skulle arbeta för honom på GCIS och som förutom varit specialist inom CIA - nu pensionerad - på KGB. Det möter väl, antar jag, intet hinder att jag förhör mig med denne person via Simes?

Myntliga Andringa
Mats BG

Mats Bergquist

Avsändningsort

Pol I, depr Hirdman, GN

Ärende

67

Datum

1979-02-23

Äve

Grupp

Mål

P

2

En I

Adress

Svensk

TEL AVIV

Text

Strängt förtroligt för Wilkens från Hirdman re Wallenberg.

Tack för telegram och brev re Protassovs vittnesmål. Det stämmer ju uppseendeväckande väl med Kaplans. Om Protassov har ytterligare uppgifter är vi givetvis intresserade. Han kanske vill skriva ner sin redogörelse på ryska?

Det vore också bra om Du kunde följa Kalinskis fortsatta verksamhet. Jag har en svag känsla att han kan ha mer i påsen.

Cabinet

Avsändningsort

Pol I, depr Hirdman, GN

Ärende

Datum

1979-02-23

Äre

Grupp

M61

P

2

En I

Adress

Svensk

WASHINGTON

Text

Bergquist från Hirdman re Wallenberg. Ditt hbr 15 februari.

Helt OK Du tar kontakt med KGB-specialisten på GCIS. Jag skall skaffa Dolgun's bok.

Cabinet

Avsändningsort

Pol I, depr Hirdman, GN

Ärende

Datum

1979-02-23

Äre

Grupp

Mål

P

2

En I

ex t: prof Carlgren

Adress

Svensk

NEW YORK

Text

Friedman från Hirdman re Wallenberg.

Primo. De kostnader GK har haft i Kalinski-ärendet bör redovisas med debetbesked till departementet.

Secundo. Ditt handbrev 5 februari rörande Salkinder är intressant. Försök förmå honom att berätta vad han vet om Wallenberg. Vi skall å vår sida söka spåra hans korrespondens med svenska myndigheter.

Cabinet

3. 5 000 ex

9111

Politiska avdelningen
Enhet I

1979-02-23

Dnr	Avd	Grupp	Mål
41			P2 505

depr Hirdman, GN

Ambassadören Ryding

MOSKVA

STRÄNGT FÖRTROLIGT

Wallenberg-ärendet
(4 bil)

Broder,

Får jag för Ditt och Jan Lundviks skarpsinne översända följande handlingar:

- ./. 1. Telegram och brev från Wilkens, Tel Aviv, rörande vittnesmål av ryssen Protassov om "en svensk som suttit fängslad i mer än trettio år".
- ./. 2. PM av Olof Tandberg, KVA, ang. vissa östeuropeiska uppgifter om "skandinav".
- ./. 3. Brev från Friedman, New York, rörande letten Jacob Salkinder.
- ./. 4. Brev från Bergquist, Washington, rörande Alexander Dolgun.

Protassovs vittnesmål är givetvis intressant. Det stämmer nästan för bra med Kaplans. KGB-anknytningen finns där, liksom i Kalinskis egen redogörelse om samtalet med generalen som var chef för säkerhetstjänsten i Leningrad (se uppteckningen av samtalet med Kalinski). Du kanske kommer ihåg mina konspirationstankar när vi talades vid om saken i Stockholm. Som jag då sade, finns det andra märkliga inslag. Ett sådant är Tandbergs papper. Olof G. är ju en fantasifull person, men vem kan veta vad som är sanning och fel i detta ärende?

Kloka synpunkter mottages gärna.

Sven Hirdman

Ifylles av postexp

Avsändt med

☒ av kurir

☐ utl kurir

☐ luftpost

☐ vanlig post

Avsändn datum

23.2.78

Sign

TIC

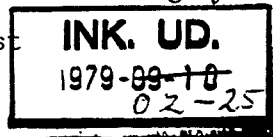
Ö av amb. i Washington till
UD, Pol I, S Hirdman, f' kdm.

ican
erce, Inc.

With the compliments of the
Swedish Embassy

Mats Bergquist

M.B.

Ms. K
5 St.
BOSTON

y 12, 1979

15 FEB 1979

Dear Ms. Anderson,

In reference to your letter of February 1, 1979 regarding the Swedish diplomat Mr. Raoul Wallenberg, I would like to thank you for all the material that you enclosed, which has been most interesting to read. However, as a Chamber of Commerce we do not believe that an issue like this should be handled by us, therefore we have forwarded one copy of your letter and enclosures to the Swedish Consulate General in New York and another one to the Swedish Embassy in Washington D.C.

I would also like to point out that the Swedish public is very much aware of Raoul Wallenberg and the newly discovered evidence of his whereabouts in the Soviet Union. As an example of this please find enclosed a copy of an article in the Swedish daily newspaper "Svenska Dagbladet" of January 27, 1979, which I hope someone in your area will be able to translate into English for you.

We appreciate your concern and remain

Sincerely yours,

Tomas Ericson
President &
General Manager

Encl.

cc. Jacob Moskowitz
Swedish Embassy
Swedish Consulate General

FEB 9 1979

3006 Plyers Mill Road
Kensington, Md. 20795
Phone (301) 942-2119

February 1, 1979

Mr. Tomas Ericson, President
Swedish-American Chamber of Commerce
One Dag Hammarskjold Plaza
New York, NY 10017

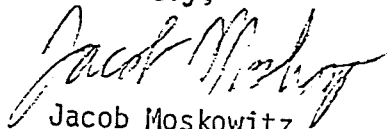
Dear Mr. Ericson:

We are writing to you regarding the effort to rescue Raul Wallenberg, the Swedish diplomat who saved thousands from the Nazis in World War II. Evidence has begun to emerge that, contrary to prior denials by the Soviet Union, Wallenberg is still alive in a Siberian insane asylum. (Please refer to enclosures.)

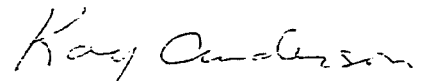
As Swedes and as Swedish Americans, you and your members are in a uniquely effective position to persuade the government of Sweden to exert effective pressure on the Soviet Union on Wallenberg's behalf. Perhaps some of your members have relatives in Sweden who could help inform the Swedish public of the discovery of Wallenberg's whereabouts and the necessity of quick action.

We encourage you to have the enclosed information sheet copied and distributed, either in its original form or modified in whatever way your organization sees fit. We would be happy to learn of any action that results. Thank you.

Sincerely,

Jacob Moskowitz
3006 Plyers Mill Road
Kensington, Md. 20795

Kay Anderson
5 Stillman Street
Boston, Ma. 02201

JM:ejc
Enclosures

SAVE RAUL WALLENBERG

WHO IS RAUL WALLENBERG?

A Swedish diplomat (non-Jewish) stationed in Hungary during World War II who, at grave risk to his own life extended neutral Swedish protection to tens of thousands of Hungarian Jews intended for death or slavery by the Germans [1]. Many times he personally removed doomed Jews from German trains en route to concentration camps [2].

WHERE IS HE NOW?

He was taken prisoner by the liberating Russian forces in 1945, but--for years later, the Soviet Government claimed ignorance of Wallenberg's existence. Later still, they asserted that he had died in prison in 1946. Testimony by refugees from Soviet imprisonment and a former KGB agent indicates that he is currently being held captive in a Siberian insane asylum [3].

WHAT DOES THE SOVIET GOVERNMENT WANT WITH HIM?

There is no conceivable justification for their holding him this long, nor for his original arrest. Perhaps he is being held now simply to hide that original arrest. As for why he was seized in the first place, various theories have been advanced including Russian suspicion of espionage [4], Russian fear of Western influence in postwar Hungary [5], and seizure by Soviet officials of refugee aid funds that Wallenberg was in charge of [6]. Certainly, continuing to hold him is an outrageous violation of law, morality, and decency--especially now when so many former SS officers have been set free.

CAN ANYTHING BE DONE TO FREE HIM?

The Soviet Government has frequently shown sensitivity to public opinion in the West. Exiled dissidents are unanimous in their advocacy of public pressure from the West on the Soviet Union. Furthermore, the USSR is hosting the 1980 Olympics, in connection with which they understandably wish to avoid embarrassment. If public attention were focused on Wallenberg's fate, perhaps the Soviets could be made to respond.

The governments of the United States, Sweden (of which Wallenberg is still a citizen), and Hungary should also be persuaded to approach the Soviet Union on behalf of Wallenberg.

HOW CAN AN INDIVIDUAL CITIZEN HELP WALLENBERG?

Distribute photocopies of this information sheet to other interested individuals and post them at community centers, churches, and synagogues; donate money for newspaper advertisements in care of the Lantos's (address below); visit, telephone, wire, and write on this issue to the following: Soviet Embassy and Consul, Hungarian Embassy and Consul, Swedish Embassy and Consul; newspapers, magazines, etc., U.S. State Department and President Carter, as well as your own Senators and Representatives.

Jacob Moskowitz
3006 Plyers Mill Road
Kensington, Md. 20795 USA
Phone (301) 942-2119 (24 hrs.)

Dr. & Mrs. Thomas Lantos
5850 Cameron Run Terrace, #809
Alexander, Va. 22303

1. London Times, Sept. 13, 1978, p. 4. A. D. Morse, While Six Million Died, Random House, 1968, pp. 362-374.
2. Morse, op. cit., p. 369.
3. N.Y. Times, Nov. 15, 1977, p. 29; London Times, Sept. 13, 1978, p. 4; Jack Anderson (Syndicated column), May 31, 1978; S. Wiesenthal, 1977 Annual Report of Documentation Center Vienna, Jan. 1978, pp. 3-4.
4. Morse, op. cit., p. 369.
5. Ibid.
6. The Jewish Week, Nov. 16-22, 1978, p. 14.

Notes on People

Edward Gierak, chairman of the Polish Communist Party, arrived in Rome yesterday for a three-day official visit that will include a meeting in the Vatican with Pope Paul VI. He will be the first Polish Communist leader to meet with the Pontiff, although 80 percent of the Polish people are Roman Catholics. Mr. Gierak's audience with the Pope is set for Thursday, but he was welcomed at the airport yesterday by Monsignor Domenico de Luca of the Vatican Secretariat of State as well as by Italian Prime Minister Giulio Andreotti. While in Italy Mr. Gierak will sign several trade agreements, including one by which Italy will supply Poland with Fiat car engines.

"Gibson Bathing Girl," sung at a benefit in Boston for the Massachusetts Center Repertory Company, was probably familiar only to its singer, Helen Hayes. The 77-year-old actress said she sang the ditty when she made her stage debut at the age of 5.

Simon Wiesenthal, best known for his search for Nazi war criminals, said in Rome yesterday that he believed he had new information on the fate of Paul Wallenberg, a Swedish diplomat who the Russians say died in a Soviet prison in 1946. Mr. Wiesenthal, head of the Jewish Documentation Center in Vienna, said that as late as 1975 Mr. Wallenberg was alive in the Irkutsk Psychiatric Hospital in Siberia. He disappeared in 1944 from Budapest, where he helped many Jews escape from Hungary in World War II. Mr. Wiesenthal spoke of Mr. Wallenberg, a member of a prominent Swedish family, at the close of international hearings on alleged violations of human rights in the Soviet Union and Eastern Europe.

A pair of reindeer intended as a Christmas gift from the people of Finland to Amy Carter arrived at the National Zoo in Washington yesterday. The reindeer made the five-hour trip from Clifton, N. J., in a van, after spending 30 days at the Clifton Animal Center in Department of Agriculture quarantine after their arrival in this country. While there they underwent tests for hoof-and-mouth disease and tuberculosis.

France's 1977 Prix Femina literary award was given yesterday to Régis Debray, a leading French leftist theoretician, for his novel "La Neige Brûle" ("The Snow Is Burning"). The novel is inspired by Mr. Debray's experiences with revolutionary leaders such as Ernesto Che Guevara, Fidel Castro and Salvador Allende Gossens. It is the story of three "urban guerrillas" and their cause, beginning in Havana and ending with an attack on the Bolivian Consulate in Hamburg. Mr. Debray taught leftist philosophy in Cuba before joining the Guevara guerrillas in Bo-

livia, where he was imprisoned for three years in the late 1960's.

Although Larry Flynt announced last week that he had seen the Christian light and, having "gotten religion," planned to change the content of his Hustler and Chic magazines, he has now taken a revisionary tack on those remarks. There will be some changes in the magazine, the publisher says now, but readers won't find them revolutionary. "We're going to be doing what we've been doing, but we'll do it better," said Mr. Flynt. "Sex is beautiful and God-given. If they think it's obscene, they should complain to the manufacturer. Evil is in the eye of the beholder." The publisher has appealed his conviction in Ohio on obscenity charges.

The nation's youngest Governor, David Boren of Oklahoma, was married over the weekend to Molly W. Shi, who resigned as a special district judge in the town of Ada last Friday. The marriage was the second for both Mr. Boren, who is 36 years old, and the bride. At the wedding, held in the Governor's Mansion in Oklahoma City, were Mr. Boren's two children and other members of both families.

A writer-photographer who caused a mild sensation five years ago when she married an Indonesian tribal chief said in Huntington Beach, Calif., that she planned to return to him and his people, but not in the near future. Wyn Sargent commented on reports from Jakarta last week that Chief Obaharok of the Dani tribe, in West Irian's central highlands, missed her, one of his several wives, and wanted her back. It could take up to a couple of years for her to return, said Miss Sargent. "There's simply no way to get word to them," she said. "No one goes in there and there's no mailbox down by the corner palm tree. I promised them when I left that someday I would come back to build them a hospital, and I will." When Miss Sargent married the chief in January 1973, she said it was for the purpose of promoting peace among feuding tribes.

Edna Baker of Princeton, N.C., does not like snakes, and she particularly dislikes them when they infest her house. And so Mrs. Baker asked the fire departments of the villages of Little River and Nahunta to please burn down her house to get rid of all the snakes that had invaded it from a nearby swamp. The firement spread straw throughout the small structure, doused it with fuel oil and set the place afire. James Ray Johnson, one of the firemen, reported that no snakes were observed leaving the house as it burned to the ground.

ALBINKREBS

The New Voice Was the Oldest

By ISF

Freie Arbeiter Stimme (Free Voice Labor), the oldest Yiddish newspaper in America, has just become the youngest casualty of falling circulation and relentless inflation.

"We kept on crying wolf for 87½ years and people didn't believe," said Arthur Thorne, the editorial staff of the anarchist monthly. "Since the first day the paper couldn't support itself. People came forward with their wedding rings, their gold watches. Last November we issued an alarm call. We asked for \$25,000 we got \$6,000."

"Our supporters live on fixed income. Ten years ago they gave \$25 and I still give \$25, but our expenses are 10 times what they were then. Five or six of our biggest supporters died within last year. Between them they made half our deficit, and they were all in middle 80's. Without Social Security, Freie Arbeiter Stimme would have folded up years ago."

At its height the newspaper sold 30,000 copies a week. As readers died off a potential enthusiasts neglected Yiddish favor of difficult vernaculars, the paper began publishing only once a month, 50 cents a copy. The circulation declined to 1,700, and the pillars of bourgeois society stood firm when the paper hit a newsstand. Even if the world could have used an extra revolution, only a single newsstand—just outside the New York Public Library on 42d Street—stocked the militant sheet.

No Smoking Pistols

As years and subscribers passed on the paper got little encouragement and no end of cancellations. Mr. Thorne summed up each morning's mail: "Don't send the paper—my father died my uncle died."

Right up to the very last number, dated December 1977, the anarchist vision that rose from the pages was not of violent overthrow, of bombs and smoking pistols.

For people

Search for a Hero

Jack Anderson

ONE OF THE unsung heroes of the Nazi holocaust, a man who saved more than 10,000 Jews from the concentration camps, may himself still be a prisoner of the Soviet archipelago. A 30-year international effort to learn the fate of this World War II crusader has been rebuffed by the Kremlin.

Raoul Wallenberg, a distinguished Swedish diplomat and scion of a wealthy Stockholm family, organized a campaign to save the lives of thousands of Jews who were to be deported to Nazi death factories from Budapest, Hungary.

The young diplomat invented a "protective passport" with the triple-crown seal of the Swedish king, which put thousands of Jews under the wing of the Swedish government.

★ ★ ★

THEN, using little more than his wit and diplomatic bluff, Wallenberg obtained housing for his Jewish charges inside Budapest. When anti-Semites tried to attack the refuge, they were confronted by Wallenberg and his friends who threatened international retaliation if the Jews were harmed.

Eventually, an anti-Semitic band known as the Arrow Cross overthrew the Hungarian government and moved upon Wallenberg's community. The Arrow Cross leader, Ferenc Szalasi, consented to the Nazi's demands that the Jews be rounded up as slave labor.

A forced march to Austria was ordered.

Wallenberg and his aides traveled the highway daily, intercepting the death march and flashing diplomatic papers. They managed to save the lives of hundreds of victims.

Soviet soldiers finally closed in on Budapest. But instead of welcoming Wallenberg as a hero, the Soviets seized him and shipped him off to Russia. He became a "non-person," in one of the Kremlin's nameless penal institutions.

★ ★ ★

AT FIRST, the Soviets denied that they had abducted the Swedish diplomat. But the denial was proven to be false, so Soviet officials said Wallenberg had been taken captive, and had died in July 1947 in Soviet custody.

But the death certificate the Soviets produced as evidence was suspect, and Soviet prisoners continued to whisper to outside sources that Wallenberg had been sighted alive — first in prison camps, then in psychiatric hospitals.

Famed Nazi hunter Simon Wiesenthal, calling Wallenberg "one of the greatest benefactors of our century," told us that he has initiated a new investigation into Wallenberg's disappearance with sources in Spain. Wallenberg's 83-year-old mother, Maj von Dardel, is also organizing an international campaign to solve the mystery of her son's fate.

CRS MAIN FILE COPY

LONDON TIMES G-V 100

P. 4

B2

SEP 13 1978

Sweden urged to boycott Olympics if Russians stay silent on man who aided Jews in 1944

Mystery of the vanishing envoy

By Gabriel Ronay

Dr Simon Wiesenthal, the Vienna war crimes investigator, has joined the debate about the political suitability of Moscow as the venue for the 1980 Olympics by demanding that Sweden should boycott the games unless the Soviet Union gives satisfactory evidence about Raoul Wallenberg, a Swedish diplomat who went missing in the closing stages of the Second World War.

Wallenberg, a career diplomat, was 32 when the Swedish Government sent him on a Red Cross mission to Hungary in 1944. His main task was to help Jews and anti-Nazis to escape the SS terror which began when the Germans occupied that country towards the end of the Second World War. Until then Hungary had been a haven for escaped Allied prisoners-of-war and the only place in Axis Europe where the Jews had not been exterminated.

During the few months when the SS and the Hungarian fascist Arrow Cross movement ruled Budapest, Wallenberg succeeded in saving about 25,000 people from the gas chambers by issuing them with Swedish passports and taking them to protected "Swedish houses" in the Hungarian capital.

When Soviet troops liberated Budapest at the beginning of 1945, Raoul Wallenberg was missing presumed murdered by the retreating Nazis. He was mourned by the people of Hungary and his actions in saving lives regardless of the dangers involved became part of the officially approved version of the fight "waged by progressive mankind against the Nazi murderers".

A street was named after him in Budapest and a

memorial commissioned by the Communist Government. But in the 1950s when the memorial—a young man struggling with a giant serpent—was to be unveiled in the capital, Matyas Rakosi, the Stalinist dictator, intervened personally and it disappeared. No explanation was offered.

Years later I chanced on the sculpture in the backyard of a provincial penicillin factory, where it seemed grossly out of place. The factory's manager told me the story of the memorial, adding: "There had been a terrible mistake: Wallenberg had not been murdered by the Nazis but taken east by our liberators."

This much the Swedish Government had found out too, through its own investigations. In due course representations were made to the Soviet Government and the release of the Swedish diplomat demanded.

A long series of Swedish inquiries to the Soviet Foreign Ministry resulted in a Note from Andrei Vyshinski, the then Foreign Minister, stating that a careful investigation had yielded no results. Wallenberg was not known to the Soviet authorities.

Not until 1953, when Italian and other prisoners-of-war were released, was evidence obtained by Sweden that Wallenberg was being kept prisoner in Russia.

Testimony from a former inmate who said he had shared a cell with Wallenberg in the Lubianka prison in Moscow in 1945 and other statements provided by witnesses convinced a Swedish commission that "there can be no doubt that Mr Wallenberg, after being taken into effective custody by the Russians in January, 1945, had been a prisoner in the Soviet Union."

The commission's findings

were sent in a further Note, but without any success.

The matter was taken up again in 1956 during Mr Tage Erlander's Moscow visit, when the Swedish Prime Minister presented Nikita Khrushchev with evidence about Wallenberg's detention in Russia.

After a year's delay, Mr Andrei Gromyko, then Deputy Foreign Minister, issued a statement saying that a document signed by a Colonel Smaltsov, the head of the Lubianka prison medical service, had been found, according to which Wallenberg died in prison on July 17, 1947. The cause of death was heart failure. The document further stated that the NKVD (secret police) had rejected Colonel Smaltsov's call for a post-mortem examination and the body was cremated.

But according to the Wallenberg commission this was not the whole truth. Evidence obtained in the late 1950s and early 1960s from German prisoners-of-war returning from Russia indicated that Wallenberg had been seen in Leierovo and Vladimir jails many years after the date of his alleged death.

According to a former prisoner-of-war, Wallenberg was in Taysbed forced labour camp in Siberia in 1953, serving a 25-year sentence "for espionage". The reason for his detention in Russia was his alleged go-between role in Admiral Horthy's last-minute attempts to secure a separate peace with Britain and America, the former prisoner added.

Another former prisoner-of-war told the Swedish commission that Wallenberg was not "in a fit mental state" and that was why the Russians could not return him.

THE RESCUERS

to Regent Horthy. By that time more than 350,000 of the 437,000 deportees had been gassed. While the papal plea was characteristically evasive and lacked the threat of punishment suggested by the board, it nevertheless produced a useful effect.

The day after Pius XII's appeal Franklin D. Roosevelt, responding to continuing pressure by John Pehle, sent a sharp message to the Hungarian government threatening to bomb Hungary unless the deportations ceased. Lest the warning be ignored Cordell Hull reiterated it one day later. Now it was the turn of the International Committee of the Red Cross. The ICRC, belabored by the War Refugee Board for its failure to intercede in the deportations, at last appealed to Horthy, calling the cruelties "so utterly contrary to the chivalrous traditions of the great Hungarian people that it is difficult for us to credit even a tithe of the information we are receiving." But the most powerful force brought to bear upon the regent of Hungary was a thirty-two-year-old Swede named Raoul Wallenberg.

For generations the name Wallenberg has been identified with Swedish statesmen, bishops, diplomats, military and financial leaders. Raoul was the son of a young naval officer who had died three months before his son's birth. Reared by his beautiful, cultivated mother, he was a special favorite of his grandfather Gustav, who had served as Swedish minister to Japan and Turkey. Under Gustav's tutelage Raoul developed a world view, traveling extensively in Europe and the Middle East. Skilled in languages, he combined a subtle sense of humor with a highly developed sense of compassion. After earning an honors degree in architecture from the University of Michigan, Raoul reverted to the family interest in finance and went to work for a bank in Haifa, Palestine. Here he first glimpsed Jews in flight from Hitler. This recollection was reinforced by his experience in the early 1940's as foreign representative of a Stockholm export-import firm. His visits to German-occupied Europe and business trips to Budapest in 1942-43 evoked vivid impressions of Nazi brutality. These

THE RESCUERS

were heightened by his friendship with a Hungarian Jewish partner.

Wallenberg's combination of pragmatic and idealistic qualities were brought to the attention of Iver Olsen, the War Refugee Board's representative in Stockholm. At this time Olsen was seeking to implement the board's suggestion that Sweden increase its diplomatic delegation in Budapest. Simultaneously a movement had developed within Sweden for a program to aid the destitute Hungarian Jews. Enlisting the support of the Swedish Foreign Ministry, King Gustaf V and Jewish organizations within Sweden, Olsen played an essential if unobtrusive role in the most dramatic lifesaving operation of the war. There was no overt American involvement. Instead, Wallenberg was given full diplomatic accreditation as third secretary of the Swedish legation in Budapest. He was assigned to organize a special department responsible for the protection and relief of Jews. To finance this ambitious effort the War Refugee Board authorized Olsen to transmit to the "neutral" Wallenberg a first installment of \$100,000 in Joint Distribution Committee funds. As a further extension of its unorthodox diplomacy the board provided Wallenberg with a list of corrupt Hungarian passport officials, undercover anti-Nazis, and others who could be of assistance. The board described one Hungarian contact as "a lawyer who for a number of years very skillfully played the role of an ardent Nazi and anti-Semite with the objective of helping distressed or endangered Jews and liberals."

Prior to Wallenberg's departure King Gustaf sent Admiral Horthy a personal message urging humanitarian treatment for the Jews. The deluge of telegrams from world leaders shook the regent, who expressed his apprehension to his German masters. Suddenly everyone seemed concerned about the Jews.

Wallenberg arrived in Budapest early in July. The Swedish minister, Carl Ivan Danielsson, had already begun the rescue effort by issuing six hundred provisional passports to Jews who had personal or commercial ties to Sweden. Wallenberg ex-

panded this scheme radically. He printed a protective passport of his own elaborate design, complete with official seals and the triple-crown insignia of Sweden. It stated that the bearer awaited emigration to Sweden and, until his departure, enjoyed the protection of that government. Wallenberg persuaded the Hungarian authorities to respect five thousand of these homemade passports.

Although the appeal of the Pope, the President of the United States, the president of the International Red Cross and the King of Sweden had halted the deportations temporarily, the Jews of Budapest remained at the mercy of Hungarian gendarmes and the armed street fighters of the Fascist Arrow Cross organization. Their property and possessions had been confiscated, their apartments seized, and access to food and medicine had been cut off. They were daily subjected to humiliation and violence. Death in the streets of Budapest was a commonplace event.

In this grim setting Raoul Wallenberg wrought a man-made miracle. Working around the clock, he built a city-wide relief organization, establishing hospitals, nurseries and soup kitchens. He employed four hundred Jews to staff these institutions. With funds replenished by the JDC, Wallenberg purchased food, clothing and medicine. He dropped the requirement that the Jews have some direct connection with Sweden and distributed an additional five thousand protective passports. Neither the Germans nor their Hungarian ally wished to antagonize the neutral Swedes, and though Wallenberg was continually threatened, no direct action was taken against him.

Wallenberg's example was contagious. Soon the Swiss began providing similar protection to the Jews. Red Cross delegate Robert Selirmer, sent to Budapest after repeated entreaties by the War Refugee Board, began an energetic distribution of supplies, and the international insignia of mercy appeared everywhere.

Even the representatives of the Franco regime were inspired

by Wallenberg's courage and ingenuity. Together with the Portuguese they supported a small program for the sheltering of several hundred Sephardic Jews, whose ancestors had been banished from Spain and Portugal. Ambassador Hayes in Madrid, who had pleaded Spain's inability to assist in earlier rescue efforts, was responsible for this intercession.

A major effort was undertaken by the Papal Nuncio in Budapest, Monsignor Angelo Rotta. This, like the earlier rescue of the Jews of Sofia, can be traced to the man who later became Pope John XXIII. In this instance it was the War Refugee Board which linked the Apostolic Delegate to Turkey with the Nuncio in Budapest.

On August 1, 1944, as Raoul Wallenberg sought to enlarge the protection of the Jews of Budapest, Ira Hirschmann visited Angelo Roncalli at his summer residence on an island near Istanbul. Hirschmann described the desperate situation in Hungary and asked for Roncalli's help. The Apostolic Delegate had already seen Chief Rabbi Isaac Halevi Herzog of Palestine and had assured him of his support. Hirschmann knew of rumors that Roncalli had tried unsuccessfully to arrange a meeting between the rabbi and Pope Pius XII. There had also been unsubstantiated stories that on his own authority, Roncalli had asked leading Catholic prelates in eastern Europe to intercede on behalf of the Jews.

The Apostolic Delegate admitted to Hirschmann that at Rabbi Herzog's request he had written to the Papal Secretary of State urging him to do all in his power to save the Jews, but regretted that he could not divulge the texts of his letters regarding Rumania and Hungary. Contrary to rumor, said Roncalli, these appeals had been forwarded via the Papal Secretariat and could not be revealed without special permission from the Vatican.

Roncalli was visibly moved by Hirschmann's description of the disaster that had befallen the Jews of Hungary. He asked the American whether he thought the Jews would be willing to

undergo baptism as an emergency measure (he had heard that such certificates guaranteed safety), and stressed that the ceremony would serve a lifesaving rather than proselytizing function. If Hirschmann thought the idea would not be offensive to the Jews, Roncalli would be happy to suggest it to the Papal Nuncio in Budapest. Hirschmann said wryly that he thought the Jews would welcome the opportunity to live.

On August 18 Monsignor Roncalli confirmed his actions in writing, informing Hirschmann that he had sent thousands of baptismal certificates to the Nuncio. He had also forwarded Palestine immigration papers which he had wangled from the British. In his letter to Hirschmann, Roncalli noted that he would be happy to do anything of a nonpolitical nature to assist him, that he would do whatever he could on behalf of individual Jews (he mentioned the case of a Rabbi Solomon Halberstam whom he had aided) and he summed it all up by saying: "I repeat that I am always ready to help you in your charitable work as far as in my power and as far as circumstances permit."

Within months of Hirschmann's visit to the Apostolic Delegation, thousands of Jews were baptized in the air-raid shelters of Budapest and thereby snatched from death at the hands of their German and Hungarian oppressors. Others escaped to Palestine thanks to the immigration certificates forwarded by Monsignor Roncalli, and still others survived because of "safe-conduct" passes issued by the Papal Nuncio in Budapest.

But if the number of rescuers had grown, so had the emergency. On October 15, 1944, as the Russian armies smashed through Rumania toward Hungary, a new and more dangerous crisis enveloped Budapest. While Hungary sought to conclude an armistice with the Allies, the Germans moved a panzer division into Budapest, kidnapped Horthy's son and installed a new government. At its head they placed the fanatically anti-Semitic Arrow Cross leader, Ferenc Szálasi. The day after he assumed power his men roamed the streets, murdering an esti-

mated six hundred Jews and dumping their bodies into the Danube.

To meet this new threat Raoul Wallenberg begged, borrowed and rented thirty-two apartment houses to which he removed the five thousand holders of his unique document. The Swedish flag flew over these buildings, and Wallenberg and his colleagues guarded the entrances. With funds continually replenished by the JDC, Wallenberg bought food and medicine for his wards, who were forbidden to enter most retail stores. Growing more daring as the crisis mounted, Wallenberg issued an additional five thousand protective passports. Eventually he shielded twenty thousand Jews, thirteen thousand in the so-called "Swedish houses." Forty doctors recruited by Wallenberg inoculated the residents of the crowded ghetto against typhoid, paratyphoid and cholera.

The Swiss kept pace with the Swedes, providing housing for an estimated twenty thousand Jews to whom they had issued their own protective documents. Prime Minister Szálasi attempted by law to nullify the Jews' international protection but Wallenberg, playing upon the Arrow Cross leader's ambition for diplomatic recognition, persuaded him to retract the order. But Wallenberg could not prevent Szálasi from yielding to a new Nazi demand.

The reservoirs of German slave labor were running low and the vast underground armament factories of Austria were undermanned. As their new candidates for slow, subterranean death the Nazis turned to the more than one hundred thousand Jews of Budapest who still lacked the protection of the neutrals. Because of the shortage of rolling stock the Germans ordered the Hungarians to march the Jews to the Austrian border 144 miles away.

The neutrals were helpless to prevent the new disaster. In the bitter cold of late November, more than thirty thousand men, women and children began the death march to Austria. Without food, medical attention or shelter, they straggled

down the highway in groups of one thousand, whipped on by Hungarian guards. Those who faltered or fell were shot. An observer noted that Bertha Schwartz, aged seventy-four, had reached toward a guard for support. She was killed before her hand touched his.

But even at this late hour Wallenberg was undeterred. With utter disregard for his personal safety, he picked up two thousand marchers who he declared were entitled to Swedish protection. He forced the return of several thousand laborers from Austria because of their alleged Swedish ties. And he was not alone in his rescue efforts.

Monsignor Rotta had given hundreds of "safe-conduct" certificates to Sándor Ujváry, a volunteer worker for the Red Cross. Ujváry roamed the line of marchers, with nuns carrying food and medicine for the Jews. They described the scene:

"Endless columns of deported persons were marched along: ragged and starving people, mortally tired, among them old and wizened creatures who could hardly crawl along. Gen-darmes were driving them with the butt-end of their rifles, with sticks and with whips. They had to cover thirty kilometres a day until they came to a 'resting place.' This generally was the marketplace of a town. They were driven into the square and spent the nights in the open, huddled together and shivering with cold in the chill of a November or December night. On the morning following the 'rest' we saw the number of corpses, which would never again rise from the frosty ground of the market-square."

More than one-fifth of the Jews died en route, a toll so heavy that Szálasi canceled the marches.

The horrors they saw with their own eyes forced the neutral observers to take more direct rescue action. The delegates of the International Red Cross issued thirty thousand certificates of protection to the Jews. The papers lacked any basis in international law but they were effective. Red Cross kitchens fed twenty thousand people a day and Red Cross children's homes

sheltered two thousand youngsters. The men from Geneva were no longer afraid to interfere in the internal affairs of a nation dedicated to the destruction of its own citizens.

Unlike Cardinal Serédi, Protestant Bishop László Ravasz was outraged over the brutal treatment, whether of Jews or of Christians of Jewish origin. He persisted in his courageous but futile attempts to halt the persecution. Monsignor Rotta issued no less than fifteen thousand "safe-conducts" and encouraged a record-breaking number of baptisms as suggested by his old friend, the Apostolic Delegate to Turkey. Bishop William Apor of Győr, who objected to the indifference of his superior, Cardinal Serédi, was tireless in his efforts to aid the Jews, as were hundreds of priests and nuns.

Although mass deportation to Auschwitz by rail had ended, there were sporadic German efforts to round up trainloads of Jews. Inevitably Wallenberg, who had established a network of listening posts in Budapest, would receive word of the impending deportation and arrive at the railroad station with a great show of official papers and a barking of orders in Swedish and Hungarian. Once, with German guns leveled at him, he displayed his Swedish credentials and marched three hundred Jews away from the station. Another time his cohort Per Anger freed 150 Jews from a German transport, although only two had a remote connection with Sweden.

On one of the rare occasions when he failed to arrive at the station in time to halt a deportation, Wallenberg raced ahead of the train in his automobile and leaped aboard at a border station. By bluffing the German guards he was able to rescue those deportees who carried any papers at all, whether tax receipts or vaccination certificates.

Wallenberg and the neutrals were winning their race. The Nazis and the Arrow Cross had failed to murder the Jews and the Soviet invaders were at the gates of Budapest. Led by Marshal Rodion Malinovsky, they began their siege of the capital on December 8, 1944. They liberated the so-called interna-

tional ghetto, which included the "Swedish houses," on January 16. Earlier, Wallenberg had told friends that he would not return to Sweden until the property of the Jews was restored to them. As a first step he planned to discuss the rehabilitation of the Jewish community with Marshal Malinovsky.

On January 17 Wallenberg, accompanied by several Russian soldiers, drove up to the Jewish relief office at 6 Tatra Street. He explained that he was being taken to Malinovsky's headquarters at Debrecen but he added ominously, "I don't know whether I'm going as a prisoner or a guest." He waved good-bye and began the 137-mile journey. It was the last time he was seen in Hungary.

It is now known that the Russians suspected Wallenberg of espionage. Perhaps they found it inconceivable that this representative of one of the world's leading capitalist families would dedicate himself to the rescue of the Jews without some ulterior motive. Adding to Soviet suspicions, Wallenberg had expended great sums of American money in creating an efficient, city-wide relief organization. The entire Swedish legation had participated in this effort. The Russians as a first step toward the communizing of Hungary, were systematically eliminating foreign influence. The Swedish-American collaboration may have seemed a threat to these plans.

Whatever their reasons the Russians took Wallenberg into custody and spirited him to a Moscow prison. Through the years the Stalin regime rebuffed repeated Swedish inquiries and protests, denying any knowledge of his whereabouts. In 1957, four years after Stalin's death, Soviet Foreign Minister Andrei Gromyko announced that a document had been uncovered in the archives of a Moscow prison certifying that Wallenberg died of a heart attack in 1947.

The Swedes have never accepted this explanation. To this day they continue their search for a man who is now considered a national hero. Against fearful odds they have penetrated the Soviet prison system. By interviewing released prisoners

RESCUE FROM HUNGARY

of many nationalities, Swedish investigators believe that they have traced Wallenberg *alive* at least fourteen years after his supposed death. They have obtained convincing evidence that in 1961 he lay seriously ill in a Moscow mental hospital. In spite of more than twenty Swedish government inquiries, the Russians have refused to give additional information, and the unsolved mystery of Raoul Wallenberg remains a continuing irritant in Swedish-Soviet relations.

Whatever his actual fate, Wallenberg left a rich legacy—lives of more than a hundred thousand Jews. His gallantry bridged the chasm between the pretense and performance of the forces of international morality. All those who had thrown up their hands in despair could no longer plead the impossibility of rescue, for Raoul Wallenberg provided daily proof of its feasibility. The War Refugee Board gave him the resources to do the job but his actions gave meaning to the very existence of the board.

On the border between Switzerland and Austria a related drama was taking place. When Joel Brand failed to return from Istanbul in May 1944, his frantic colleagues of the Zionist Relief and Rescue Committee had pursued the negotiations with the Germans, in the hope that this continuing dialogue would prevent further deportations from Hungary. With the approval and support of the War Refugee Board, discussions continued in neutral territory between Nazi emissaries and a memorable old gentleman named Saly Mayer, a leading Swiss Jew who represented the Joint Distribution Committee. His task was to keep the Germans talking and tempt them with dreams of wealth without actually giving them anything. Occasionally the courtly, fastidious Mayer would depart from the text and deliver sermons on human decency to the Gestapo agents, who carried empty suitcases to be filled with the cash that somehow never materialized.

Mayer's silent partner was the War Refugee Board repre-

7. THE WALLENBERG CASE

For several years we have occupied ourselves with the case of Raoul Wallenberg. Wallenberg was a Swedish diplomat in Budapest, who saved the lives of 25,000 Hungarian Jews from the Nazi occupants. When the Soviets reached Budapest, Wallenberg immediately drove to Marshall Malinowski, to obtain food for the Jews he had saved, and whom he had lodged in houses under the Swedish flag. From this trip, Wallenberg never came back.

Until 1955, the Soviets flatly denied knowing anything about him: in that year, they issued an official statement that Wallenberg had died in the Moscow Lubyanka prison on June 17, 1947.

But since then, a number of former prisoners from Soviet camps — some of whom had been arrested after the time of Wallenberg's official "death" — reported that they had seen him at various times in different camps and prisons. According to these reports, he was seen in a psychiatric clinic in 1961, and then on the island of Wrangel in 1963.

At the request of Wallenberg's family, our office has concerned itself with this case: we have found a witness who, as a doctor, examined Wallenberg in a prison in the Vorkuta region, and who is positively sure that this was one full year after Wallenberg's purported "death".

In 1977, we received new information. A former KGB agent who now lives in Israel told the Wallenberg family that the former diplomat had been in a psychiatric clinic in Irkutsk in 1973. On a recent visit to Israel, Simon Wiesenthal tried to contact the man, but he had gone on a long vacation to Canada. The inquiries are going on.

We consider it a matter of honor for the Jewish people to help solve the mystery around this outstanding man.

We therefore request the readers of our bulletin to ask their acquaintances who have come from the Soviet Union if they know anything about Wallenberg's fate, and to relay all such information to us.

from the Annual Report of the Jewish Documentation
Center (Dokumentationszentrum) for 1977, S. Wiesenthal
(Vienna, Jan. 1978), pp. 3-4.

Pol I, depr Hirdman, GN

Stockholm, March 2, 1979

ex t: Redaktör Hanos Weber,
Sveriges Radio
Hirdman

up. 2.3.79/aj

Herr Karl Günther von Hase
Zweites Deutsches Fernsehen
Postfach 4040
65 Mainz-Lerchenberg
Förbundsrepubliken Tyskland*Inter vje nad
Abraham Kalinski
ang. Raoul Wallen-
berg*

Dear Herr von Hase,

On behalf of the Swedish Ministry of Foreign Affairs I should like to thank you and the Zweites Deutsches Fernsehen for your kind cooperation in letting us conduct our own investigation of the testimony of Abraham Kalinski on the Raoul Wallenberg case before the information became public.

I know that your collaborator Herr Vladimir Vesely was preparing a documentary film for ZDF on Kalinski and that, through our handling the case, we in a way spoilt the newsworthiness of this documentary.

However, I should like to assure you that by drawing on the non-public testimony of Mr. Kalinski we were able to make our first official approach to the Soviet Union regarding Raoul Wallenberg in 14 years, thereby advancing the case considerably. We would not have been so successful had the testimony been public.

Still, I regret that we thereby interfered in your programme planning. I trust, though, that in the future you will be able to use the material you have collected on Mr. Kalinski's story.

With my best wishes,

Sven Hirdman
Director

Ifylles av postexp

Avsant med

☐ av kurir☐ uti kurlr☒ luftpost☐ vanlig post

Avsändn datum

2.3.79

Sign

aj

1979-07-27 Pol Göteborg den 4
depr Hirdman, GN skr tit

En utrikesområde

INK. UTRIKES DEP.

D.N:o 225/1459A

1979-08-02

AVD.

GB

MAL

5

Pol

Wallenbergs öde har mycket berört
oss svenskar och då särskilt dem som liksom
jag själv upplevt andra världskriget och dess
förelöper. Idag får man återigen genom Veckot-
Journalen ett övertygande bevis på att han
fortfarande lever. Efter 34 år i kypstäng-
slut för att han varit i dess omgivning för att

SVERIGES AMBASSAD

WASHINGTON

1979-03-05

Överlämnas för kännedom
av Utrikesdepartementet Pol I

15 MRS. 1979

Betr. åtgärd se bif.
delgivningslista

Departementsrådet Sven Hirdman

UTRIKESDEPARTEMENTET

189

15 MRS. 1979
P 2 Em ^T

Wallenbergaffären
(1 bil)

Broder,

Jack Anderson har i sina samtal med Abraham Kalinski också tagit upp ett annat fall av försvinnande i Sovjet efter kriget, spå han redovisar i en kolumn i lördagens Washington Post.

Mats Bergquist

ML

Adress
Suite 1200
600 NEW HAMPSHIRE AVE., N.W.
WASHINGTON, D. C. 20037
USA

Telefon
(202) 298-3500

Telegram
SVENSK

Telex
RCA-248347, Svsk Ur
WU 89-2724 Svensk Wsh

UTRIKESDEPARTEMENTET

Politiska avdelningen

Enhet

Datum

Handläggare

I

79-03-15

Ullman

☐ RAPPORT ☒ HANDBREV ☐ TELEGRAM ☐ PM

Godkännes

Ort/Datum/Nr eller namn

Angående

Förordning om FN-representationer 79-03-15

Svea och Håkan

Överlämnas för kännedom

☐ utan bil☒ jämte bil☐ jämte bil där
så angivits☐ bil kan lånas
på UD☐ HEMLIGSTÄMPLAS

☐ Konungen	☐ Utrikesutskottets kanslichef	☐ Försvarsstaben	☐ Svenska FN-förbundet
☐ Statsministern	☐ Försvarsutskottets kanslichef	☐ Chefen, Fst/Und	☐ Utrikespol. Institutet
☐ Chef Arbetsmarkn.dep	☐ Statssekr Statsrådsberedn	☐ Arméstabens FN-avdelning	☐ SIPRI
☐ Chef Bostadsdep	☐ Statsrådsberedn, Bergström	☐ FOA	☐ Östek byrån
☐ Chef Budget- o Ekon.dep	☐ Statsrådsberedn, Gullers	☐ Exportkreditnämnden	☐ Bankföreningen
☐ Chef Försvarsdep	☐ Statssekr Försvarsdep	☐ Riksbanken	☐ Exportrådet
☐ Chef Handelsdep	☐ Statssekr Handelsdep	☐ Rikspolisstyrelsen	☐ Grossistförb.
☐ Chef Industridep	☐ Statssekr Industridep	☐ SIDA	☐ Industriförbundet
☐ Chef Jordbruksdep	☐ Statssekr Kommundep	☐ AMS	☐ LO
☐ Chef Justitiedep	☐ Statssekr	☐ Statens rymddeg	☐ TCO
☐ Chef Kommundep	☐ Statssekr	☐ IVA	☐ SAF
☐ Chef Kommunik.dep	☐ I-sekr, Arb.dep	☐ Svensk Kärnbränsle AB	
☐ Chef Socialdep	☐ I-sekr, Ind.dep	☐ Statens Kärnkraftsinsp	
☐ Chef Utbild.dep	☐ I-sekr, Jordbruksdep	☐ Statens Strålskyddsinst	
☐ Statsr Rodhe, Utb	☐ I-sekr, Kommunik.dep	☐ Studsvik	
☐ Statsr Wahlberg, Budg	☐ I-sekr, Socialdep	☐ Naturvårdsverkets I-sekr	
☐ Statsr Lindahl, Soc	☐ I-sekr, Utbildn.dep	☐ Invandrarverket	
☐ Statsr Winther, Arb	☐ I-sekr, Bostadsdep	☐ Svenska Institutet	
☐ Statsr Tham, SB	☐ Intern. enheten, Ekon.dep	☐ Forskningsberedningen	
☐ Riksdagens talman	☐ FKE	☐ Mijöförberedningen	
☐ Utrnämnd/Utrutsk/Eurrådsd 55 ex	☐ SSLP, Fö, Linder	☐ Nordiska Rådets svenska del	
☐ Utrikesutskottet 32 ex	☐ KMI	☐ Nord Afrikainstitutet	

☐ Större beskickningar FN-representationen 9 ex	☐ Bonn	☒ Moskva	☐ Peking	☐ Washington 2 ex
	☐ London	☐ Paris	☐ Tokio	☐ FN-repr
☐ Norden 4 ex	☐ Helsingfors	☐ Köpenhamn	☐ Oslo	☐ Reykjavik
☐ Övriga Östeuropa 7 ex	☐ Belgrad	☐ Budapest	☐ Prag	☐ Warszawa
	☐ Berlin A	☐ Bukarest	☐ Sofia	
☐ Övriga Västeuropa och Canada 16 ex	☐ Ankara	☐ Bryssel	☐ Lissabon	☐ Rom
	☐ Athen	☐ Dublin	☐ Madrid	☐ Wien
	☐ Bern	☐ Haag	☐ Ottawa	☐ Bryssel-del
☐ Nordafrika 5 ex	☐ Alger	☐ Kairo	☐ Rabat	☐ Tunis
				☐ Tripoli
☐ Mellanöstern 6 ex	☐ Bagdad	☐ Beirut	☐ Jeddah	☐ Kuwait
	☐ Bangkok	☐ Hanoi	☐ Jakarta	☒ Tel Aviv
☐ Övriga Asien och Australien 18 ex	☐ Canberra	☐ Hongkong Gk	☐ Kuala Lumpur	☐ New Delhi
	☐ Dacca	☐ Islamabad	☐ Manila	☐ Teheran
	☐ Abidjan	☐ Dar-es-Salaam	☐ Kinshasa	☐ Wellington
☐ Övriga Afrika 12 ex	☐ Addis Abeba	☐ Gaborone	☐ Lagos	☐ Lusaka
	☐ Bogotà	☐ Buenos Aires	☐ Guatemala	☐ Monrovia
☐ Latinamerika 11 ex	☐ Brasilia	☐ Caracas	☐ Havanna	☐ Lima
	☐ Antwerpen	☐ Frankfurt	☐ Leningrad	☐ Mexico
☐ Vissa lönade konsulat 16 ex	☐ Berlin GK	☐ Hamburg	☐ Mariehamn	☐ Montreal
	☐ Chicago	☐ Istanbul	☐ Minneapolis	☐ München
				☐ New York
				☐ Rio de Janeiro
				☐ Sao Paulo
				☐ Santiago
				☐ Vientiane
				☐ Luanda
				☐ Maputo
				☐ Pretoria
				☐ Genève-del
				☐ Nedrustn-del Genève
				☐ Paris-del
				☐ Strassbourg-repr

☐ Utrikesministern	☐ Chef H-enhet I	☐ Chef bilaterala enh	☐ Utr.min sekreterare	☒ H. Ullman
☒ Kabinettssekr	☐ Chef H-enhet II	☐ Chef Protokollet	☐ Bohm	☒ P. Carlén
☐ Bitr Kabinettssekr	☐ Chef H-enhet III	☐ Chef Press o. Inf.enhet	☐ Bekeris	
☒ Chef Pol avd	☐ Chef H-förh grupp	☐ Chef Inform.sekt.	☐ Thorsson	
☐ Chef Pol I	☐ Chef Rättsavd	☐ Folkkrättsakkunnige	☐ Dahlén	
☐ Chef Pol II	☐ Rättsavd	☐ Folkkrättsarkivet	☐ Wirmark	
☐ Chef Pol III	☐ Chef Adm avd	☐ Inspektören	☐ Revelius	☒ 1 ex åter enheten
☐ Chef Pol IV	☐ Statssekr int. u-samarb	☐ Chef Säkerhetsärenden	☐ von Redlich	☐ Rapp. översikt, Pol III
☐ Chef Pol V	☐ Chef multilaterala enh	☐ BOS	☐ Wahlbäck	☐ Regeringspärmen
Antal ex skr	Antal ex bil	Kopierad den	Distribuerad den	Ätg postexp
8	8	15/3 79	19/3 10	kurir
sidor	sidor	sign	sign	luft-post
1	1	88	88	
				datum
				sign

Dep UD, 1978-09, 50 bl & 50 ex BOB Vbg 782015

22 Feb

Jack Anderson

A Lost Pawn in U.S.-Soviet Chess Game

Nearly 30 years ago, a Brooklyn-born, 18-year-old American citizen named Isaac Elkowitz left the sanctuary of the U.S. embassy in Moscow and disappeared without a trace. We now have firsthand evidence of Elkowitz's fate, provided by his one-time cellmate in the Soviets' infamous Lubianka prison.

The young American's harrowing story was related to us by Abraham Kalinski, a former Polish army officer who spent more than 15 years in the Soviet prison system and now lives in Israel. He identified Elkowitz as one of scores of innocent foreign nationals who were held captive by the Soviets without trial and without trace.

As Kalinski told the story to our associate Sam Fogg, Elkowitz was a pawn sacrificed in a grim diplomatic chess game played between the United States and the Soviet Union in the years after World War II. The Soviets captured Elkowitz not by skill, but by treachery.

Kalinski was being interrogated on trumped-up charges when he met young Elkowitz in a subterranean cell in Lubianka. Fluent in eight languages, Kalinski won the frightened American teenager's confidence by speaking to him in Yiddish, and the two became friends. Here is what the boy told him:

As a child of 7 he was brought to the Soviet Union by his parents in 1940 to visit his father's aged mother. When the Nazis invaded the Soviet

Union, the family was unable to return to the United States. His mother and father died early in the war, and Isaac was evacuated to a refugee center hundreds of miles from Moscow.

The American orphan sent letters to the embassy in Moscow without result. When the war ended in 1945, he hopped a freight and made his way to the capital. He was able to convince embassy officials that he was an American citizen, and he was given refuge in the embassy, a decaying building across from the Kremlin.

The 13-year-old boy was given a job working the embassy switchboard, and attended school in the compound with diplomats' children. On the Sabbath, young Elkowitz attended one of Moscow's few synagogues, escorted by American security guards to prevent his seizure by the Soviets, who contended he was a Soviet citizen.

Ambassador Walter Bedell Smith exchanged a number of bristling notes with Soviet Foreign Minister Andrei Vishinsky over the boy's status. The Soviets demanded that the Americans turn him out of the embassy; the Americans demanded that he be allowed to go home to the United States.

Denied the Soviet exit permit, young Elkowitz remained a virtual prisoner in the American embassy. He was given bed and board at American House, the bachelor quarters for embassy clerks and military personnel a mile or so from the embassy. His daily trips between the dormitory

and the embassy were made in embassy cars; he never ventured out alone.

Five years of negotiation failed to budge the Soviets. When Elkowitz reached 18, the Soviets announced that he was subject to the draft. In what was seen as a face-saving situation for the Soviets, they agreed that if Elkowitz consented to serve in the Red Army, he would be permitted to leave the country after a token six months' military service.

Faced with the prospect of spending the rest of his life under house arrest, Elkowitz agreed to the deal. He arranged to send embassy officials a weekly postcard as a sign that he was all right. Then he reported to an induction center.

A few days later, the secret police picked him up and hauled him off to Lubianka, where he was interrogated daily for information about the American embassy's operations. That's when he met Kalinski, who suggested that he stop sending the weekly postcards as a means of alerting the embassy to his plight. The day after he gave Elkowitz this advice, Kalinski was threatened with solitary confinement, and he and the young American were separated. He never saw Elkowitz again.

If he is still alive, Isaac Elkowitz would be 46 or 47 by now — too old for the military service that was to be his ticket to freedom, but not too old to be a faceless, hopeless inhabitant of the Gulag Archipelago.

1979-03-15 Pol I, depr Hirdman, GN
Nr 55V a t amb i Moskva för kännedom.

P2 En-

+

Artiklar om Raoul Wallenberg

1979-03-15

Nr 19 ✓

Överlämnas av utrikesdepartementet,
pol I, till ambassaden i Tel Aviv
för kännedom.

Sven Hirdman

ph

EXPEDIERAT	
med	15 den
sv. kurir	19...
uti. kurir	
luftpost	
vanl. post	 Sign.

"På Butyrkas sjukavdelning fanns en svensk, som varit inspärrad 30 år, men ändå är kry!"

Så sa Anna Bilders far i telefon från Moskva när han kom ut ur fängelse 1976. Veckojournalens Anders Hasselohm har träffat Anna Bilder i Israel. Hon avslöjar: "Min far greps nu i december och räddades in på ett sjukhus därför att jag berättade om samtalet! Själv telefonhotas jag!"

Anna Bilder är förtvivlad över faderns öde. I december deporterades han till norra Uralbergen. Hans brott: Han har mött Wallenberg och berättat om det. Ett uppenbarligen mycket farligt vittne!

□□□ - Det var i oktober eller november 1976. Min far hade just släppts ut efter ett och ett halvt år i ryska fängelser. Han ringde från Moskva till mig här i Israel för att säga att han var fri och mådde bra. Då sa jag: "Inte kan du väl må bra efter att ha suttit i fängelse?"

Min far svarade: "Jodå, ja, ganska bra. Man dör inte av ett och ett halvt år i ryskt fängelse! Och, förresten, i Butyrkafängelsets sjukavdelning där jag var 1975 så fanns det en svensk. Han hade suttit inspärrad 30 år men han var ändå kry!"

Anna Bilder heter kvinnan, som berättar detta för Veckojournalens utsände. Anna Bilder bor i Jaffa, strax söder om Tel Aviv i Israel. Hon är högt utbildad, tandkirurg. Hon är en mjuk, lugn och saklig kvinna.

Anna Bilders far, den 65-åriga Jan Kaplan (vi avslöjar namnet bara därför att andra redan gjort det - och han redan råkat illa ut) är rysk jude, bosatt i Moskva.

Länge har Jan Kaplan velat utvandra och återförenas med sin dotter i Israel. Men han har vägrats utresetillstånd. Då har han i stället hjälpt andra judar att få ihop pengar till sitt tillstånd genom att sälja egna ägodelar.

För detta dömdes Jan Kaplan i början av 1975 till fyra års fängelse. Men han släpptes på ett svårt hjärtfel redan efter ett och ett halvt år, hösten 1976. När han kom ut ringde han genast till dottern Anna Bilder i Israel och berättade detta. Och det var då - mera i förbigående - som han berättade att han 1975 träffat en svensk i Butyrkafängelsets sjukavdelning, som suttit inspärrad i 30 år! (Raoul Wallenberg greps i Budapest i januari 1945. 1975 är alltså exakt 30 år efteråt. Och någon mer svensk fånge i Sovjet finns inte.)

Anna Bilder visste då inte att vad fadern berättade egentligen var en sensation. Hon kände inte till Raoul Wallenberg. Därför fanns heller ingen anledning att berätta om att hennes far talat om just en svensk.

Emellertid kom ett annat Wallenbergvittne, Abraham Kalinski - vars egna uppgifter om Raoul Wallenberg vi också ska berätta om i detta reportage - i kontakt med Anna Bilder och fick denna information.

Men Abraham Kalinski höll inte tyst om Anna Bilders och hennes fars, Jan Kaplans, namn! Och enligt vad Kalinski själv uppgifter för Veckojournalen har heller ingen svensk UD-man uppmanat honom att göra det...

Vad hände? Jo, Abraham Kalinski åkte i ett annat ärende till New York. Därifrån passade han den 6 december på att ringa hem till Jan Kaplan i Moskva! Jan Kaplan själv var för tillfället inte hemma, men Kalinski frågade då i stället fru Kaplan om hennes makes möte med svensken i Butyrkafängelset. Och fru Kaplan berättade i sin Moskva-

Svenska UD lade inte munkavle på Kalinski. Denne ringde till Jan Kaplan i Moskva. Samtalet avlyssnades. Kaplan greps. Spärrades in på sjukhus! Och det kanske viktigaste Wallenbergvittnet gick förlorat...

telefon det samma som hennes man berättat för dottern Anna Bilder i telefon hösten 1976.

□ Den 20 december förra året gav Abraham Kalinski i New York en utförlig skildring av sina egna kunskaper om Raoul Wallenberg från Vladimirläng-

elset i slutet av 50-talet, inför utrikesdepartementets kabinetssekreterare Leif Leifland och departementsrådet Sven Hirdman. Kalinski berättade då också för de svenska UD-topparna om Jan Kaplans uppgifter om svensken i Butyrkafängelset.

Ungefär vid samma tid träffade ambassadrådet Håkan Wilkens vid svenska ambassaden i Tel Aviv Anna Bilder och bad henne repetera vad hon berättat för Abraham Kalinski.

Både Kalinskis uppgifter om att Raoul Wallenberg vistades i Vladimirlängelset så sent som 1959 och uppgifterna, som härörde från Jan Kaplan i Moskva, ansågs av UD-topparna ytterst trovärdiga.

Därför begärde den svenska regeringen den 3 januari i år att ryssarna skulle undersöka de nya uppgifterna "i syfte att fastställa huruvida Wallenberg vid de olika angivna tidpunkterna befunnit sig i ovannämnda fängelser".

Den 24 januari svarade ryssarna, precis på samma sätt som man svarat sedan 1957: Att Wallenberg avlidit i juli 1947 och att "det inte finns och inte kan finnas något nytt i fråga om R Wallenbergs öde".

Kom då ihåg att Abraham Kalinskis vittnesmål är det fjortonde (!) om att Wallenberg på 50-talet satt i Vladimir. Och det

vitnet Abraham Kalinski: "När jag lämnade Vladimir satt Wallenberg ännu i cell 23."

– Herregud, sa jag tyst för mig själv och slog mig för pannan! Är inte Wallenberg ute än? Jag kunde ju inte ens drömma om att han, som ju greps 1945, fortfarande satt kvar i Sovjet. Hade jag bara vetat så hade jag naturligtvis berättat vad jag visste långt tidigare!

Kalinski kontaktade Simon Wiesenthal, intervjuades i väst-ty TV, kontaktades av svensk U-l-personal – och fick i sin tur på samtalet mellan Jan Kaplan och dottern Anna Bilder.

– Första gången jag över hulaget hörde talas om Raoul Wallenberg var i november i fängelset i Verchneural'sk, berättar Abraham Kalinski för Veckojournalen. Den judiske författaren David Vendrovskij flyttades till min cell direkt från en cell i vilken han suttit med både Wallenberg och det fria Lettlands förre utrikesminister Munters.

– Vendrovskij berättade för mig att han delat cell med diplomaten Wallenberg och att denne var mycket intressant och sällsynt sympaktisk.

Vendrovskij berättade också, enligt Kalinski, mycket utförligt om vad Wallenberg berättat för honom. Hur han gripits i Budapest, flygits till Moskva, hur han försökt övertyga ryssarna om att han bara försökt rädda judar undan tyskarna.

□ Under kriget var Abraham Kalinski, kapten i polska armén, placerad i Moskva som förbindelseman mellan de polska och ryska krigsmakterna. Han dömdes till långvarigt fängelsestraff sedan ryssarna med hjälp av en spion på den amerikanska ambassaden fått reda på att Kalinski lämnat ett brev till president Roosevelt om ryska förhållanden.

Några år i början av 50-talet fick Kalinski tillbringa i fängelset Alexandrov-centralen vid Irkutsk. 1955 skulle många av fångarna där fraktas tillbaka västerut och delas upp på fängelserna i Vladimir och Novotjerkassk.

Som "Särskilt farlig statsbrottsling" fick Kalinski tillsammans med beväpnad vakt resa i egen kupé i en sk Stolypinvagn.

– I transportfängelset i Gorkij, i en stor hall där alla fångar ställs upp före och efter transporten, såg jag för första gången Raoul Wallenberg.

Både Kalinski och Wallenberg hamnade i den grupp som från Gorkij sändes vidare till just Vladimir.

Till att börja med fick Kalinski sitta ensam i sin cell nummer 21 på andra våningen i Corpus II i Vladimir.

– Men i början av 1956 fick jag sällskap i cellen av den georgiske socialdemokraten Simon Gogoberidze, berättar Kalinski. Och denne berättade att han kom från Corpus III, där han bl a delat cell med Wallenberg och Mamulov, en av Berijas nära medarbetare.

Men Gogoberidze berättade också att både Wallenberg och Mamulov överförts till Corpus II och att de nu befann sig i cell 23, alldeles intill Kalinskis och Gogoberidzes cell nummer 21.

– Det dröjde bara några timmar tills vi genom cellfönstret såg Wallenberg och Mamulov ute på rastgården, berättar Kalinski. Därefter såg jag Wallenberg många, många gånger. Men bara när han rastades på gårdarna fyra och fem kunde jag se honom från min cell.

– Ännu den 29 oktober 1959 när jag släpptes ut ur Vladimir så fanns Wallenberg kvar i cell 23. Men mot slutet delade han cell med Sjarija, den förre sekreteraren vid georgiska kommunistpartiets centralkommitté.

– Lägg för resten märke till att Wallenberg alltid sattes tillsammans med ryssar på långtidsstraff, säger Kalinski. Så gör man för att minska risken att vittnesmål ska komma ut. Sätter man honom med utlänningar så kan dessa berätta mer när de får lämna fängelset och Sovjet.

□ För intervjun med Abraham Kalinski har Veckojournalen tagit med Avraham Shifrin, nu-

mera bosatt i Israel, men tidigare bosatt i Sovjet. Shifrin har bl a varit förhørsledare för hela Moskvaområdet och senare även suttit många år i olika ryska fängelser. Genom sin privata dokumentationscentral i Israel följer han bl a genom att tala med från Sovjet nyutkomna judar vad som händer i ryska fängelser och arbetsläger.

I bilen på väg till Abraham Kalinski sade Avraham Shifrin till Veckojournalen:

– Ljuger den där Kalinski så avslöjar jag honom på ett par minuter. Jag kan namn, jag kan detaljer om fängelserna, som ingen som inte varit där kan känna till. Kalinski ska bl a få berätta för mig hur cellfönstren i Corpus II i Vladimir ser ut...

Shifrin grillar Kalinski hårt. Kalinski har svar på allt. Men inte bara det. Plötsligt nästan faller de båda männen i varandras armar när de finner att de båda har en nära och gemensam

"Ännu den 29 oktober 1959 när jag släpptes ur Vladimir så fanns Wallenberg kvar i cell 23", säger Abraham Kalinski – ett annat nytt, mycket trovärdigt, Wallenbergvittne.

"Har Kaplan sett Wallenberg får han tillbringa resten av livet i fängelse!"

finns mer som bekräftar att Jan Kaplan verkligen mötte Raoul Wallenberg i Butyrkafängelset 1975!

□ En släkting till Kaplans fru i Moskva, sände vid tiden efter det att Jan Kaplan släppts ut ur fängelset hösten 1976, ett brev till en annan släkting – i Detroit, USA. Det brevet har Veckojournalen en kopia av. Den inssanta passusen i brevet som alltså skrevs av en Moskva-släkting till släktingen i Detroit, lyder:

"Han ser inte alls dålig ut (Med "han" menas här Jan Kaplan – VJ:s anmärkning). Han har it till Anna att på ett och ett annat är dör man inte där. Han skriver att han på Butyrkas sjukavdelning träffat en svensk som har varit fången i 30 år nu, men som inte alls ser dålig ut."

Men vad hände då med Jan Kaplan. Anna Bilders far i Moskva, som helt ovetande kom att användas som vittne av bl a den svenska regeringen?

Självklart kontaktades han väl i all försiktighet av svensk ambassadpersonal i Moskva för att man skulle få reda på vad mer han hade att berätta om svensken i Butyrka? Och därefter försökte man väl, utan att ta om vilka kunskaper kunde besatt, hjälpa honom ur Sovjet så att han sedan öppet kunde berätta vad han visste.

Nej, då! Veckojournalen kan i stället avslöja den fruktade sanningen:

Abraham Kaliskis obetänksamma telefonsamtal från New York till Jan Kaplan i Moskva den 6 december förra året avlyssnades av ryssarna. Redan den 8 december hämtades Jan Kaplan av polis i sitt hem!

□ Anna Bilder, dottern i Israel, är förtvivlad. I slutet av december fick hon reda på vad som hänt.

– Han har förts till ett sjukhus i Komirepubliken vid norra Uralbergen, nära hundra mil från hemmet i Moskva. Jag är förtvivlad! Min far har ingenting gjort. Och han har ett svårt hjärtfel.

Anna Bilder är också själv rädd. Den senaste tiden har hon fått tre anonyma telefonsamtal.

– Två gånger är det män

som talat ryska som ringt, berättar hon. En gång var det en kvinna som talade engelska. Alla tre gångerna har de sagt ungefär samma sak: "Vi känner till samtalet du haft med din far. Vi vill bara tala om att det blir värre för er båda om du pratar!"

Genom rent slarv av Kalinski – och av UD, som inte med alla medel försökte lägga munkavle på honom – har alltså den svårt hjärtsjuka, 65-åriga Jan Kaplan, sänts iväg till ett sjukhus vid norra Ural!

– En typisk förvisningsort, kommenterar en Sovjetkännare för Veckojournalen.

Och hur tragiskt det än är att dra någon slutsats av Sovjetmyndigheternas agerande mot Jan Kaplan så bör de tyda på följande:

De uppgifter Jan Kaplan sitter inne med – och varav en del alltså sipprat ut – är ytterst känsliga för Sovjet! Med största säkerhet var det just Raoul Wallenberg han mött i Butyrka 1975!

Hade uppgifterna Kaplan lämnade till sin dotter per telefon varit grundlösa så hade han enbart gripits och sedan tvingats att göra offentlig avbön.

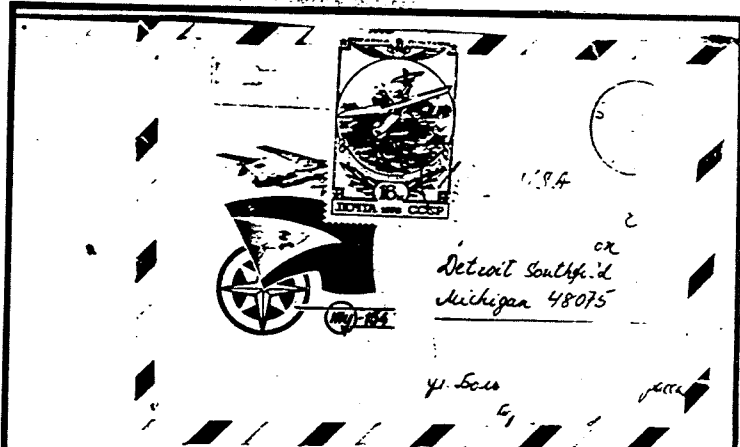
Men ännu när detta skrivs sitter Jan Kaplan alltså inspär-rad! Tre månader efteråt! Och långt bort från Moskva!

Flera ryska judar som nu bor i Israel, men med mångårig erfarenhet av ryska fängelser och Sovjetsystemet, är helt samstämmiga:

– Jan Kaplan får tillbringa resten av sitt liv bakom galler om han sett Raoul Wallenberg! □ Abraham Kaliskis egna vittnesmål om Raoul Wallenberg är ytterst starka. Därför låg hans uppgifter också till grund för den svenska regeringens – låt oss kalla den "fråga" – till Sovjet den 3 januari i år.

Kalinski, som för tre år sedan fick lämna Sovjet och bosatte sig utanför Haifa i Israel, har tillbringat femton och ett halvt år i sovjetiska fängelser.

I Vladimurfängelset, 20 mil öster om Moskva, tillbringade han flera år i slutet av 50-talet. Där såg han med egna ögon Raoul Wallenberg på rastgård. Och han delade cell med

Om händelsen med den ryska Jan, som jag nämnde i ett brev till dig, så har jag fått en kopia av ett brev från en av Kaplans Moskvasläktingar till en släkting i Detroit: "Han ser inte alls dålig ut ("Han" = Kaplan). Han har skrivit till Anna att på ett och ett halvt år dör man inte där. Han skriver att han på Butyrkas sjukavdelning träffat en svensk som varit fången i 30 år nu, men som inte alls ser dålig ut."

Dokumentet som visar att Jan Kaplan verkligen träffat en svensk som suttit inspärrad 30 år. Ett brev från en av Kaplans Moskvasläktingar till en släkting i Detroit: "Han ser inte alls dålig ut ("Han" = Kaplan). Han har skrivit till Anna att på ett och ett halvt år dör man inte där. Han skriver att han på Butyrkas sjukavdelning träffat en svensk som varit fången i 30 år nu, men som inte alls ser dålig ut."

personer, som tidigare delat cell med Wallenberg och som kunde berätta om honom.

Kaliskis uppgifter har till punkt och pricka stämt överens med de många och säkra vittnesmål Sverige sedan länge har från just Vladimir på 50-talet.

De talar tex om att Raoul Wallenberg satt fången i fängelsets Corpus II, på andra våningen, i cell nummer 23. Kalinski har dessutom kunnat lämna ytterligare uppgifter från sin tid i Vladimir, om medfångar och annat, som när de kontrollerats har visat sig stämma.

Och för att repetera: Varför är det i dag fortfarande intressant om Raoul Wallenberg levde på sena 50-talet? Jo, därför att ryssarna envetet sedan 1957 – och nu senast alltså den 24 januari i år – upprepat att han avled i juli 1947! Ljuger ryssarna på den punkten så ljuger de naturligtvis också när de säger att han inte fanns på Butyrkas sjukavdelning 1975. För ljugit har ryssarna gjort förr i fallet Raoul Wallenberg: Ända från den 17 januari 1945, då man grep honom i Budapest, till

Abraham Kalinski läste i november en notis om Wallenberg. "Herregud! Är inte han ute ännu!?"

1957 da man alltså påstod att han sedan 1947 var död, förnekade man tom all kannedom om honom.

□ Det var en ren slump att Abraham Kalinski över huvud taget kom att berätta om Raoul Wallenberg

Det var i oktober förra året, berättar Kalinski för Veckojournalens utsände. Jag satt på ett flygplan på väg till Wien. Jag förströdde mig med att läsa den israelisk-ryska tidningen Nasha Strana. Plötsligt läste jag en notis om att Simon Wiesenthal, den kände nazistjagaren, tyckte att Sverige borde bojkotta Moskva-OS om man inte fick besked om Raoul Wallenberg.

FORTS

Ska Wallenberg räddas måste Sverige föra väsen!

vän från fängelsetiden i Sovjet (VJ har namnet).

Shifrin konstaterar:

— Kalinski talar sanning! Han kan det här. Jag var skeptisk innan. Men jag har ändrat mig. Han talar sanning. Och jag är säker på att han har sett Raoul Wallenberg!

— Och den gemensamma fängelsevännen vi har, säger Shifrin. Kalinski uppger att denne lämnade Vladimir vid en viss tidpunkt för att flyttas till ett läger i Potma. Där talar han också sanning. Den mannen kom till Potma just då. Jag vet! För då satt jag i läger nummer 7.

Abraham Kalinski var, liksom Raoul Wallenberg, förklarad död. Men tysken Mulle firade ned ett rödakorskort till honom med en sytråd. Kortet sändes. Kalinski visade yttervärlden att han levde!

"Dubrovlag", Potma. Mannen och jag blev väldigt goda vänner.

(1) Veckojournalens utsände testar också Kalinski på olika sätt, bl a att föra personer på tal, som suttit i Vladimir vid samma tid och som tidigare vittnat inför svenska UD och SÄPO om att Raoul Wallenberg fanns där då.

Gouazé! Jaså, känner du till honom, utropar Kalinski vid ett tillfälle. Det var han som fick ett par byxor av mig. Jag fick ett paket utifrån med byxor. Men jag tyckte byxbenen var för smala så jag sa: "Även om man sitter i fängelse så behöver man väl inte ha så hopplöst omoderna byxor!" Och så bytte jag bort dem mot en nagelborste som jag fick av Gouazé. Jag har den kvar ännu. Vill du se?

— Inte kunde väl jag veta att så smala byxben var moderna då på 50-talet när man satt inspär-rad...

Känner du till tysken Mulle då?

— Jovisst! säger Kalinski direkt. Horst och så tror jag han hette Teodor. Horst Teodor Mulle. En liten man. Det var han som räddade mig genom att ge mig rödakorskort som han lyckades sända ut.

Och så berättar Kalinski om hur det gick till. Kalinski, "Särskilt farlig statsbrottsling", fick ingen tilldelning av rödakorskort att sända till anhöriga. För Kalinski fanns inte, hade ryssarna uppgivit. Precis som Wallenberg. Men Mulle, som satt våningen över honom en period, fick ett kort per månad.

— Med hjälp av en sytråd firade han ned ett kort till mig, den hyggelige Mulle, berättar Kalinski. Jag skrev till min syster i Israel och berättade att jag levde och var jag fanns. Med sytråden sände jag kortet till Mulle igen, som sände iväg det som om det var hans eget. Vakterna kontrollerade aldrig vem som skrivit kortet...

Rödakorskortet är dubbelviktat brevkort. Mottagaren river av svarsdelen och sänder så sitt svar. Och det gjorde Abraham Kalinskis syster i Israel.

— Efter en kort tid kom en KGB-man, ditrest ända från Moskva, instormande i min cell med kortet i handen. Han skrek: "Hur har du kunnat sända något kort?" Jag svarade: "Det talar jag inte om förrän jag är fri!"

Med detta kort visade Kalinski yttervärlden att han levde. Det räddade, enligt honom själv, hans liv.

Och Kalinski har fortfarande det kort kvar, som han sände till sin syster.

□ Allt Kalinski berättar, alla detaljer, verkar stämma. Och han kan dessutom vittna om att Raoul Wallenberg fanns kvar i Vladimir också så sent som 1967. Då fick Kalinski höra att Simon Gogoberidze, efter 25 år i fängelse, släppts och flyttat hem till Tbilisi.

— Jag åkte dit för att träffa min gamle vän, berättar Kalinski. Och han berättade då att både Sjarija och Mamulov flyttats från Vladimir, men att Wallenberg satt kvar i cell 23 tillsammans med en fånge som hade en grå överstemössa i persian.

Till sist, Abraham Kalinski, tror du att Raoul Wallenberg lever?

— Ja, det tror jag. I arbetsläger tar man slut fort, men inte i fängelse! Titta på mig. Jag är 61 år. Syns det? Nej, det tror jag inte skrattar Abraham Kalinski. Ich bin konserviert! De femton fängelseåren har på något sätt konserverat mig. Därför är jag övertygad om att Wallenberg lever.

— Men vill ni få ut honom så måste ni föra väsen över hela världen. Med ryssarna måste man ta i! Det är det enda språket de förstår i sådana här frågor. Hade den svenska regeringen slagit näven i bordet tidigare så hade ni haft Wallenberg i Stockholm för länge sedan! □

Hennes far

JAN KAPLAN

● — Min far var en mycket stor personlighet som var älskad av många, säger Anna Bilder.

Foto: ROBERT BENGTTSSON

Av ROBERT BENGTTSSON

— Det är ingen fara med mig. I fängelset fanns också en svensk, som sultit i 30 år — också han mätte bra.

Så sade Jan Kaplan hösten 1976 på en telefonledning mellan Moskva och Tel Aviv till sin dotter Anna Bilder. I dag är fru Bilder övertygad:

— Min sjuke far har kastats i fängelse igen för att han vet för mycket om Raoul Wallenberg.

Jag träffar fru Bilder i en lägenhet i Yafo utanför Tel Aviv. Hon är om möjligt mer nervös när jag kommer än under vårt telefonsamtal dagen innan. Till dess att maken Leon noggrannt analyserat det svenska presskörnet och gett klartecken. Sedan följer förklaringen till deras oro:

För lite drygt en månad sedan offentliggjorde ingenjören Abraham Kalinski från Haifa på en presskonferens att han träffat Raoul Wallenberg i Botyrkafängelset i Moskva 1959. Och att han kände en kvinna i Tel Aviv, vars far träffat Wallenberg 1975. Då namngavs inte kvinnan — dvs Anna Bilder. Presskonferensen hölls i New York. En timme efter det att den slutat ringde telefonen hemma i den bilderska lägenheten i Yafo:

— Det var en man som talade ryska, berättar Anna.

— Han presenterade sig inte men sa att han var en vän. Och om jag ville min far väl så skulle jag tåga och inte reta de ryska myndigheterna.

Några dagar senare ringde Sveriges Tel Aviv-ambassad upp fru

● Jan Kaplan är i dag 66 år gammal. Har hans kunskaper om Raoul Wallenberg givit honom en livstidsdom?

mötte Raoul Wallenberg!

Bilder för att få hennes personliga vittnesmål. Med den hotfulla ryska rösten klart i minne blev då svaret:

— Jag kommer inte. Alltjämt är ett missförstånd!

TANDLÄKARE

Fru Bilder är tandläkare i Tel Aviv. Efter det hotfulla telefonsamtalet vågade hon inte ta emot nya patienter. Så fruktade hon för sitt eget liv.

— Kanske överdramatiserade jag det hela — men jag kunde inte undgå att dagligen tänka på de bulgariska paraplymorden i London, förklarar hon.

Så för ett par veckor sedan kom ytterligare två liknande anonyma telefonsamtal — ett på ryska, ett på engelska. Båda med samma vänskapligt kamouflerade hot.

Efter det sista samtalet tänkte Leon och Anna om. De beslöt sig för att trotsa de misstänkta KGB-påtryckningarna.

— Vi förstod att enda chansen att rädda pappa är att skapa opinion för hans frisläppande i väst, säger Anna.

— Att hans bästa chans ligger i att den svenska regeringen agerar. Jag har varit i kontakt med israeliska myndigheter. Där delar man den uppfattningen.

Anna Bilder får kämpa mot

tårarna när hon berättar sin fars historia. Jan Kaplan var administrativ chef för Tchaikovsky-konservatoriet i Moskva. Han fick den höga befattningen trots att han aldrig var medlem i kommunistpartiet. Vid slutet på 60-talet började han sin sk antisovjetiska verksamhet. Han byggde upp en organisation för att förse fattiga Moskva-judar med pengar till utresehandlingar.

HUNDRATALS

— Varje fall kostade minst 400 rubel. Exakt hur många som fick hjälp att komma till Israel vet jag inte. Det måste ha varit hundratal, berättar Anna. Anna och Leon utvandrade till Israel 1973. Meningen var först att makarna Bilder skulle följa med. Men pappan beslöt sig plötsligt för att stanna kvar ännu en tid för att fortsätta hjälpverksamheten. Året därpå blev han fängslad. Någon officiell dom känner Anna inte till. Men hon säger:

— Min far var alltid mycket frispråkig. Kanske var han för från i kontakterna med de ryska myndigheterna.

SLÄPPTES

På hösten 1976 kom helt oväntat det telefonsamtal från Jan Kaplan

till dottern — som för svenskt vidkommande är så intressant. Samtalet under vilket herr Kaplan jämförde sitt hälsotillstånd med "en svensk som suttit här i 30 år". Samtalet som ringdes samma dag som Kaplan släpptes fri.

Jan Kaplan var inte helt frisk. På en sjukdom, vilken är okänd, lades han in på ett sjukhus efter de två åren i Botyrkafängelset. På sjukhuset fick han — enligt vad mamman senare berättat — reda på att han skulle fängslas på nytt. Då flydde han — till avlägsna släktingar i en avlägsen by! Och lyckades hålla sig gömd i ett år!

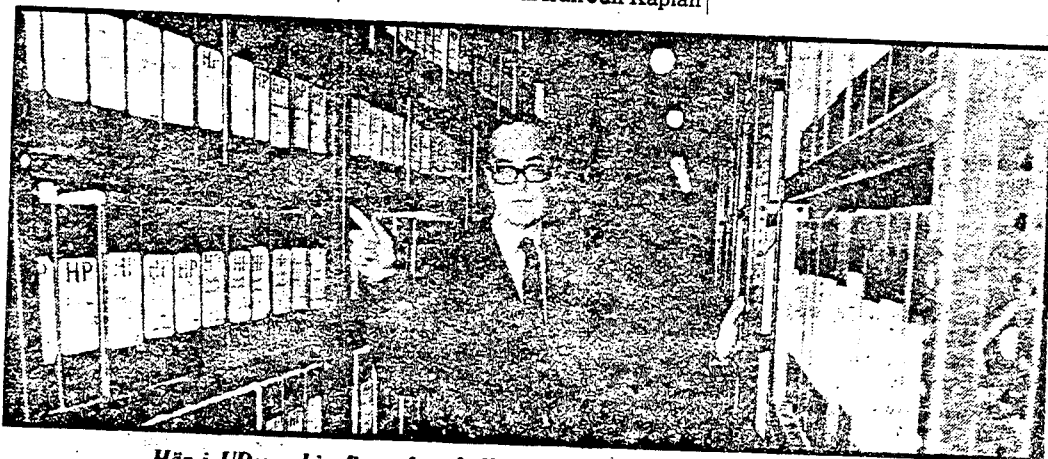
66 ÅR

När han hittades 1977 fördes han till ett läger någonstans vid Uralbergen. Exakt var detta läger finns har Annas mamma inte vågat berätta i telefon eller per brev. Hon har bl a sagt:

— Din pappa pratade för mycket. Jag vill inte göra detsamma.

Jan Kaplan är 66 år gammal. De kunskaper han med några få ord avslöjade 1976 om en svensk medfånge kan ha betytt ett lägerstraff på livstid. Eller kan en svensk diplomati bli hans räddning?

Det är det halmsträet som Anna och Leon Bilder nu greppar efter.

Här i UD:s arkiv finns fyra hyllmeter pärmar med hemligstämplade uppgifter om Raoul Wallenberg. Här är arkivchefen Wilhelm Carlberg i en av arkivgångarna.

Här finns det hemliga

arkivet om Wallenberg

Fyra hyllmeter pärmar fyller uppgifterna om Raoul Wallenberg i utrikesdepartementets hemliga arkiv. Materialet om Wallenberg är fortfarande hemligstämplat. Här finns alla frågor och svar om den unge svenske affärsmannen som räddade många judar undan nazisterna.

Raoul Wallenberg försvann i

januari 1945 då ryssarna trängde in i Budapest. Det sista man fick veta om honom var, att han hade gett sig av till ryska högkvarteret med en stor summa pengar för att förhandla om frigivande av ungerska judar.

Raoul Wallenberg dog i Ljubljana-fängelset den 17 juli 1947. Det beskedet lämnade ryska regeringen 1957. Sedan dess har många vittnet hört av sig och hävdar, att de sett Wallenberg i olika fängslar i Sovjet.

Den senaste uppgiften om Wal-

lenbergs öde var ett vittne som framträdde i januari i år och berättade att han 1975 hade sett Raoul Wallenberg på ett sjukhus i Moskva.

Raoul Wallenbergs mamma, som under alla åren arbetat för att få visshet om sonens öde, dog den 12 februari i år. Hon fick trots alla vädjanden till Stalin, Chrusjtjev, Brezjnev, Hammarskjöld, Waldheim, Erlander och Palme, aldrig veta vad som hänt sonen. Om han fortfarande lever.

U P & I: (A)
ul m
H

Kabinettssekreterare Leif Leifland
Utrikesdepartementet

80

P 2 EU I

Tidningsartikel om Raoul Wallenberg
(4 bil)

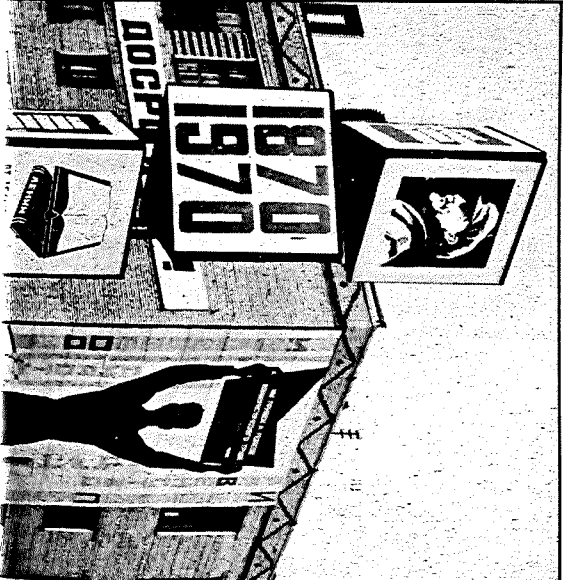
Broder,

Bifogade helsidesartikel om Wallenberg från lördagsnumret av Morgenbladet synes i huvudsak bygga på en tidigare artikel i Veckojournalen. Dess sakinhåll torde sålunda knappast innehålla något av nyhetsvärde för Dig. Sänder likväl in den som ett prov på hur man även på denna sidan gränsen alltfört engagerarsig i Wallenberg-frågan.

Med vänliga hälsningar
Leif Leifland
Finn Börjeson
Finn Börjeson

ms

Nye sensasjonelle opplysninger om den fengslede svenske diplomaten

To dager senere ble Jan Kaplan, 66 år gammel, arrestert. I dag er han tvangsinnlagt i en psykiatrisk anstalt i Kominternrepublikken ved Ural-fjellene, nærmere hundre mil fra Moskva.

Den sovjetiske ambassadøren i Stockholm, den ikke utjente Aleksandra Kollontay, forsøkt at Wallenberg hadde det helt utmerket i sovjetisk fangenskap — og at han i løpet av kort tid ville bli løslatt og sendt hjem.

Men i januar 1977, mens han var i fangenskap, fikk han brev av 3. august 1977, men fru von Dardel mottok iallefall en kvittering fra Kremli om at hennes brev var kommet frem.

Senest i 1972 fikk hun informasjon om at hennes sønn var i live. Det svenske utvekslingsbyrået har også truffet den kjente eksil-

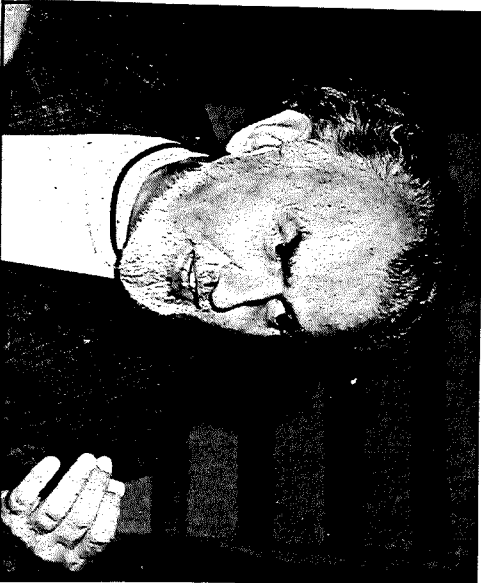
kjøpt ei å reude luseiter av ungarske jøder fra de nazistiske gasskammerne.

Ingen har lov til å tro på den sovjetiske legnen om at Wallenberg døde i 1947. Vi må tro at han fremdeles er i live. Og verden må ikke gi seg før han blir løslatt.

Propaganda og propaganda. Kremli har aldri innrømmet at den forsvunne svenske diplomaten Raoul Wallenberg sitter fengslet i Sovjet. Den offisielle versjon siden 1957 har vært at Wallenberg døde i 1947.

— Jeg er ikke i tvil om at Wallenberg lever. Jeg har selv sett ham i fangenskap — på et tidspunkt da sovjetiske myndigheter hadde sagt at han var død for mange år siden, sier Abraham Kalinski.

— Jeg kan forsikre at Kalinski taler sannheten om Wallenberg, erklærer Abraham Shifrin.

Dette er Sovjetunionens fasade utad. Den røde plass med millitærparader og raketter. Bakscenen av medaljer og fangelsler og fengsler. I ett av dem holdes Raoul Wallenberg fremdeles fengslet.

1979-03-13

Departementsrådet Sven Hirdman

UTRIKESDEPARTEMENTET

204

STRÄNGT FÖRTROLIGT

Wallenbergaffären
(bil)

P 2 Eni

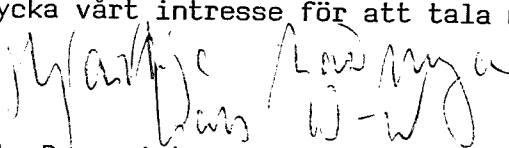
Broder,

Vi får nu en jämn ström av brev i Wallenbergaffären, vilka måste vara resultat av Mrs Lantos verksamhet och de annonser som man låtit införa i pressen här, liksom av Jack Andersons kolumner, som vi ju sänt in och som sprids vida omkring i USA. Vi svarar först på alla brev. Som regel är de vänliga och uttrycker intresse och förhoppningar om att Wallenberg snart kan återfinnas i livet och släppas. I den mån de anklagar den svenska regeringen för att inte göra något, svarar vi med en lite stramare inledning. Annars följer våra svarsbrev närslutna modell.

./1

./2

I dag fick vi bifogade brev från en professor i Managua, Nicaragua, som jag inte vill underlåta att delge Er. Det kan nämligen möjligen kasta något ytterligare ljus över varför Raoul Wallenberg alls blev tagen i förvar av ryssarna. Författaren, som uppenbarligen är en ättling till den mycket välkända ungerska familjen Bethlen, inte minst berömd i Ungerns politiska historia, har tydligen som yngre tillsammans med sina föräldrar träffat Wallenberg i Budapest och arbetat tillsammans med denne och Valdemar Langlet för att rädda ungerska judar. Påståenden om att ryssarna skulle ha anklagat Wallenberg för att hysa ryska desertörer i svenskhusen i Budapest är ny för mig. Det vore kanske idé att söka få ett samtal med professor Bethlen? Att nå honom i Nicaragua är väl inte så lätt men av allt att döma, namnsättningen, det faktum att han är Fulbrightprofessor, är han amerikan numera. Vi kunde, om han är okänd i dossiern, skriva till honom och uttrycka vårt intresse för att tala med honom i ärendet.

Mats Bergquist
MI

Bil.....t hbr...*Bergquist*—
Hirdman.....1979-03-13

MALL FÖR BESVARANDE AV BREV RÖRANDE RAOUL WALLENBERG

Dear Mr (Mrs)

Many thanks for your kind letter of concerning the fate of our countryman, Mr Raoul Wallenberg.

The Swedish Government has never accepted as final the Soviet statement that Mr Wallenberg died in the Ljubljanka prison in Moscow in July 1947. You can rest assured that no efforts have been spared and will be spared to obtain the truth in regard to Mr Wallenberg. New evidence is systematically analyzed and new interviews are being held. The Swedish Government is well aware of the feeling of many of those that Mr Wallenberg helped to freedom and very much appreciate their concerns. Recent evidence to the effect that Mr Wallenberg has been alive after 1947 has led the Swedish Government to, once more, get in touch with the Soviet Government, but as you can see from the attached press release, to no avail. However, the Swedish Government will continue its work. A new white paper will be published this year or next where additional documentation will be made public.

(As to your kind offer to act on behalf of Mr Wallenberg, every expression of sympathy and concern, such as we are now receiving from many quarters, is obviously most welcome.)

WW or MB

M. B.

Managua, Nicaragua
Febr. 28 1979

Your Excellency :

The Febr. 20th report of the Miami Herald about Raoul Wallenberg struck a very deep cord in my heart. - Somehow I also have the feeling he is still alive.

My late Parents, my Sister Maria and I worked very closely with the late Prof. Waldemar Langlet and Raoul Wallenberg day-by-day in those days in Budapest. I remember vividly that on one occasion when I went with him to VAC he succeeded stopping the entire train jammed packed with would be deportees and saved the life of thousands all headed for sure death. The commander spit in Wallenberg face in furor - by Wallenberg did not loose his temper. He won the argument and saved lives.

In January 1945 soldiers of the 3rd UKRAINIAN ARMY looted various protected houses - flying the Swedish flag - and molested the inhabitants, mostly frightened victims of Nazi persecutions. The roudy behavior of the "liberators" did not change much for the better in those weeks and Rodion Malinovsky the Commander, had a serious argument with Wallenberg over these issues. Malinovsky insisted that the looters were "Russian speaking German deserters" and had nothing to do with members of his army. - Wallenberg had proof to the contrary. The russians decided to silence him. - It could easily be that the imprisoned Swede in Eastern Russia is Wallenberg.

If some face-saving de -

Vise could be found the Soviet Authorities might cooperate.

I do pray to the Almighty with my Family that justice might prevail. Please use your talent and good offices to help that outstanding man whom we so admired, it certainly would be a red-letter day if Wellenberg could be found and freed.

Thank you for reading his letter and accept our very best wishes

Francis R. Bethlen

Francis R. BETHLEN
FULBRIGHT VISITING Professor
Apartado Postal 5740
Managua, Nicaragua

To: H. E.
Ct. Wachtmeister
For your information
and disposal

THE UNITED STATES MILITARY REPRESENTATION
ON THE
ALLIED CONTROL COMMISSION FOR HUNGARY
Budapest

1 August 1945.

Lord and Lady, the Count and Countess Paul Bethlen
BUDAPEST
Szep Utca 5 II, 1.

Your Lord and Ladyship,

On behalf of the ~~Commanding~~ General of the United States Forces in Hungary, I wish to thank you for your noble and charitable services you and your family rendered to the American pilots, prisoners of war hospitalized at the 11th Honved Hospital during the difficult days of the German occupation of 1944 and during their reprisals.

The United States Government is deeply gratified and appreciates what you have done at the very risk of your own lives in delivering food, clothing, giving protection etc. to our soldiers fighting for a free and liberated Europe.

We also thank you for your assistance in working for the Allied cause in obtaining the final freedom of your beloved land. Really, your work is deeply appreciated.

With best regards and sincere wishes for your family.

FOR THE COMMANDING GENERAL:

Lawrence R. Hagy
LAWRENCE R. HAGY
Major, AC
Executive.

This letter's original - a letter addressed to my late Parents - is on file at the TRUMAN Memorial Library in Independence, Missouri.
X Aug 11/1945

PAUL BETHLEN M.S. P.D.

Avsändningsort

UD, Pressbyrå/ E Pierre, sj

Ärende

Raoul Wallenberg

Adress

Svensk Moskva

Text

Datum

1979-03-21

Avd

Grupp

Mål

Dagens DN har helsidesartikel om Wallenberg och nedanstående artikel av Disa Håstad:

Cit. Nya tips till UD: Svensk fängslad 30 år i Sovjet

SVenska UD har fått ytterligare tips om en svensk fånge i Moskva som ännu skulle vara i livet efter 30 år. Det skulle kunna syfta på Raoul Wallenberg. DN fick meddelande om detta av Abraham Kalinski, samme man som nyligen lämnade UD uppgifter i som tydde på att Wallenberg skulle kunna ha varit i livet 1975.

Det var en Sovjetmedborgare som i fängelsesjukhuset i Butyrki i Moskva skulle ha träffat "en svensk som suttit inne i 30 år". Det nya tipset gavs till ambassaden i Tel Aviv av en f d Sovjet-medborgare, född 1950, som nu har emigrerat, och är ungefär lika vagt.

Denne Sovjetmedborgare skulle vid majhelgen förra året ha suttit med en god vän och dennes far som arbetade i säkerhetsorganen. Fadern skulle ha sagt till sonen och dennes unge vän:
- Kom till oss i Ljubjanka. Där har vi en borgmästare från Smolensk som suttit inne i 30 år och en svensk som suttit inne lika länge.

När den unge mannen hade emigrerat och kommit till Israel fick han syn på en artikel i en tidning om Kalinski och dennes Wallenberg-vittnesmål.

Han trodde då att det han själv hört möjligen kunde syfta på samma person och vände sig till svenska ambassaden i Tel-Aviv. Abraham Kalinski har sedan personligen varit i kontakt med den unge mannen. Slutcit.

Cabinet

Pol I, depr Hirdman, GN

Arende

Datum

1979-03-21

Änd

Grupp

Mål

Adress

Svensk

TEL AVIV

ex t: Hirdman

Text

Wilkens från Hirdman re Wallenberg.

Kalinski ringde igår Disa Håstad, DN, och berättade att han varit hos Dig med Protassov och vad dennes vittnesmål gick ut på. Håstad ringde till mig för att få uppgifterna bekräftade. Jag bekräftade endast att Kalinski vid besök hos Dig tillsammans med en annan ryss lämnat vissa uppgifter, som anslöt till dem han tidigare lämnat. Jag vädjade till Håstad att inte publicera namnen på personer som fortfarande befinner sig i Sovjet, vilket hon heller inte gjorde i sin korta artikel i DN idag. Pressbyrån talar denna.

Kalinski är allt en riktig pratmakare.

Cabinet

R
#90322
1405/WAR
P 2 Em T
Pr

CABINET STOCKHOLM 1979-03-21

SVENSK TEL AVIV

58 ✓ FRAAN PRESSBYRAAN. DAGENS DN HAR HELSIDESARTIKEL OM WALLENBERG OCH NEDANSTAAENDE ARTIKEL AV DISA HAASTAD:

CIT. NYA TIPS TILL UD: SVENSK FAENGLAD 30 AAR I SOVJET.

SVENSKA UD HAR FAATT YTTERLIGARE TIPS OM EN SVENSK FAANGE I MOSKVA SOM AENNU SKULLE VARA I LIVET EFTER 30 AAR. DET SKULLE KUNNA SYFTA PAA RAOUL WALLENBERG. DN FICK MEDDELANDE OM DETTA AV ABRAHAM KALINSKI, SAMME MAN SOM NYLIGEN LAEMNADE UD UPPGIFTER I SOM TYDDE PAA ATT WALLENBERG SKULLE KUNNA HA VARIT I LIVET 1975.

DET VAR EN SOVJETMEDBORGARE SOM I FAENGELSEJUKHUSET I BUTYRKI I MOSKVA SKULLE HA TRAEFFAT "EN SVENSK SOM SUTTIT INNE I 30 AAR". DET NYA TIPSET GAVS TILL AMBASSADEN I TEL AVIV AV EN F D SOVJETMEDBORGARE, FOEDD 1950, SOM NU HAR EMIGRERAT OCH AER UNGEFAER LIKA VAGT.

DENNE SOVJETMEDBORGARE SKULLE VID MAJHELGEN FOERRA AARET HA SUTTIT MED EN GOD VAEN OCH DENNES FAR SOM ARBETADE I SAEKERHETSORGANEN. FADERN SKULLE HA SAGT TILL SONEN OCH DENNES UNGE VAEN: - KOM TILL OSS I LJUBJANKA. DAER HAR VI EN BORGMAESTARE FRAAN SMOLENSK SOM SUTTIT INNE I 30 AAR OCH EN SVENSK SOM SUTTIT INNE LIKA LAENGE.

NAER DEN UNGE MANNEN HADE EMIGRERAT OCH KOMMIT TILL ISRAEL FICK HAN SYN PAA EN ARTIKEL I EN TIDNING OM KALINSKI OCH DENNES WALLENBERG-VITTNESMAAL.

HAN TRODDE DAA ATT DET HAN SJAELV HOERT MOEJLIGEN KUNDE SYFTA PAA SAMMA PERSON OCH VAENDE SIG TILL SVENSKA AMBASSADEN I TEL-AVIV. ABRAHAM KALINSKI, HAR SEDAN PERSONLIGEN VARIT I KONTAKT MED DEN UNGE MANNEN. SLUTCIT.

CABINET

CABINET STOCKHOLM KL 14.55

PIERRE/SJ

1979-03-21

R 18

Departementsrådet
Sven Hirdman

UTRIKESDEPARTEMENTET

*Karls last Protassovs brev
Nahra-amb. Enj,
JH*

59

IN	NG	U	R
10-11			
P	2	En	I

STRÄNGT FÖRTROLIG

h h

Wallenbergärendet - insänder nedteckning av Alexander
Protassov

(2 bil)

Broder,

- ./1 Härmed insänds (i original) en av Alexander Protassov
nedskriven berättelse på ryska om vad han hörde i
./2 Moskva i maj 1978. Som framgår av likaledes bifogat
brev 1979-03-19 från Abraham Kalinsky är det den
senare som på min anmodan ombesörjt och vidarebefordrat
nedteckningen.

Håkan Wilkens

*Din tillgivne
Håkan W.*

*PS. Fick just ditt senaste telegram. Inbaktningen i
karakterseringen av saken är meningsfull
om det inte varit att du inte får veta vad
kan säga mer om på senare. H*

Bill... 1979-02-21
Hirshman

Прочитав в первых числах февраля 1979 г. статью А. Каминского о судьбе шведа Вименберга Рауля, который был похищен советскими тайными в январе 1945 г., я вспомнил следующее, недавно услышанное мною высказывание одного московского подполковника КГБ, отца моего друга.

Я Протасов (Рингер) Александр, инженер - радиоэлектронщик, 1950 г. рождения, эмигрировав из Москвы 22 октября 1978 г. В Москве, где я родился и проживал до своего выезда, я дружил с Когубеевым Игорем Леонидовичем. Я часто бывал в его доме, особенно по советским праздникам. В майские праздники 1978 г., я как обычно был у Когубеевых и за праздничным столом при хорошем настроении мы разговорились о наших планах о эмиграции из Советского Союза. Сидевший за столом отец Игорь, Леонид Когубеев, перед которым мы

обычно в домашней обстановке не срывали свои намерения, будучи сильно пьяным, погрозив пальцем, том в шутку, том всерьез сказал: "Вам что, захотелось ко мне на Рубинку? Там у вас обоих (имел ввиду жену и его сына Игоря) будет достаточное время подумать куда поехать. У нас сидят прочно. Вот бурлацкий Смоленский петух сидит уже 34 года и еще один швед столько же сидит за решеткой". Это высказывание, отучающее друга, подполковника КГБ Кочубеева Леонида, я отчетливо запомнил, читал газету в узкой шведской Валленберга, хотя фамилия, Валленберг, это тогда не устоялось.

Адрес, вышеупомянутого Леонида Кочубеева следующий:
СССР г Москва. Набережная Максима Горького рядом с Московским Технологическим институтом, номер дома я не помню точно.
Москва тел N 233 3418 Рингер

Abraham Kalinski

Keren Haysod 24 Apt. 22

Nahariya

Tel. 04-926-294

Nahariya 19 FÄHRER März 1979

1222
Bil. 9
SKR. Nr. hbr. 19.7.79-DB-2-1
Ambis i Tel Aviv

Wilkins - Hirdman
P 2 Bu²

An Herr
Wilkins

Sehr geehrter Herr Wilkins,

Beiliegend eine handgeschriebene Aussage von Ing. Alexander PROTASOW.
Ich fuhr speziell zu Herr Protasow nach Kiriat Schmone, wo er vorübergehend arbeitet, da ich überzeugt bin, daß seine Aussage wahr und wichtig ist.

Ausserdem bitte ich Herrn Leifland darauf zu achten, daß von Sowiet Seite bis heute keine öffentliche Reaktion vorliegt. So wie ich die Sowiets kenne ist ihr Verhalten sehr sonderbar, vermütlich ungewöhnlich. In solchen Fällen (erwartete ich) bezeichnen ~~Kenne~~ sie Leute wie mich als "Spion", "Imperialistenagent", "Provokateur", oder "Krimineller", oder noch anderer "schöner" Bezeichnungen.

Deshalb bin ich überzeugt, daß die Sowiets hoffen, daß es ihnen wieder gelingen wird, die Wallenbergaffäre auf viele jähre in vergessenheit zu bringen.

Hochachtungsvoll

Abraham Kalinski
Abraham Kalinski

1979-06-01

GN

Jag läste i början av februari 79 Kalinskis artikel om svensken Raul Wallenbergs öde och att han greps av sovjetiska tjeckister i januari 45. Då erinrade jag mig följande, som jag nyligen hörde av en KGB-överstelöjtnant i Moskva. Han är far till en av mina vänner.

Jag är Aleksandr Protasov (Ringer) och är radioingenjör, född 1950. Jag emigrerade från Moskva 781022. Jag är född i Moskva och bodde där till min utvandring. Där umgicks jag med Igor Leonidovitj Kotjubeev. Jag var ofta hemma hos honom, speciellt vid sovjetiska helger. Vid 1-majfirandet 1978 var jag som vanligt hos Kotjubeev och satt till bords där. Under god stämning samtalade vi om våra planer på utvandring ur Sovjetunionen. Vid bordet satt också Igors far, Leonid Kotjubeev, som vi inte dolde våra avsikter för, då vi var i denna hemmiljö. Han var kraftigt berusad och hotade med pekfingret. Halvt på skämt, halvt på allvar sa han: "Vad säger ni, vill ni att jag skall hamna i Lubjanka? Där får ni båda (han tänkte på sonen och på mig) tillräcklig tid för att tänka på vart ni ska resa. Hos oss sitter man för evigt. Så har t.ex. Smolensks borgmästare suttit inne i 34 år, och dessutom har en svensk suttit bakom galler lika länge". Detta uttalande av min väns fader, överstelöjtnanten vid KGB, Leonid Kotjubeev kom jag ihåg mycket klart, då jag läste i tidningen om svensken Wallenbergs öde, även om han då inte nämnde efternamnet Wallenberg. Ovannämnde Leonid Kotjubeevs adress är:

SSSR

Moskva

Naberezjnaja Maksima Gorkogo

(vid Moskvas tekniska institut, jag kommer inte ihåg husets nummer exakt)

Moskva tel. 233 3418

Ringer

1979-03-21

27/3

Om Jirindman: SP

W

LC JM

Kabinettssekreterare Leif Leifland
Författarvägen 9

161 40 BROMMA

INK. UTRIKES DEP.		
D.N:o 225-1751		
1979-03-20 23		
AVD. P	GR 2	MÅL 647

Wallerberg
ärendet

Statsföretag

HAMNGATAN 6
BOX 7827
S-10397 STOCKHOLM
TELEFON 08-24 29 00
TELEX 11454 STAFAB

Broder!

Självfallet har jag med intresse läst intervjun med Kalinski i Veckojournalen. Ehuru jag inte vågar lita på mitt minne av materialet efter över 20 år har jag intrycket, att Kalinskis tidsuppgift 1955 inte stämmer med en del andra vittnesmål om Vladimir. Förklaringen kan tänkas vara, att Kalinski tagit fel på året. Hans åtgärd att ringa till Sovjet och fråga om W. är häpnadsväckande mot bakgrunden av hans långa erfarenhet av KGB. Han kan knappast vara en eftertänksam person. Jag har emellertid kommit på en hypotes, som kan förklara den bristande överensstämmelsen i tidsuppgifterna. Möjligen finns detaljer i materialet som kan belysa den.

Jag rekapitulerar hur jag på den tiden uppfattade vissa förhållanden. Redan innan något vittnesmål om W. efter Lefortovskaja kommit in, misstänkte jag, att W. förts till Versjnje Uralsk, Vladimir eller ett tredje fängelse, vars namn jag för ögonblicket inte kommer ihåg men som jag sett Solsjenitzyn nämna som en tredje förvaringsplats för politiska fångar. Uppgifter om ryska fångelser kom på olika vägar och var inte alltid av den art, att de kunde sättas i förbindelse med W.-ärendet, varför allt inte finns i akten.

Det fanns en lucka på några år i vittnesmålskedjan efter Lefortovskaja. Vi spekulerade åtskilligt över detta. Hade W. suttit i ett annat fängelse, innan han kom till Vladimir? Hade uppgifterna om hans vistelse i Vladimir som enda grund, att i början av 50-talet grannar till honom från Lefortovskaja förts till Vladimir och där genom att tala om honom skapat föreställningen, att han satt i Vladimir? Allteftersom fler vittnesmål kom in om Vladimir, föreföll det alltmer osannolikt, att dessa uppgifter kunde bero på en sammanblandning av 46-47 i Lefortovskaja och 50-talet i Vladimir.

Vad jag nu undrar är, om förklaringen till den bristande överensstämmelsen kan vara, att vissa vittnesmål om W:s

vistelse i Vladimir före 1955 kan bero på den nämnda sammanblandningen, under det att andra berodde på att han faktiskt förts dit 1955. Den frågan ställde vi aldrig klart.

Det är tänkbart, att frågan kan belysas genom fingranskning av de gamla vittnesmålen. UD har kanske redan studerat detaljerna ur den synpunkten. Då slår jag in öppna dörrar med detta brev.

På den tiden jag arbetade med ärendet föreföll det ju fullt möjligt, inte minst efter Stalins död, att ryssarna skulle utlämna W., om de ställdes inför hård bevisning. Ehuru numera det hoppet är svagt, är det dock möjligt, att det kommer ytterligare vittnesmål, som ger en helt övertygande bevisning att W. icke dött i Lefortovskaja utan förts därifrån. Om man i dag i UD är beredd arbeta på det polisiära sätt vi på sin tid bedrev ärendet, skulle man försöka spåra upp personer, som suttit i Versjnje Uralsk. Vi inriktade oss aldrig på det spåret utan på Vladimir, därför att vi fick uppgifter därifrån. Möjligen var detta en underlåtenhet. Jag kan förstå hur tidsödande detektivarbetet måste vara. Inte minst måste ju ny personal ha stort besvär att leva sig in i ärendet.

Gogoberidze värderade jag som en särskilt intressant sagesman, eftersom uppgifterna om honom tydde på att han kunde vara en man, som hade förutsättningar att skilja hörsägnerna från fakta i ett ryskt fängelse. Det antagandet grundade jag på att han tydligen hade en stark karaktär med fast uppträdande mot fångvaktarna och var hemtam i fängelselivet. Sitter han nu internerad igen?

Schögggl hörde jag själv i Wien och skrev ned en slags psykoanalys av denne själsligt skadade man. Vissa detaljer i hans berättelse gav intryck av reell upplevelse, bl.a. hans uppgift att han av misstag förts in i den cell i corpus II, där W. satt. Men går hans tidsuppgift ihop med Kalinskis? Schögggl hoppade hit och dit i sin berättelse om sina upplevelser. Episoden med W. kom klart och sammanhängande. Det fanns ingen anledning tro, att han diktat upp förloppet, att han strax hade förts ut ur cellen, därför att ett misstag begåtts. Svårigheten låg snarare i den osäkra identifikationen av W. Händelsen kan ha inträffat, men han kunde ha fått för sig, att det var W., då han sedermera hört eller läst om denne.

Att det ryska svaret någon tid sedan jag lämnat UD delvis var lögnaktigt råder det inget tvivel om. Ryssarna skulle inte ha haft ringaste svårighet att få fler uppgifter om W. än den anteckning i en läkarjournal, som de hänvisade till. Detta förhållande jämte formuleringen "måste man draga slutsatsen att..." betydde, att de höll en bakväg kvar att smita ut, om de skulle ställas inför

absolut bevisning, att W. icke dött i Lefortovskaja. Enligt pressen skulle de efter Kalinskis vittnesmål ha svarat "intet nytt". Om de har rent mjöl i påsen, varför gör de inte slut på saken genom att säga, att de undersökt om han suttit i Vladimir (så sent som 1967!) och funnit, att Kalinskis uppgifter är helt felaktiga? Det vore inte stort besvär. Man kan ju tänka sig, att de i princip inte vill svara med sådana undersökningar på varje nytt vittnesmål, men nog är det svagt, att de hela tiden nöjt sig med att hänvisa till sin oförmåga att få fram fakta.

Redan för mer än 20 år sedan använde Undén uttrycket, att ryssarna ansåg ärendet "politiskt avslutat". Vad man skall lägga in i detta uttryck kan diskuteras. Vi hade ju inte avsett, att framstötarna i ärendet skulle påverka hela det politiska förhållandet mellan Sovjet och Sverige, medan ryssarna tycks ha misstänkt detta. Möjligen menade Undén, att ryssarna inte skulle medge något, vilka bevis vi än hade.

Tidigare har jag till Dig sagt, att motivet för vårt energiska arbete med ärendet var att söka förebygga en tänkbar situation, i vilken handfasta bevis framkom, att W. fanns i livet, medan UD för länge sedan upphört att driva efterforskningar. En sådan situation hade utlöst en häftig inrikespolitisk diskussion och skadat UD:s anseende. Undén var ju tämligen okänslig för presstormar och lade säkerligen mindre vikt vid den synpunkten än jag. Ulla Lindström kritiserar i sina memoarer mitt agerande och säger något om "fanatism". Det kan ligga något i detta. Jag hade efter att 1933 ha läst Mein Kampf och besökt Tyskland på hösten en tämligen fanatisk inställning mot nazismen och dess antisemitism lika väl som mot det ryska polisväldet och dess antisemitism.

Redan 1933 hade det drama inletts, som nu skildrats i Holocaust. Apropos detta vet jag med bestämdhet, att varken Kreisky eller Willy Brandt 1942-43 hade någon föreställning om omfattningen av judeförintelsen.

Du behöver inte svara på detta brev. Vi kan väl växla några ord nästa gång vi ses.

Arne S. Lundberg
Arne S. Lundberg

1979-03-23

R 18

Departementsrådet Hirdman
Utrikesdepartementet

STRÄNGT FÖRTROLIGT

Wallenberg-ärendet

hbr Hirdman - Rydning 1979-02-23

Broder,

Vi har studerat de handlingar Du översände, men några särskilt begåvade synpunkter har vi inte att anföra.

Protassov kan knappast betraktas som ett självständigt vittne, eftersom hans kontakt med Wilkens förmedlats av Kalinski. Vittnesmålet kan ha inspirerats av denne lika väl som det kan vara bona fide. De kontrollerbara uppgifterna stämmer i varje fall delvis. Telefonkatalogen för Moskva upptar en L. Kotjubejev med adress Gorkij-kajen. Vederbörande är innehavare av två telefoner, vilket är ovanligt. Intetdera numret stämmer helt med det av Protassov angivna. Det radiotekniska institut vid vilket Protassov enligt betygskopian studerat 1967-1975 ligger åtskilliga kilometer från Gorkij-kajen. Detta kan naturligtvis vara fullt naturliga minnesfel. Man kan förundra sig en smula över att Protassov sluppit ut ur detta land såpass lättvindigt, men ingenting i hans historia är orimligt.

Vad Tandbergs papper beträffar tog han ju vid ett besök hos Leifland för vid pass ett år sedan upp "the Bulgarian connection". Om nu den ene bulgaren eliminerats och den andre skadats lär det inte finnas mycket att hämta denna väg. Uppgifterna från "Edward" länkar på ett intressant sätt ihop Kalinskis berättelse med Moshinskis "möglande bröd" i Irkutsk, men det rör sig ju om ytterst vaga fjärde- och femtehandsutsagor av intet bevisvärde. Salkinder förefaller då ha konkretare saker att berätta, och vi får verkligen hoppas

att han övervinner sina betänkligheter. Det vore sorgligt om Kalinski genom sin omdömeslöshet i fallet Kaplan skulle avskräcka andra vittnen från att berätta vad de vet.

Efter hand finns det åtskilliga uppgifter om en svensk eller skandinav, vilken likt en sentida "mannen med järnmasken" dyker upp än här, än där i den sovjetiska fängelsevärlden. Är detta en myt, framkallad av våra efterforskningar i fallet Wallenberg, eller återspeglar de en faktisk existens? Kanske får vi aldrig klarhet i detta.

Hjärtliga hälsningar

Jan L.

Jan Lundvik

102

22

18. MRS 1979

P 2 8m-5

L18

En

ang. Raoul Wallenberg

BERLIN

1979-03-26

Nr. 22 HP 1

Överlämnas av Generalkonsulatet i Berlin till
UTRIKESDEPARTEMENTET.

Claes König

Claes König

Postfach 330226
1 Berlin 33
(Winfriedstr. 35
1 Berlin 37)
West-Berlin
9.3.79

An den Präsidenten der
Bundesrepublik Deutschland
Herrn Walter Scheel
Kaiser-Friedrich-Strasse 16

5300 Bonn 1

fm.

Als fast die gesamte Welt schwieg zum "Holocaust" riskierte Raoul Wallenberg sein eigenes Leben und rettete Tausenden das Leben vor Eichmann/Auschwitz; Deutschland, Schweden und Israel müssen ihn oder seine sterblichen Überreste von der UdSSR freikaufen oder umtauschen unter Wahrung des Prestiges der UdSSR!!!

Sehr geehrter Herr Bundespräsident!

Am 1.3.79 begegnete ich Ihnen rein zufällig 2 Mal. An der Berlinischen Galerie sprach ich Sie an wegen Herrn Raoul Wallenberg der alles versuchte um tausenden von Juden zu retten. Sieben meiner Angehörigen kamen auch in KZ um; darum interessiere ich mich für den "Fall Wallenberg". Es gibt eine Wallenberg Strasse in Berlin. Kurz vor 18.00 betraten Sie und Herr Dr. Franzke das KDW. Ich wollte aber nicht aufdringlich sein und sprach nur mit einem Chauffeur... Bis jetzt hat man, soviel ich weiss, immer nur versucht die UdSSR unter Druck zu setzen. Warum versucht man nicht Raoul Wallenberg freizukaufen oder umzutauschen, ihn oder seine sterblichen Überreste?!?! Dies ist keine anti-sowjetische Propaganda sondern einfach eine Aktion FÜR Wallenberg!!! Man kann ja dies ja auch Geheim tun um das Prestige der UdSSR zu wahren! Natürlich kann man sagen, dass dies eine Sache der Schweden, der Israelis etc. ist.... Wenn man aber an Gott glaubt und auch gläubt, dass Moral und das Gute im Leben einen Sinn haben, dann muss man diesem Menschen helfen; Wir müssen alle einmal vor Gott stehen und da zählt nur der Mensch und seine gute Taten. Vielleicht könnte Präsident Carter helfen- der Verfechter der Menschenrechte!!! Laut Aussegn-unter Eid- hat man Wallenberg noch 1975 gesehen; kürzlich hörte ich, dass dies villeicht auch für 1977/8 der Fall sein soll=dies kann ich noch nicht ganz bestätigen...dann sollte man von der UdSSR verlangen-aus religiösen und taktischen Gründen-ihn oder seine sterblichen Überreste.... Der schwedische König kommt ja bald nach Deutschland...

Ich füge hiermit bei 2 Artikel über Herrn Raoul Wallenberg: die "Welt" v. 8.2.79, Seite 8 und Encyclopaedia Judaica, Keter Publishing House, Jerusalem 1974, Band 16. Eine Kopie dieses Briefes geht an die Mutter von Herrn Wallenberg, Frau Maj von Dardel, Auravägen 25, S 182 62 Djursholm, Schweden, sowie an Herrn Generalkonsul König und Herrn Konsul Wick vom schwedischen Generalkonsulat.

BITTE BITTE HELFEN SIE! Und möge Gott Ihnen helfen!

Mit vorzüglicher Hochachtung

Rafael Ettisch
Rafael Ettisch (B.Sc. Economics)

XU/28
790319
HP 1 Wallenberg

persönlich

372

Postfach 330226
1 Berlin 33
(Winfriedstrasse 35
1 Berlin 37)
15.3.79

Herrn
Helmut Kohl
Vorsitzender der CDU/CSU-Fraktion
Des Deutschen Bundestages
Wahlversammlung in der "Neuen Welt"

BITTE helfen Sie Herrn Raoul Wallenberg der während des "Holocaustes tausenden von Juden das Leben vor Eichmann/Auschwitz rettete; Deutschland, Schweden und Israel müssen ihn freikaufen oder umtauschen-oder seine sterblichen Überreste

Sehr geehrter Herr Kohl!

Für die kommenden Wahlen in Berlin wünsche ich Ihnen und Ihrer Partei viel Glück! Dies aber hängt von Gott ab...

In Ihrem Brief vom 22.2.78 schrieben Sie mir unter Anderem: "Ich bin gerne bereit Ihr Anliegen zu Unterstützen...." Ich flehe Sie an alles zu unternehmen, damit der Held Herr Raoul Wallenberg, oder seine sterblichen Überreste (aus religiösen und "taktischen" Gründen) von der UdSSR freigekauft oder umgetauscht wird. Er war einer der Wenigen der Während des Holocaustes HANDELTE und unter persönlichem Einsatz und Risiko tausende von Juden vor Eichmann/Auschwitz rettete. Deutschland, Israel und Schweden könnten dies in Geheimverhandlungen bewirken. Man muss das Prestige der UdSSR nach Möglichkeit wahren!!! Präsident Carter der Verfechter der Menschenrechte, könnte aktiv helfen! H. Kissinger der aus Deutschland damals fliehen konnte, sagte am 2.12.78 in der Kongresshalle-Town meeting-"But I will take it very seriously".. Kissinger stehen alle Türen offen und kennt "alle". Als "kleiner Mann" kann ich leider an ihn nicht heran aber bestimmt Sie, sehr verehrter Herr Kohl. Zum umtauschen gibt es ja leider genügend Spione und an Geldmittel sollte dies auch nicht scheitern.... 3 Länder könnten sich dies teilen... Wie viel hat der Kreisel oder das Kongresszentrum gekostet bzw. Verluste verursacht?!?! Laut der "Welt" vom 8.2.79 Seite 8 lebte Herr Wallenberg noch 1975. Diese Angaben wurden unter EID bekräftigt. Es gibt eine Wallenbergstrasse in Berlin-Wilmersdorf neben dem Anne-Frank-Haus.

BITTE BITTE helfen Sie und dann wird GOTT Ihnen auch helfen!

Eine Kopie dieses Briefes erhält Ihr Parteifreund Herr Richard von Weizsäcker sowie Herr Peter Lorenz der Präsident des Abgeordnetenhauses von Berlin. Eine Kopie geht auch an Herrn König der schwedische Generalkonsul sowie sein Kollege Herr Konsul Wick.

Mit freundlichen Grüßen und bestem Dank im voraus

Rafael Ettisch

Rafael Ettisch (B.Sc. Economics)

BITTE MIT HERRN BLIX SPRECHEN = ÜBER

FRANKFURT DER UMTAUSCH DIE EINZIGE MÖGLICHKEIT....

DANK!

Anlage: 1

26. MRZ 1979

persönlich

12
Postfach 330226
1 Berlin 33
West-Berlin
23.3.79

An den Bundeskanzler
Herrn Helmut Schmidt

53 Bonn

Ihre Rede in der kölnen Synagoge anlässlich der Reichskristallnacht; BITTE helfen Sie dem Helden Herrn Raoul Wallenberg, der während des "Holocaustes" tausenden von Juden das Leben vor Eichmann/Auschwitz rettete! Deutschland, Israel und Schweden können ihn-oder seine sterblichen Überreste- von der UdSSR freikaufen oder umtauschen

Sehr geehrter Herr Bundeskanzler!

In Ihrer Ansprache in der kölnen Synagoge zur 40. Wiederkehr der Reichskristallnacht riefen Sie zur Versöhnung zwischen Deutschen und Juden auf. Während des "Holocaustes" handelten ganz Wenige und leider schwieg der Rest der Welt. Vor kurzer Zeit wurden Fotografien veröffentlicht über Auschwitz.... es scheint ziemlich klar zu sein, dass auch massgebliche Leute bei den Alliierten über das Schicksal der Juden Bescheid wussten. Einer der Wenigen der sein Leben riskierte und tausende von Juden das Leben rettete war Raoul Wallenberg. Ein beigelegter Artikel von der Welt vom 8.2.79, Seite 8, besagt, dass er noch 1975 lebte-Aussage unter Eid. Ich flehe Sie an, dass Deutschland, Israel und Schweden Herrn Raoul Wallenberg, oder seine sterblichen Überreste-aus religiösen und "taktischen" Gründen-freikaufen oder umtauschen unter Wahrung des Prestiges der UdSSR. Präsident Carter der Verfechter der Menschenrechte der zum "Salt-Abschluss", bald Präsident Breschnew treffen wird, könnte auch helfen. Gott der das grosse Universum schuf wird bestimmt solche "Verluste" Wiergutmachen... Die alte Mutter Frau Maj von Dardel, die über 30 Jahre um die Freilassung ihres Sohnes kämpfte, starb leider kürzlich ohne ihren Sohn noch einmal gesehen zu haben.

Am 20.3.79 wurde mir gesagt, dass C.F. Goerdeler mit einem Marcus Wallenberg in Verbindung war und dass M. Wallenberg wiederum mit Churchill um Hitler abzusetzen und gemeinsam gegen die UdSSR vorzugehen. Dies soll im Film "Geheime Reichssache" vorkommen. Laut Auskunft, soll Herr Marcus Wallenberg ein Kusine-oder ziemlich naher Verwandter sein. Sollte dies der Fall sein dann könnte man verstehen warum die UdSSR Herrn Raoul Wallenberg-oder seine sterblichen Überreste-nicht freilassen will. Aber Herr Raoul Wallenberg kann doch nichts dafür!!! Ausserdem sind jetzt Jahrzehnte vergangen!!! Es gibt eine Raoul Wallenberg Strasse in Berlin....

Wenn Moral in der Politik einen Wert hat, dann muss man Herrn Raoul Wallenberg helfen! Möge GOTT Ihnen bei dieser Aufgabe helfen!

Eine Kopie dieses Briefes erhält Herr Peter Männing, sowie der schwedische Generalkonsul in Berlin Herr König und Herr Konsul Wick.

Mit vorzüglicher Hochachtung und bestem Dank im voraus

Rafael Ettisch

Rafael Ettisch (B.Sc.Economics)

Anlage: 1

Dieser Brief ging an einen der den Konsul kennt - so wurde mir gesagt

DIE WELT SEITE 8

Schweden fragen die Herren des Archipels GULag: Wo ist Raoul Wallenberg?

Einst rettete er Ungarns Juden vom Güterzug nach Auschwitz

Von HANS-H. HOLZAMER

Als die schwedische Regierung Moskau in diesen Tagen nach dem Verbleib ihres Staatsbürgers Raoul Wallenberg fragte — zum ersten Mal wieder seit 14 Jahren — wurde das in den meisten Zeitungen nur kurz vermerkt. Wer erinnerte sich noch an den damals jungen Diplomaten aus einer großbürgerlichen Stockholmer Familie, der, ohne selbst Jude zu sein, das Schicksal der Budapester Juden 1944 zu seinem eigenen gemacht hatte und dann von den einrückenden Russen verschleppt worden war?

Die schwedische Note an die Sowjets ist auf neue, unter Eid bekräftigte Aussagen gestützt. Danach hat Wallenberg noch 1975 gelebt. Zuletzt hatte sich 1977 die damals 86jährige Mutter Wallenbergs, Maj von Dardel, an den sowjetischen Parteichef Breschnjew gewandt und ihn aufgefordert, ihren Sohn zu seinem 65. Geburtstag freizulassen. Der Herr des Archipels GULag blieb stumm.

In den Jahren nach 1945, als die Forderungen nach Wallenbergs Freilassung am stürmischsten erhoben wurden, als ein Komitee ihn — wenn auch erfolglos — für den Friedensnobelpreis vorschlug, waren vereinzelt Reaktionen aus Moskau gekommen. Mal hieß es, der Schwede stehe unter dem Schutz der sowjetischen Regierung, dann, er sei von der Gestapo oder ihren ungarischen Helfern, den Kreuztemplern, in Budapest umgebracht worden. Am 6. Februar 1947 sandte der damalige stellvertretende sowjetische Außenminister Andrej Gromyko selbst eine Note, in der er einen ärztlichen Bericht aus dem Lubjanka-Gefängnis in Moskau zitierte: „Hiermit melde ich, daß der Ihnen bekannte Gefangene Wallenberg heute nacht, vermutlich infolge eines Myokardinfarkts, plötzlich in seiner Zelle verstarb.“

Spätere Hinweise auf Zeugenaussagen, die belegten, daß Wallenberg 1947 nicht gestorben ist, wurden mit der stereotypen Formel zurückgewiesen, dies seien Aussagen von Kriegsverbrechern, denen jede Glaubwürdigkeit abzuspochen sei.

Ein Blick zurück in die Kriegsjahre: August 1944. In dem kleinen Budapester Vorortbahnhof Josefvarosy steht ein langer Güterzug zur Abfahrt bereit. Sein Ziel: Auschwitz. Seine Fracht: Menschen. Juden aus der ungarischen Hauptstadt. Der deutsche Feldwebel will gerade das Signal zur Abfahrt geben, als ein 33jähriger Mann, der Deutsch mit schwedischem Akzent spricht, ihn auffordert, den Zug nicht losfahren zu lassen. Seine Insassen stünden unter Schwedens Schutz, könnten sich durch Schutzpässe ausweisen,

die von der schwedischen Botschaft in Budapest ausgestellt worden seien. Bei den Vorgesetzten des Feldwebels werde er sich beschweren. Immerhin tue sein Land einiges für deutsche Verwundete.

Ehe sein Gegenüber begreift, was geschieht, wendet sich der Diplomat an den vollbesetzten Güterzug und ruft auf ungarisch: „Alle, die im Besitz von Wallenberg-Pässen oder provisorischen ungarischen Papieren sind, die die schwedische Staatsangehörigkeit verbürgen, verlassen den Zug.“ Die „Reisenden“ verstehen sofort. Der Zug leert sich und der verblüffte Feldwebel bekommt eine Fülle von Papieren vor die Nase gehalten, deren ungarischen Text er nicht entziffern kann. Lediglich zwölf „echte“ Wallenberg-Pässe sind darunter. Vom Bahnhof Josefvarosy marschiert wenig später eine überglückliche Schar zurück in die Stadt. An ihrer Spitze der schwedische Diplomat, Raoul Wallenberg.

Diese Geschichte wird heute noch von den Juden in Buda und Pest erzählt. Und sie ist wahr. Wallenberg, der „Partisan der Menschlichkeit“, der „Held unserer Zeit“ vollbrachte eine Vielzahl von Taten zur Rettung der bedrängten Juden. Er wird deshalb noch heute in der ungarischen Hauptstadt verehrt.

Der Sohn eines Marineoffiziers hatte Architektur studiert und war beruflich mit Palästina und den Problemen der Juden in Berührung gekommen. Nach Ausbruch des Krieges erlahmte auch in dem neutralen Schweden die Bautätigkeit, und Wallenberg stieg in ein Import-Export-Unternehmen ein. Sein Partner war Dr. Koloman Lauer, ein aus Ungarn stammender Jude. So kam Wallenberg beinahe täglich mit den Greueln der Nazi-Zeit in Berührung. Außerdem war sein Onkel Jakob Wallenberg mit dem Führer der deutschen Widerstandsbewegung Carl Goerdeler eng befreundet. Als die in Ungarn verbliebene Familie Lauer in Not geriet, stand Wallenbergs Entschluß fest, nach Budapest zu gehen.

Es traf sich, daß die schwedische Regierung, die für sieben Staaten — darunter die Sowjetunion — Schutzmacht bei der Regierung Horthy war, nach einem geeigneten Mann suchte, der ein „Hilfswerk“ für die Juden leiten konnte. Bald war der Weg geebnet und Raoul Wallenberg traf am 9. Juli 1944 in Budapest mit dem Zug aus Berlin ein. Bis zu diesem Tage hatte Eichmann schon 476 000 Juden aus Ungarn abtransportieren lassen; nur die Juden der Stadt Budapest hatte man bisher, wegen der zahlreichen internationalen Beobachter, unangetastet gelassen. Aber das änderte sich bald, vor allem nach der Machtübernahme durch die „Pfeilkreuzler“ unter Ferenc Szalassy.

Auch Wallenberg gerät in Gefahr; er muß untertauchen. Am 17. Januar 1945 stellt er sich einer sowjetischen Patrouille als Repräsentant Schwedens vor. Einem Mitarbeiter läßt er noch die Mitteilung zugehen, er werde ins Hauptquartier Marschall Malinowskis nach Debreczen gebracht, wisse jedoch nicht, ob als Ehrengast oder als Gefangener.

Seitdem ist Wallenberg verschwunden. Unter Eid sagte der italienische Diplomat Claudio de Mohr aus, von April 1945 bis Anfang 1948 sein Zellennachbar im Moskauer NKWD-Gefängnis gewesen zu sein. Zeugen haben ihn in den fünfziger Jahren in einem Gefängnis in Wladimir und 1961/62 in einem Lager an der Wrangelsee getroffen.

Warum Wallenberg, der doch in Ungarn als schwedischer Diplomat formell auch die Interessen der Sowjetunion wahrnahm, verhaftet wurde, kann nur vermutet werden. Bekannt ist, daß gerade die NKWD eingefleischte Antijuden war. Hinzu mag kommen, daß die schwedische Hilfsaktion überwiegend mit amerikanischem Geld finanziert wurde. Darüber hinaus hatte Stockholm versäumt, Wallenberg und seine Aktion in Moskau „abzusichern“, der Stempel, der ihm vielleicht das Martyrium hätte ersparen können, fehlte in seinen Papieren. So kann angenommen werden, daß ihm, wie so vielen, die den sowjetischen Truppen in die Hände fielen, der Prozeß wegen Spionage gemacht wurde.

Die Fragen beantworten kann nur die sowjetische Regierung. Aber sie weigert sich strikt — auch im vierten Jahr nach Helsinki.

Erinnerung an Milena

14. — Als damals, vor vierzig Jahren, die ersten deutschen Soldaten durch die Straßen Prags zogen, war Milena Jesenská 43 Jahre alt und hatte ein bewegtes Leben hinter sich: die Freundschaft mit Franz Kafka, die später wieder aufgegebene Mitarbeit in der tschechischen kommunistischen Partei, die Redaktionsarbeit in der von Ferdinand Peroutka herausgegebenen Wochenzeitschrift „Průlom“, für Peroutka, einen der größten tschechischen demokratischen Journalisten, schrieb Milena auch eine ihrer letzten Reportagen. Über die deutschen Besatzer in Prag.

Die deutschen Soldaten haben sich anständig benommen. Es ist überhaupt auffällig, zu welcher Änderung es kommt, wenn sich die geschlossene Formation in Einzelpersonen auflöst, und ein Mensch steht dem anderen gegenüber. ... Auf dem Wenzelsplatz ging ein tschechischer Mädchen eine Gruppe deutscher Soldaten entgegen. ... Den Mädchen traten Tränen in die Augen. Und nun pasierte etwas Überraschendes. Einer der deutschen Soldaten trat zum Mädchen, ein einziger, gewöhnlicher, kleiner Soldat, und sagte: „Aber Fräulein, wir können wie man es mit einem kleinen Kind tut. Er hatte ein typisch deutsches glattes Haar, und hatte eine deutsche Uniform an — sonst unterscheidet sich überhaupt durch nichts von unseren tschechischen Soldaten.“

Einige Monate später wurde Milena Jesenská wegen Zusammenarbeit mit dem Gestapo verhaftet. Nachdem die Verhöre abgeschlossen waren, hatte man ihr erlaubt, sich noch einmal mit ihrer Tochter, der damaligen Gymnasiallehrerin Jana, zu treffen. Jahre später erinnerte sich Cerné an das Gespräch mit Milena, die sie damals zum letzten Mal sah. Sie erzählte ihr, wie lernen und Milena? „Sie lachte nur kurz auf und sagte mir, daß ich ein kleines, dunkleres Eisel sei, Deutsch ist die Welt, die der schönsten Sprechern der Welt mit ihr spricht.“

Knapp vier Jahre später war Milena Jesenská tot. Gestorben im Konzentrationslager Ravensbrück. Hilda Synková, eine kommunistische Funktionärin, sagte später zynisch, daß es so gut der Kommunisten, wäre, für die „Regierung“ Milena Jesenská kein Platz gewesen.

In Bonn wurde die vollständige Fassung des von den Nazis gedrehten Films über die Männer des 20. Juli uraufgeführt

„Geheime Reichssache“ — nicht mehr geheim

Unter großer Beteiligung politischer Prominenten und von vielen Angehörigen der Opfer der NS-Herrschaft fand in Bonn die Welturaufführung des Dokumentarfilms „Geheime Reichssache“ (Chronos-Filmgesellschaft) statt. Im Mittelpunkt des Interesses standen unbekannte Aufnahmen, die die NS-Machthaber während des Prozesses gegen die „Verschwörer“ vom 20. Juli 1944 gesehen haben, um den „Verrat“ vor der Öffentlichkeit zu zeigen. Eine wahrheitsvollständige Kopie des Films wurde vor einigen Jahren in Japan aufgefunden. Sie ist die Grundlage des jetzt gedrehten Films.

Nicht hinreichend deutlich gemacht wurde in dem sehr sehr abgewogenen Kommentar von K. H. Janssen der Unterschied zwischen der deutschen Opposition und der Widerstandsbewegungen während des Zweiten Weltkriegs. In Deutschland spielte sich die Konspiration weit mehr im Verbesseren ab, hier stand das Handeln im Widerspruch zur Mehrheit des deutschen Volkes, hier konnte man nicht Krieg führen, sondern man mußte die Gegner des Systems mit „Gedanken und Feder“ — im öffentlichen Widerstand der Pflichten aller für die Initiierung des Staatsstreiks. Ganz auf sich gestellt, von dem Film herangezogen wird, im eigenen Land und von den Terrororganen des Polizeisystems ständig bedroht, lagten sie das Ausdrück.

Früher ist der Film ein höchst schwerer Beitrag zur Geschichte der deutschen Opposition im Dritten Reich, ja mehr noch: ein Dokument vom Geist des anderen Deutschland. Natürlich kann auch er nur sehr unvollkommen die mannigfaltigen Probleme, die Gewissenstort oder Licht und Schatten der damaligen Epoche aufhellen, beispielsweise wenn es gilt, das alles zu menschliche Schwächen, das Zaudern, die Illusionen und ebenso mangelhafte persönliche Versagen einzelner zu verdeutlichen.

Das trifft übrigens auch — mit negativen Vorzeichen — für die Repräsentation des NS-Systems zu: für ihre „geheimen Herrscherkreise“, ihre „Geistigen (Geobels) und für Hitler selbst. Von ihrer Vernichtungsmacht dokumentarische Filmstreifen, die man hörte etwas von dem Ungeist, wenn etwa Sätze aus „Unmühs Gehen“ über

Unbekannt waren bisher diejenigen, die die Gegenüberstellung von Kaplan Wehrle (Reichswater) und L. Frit v. Le- und vor allem von dem tief bewachten Geheimnis von H. B. v. Harten, Hitler sei der „Volltrecker des Bösen“.

Vorbest wurde für alle Sequenzen die Tonqualität. Die Männer, die 1944 ihre Kamerar hinter Hakenkreuzen und Trümmern mühen, hatten schon unmittelbar nach dem ersten Aufnahmestrichen darat hingewiesen, daß er den Angehörigen gegenüber zu laut geschrieben habe, so daß es den Tonaufstern nicht möglich gewesen sei, den Ausstieg zwischen der schreitenden Stimme und den leisen Stimmen des jeweiligen Angehörigen herauszuheilen. Dank einer verteilten Technik kann man nun zum ersten Mal Fragen und Antworten bei diesem Tribunal besser verstehen.

Dieser Film ist ebenso wichtig wie notwendig, was immer man auch im einzelnen an ihm auszusitzen und zu kritisieren haben mag. Vor dem Hintergrund von „Holocaust“ werden vielleicht heute viele Skeptiker endlich bereit, die vielen Männer um Gerd Gerdler — Beck und Gausberg — zum „Aufstand des Gewissens“ geliebten hat, die wachsende Empörung und der ständige Widerstand gegen das ver-

brochene totalitäre NS-System, das tiefe Verantwortungsgefühl gegenüber Volk und Vaterland, der Wunsch nach Wiederherstellung des Rechts, der Verantwortung christlicher Prinzipien, Wiedergutmachung an den Verfolgten und schließlich die Pflicht, Deutschland vor dem totalen Ruin zu bewahren und Hitlers Katastrophentheorie im Zweiten Weltkrieg Einhalt zu gebieten.

Die Opposition gegen Hitler wollte Gottesdienst anstelle von Selbstvergottung, Recht und Freiheit anstelle von Gewalt und Terror, Wahrheit und Sauerkeit anstelle von Lüge und Eigeninteresse. Die NS-Herrschaft in den besetzten Gebieten Europas wollte sie die Diktatur und das Aussehen Deutschlands in der Gemeinschaft der Völker und das Verhalten unter den Völkern wiederherstellen. Sie und ihre Gleichgesinnten haben bewiesen, daß der ständige Wert eines Menschen erst dort beginnt, wo er begonnen hat, für seine Überzeugung sein Leben hinzugeben“ (H. v. Treseow).

Die ganze Tiefe des Gewissenskonflikts dieser Menschen aber vermag wahrscheinlich nur derjenige zu beurteilen, der in der gleichen Erzählung Groß geworden und in der gleichen Stellung — zur gleichen Zeit (ohne unser Wissen von heute) — zum Handeln gezwungen war.

HANS-ADOLF JACOBSEN

JOURNAL

Mehr Studenten aus China in die Bundesrepublik

Die Volksrepublik China möchte noch mehr Studenten und Wissenschaftler in die Bundesrepublik vorstehen. Nach Gesprächen der Kultusministerkonferenz mit einer chinesischen Expertendelegation hat die Abordnung aus Peking ihr Interesse daran bekundet, an die Tradition der zwanziger Jahre anzuknüpfen, in denen bis zu tausend chinesische Studenten an deutschen Hochschulen studierten. Das bisher vereinbarte Programm sieht vor, daß 100 Studenten sowie 320 Doktoranden und Gastwissenschaftler aus China in die Bundesrepublik kommen.

Zürcher Opernpremierieren

Mit einer Neuzurichtung der vollständigen „Lulu“ durch Gert Frickhoff eröffnet die Zürcher Oper ihre nächste Spielzeit (Gibbshaus). Wolfgang Rihl, Leinhold Inszenierte Heinrich Manns „Don Juan“, Oper Hans Belting (Dirigent). Leinhold, Leiter ist auch der Dirigent von Wagner „Tribian und Isolde“ (Regie: Claus Hahn Drese, Isolde: Hildegard Behrens). Jean-Pierre Fomelle und Nikolaus Harnoncourt setzen ihre Zürcher Zusammenarbeit mit Mozarts „Idomeneo“, fort. Weitere Opernpremierieren: „Don Carlos“ und Donizetti „Don Pasquale“. Im Ballett wird Michael Baryschnikov den abendwühlenden „Don Quixote“ von Minkus choreographieren.

Deutsches Film-Museum

Mit der Eröffnung eines „Deutschen Film-Museums“ will die Stadt Frankfurt Ende 1980 ein „Flugzeugschiffliches und -künstlerisches Zentrum“ in der Bundesrepublik schaffen. In die Räume des neuen Frankfurter Museums am Sechshundert Mannherd Filmkino (Gyphard) soll seine Bibliothek, seinen Zeitungs- und Bildarchiv einziehen. Aufgabe des Deutschen Film-Museums soll es sein, durch Ausstellungen, Vorträgen und Archivierung verschiedener Materialien den Film und seine Geschichte einem interessierten Publikum näherzubringen. Geplant sind darüber hinaus, in Zusammenarbeit mit dem Institut für Filmkunde, Wochenendseminaren und mehrtägige Kurse für Studenten aus dem In- und Ausland.

Seefallen aus der Urzeit

Ein Besuch bei dem Mailänder Klavierbauer Cesare Tallone

Das Cleveland-Quartett auf Tournee — Start in München

Der „Volltrecker des Bösen“ in voller Aktion: Roland Freyler (Mitte) im Pirat gegen die Männer des 20. Juli (Strome aus dem Film: „Geheime Reichssache“).

PHOTO: CHRONOS FILM

BÜHNENSPIEGEL

Zürich: Liebelele

UTRIKESDEPARTEMENTET	Ärende:
Kopia till: Hirdman, pol 1	Åtgärd: (se regler på blankettkopia)

P	2	Eu
---	---	----

SVENSK TEL AVIV 1979-03-30

CABINET STOCKHOLM

(Pol)
HL 8/11/79

■ STRAENGT FOERTROLIGT FOER HIRDMAN, POL 1, FRAAAN WILKENS
RE ABRAHAM KALINSKI

KALINSKI HAR MEDDELAT MIG ATT HAN UNDER ETT JUST
AVSLUTAT BESOEK PAA CYPERN APPROCHERATS AV EN SOVJETISK
FUNKTIONAER, SOM I HOTANDE TON FRAMHAALLIT ATT DET VORE
BAETTRE FOER KALINSKI ATT INTA EN VAESENTLIGT LAEGRE
PROFIL I WALLENBERGAFFAEREN OCH BETRAEFFANDE ANDRA
FOERMENTA FAENGELSEKUNDER I SOVJETUNIONEN. OM KALINSKI
INTE SLUTADE ATT PAA DETTA SAETT FOERTALA SOVJETUNIONEN,
VISSTE RYSSEN BERAETTA, KUNDE DET HAENDA ATT EN DEL
FOER KALINSKI MINDRE HEDRANDE UPPGIFTER KOMMA ATT SLAEPPAS UT.

SKAKXD ?

KALINSKI FOEREFUELL NAAGOT SKADAD AV DET SKEDDA OCH YTTRADE
SJAELVMANT, ATT HAN KANSKE FICK LOV ATT AALAEGBA SIG STOERRE
RESTRIKTIVITET VISAVI PRESSEN ETC. HAN FAR INOM KORT TILL
EUROPA (I FOERSTA HAND MUNCHEN) OCH DET AER NOG INTE
OMOEJLIGT ATT HAN PAA NAAGOT SAETT KONTAKTAR DIG ELLER
KABINETTSSEKRETERAREN.

DOELLING

1979-07-26 Pol I
depr Hirdman, GN
skr tit

P.O. Box 178
La Plata, Md. 20646
March 28, 1979

226/263

03 APR 1979

P2 En

Swedish Foreign Office
Box 16121
S. 10323
Stockholm 16, Sweden

Re: Raoul Wallenberg

Gentlemen:

I have recently become aware of the background in Mr. Wallenberg's case, including his many years of imprisonment by the Soviet government.

It is inconceivable to me, that your own government would continue to permit the enslavement and injustice of a Swedish citizen, who so courageously and nobly acted to prevent the mass slaughter of thousands of your own countrymen during World War II.

Since the earliest period of Swedish history, your country has stood firm in its belief and support of human rights-- freedom of the individual, regardless of birth and circumstance.

How, then, can your government permit the perpetuation of crimes of enslavement and deprivation, for which so many of your countrymen perished during World War II? Must we compound the sins of that terrible event?

Recent evidence brought to us by Abraham Kolinsky from the USSR, indicates that Mr. Wallenberg is alive and still a prisoner of the Soviets.

This undisputably confirms other reports that Mr. Wallenberg was a "patient" in a Siberian mental hospital in 1975.

In the name of all that our two countries hold dear, we implore you to take immediate action to secure the release of this truly remarkable and great man, as quickly as possible. Most certainly, time is of the essence.

Yours truly,

Stanley I. Scher

Stanley I. Scher

✓

CINCINNATI RETINAL ASSOCIATES

Diseases and Surgery of the Retina and Vitreous

BETHESDA OAK PROFESSIONAL CENTER
629 OAK STREET - SUITE 211
CINCINNATI, OHIO 45206
513 / 281-2390

encl. with

STERLING J. HAIDT, M.D.

STEWART KRUG, M.D.

March 26, 1979

1979-07-26 Pol I
depr Hirdman, GN
skr tit

ang.
Swedish Foreign Office
Box 16 121S.
10323 Stockholm, 16, Sweden

Dear Sir,

The plight of Mr. Raoul Wallenberg has recently come to my attention. I would urge the Swedish government to apply any pressure possible on the USSR for the release of this hero.

Very truly yours,

[Signature]
Sterling J. Haidt, M. D.

SJH/kam

h
226 248
12 APR 1979
P2 En I

Datum

1979-04-25

INK. UTRIKES DEP.		
D.N:o 230-1378		
Dnr 1979-09-28		
AVD. P	GR. 2	MAL. I

*Uppskärning av journalen -
konstnär 25/4.*

Uppskärning av journalen

PM

ang. några principfrågor i ärendet om offentliggörande av
handlingarna i Wallenberg-ärendet

1. Några allmänna utgångspunkter

Jag utgår från att regeringen genom uppdraget till JK velat markera en avsikt att offentliggöra så mycket material som möjligt. En viss presumtion för offentlighet kan alltså anses föreligga.

En annan utgångspunkt skulle kunna vara att något hemlighållande av hänsyn till fortsatta strävanden att bringa klarhet i W:s öde inte är aktuellt. Om detta inte gäller skulle JK ha att i sitt arbete generellt överväga även huruvida ett visst dokument - eller rättare uppgifterna i det - är av betydelse för fortsatta spaningar m.m. Samtidigt synes det mig svårt att helt bortse från att en viss handling kan vara av intresse i försöken att utreda vad som hänt med W. Frågan torde emellertid ha intresse endast för material av sent datum.

Som en tredje mera generell utgångspunkt kan kanske antagas att något hemlighållande av hänsyn till Sveriges förbindelser med Ryssland inte är aktuellt. Det är väl ingen tvekan om att ett frigörande av W-handlingarna kommer att nogga följas av ryssarna och ges "dålig press". Säkert kommer de också att detaljstudera det frisläppta materialet. Om regeringen tänkt sig att JK skall väga in även förhållandet till Ryssland vid prövningen av sekretessfrågan har man verkligen lagt en svår uppgift på mig. Samtidigt är det svårt att tänka sig att helt bortse från de eventuella verkningarna på relationerna till Ryssland.

2. Två huvudtyper av sekretessskäl

Med hänsyn till de olika argument som kan anföras för eller emot sekretess synes det vara en fördel om man kan på något sätt strukturera skälen. En tänkbar indelning kan vara följande:

- sekretessen behålls av hänsyn till personlig säkerhet, integritet e.d.
- sekretessen behålls av hänsyn till Sveriges eller andra länders förbindelser med andra stater eller av hänsyn till ^{Svenska} ~~sådana~~ myndigheters förbindelser med utländska myndigheter m.m.

Gränserna mellan de två grupperna är inte helt självklara men indelningen kan kanske ändå bilda utgångspunkt för en närmare analys av ett antal olika skäl för eller emot sekretess.

3. Sekretess av hänsyn till personlig säkerhet m.m.

Inom denna grupp faller bl.a. följande fall.

a) Sekretess har uttryckligen begärts av en enskild person när uppgiften lämnats. Antalet personer som uppställt sådana förbehåll är bara ca 50 men antalet dokument är så högt som ca 1.000.

b) Sekretess har inte begärts uttryckligen men det framgår att uppgiften lämnats i förtroende, dvs. ett förbehåll om sekretess kan anses underförstått.

c) Uppgiften har lämnats utan några förbehåll men ett offentliggörande kan innebära risker för uppgiftslämnaren eller hans anhöriga. Det kan gälla den personliga säkerheten, den personliga integriteten e.d.

4. Sekretess av utrikespolitiska skäl, m.m.

Inom denna grupp kan man till en början urskilja följande undergrupper:

a) Sekretessen har uttryckligen begärts av ett annat lands regering (eller på regeringens vägnar). Ett ex. är Österrike, som i varje fall när det gäller uppgifter lämnade av hemvändande fångar från Ryssland (Heimkehrer) i febr. 1952 begärt sekretess.

b) Sekretessen kan i fall som i övrigt motsvarar a) vara underförstådd. Som ett sådant fall kan kanske utlämnandet av uppgifter från västtyska Suchdienst ses. Även Finland kan kanske hänföras dit. Så sent som 1978 har från finsk sida framhållits att man förutsätter att inget finskt material utlämnas utan kontakt med finska UD.

c) Sekretess kan vara påkallad därför att ett avslöjande, oberoende av om a) eller b) föreligger, skulle störa Sveriges förbindelser med annat land.

d) Sekretess kan vara påkallad därför att ett avslöjande skulle störa två andra länders inbördes förbindelser. Ett avslöjande av material från Österrike kan t.ex. störa antingen detta lands förbindelser med Ryssland eller Israels förbindelser med Ryssland.

e) En annan grund för sekretess kan vara att Sverige fått uppgifterna på något sätt som vi inte nu vill avslöja. Det är t.ex. klart att vi ibland använt okonventionella metoder för att få informationer.

f) Uppgifterna har i några fall lämnats till svenska polisiära myndigheter (i regel statspolisen), troligen med underförstått förbehåll om sekretess.

5. Allmänna skäl emot sekretess

1. Det angelägna i att för svensk opinion få redovisa vilka ansträngningar som under årens lopp gjorts för att klarlägga W:s öde.

2. Beträffande de allra flesta skäl som kan anföras för sekretess gäller att deras styrka är svagare ju äldre uppgiften är. Detta gäller även i fall där uttryckliga för-

behåll om sekretess har uppställts.

6. Kommentarer till frågan om sekretess av personliga hänsyn

Den kan vara skäl att inleda med en juridisk frågeställning, nämligen vilken sekretessgrund som kan åberopas i dessa fall. Enbart den omständigheten att en svensk myndighet mottar en uppgift under ett löfte om sekretess torde inte ge myndigheten möjlighet att vägra lämna ut uppgiften när den väl influerats i myndighetens "arkiv". Den enda grunden för sekretess lär vara den s.k. utrikessekretessen, dvs. man har utgått från att Sveriges förbindelser med andra länder krävt sekretess. Det synes mig ganska klart att denna sekretess måste grundas på uppgifternas innehåll och alltså inte på den omständigheten att uppgiftslämnaren - i detta fall en enskild person - gjort förbehåll om sekretess. Man kan emellertid också se saken så att det skulle skada Sveriges förbindelser med annat land om vi bröt ett givet löfte om sekretess till en medborgare i detta land.

Slutsatsen av det nyss anförda blir alltså i första hand att den omständigheten att en uppgift lämnats under uttryckligt eller underförstått krav om sekretess egentligen saknar betydelse för min bedömning. Det avgörande blir handlingens innehåll.

Beträffande flertalet av de uppgifter det här är fråga om torde emellertid uppgiftslämnarens önskemål om sekretess ha motiverats med hänsyn till egen eller anhörigas säkerhet. Om den nyss angivna slutsatsen var riktig skulle denna faktor - säkerheten - inte kunna tillmätas någon betydelse. Men här kan man kanske säga att den andra tänkbara grunden för sekretess föreligger, nämligen att Sverige med hänsyn till sina förbindelser med t.ex. Österrike inte bör utlämna uppgifter som gör att en österrikisk medborgares liv sätts i fara.

Nästa fråga blir då om den personliga säkerheten är i fara. Ett svar på denna fråga skulle egentligen kräva kontakt med alla uppgiftslämnare. Detta är en omöjlig uppgift, i varje fall generellt sett. Man kan säkert påstå att det i många fall bör vara möjligt att göra en tämligen säker bedömning med ledning av data om uppgiftslämnaren, när uppgiften lämnades och dess innehåll samt uppgifter från resp. land om repatrieringen m.m. men resultatet blir ändå bara en sorts sannolikhetsöverbälganden.

Vad skall man då göra? Skall alla dokument i denna grupp hemlighållas, åtminstone för säkerhets skull? Eller skall man dra en gräns tidsmässigt, t.ex. så att uppgifter som lämnats för mer än 30 år sedan offentliggörs? Eller skall man falla tillbaka på resp. lands syn? Man kan t.ex. fråga Österrike vad man tycker om uppgifter lämnade av österrikare. Sekretessen är ju - som redan antytts - grundad på framför allt vårt förhållande till Österrike och därför är det inte märkligt om de berörda österrikiska myndigheternas uppfattning får spela en stor roll. Man låter egentligen den österrikiska staten disponera över medborgarnas önskemål i sekretessfrågan.

Jag återkommer till frågan i ett senare sammanhang. Det för-tjänar noteras att regeringens beslut om uppdraget till JK uteslutande talar om sekretess av utrikespolitiska eller internationella hänsyn. Detta kan eventuellt uppfattas som ett stöd för den nyss utvecklade tankegången.

7. Kommentarer till frågan om sekretess av utrikespolitiska hänsyn

a) Det är naturligt att man tillmäter uttryckliga eller underförstådda förbehåll om sekretess stor betydelse. Men de kan inte få vara helt bestämmande. Bl.a. måste man beakta att allt material förr eller senare blir offentligt; sekretessen är ju inte evig. Och Sverige kan ju genom att införa en kortare sekretesstid uppnå detta resultat tidigare än man förut haft anledning utgå från.

En faktor som måste tillmätas stor betydelse är ~~att~~ naturligtvis hur gammal uppgiften är. Man skulle kunna gentemot andra länder hävda att t.ex. 30 år är en fullt tillräcklig tid. Men sett från de synpunkter som föranlett mitt uppdrag är en sådan tidsgräns inte tilltalande. Att låta nya dokument^{6,)} offentliga snart sagt varje dag kan inte vara en lämplig lösning.

Varför har man då begärt sekretess eller förutsatt sådan? Den dominerande anledningen var säkert att ett offentliggörande kunde störa landets (t.ex. Österrikes) arbete på att repatiera fångar från Ryssland. Ibland har kanske en särskild persons säkerhet stått i fokus. Mycket har hänt sedan förbehållen gjordes. Österrike, t.ex., är inte längre ockuperat. Repatieringen är kanske avslutad eller i varje fall är återstående fall sådana att de inte berörs av ett utlämnande av det nu aktuella materialet.

Uppenbarligen kräver ett ställningstagande i de nu behandlade fallen att man från svensk sida tar någon kontakt med de berörda länderna. Vid en sådan kontakt bör man givetvis ta upp även de fall där sekretessen begärts av en enskild person. Frågan är när och hur man skall ta kontakt. De närmast aktuella länderna är Österrike och Västtyskland samt Finland. Utöver dessa fall rör det sig om länder från vilka antalet dokument är begränsat.

Om man har att räkna med ett starkt "motstånd" från de berörda länderna, dvs. de kräver med eftertryck fortsatt sekretess, måste man före en kontakt bereda sig mycket väl genom en omsorgsfull argumentation, man måste troligen översätta dokumenten och man måste låta landet i fråga studera dokumenten innan en överläggning kommer till stånd och ett besked lämnas. Detta kommer att ta mycket lång tid.

Ett arbete av nu angiven art är överflödigt om man i landet i fråga har en generös attityd. En tanke är därför att vi från svensk sida snarast möjligt tar en kontakt med de berörda länderna för att preliminärt diskutera landets all-

männas inställning. För en sådan kontakt behövs bara några representativa exempel.

Det fortsatta hanterandet skulle med denna uppläggning bli beroende på landets attityd. I bästa fall behövs ingen mer kontakt. Alternativt behöver man på nytt diskutera en viss typ av fall. Ev. får man återkomma över hela fältet men då har jag tillfälle att först ta upp frågan i den svenska regeringen.

b) En helt annan motivering för sekretess har antytts under 4e). Det kan här gälla spaningsarbete genom svenska ambassad tjänstemän (t.ex. Allard i Wien). Det kan också vara direkt från UD utsända eller svenska polismän som hållit rena polisförhör i utlandet utan att landets myndigheter givit sitt tillstånd eller i varje fall ett tillstånd som helt täcker verksamheten.

Det kan också förhålla sig så att t.ex. Österrike inte vill utåt visa hur stor frihet Sverige haft när det gällt tillgång till material av olika slag. Ibland kan det t.o.m. hända att frågan om Sveriges tillgång till materialet inte prövats i laga ordning och man vill kanske därför inte nu avslöja vad som förekommit.

Också för många av de nu berörda fallen skulle det vara värdefullt att få en första uppfattning om hur man i de berörda länderna ser på sekretessfrågan.

8. Särskilt om tidsgränser

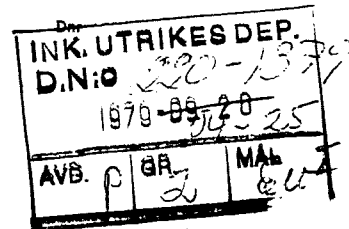
Det finns många anledningar att diskutera tidsgränser i detta ärende. Man kan tänka sig att helt generellt låta tidsgränser styra offentligheten. Detta skulle betyda - som jag redan antytt - att handlingarna successivt "faller" ut. Eftersom handlingens datum är avgörande kan inte handlingarna i ett visst spår e.d. frigöras samtidigt utan en handling blir offentlig ena dagen, en annan någon månad senare.

Jag tror inte på denna lösning, främst därför att den inte bygger på "sakliga" skäl. Men den är enkel.

Även om man inte vill godta en lösning sådan som den nyss beskrivna, kan man tänka sig att dra en gräns för vad som kan offentliggöras. Man kan t.ex. bestämma att allt material som är yngre än fem eller tio år skall vara sekretessbelagt tills vidare. - Också denna lösning är tveksam. Mycket färskas uppgifter kan vara helt ofarliga att offentliggöra, varför skulle de då behöva hållas hemliga? Men en gräns av detta slag underlättar bedömningen och det är troligt att man under alla omständigheter måste fixera en gräns efter vilken sekretess gäller. En tanke kan vara att arbeta med en presumtion för sekretess när det gäller nyare material.

Överlämnad av JK 25/4
afes

Datum

med preliminära synpunkter på innehållet i JK:s rekommenda-
tion till regeringen

1. Rekommendationen torde böra ingå i en hemlig skrivelse till regeringen. Skrivelsen bör innehålla följande delar.

a) en redovisning av de dokument som ingått i JK:s granskning (genom en beskrivning av dossier-systemet och angivande av senast tillförda dokument)

b) en redovisning av material som inte granskats (t.ex. den politiska rapporteringen från andra ambassader än Moskva)

c) en beskrivning av hur granskningen utförts och av vilka personer

d) en redovisning av de principer som enligt JK:s mening bör påverka frågan vilka dokument som kan offentliggöras och vilka som bör hemlighållas.

e) någon form av redovisning av det resultat som en tillämpning av dessa principer leder till

2. De avsnitt i JK:s skrivelse som åsyftas under 1a) - 1c) torde inte innebära några större problem.

3. Avsnittet under 1d) torde bli tyngdpunkten i min skrivelse. Jag utgår nämligen från att regeringen inte tänkt sig att företaga någon egen fullständig granskning av handlingarna. Om regeringens prövning inte skall bli en ren formalitet kräver detta att jag åtminstone redovisar de principer på vilka jag baserat min rekommendation.

Jag behandlar i en särskild PM frågan vilka principer som kan övervägas.

4. Redovisningen enligt 1e) kan ske på många olika sätt. En sak som man inte får bortse från är att regeringens beslut måste antagas leda till ett starkt intresse från journalister, forskare m.fl. att få ta del av de handlingar som frisläpps. Detta kräver särskilda arrangemang. Det förefaller mig som om följande tillvägagångssätt skulle vara lämpligt.

Alla dokument som föreslås bli offentliga fotokopieras i ett antal ex. och sammanfogas i lämplig ordning till "böcker". Dessa "böcker" tillhandahålls dels på UD för den som önskar ta del av det frisläppta materialet, dels för försäljning enligt vanliga regler. Kopieringen till en större upplaga bör inte ske förrän regeringen tagit ställning till JK:s förslag. En kopiering i t.ex. 5 ex. bör emellertid göras redan i samband med att JK avger sin skrivelse till regeringen. Ett ex. kan då fogas till skrivelsen och ett av de övriga kan - när regeringen bestämt sig, ev. efter vissa korrigeringar - utgöra manus för kopiering av en större upplaga. Slitaget på originaldossierna kan på så sätt nedbringas.

UTRIKESDEPARTEMENTET
Politiska avdelningen
Enhet I
Depr Hirdman, GN

PROMEMORIA

1979-04-27

ex t: kabinettssekr.

Carlgren

Hirdman

up 3.5.79/aj

STRÄNGT FÖRTROLIG

Wallenberg-ärendet
(1 bil.)

Justitiekanslär Gullnäs besökte 25 april kabinettssekreterare Leifland för att diskutera vissa principfrågor angående JK:s utredning om Wallenberg-materialet. Vid sammanträdet deltog även hovrättsassessor Åström och f. ambassadören Jödahl, vilka bistår JK med materialgenomgången, samt departementsrådet Hirdman.

./.

Som underlag för diskussionen överlämnade JK bifogade två promemorior vilka redovisar hans syn på utredningsuppdraget från regeringen.

Leifland svarade att han noggrant ville tänka igenom JK:s synpunkter och därefter skulle återkomma till honom. Vid diskussionen den 25 april rådde dock enighet om följande principer:

1. Man bör kunna tänka sig att delar av Wallenberg-materialet offentliggörs i etapper. Vad gäller det äldsta materialet avseende perioden 1945-49 bör presumtionen vara att det skall kunna offentliggöras praktiskt taget helt och hållet. Det överensstämmer också med internationellt vedertagna 30-års regler för offentliggörande av hemligstämplat material. Man var dock medveten om att vissa speciella handlingar från denna tid fortfarande inte kunde frisläppas av hänsyn till relationerna med Sovjetunionen.

2. Beträffande det nyare materialet från 1970-talet bör presumptionen vara att det icke offentliggörs.

3. Det mellanliggande materialet från 1950- och 60-talen utgör det största problemet. För att detta skall kunna offentliggöras krävs kontakter med andra regeringar, främst den österrikiska. Detta kommer troligen att ta lång tid.

4. Den allmänna inställningen vid sammanträdet var att Wallenbergs familj skulle beredas tillfälle att yttra sig om de handlingar som direkt angick familjen, men att familjen inte i något fall skulle ha vetorätt huruvida ett visst dokument skulle offentliggöras eller inte.

5. Efter det att JK avgivit sin rekommendation måste regeringen ta ställning till denna. Preliminärt överenskoms att ambassadör Jödahl skulle anställas av UD för att utföra denna granskning.

6. Sammanfattningsvis sade sig Leifland utgå från att JK skulle redovisa sitt utredningsuppdrag hösten 1979 efter det att vissa kompletterande genomgångar av materialet gjorts. Därefter skulle man eventuellt kunna tänka sig att det äldsta materialet från 1945-49 frisläpptes vid årsskiftet 1979/80.

PM

med preliminära synpunkter på innehållet i JK:s rekommendation till regeringen

1. Rekommendationen torde böra ingå i en hemlig skrivelse till regeringen. Skrivelsen bör innehålla följande delar.

- a) en redovisning av de dokument som ingått i JK:s granskning (genom en beskrivning av dossier-systemet och angivande av senast tillförda dokument)
- b) en redovisning av material som inte granskats (t.ex. den politiska rapporteringen från andra ambassader än Moskva)
- c) en beskrivning av hur granskningen utförts och av vilka personer
- d) en redovisning av de principer som enligt JK:s mening bör påverka frågan vilka dokument som kan offentliggöras och vilka som bör hemlighållas.
- e) någon form av redovisning av det resultat som en tillämpning av dessa principer leder till

2. De avsnitt i JK:s skrivelse som åsyftas under 1a) - 1c) torde inte innebära några större problem.

3. Avsnittet under 1d) torde bli tyngdpunkten i min skrivelse. Jag utgår nämligen från att regeringen inte tänkt sig att företaga någon egen fullständig granskning av handlingarna. Om regeringens prövning inte skall bli en ren formalitet kräver detta att jag åtminstone redovisar de principer på vilka jag baserat min rekommendation.

Jag behandlar i en särskild PM frågan vilka principer som kan övervägas.

4. Redovisningen enligt le) kan ske på många olika sätt. En sak som man inte får bortse från är att regeringens beslut måste antagas leda till ett starkt intresse från journalister, forskare m.fl. att få ta del av de handlingar som frisläpps. Detta kräver särskilda arrangemang. Det förefaller mig som om följande tillvägagångssätt skulle vara lämpligt.

Alla dokument som föreslås bli offentliga fotokopieras i ett antal ex. och sammanfogas i lämplig ordning till "böcker". Dessa "böcker" tillhandahålls dels på UD för den som önskar ta del av det frisläppta materialet, dels för försäljning enligt vanliga regler. Kopieringen till en större upplaga bör inte ske förrän regeringen tagit ställning till JK:s förslag. En kopiering i t.ex. 5 ex. bör emellertid göras redan i samband med att JK avger sin skrivelse till regeringen. Ett ex. kan då fogas till skrivelsen och ett av de övriga kan - när regeringen bestämt sig, ev. efter vissa korrigeringar - utgöra manus för kopiering av en större upplaga. Slitaget på originaldossierna kan på så sätt nedbringas.

1979-04-

PM

ang. några principfrågor i ärendet om offentliggörande av
handlingarna i Wallenberg-ärendet

1. Några allmänna utgångspunkter

Jag utgår från att regeringen genom uppdraget till JK velat markera en avsikt att offentliggöra så mycket material som möjligt. En viss presumtion för offentlighet kan alltså anses föreligga.

En annan utgångspunkt skulle kunna vara att något hemlighållande av hänsyn till fortsatta strävanden att bringa klarhet i W:s öde inte är aktuellt. Om detta inte gäller skulle JK ha att i sitt arbete generellt överväga även huruvida ett visst dokument - eller rättare uppgifterna i det - är av betydelse för fortsatta spaningar m.m. Samtidigt synes det mig svårt att helt bortse från att en viss handling kan vara av intresse i försöken att utreda vad som hänt med W. Frågan torde emellertid ha intresse endast för material av sent datum.

Som en tredje mera generell utgångspunkt kan kanske antagas att något hemlighållande av hänsyn till Sveriges förbindelser med Ryssland inte är aktuellt. Det är väl ingen tvekan om att ett frigörande av W-handlingarna kommer att noga följas av ryssarna och ges "dålig press". Säkert kommer de också att detaljstudera det frisläppta materialet. Om regeringen tänkt sig att JK skall väga in även förhållandet till Ryssland vid prövningen av sekretessfrågan har man verkligen lagt en svår uppgift på mig. Samtidigt är det svårt att tänka sig att helt bortse från de eventuella verkningarna på relationerna till Ryssland.

2. Två huvudtyper av sekretessskäl

Med hänsyn till de olika argument som kan anföras för eller emot sekretess synes det vara en fördel om man kan på något sätt strukturera skälen. En tänkbar indelning kan vara följande:

- sekretessen behålls av hänsyn till personlig säkerhet, integritet e.d.
- sekretessen behålls av hänsyn till Sveriges eller andra länders förbindelser med andra stater eller av hänsyn till ^{sådana} myndigheters förbindelser med utländska myndigheter m.m.

Gränserna mellan de två grupperna är inte helt självklara men indelningen kan kanske ändå bilda utgångspunkt för en närmare analys av ett antal olika skäl för eller emot sekretess.

3. Sekretess av hänsyn till personlig säkerhet m.m.

Inom denna grupp faller bl.a. följande fall.

✓ a) Sekretess har uttryckligen begärts av en enskild person när uppgiften lämnats. Antalet personer som uppställt sådana förbehåll är bara ca 50 men antalet dokument är så högt som ca 1.000.

✓ b) Sekretess har inte begärts uttryckligen men det framgår att uppgiften lämnats i förtroende, dvs. ett förbehåll om sekretess kan anses underförstått.

✓ c) Uppgiften har lämnats utan några förbehåll men ett offentliggörande kan innebära risker för uppgiftslämnaren eller hans anhöriga. Det kan gälla den personliga säkerheten den personliga integriteten e.d.

4. Sekretess av utrikespolitiska skäl, m.m.

Inom denna grupp kan man till en början urskilja följande undergrupper:

✓ a) Sekretessen har uttryckligen begärts av ett annat lands regering (eller på regeringens vägnar). Ett ex. är Österrike som i varje fall när det gäller uppgifter lämnade av hemvändande fångar från Ryssland (Heimkehrer) i febr. 1952 begärt sekretess.

✓ b) Sekretessen kan i fall som i övrigt motsvarar a) vara underförstådd. Som ett sådant fall kan kanske utlämnandet av uppgifter från västtyska Suchdienst ses. Även Finland kan kanske hänföras dit. Så sent som 1978 har från finsk sida framhållits att man förutsätter att inget finskt material utlämnas utan kontakt med finska UD.

✓ c) Sekretess kan vara påkallad därför att ett avslöjande, oberoende av om a) eller b) föreligger, skulle störa Sverige förbindelser med annat land.

✓ d) Sekretess kan vara påkallad därför att ett avslöjande skulle störa två andra länders inbördes förbindelser. Ett avslöjande av material från Österrike kan t.ex. störa antingen detta lands förbindelser med Ryssland eller Israels förbindelser med Ryssland.

✓ e) En annan grund för sekretess kan vara att Sverige fått uppgifterna på något sätt som vi inte nu vill avslöja. Det är t.ex. klart att vi ibland använt okonventionella metoder för att få informationer.

✓ f) Uppgifterna har i några fall lämnats till svenska polisiära myndigheter (i regel statspolisen), troligen med underförstått förbehåll om sekretess.

5. Allmänna skäl emot sekretess

1. Det angelägna i att för svensk opinion få redovisa vilka ansträngningar som under årens lopp gjorts för att klarlägga W:s öde.

2. Beträffande de allra flesta skäl som kan anföras för sekretess gäller att deras styrka är svagare ju äldre uppgiften är. Detta gäller även i fall där uttryckliga för-

behåll om sekretess har uppställts.

6. Kommentarer till frågan om sekretess av personliga hänsyn

Den kan vara skäl att inleda med en juridisk frågeställning, nämligen vilken sekretessgrund som kan åberopas i dessa fall. Enbart den omständigheten att en svensk myndighet mottar en uppgift under ett löfte om sekretess torde inte ge myndigheten möjlighet att vägra lämna ut uppgiften när den väl influtit i myndighetens "arkiv". Den enda grunden för sekretess lär vara den s.k. utrikessekretessen, dvs. man har utgått från att Sveriges förbindelser med andra länder krävt sekretess. Det synes mig ganska klart att denna sekretess måste grundas på uppgifternas innehåll och alltså inte på den omständigheten att uppgiftslämnaren - i detta fall en enskild person - gjort förbehåll om sekretess. Man kan emellertid också se saken så att det skulle skada Sveriges förbindelser med annat land om vi bröt ett givet löfte om sekretess till en medborgare i detta land.

Slutsatsen av det nyss anförda blir alltså i första hand att den omständigheten att en uppgift lämnats under uttryckligt eller underförstått krav om sekretess egentligen saknar betydelse för min bedömning. Det avgörande blir handlingens innehåll.

Beträffande flertalet av de uppgifter det här är fråga om torde emellertid uppgiftslämnarens önskemål om sekretess ha motiverats med hänsyn till egen eller anhörigas säkerhet. Om den nyss angivna slutsatsen var riktig skulle denna faktor - säkerheten - inte kunna tillmätas någon betydelse. Men här kan man kanske säga att den andra tänkbara grunden för sekretess föreligger, nämligen att Sverige med hänsyn till sina förbindelser med t.ex. Österrike inte bör utlämna uppgifter som gör att en österrikisk medborgares liv sätts i fara.

Nästa fråga blir då om den personliga säkerheten är i fara. Ett svar på denna fråga skulle egentligen kräva kontakt med alla uppgiftslämnare. Detta är en omöjlig uppgift, i varje fall generellt sett. Man kan säkert påstå att det i många fall bör vara möjligt att göra en tämligen säker bedömning med ledning av data om uppgiftslämnaren, när uppgiften lämnades och dess innehåll samt uppgifter från resp. land om repatrieringen m.m. men resultatet blir ändå bara en sorts sannolikhetsöverbälganden.

Vad skall man då göra? Skall alla dokument i denna grupp hemlighållas, åtminstone för säkerhets skull? Eller skall man dra en gräns tidsmässigt, t.ex. så att uppgifter som lämnats för mer än 30 år sedan offentliggörs? Eller skall man falla tillbaka på resp. lands syn? Man kan t.ex. fråga Österrike vad man tycker om uppgifter lämnade av österrikare. Sekretessen är ju - som redan antytts - grundad på framför allt vårt förhållande till Österrike och därför är det inte märkligt om de berörda österrikiska myndigheternas uppfattning får spela en stor roll. Man låter egentligen den österrikiska staten disponera över medborgarnas önskemål i sekretessfrågan.

Jag återkommer till frågan i ett senare sammanhang. Det för-
tjänar noteras att regeringens beslut om uppdraget till JK
uteslutande talar om sekretess av utrikespolitiska eller
internationella hänsyn. Detta kan eventuellt uppfattas som
ett stöd för den nyss utvecklade tankegången.

7. Kommentarer till frågan om sekretess av utrikespolitiska hänsyn

a) Det är naturligt att man tillmäter uttryckliga eller underförstådda förbehåll om sekretess stor betydelse. Men de kan inte få vara helt bestämmande. Bl.a. måste man beakta att allt material förr eller senare blir offentligt; sekretessen är ju inte evig. Och Sverige kan ju genom att införa en kortare sekretesstid uppnå detta resultat tidigare än man förut haft anledning utgå från.

En faktor som måste tillmätas stor betydelse är ~~alltså~~ naturligtvis hur gammal uppgiften är. Man skulle kunna gentemot andra länder hävda att t.ex. 30 år är en fullt tillräcklig tid. Men sett från de synpunkter som föranlett mitt uppdrag är en sådan tidsgräns inte tilltalande. Att låta nya dokument ^{bl.)} offentliga snart sagt varje dag kan inte vara en lämplig lösning.

Varför har man då begärt sekretess eller förutsatt sådan? Den dominerande anledningen var säkert att ett offentliggörande kunde störa landets (t.ex. Österrikes) arbete på att repatriera fångar från Ryssland. Ibland har kanske en särskild persons säkerhet stått i fokus. Mycket har hänt sedan förbehållen gjordes. Österrike, t.ex., är inte längre ockuperat. Repatrieringen är kanske avslutad eller i varje fall är återstående fall sådana att de inte berörs av ett utlämnande av det nu aktuella materialet.

Uppenbarligen kräver ett ställningstagande i de nu behandlade fallen att man från svensk sida ~~har~~ någon kontakt med de berörda länderna. Vid en sådan kontakt bör man givetvis ta upp även de fall där sekretessen begärts av en enskild person. Frågan är när och hur man skall ta kontakt. De närmast aktuella länderna är Österrike och Västtyskland samt Finland. Utöver dessa fall rör det sig om länder från vilka antalet dokument är begränsat.

Om man har att räkna med ett starkt "motstånd" från de berörda länderna, dvs. de kräver med eftertryck fortsatt sekretess, måste man före en kontakt bereda sig mycket väl genom en omsorgsfull argumentation, man måste troligen översätta dokumenten och man måste låta landet i fråga studera dokumenten innan en överläggning kommer till stånd och ett besked lämnas. Detta kommer att ta mycket lång tid.

U.S.A. / Ett arbete av nu angiven art är överflödigt om man i landet i fråga har en generös attityd. En tanke är därför att vi från svensk sida snarast möjligt tar en kontakt med de berörda länderna för att preliminärt diskutera landets all-

männas inställning. För en sådan kontakt behövs bara några representativa exempel.

Vef.

Det fortsatta hanterandet skulle med denna uppläggning bli beroende på landets attityd. I bästa fall behövs ingen mer kontakt. Alternativt behöver man på nytt diskutera en viss typ av fall. Ev. får man återkomma över hela fältet men då har jag tillfälle att först ta upp frågan i den svenska regeringen.

b) En helt annan motivering för sekretess har antytts under 4e). Det kan här gälla spaningsarbete genom svenska ambassad tjänstemän (t.ex. Allard i Wien). Det kan också vara direkt från UD utsända eller svenska polismän som hållit rena polisförhör i utlandet utan att landets myndigheter givit sitt tillstånd eller i varje fall ett tillstånd som helt täcker verksamheten.

Det kan också förhålla sig så att t.ex. Österrike inte vill utåt visa hur stor frihet Sverige haft när det gällt tillgång till material av olika slag. Ibland kan det t.o.m. hända att frågan om Sveriges tillgång till materialet inte prövats i laga ordning och man vill kanske därför inte nu avslöja vad som förekommit.

Också för många av de nu berörda fallen skulle det vara värdefullt att få en första uppfattning om hur man i de berörda länderna ser på sekretessfrågan.

8. Särskilt om tidsgränser

Det finns många anledningar att diskutera tidsgränser i detta ärende. Man kan tänka sig att helt generellt låta tidsgränser styra offentligheten. Detta skulle betyda - som jag redan antytt - att handlingarna successivt "faller" ut. Eftersom handlingens datum är avgörande kan inte handlingarna i ett visst spår e.d. frigöras samtidigt utan en handling blir offentlig ena dagen, en annan någon månad senare.

Jag tror inte på denna lösning, främst därför att den inte bygger på "sakliga" skäl. Men den är enkel.

Även om man inte vill godta en lösning sådan som den nyss beskrivna, kan man tänka sig att dra en gräns för vad som kan offentliggöras. Man kan t.ex. bestämma att allt material som är yngre än fem eller tio år skall vara sekretessbelagt tills vidare. - Också denna lösning är tveksam. Mycket färsk uppgifter kan vara helt ofarliga att offentliggöra, varför skulle de då behöva hållas hemliga? Men en gräns av detta slag underlättar bedömningen och det är troligt att man under alla omständigheter måste fixera en gräns efter vilken sekretess gäller. En tanke kan vara att arbeta med en presumtion för sekretess när det gäller nyare material.